

Jaarverslag DELA Groep

2023

Inhoudsopgave

In het kort	4
Voorwoord	5
2023 in vogelvlucht	8
Profiel	10
Kerncijfers	11
Edzo Doeve met pensioen	16
Bestuursverslag	18
Onze strategie	19
Onze klanten	28
Onze organisatie	35
Onze financiën	46
Onze governance	54
Onze toekomst	69
Verslag rvc	72
Jaarrekening	80
Geconsolideerde jaarrekening	81
Enkelvoudige jaarrekening	134
Overige gegevens	140
Statutaire resultaatverdeling	141
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	142
Over dit verslag	156
Bijlagen	157
Begrippenlijst	158
NFRD	162
EU taxonomie	163

In het kort

In het kort

Voorwoord

Het is ons een groot genoegen om het jaarverslag 2023 aan u te presenteren. We kijken hierin terug op de gebeurtenissen en mijlpalen van het afgelopen jaar. In 2023 hebben we als organisatie veerkracht en vastberadenheid getoond om onze ingeslagen koers vast te houden. We zijn hard op weg om ons doel te realiseren om in 2030 de verbondenheid in de samenleving te hebben versterkt.

Duurzame, beheerste groei

We zijn trots dat we in 2023 groei hebben gerealiseerd. De verzekeringsportefeuille is toegenomen met meer dan 50.000 verzekerden en ons ledenaantal is met ruim 85.000 gestegen. Inmiddels hebben we meer dan 3,3 miljoen leden en ruim 5,5 miljoen verzekerden. Ook het aantal uitvaarten dat wij mochten verzorgen is licht gestegen naar bijna 54.000.

Vanuit de kracht van DELA-groep geven we vorm aan herkenbare, warme en persoonlijke dienstverlening. Iedere nieuwe medewerker neemt deel aan de warmwelkomdagen. Hier raken ze bekend met onze kernwaarden en DNA. Dit vormt het uitgangspunt voor ons dagelijkse werk.

Ter versterking van onze groei-ambitie hebben wij in 2023 een programma gestart onder de naam 'Beheerst Ondernemen'. Het ondersteunt de kwaliteit van onze dienstverlening, risicomanagement en reputatie. Integer handelen en hoge standaarden zijn hierbij het uitgangspunt en worden ondersteund door een cultuur van verantwoordelijkheid en continue verbetering. Beheerst ondernemen valt of staat met het handelen van onze medewerkers.

We hebben ook een scherp oog voor duurzaamheid. Belangrijke aspecten hierbij zijn onder meer elektrificatie van crematieovens en vervoer, toewerken naar energieneutrale gebouwen, plaatsen van zonnepanelen en inkoop van groene energie. We evalueren voortdurend onze bedrijfsvoering om ervoor te zorgen dat onze groei in harmonie is met de maatschappelijke impact die wij willen realiseren.

Samen verder bouwen

Onze ambitie is om nog meer voor onze leden van betekenis te zijn. Het coöperatieve karakter staat hierbij altijd centraal. Leden hebben sinds jaar en dag een duidelijke inbreng en helpen de dienstverlening verder te ontwikkelen. We zijn ook trots op initiatieven als 'De mooiste Koesterplaats'. Dit is een troostrijke plek voor Belgische ouders waarvan het kindje tijdens de zwangerschap is overleden. Dit is tot stand gekomen door goed te luisteren naar waar nabestaanden behoefte aan hebben.

Wij geloven bovendien in het bundelen van krachten om een nog uitgebreider scala aan oplossingen en diensten aan te bieden aan onze leden en klanten. We hebben dit jaar in Nederland de resterende aandelenbelangen in Associatie & IJmond overgenomen en we hebben de operationele inbedding van Yarden en CVU Uitvaartzorg afgerond.

We zijn daarnaast verheugd dat we samen met de gemeente Lingewaard afgelopen jaar in Nederland het nieuwe crematorium 't Karbrugsche Veld geopend hebben met een moderne warme uitstraling en voldoende flexibiliteit. In België hebben we een meerderheidsbelang gerealiseerd in Borgno (Mons) en zowel Marion (Namur) als Vanheste (Brugge) overgenomen.

We zijn verheugd dat de algemene vergadering dit jaar akkoord is gegaan met de uitbreiding van het lidmaatschap van de coöperatie naar bestaande Belgische verzekeren. Ook heeft zij ingestemd met een aanpassing van de premiemaatregel om zo beter bestand te zijn tegen eventuele negatieve rentes. Dit draagt positief bij om ook in de toekomst een financieel gezonde coöperatie voor onze leden te zijn.

In 2023 hebben we een aantal nieuwe initiatieven ingezet om onze organisatie nog veerkrachtiger te maken. Waar het kan, zullen we helderheid en efficiëntie aanbrengen in onze producten en diensten, zodat klanten een uniforme klantbeleving ervaren. In Nederland zijn wij met speciale teams gestart die nog meer in het hoofd en hart van onze leden kruipen. We onderzoeken welke vragen er spelen bij onze klanten rondom overlijden en doorgeven. Niet alleen bij een overlijden, maar ook tijdens andere fasen in het leven. In onze dagelijkse werkzaamheden vinden we het belangrijk om ons continu in te leven in wat leden, verzekeren, nabestaanden en gasten willen.

Daarnaast participeren en investeren we al enkele jaren via Voor Elkaar Holding in bedrijven die de solidariteit en saamhorigheid in onze samenleving versterken. Onze partners willen sociale impact maken in mantelzorgondersteuning en financiële zorg & planning. In 2023 heeft Voor Elkaar Holding een nieuwe investering gedaan in Prikk!, een coachings- en adviesplatform dat als missie heeft Nederlanders in alle fasen van hun leven te helpen om slimme financiële keuzes te maken.

Digitalisering

Digitalisering ondersteunt onze koers en draagt bij aan een algehele klantervaring. Het meerjarige Nederlandse project 'Digitale Transitie Verzekeren' stroomlijnt bijvoorbeeld onze systemen en processen. In België hebben we de digitale communicatie met onze distributiepartners verder ontwikkeld waardoor we steeds beter onze klanten kunnen bedienen. In Duitsland gebruiken we de onlinediensten van onze gerenommeerde zakelijke partners om met klanten te communiceren en hen nog beter van dienst te zijn.

We zijn trots dat we onze leden en klanten steeds meer digitale oplossingen kunnen bieden. Denk hierbij aan livestreams of online herdenkingspagina's. Ook zaken als een Uitvaartplanner (om het regelen van de uitvaart zelf op te starten), een Successiesimulator (een tool die de verwachte successierechten berekent) of een app voor rouw bij kinderen (mijnherinneringaanjou.be) behoren tot de mogelijkheden.

Financieel resultaat

Ondanks de turbulentie op de financiële markten door met name geopolitieke onrust hebben we met onze beleggingsportefeuille een mooi rendement van 4,6 procent gerealiseerd. Tegelijkertijd hebben we de stijging van de uitvaartkosten beperkt door scherpe inkooprijzen af te spreken en kosten te beheersen. Dit komt ten goede aan de premie van onze uitvaartverzekeringen die waardevast zijn.

Verder houden we de premiestijging beperkt met onze winstdelingregeling. In 2023 hebben wij onze leden en verzekeren een recordbedrag aan winstdeling van ruim € 249 miljoen kunnen toekennen. We hebben per 1 januari 2024 een premiestijging van 7,57 procent voor het DELA Uitvaartplan in Nederland vastgesteld. Zonder winstdeling was de premiestijging maar liefst 12,18 procent geweest. Het nettoresultaat is door deze hoge winstdeling uiteindelijk negatief uitgevallen.

Bekroonde kwaliteit

We blijven ons iedere dag inspannen om kwalitatief hoogwaardige diensten te leveren. Dit heeft als resultaat dat de klanttevredenheid op groepsniveau is gehandhaafd. De tevredenheid van Belgische klanten over de uitvaartverzorging is bovendien verder toegenomen. Onze collega's werken dagelijks met volle inzet om van elk afscheid een onvergetelijk afscheid te maken, met oog voor de wensen van de familie én de overledene. In Duitsland hebben wij eveneens de klanttevredenheid weten te verbeteren. We ondersteunen Duitse makelaars door proactief webinars te organiseren en hen van de juiste productinformatie te voorzien.

DELA hecht veel waarde aan een robuuste en goede reputatie en onze activiteiten zijn er mede op gericht om deze te behouden en versterken. Zowel bij leden als niet-leden hebben wij een uitstekende reputatie. De reputatie is met name goed op het gebied van financieel ontzorgen en rondom de bijdrage aan 'herinneren en doorgeven'. Onze reputatie is licht verbeterd ten opzichte van vorig jaar.

Onze betrokkenheid wordt ook extern erkend en beloond met prijzen. In België hebben we dit jaar twee DECAVI-prijzen gewonnen: zowel voor beste uitvaartverzekering als voor onze maatschappelijke inzet. We blijven ons niet alleen inspannen voor leden, verzekerden, nabestaanden en gasten, maar blijven ook investeren in onze eigen medewerkers. In Nederland en België zijn we door Effectory wederom erkend als Worldclass Workplace. In Nederland waren we trots dat we zelfs eerste werden op de ranglijst in de categorie bedrijven met meer dan 1.000 medewerkers.

Bestuurswissel

Afgelopen jaar is aangekondigd dat Edzo Doeve, CEO en voorzitter van het bestuur, met pensioen gaat. Sandra Schellekens heeft op 27 januari 2024 zijn positie overgenomen. De toewijding en het leiderschap van Edzo hebben de koers van DELA 20 jaar lang mede vormgegeven. Wij danken hem voor zijn tomeloze inzet.

Met de kennis, ervaring en energie van al onze medewerkers hebben wij het vertrouwen dat wij onze organisatie naar nieuwe successen zullen leiden. Veerkracht en vastberadenheid blijven essentieel om vooruitgang te boeken. Samen met onze leden en klanten blijven we nieuwe wegen verkennen.

Eindhoven, 26 april 2024

Coöperatie DELA

Het bestuur

S.M.G. (Sandra) Schellekens - Lyppens, CEO / voorzitter

J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter

J.L.R. (Jon) van Dijk, CFRO

In het kort

2023 in vogelvlucht

januari

Landelijke Lichtjesavonden

Dit jaarlijkse evenement op de derde zondag in januari verwelkomt bijna 20.000 bezoekers. Gezamenlijk herdenken zij hun geliefden en de locaties zijn daarbij schitterend verlicht.

februari

Elektrische crematieoven in Maaslanden

In het crematorium Maaslanden in Nieuwkuijk worden twee elektrische crematieovens geplaatst als onderdeel van een ingrijpende verbouwing om het crematorium / uitvaartcentrum te verduurzamen en te moderniseren.

maart

Brand Hoentocht

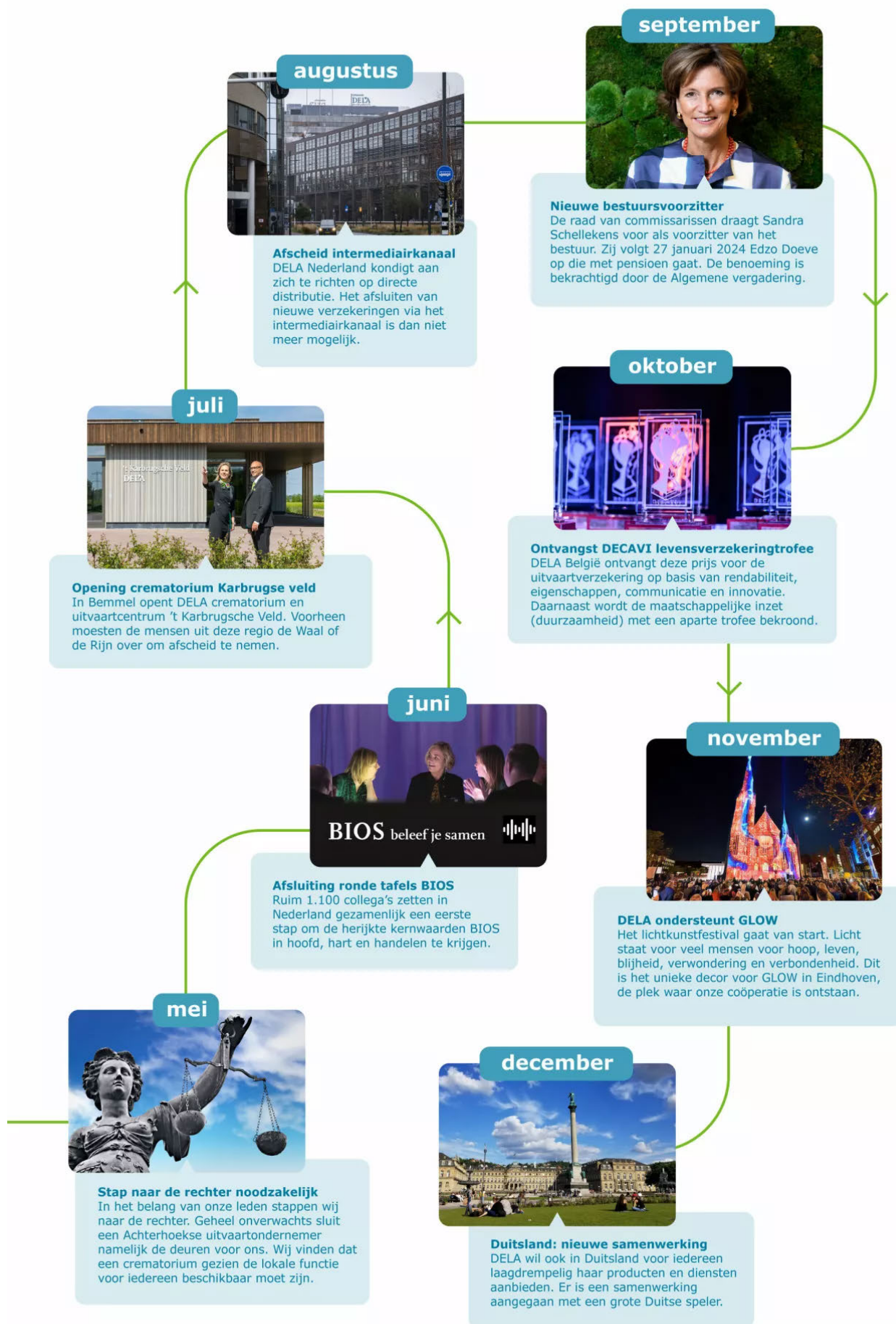
Medio maart breekt er brand uit in ons crematorium Hoentocht in Groningen. De brand ontstond door een technisch mankement aan de crematieoven. Het herstel duurt tot juni.

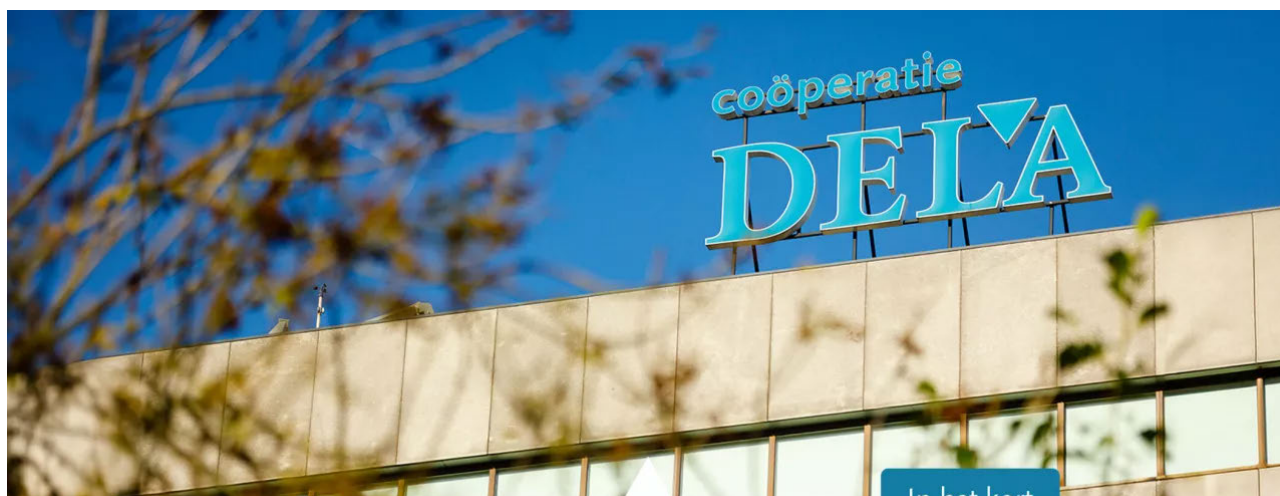
april

Mooiste koesterplaats van België

DELA België overhandigt de titel 'Mooiste koesterplaats van België' én een cheque van 10.000 euro aan de gemeente Buggenhout. De sterrenweide, ingericht voor kinderen die tijdens de zwangerschap zijn overleden, moet een troostrijke plek worden voor ouders.

In het kort

Profiel

Coöperatie DELA (DELA, tenzij anders benoemd) is een internationale verzekeraar en uitvaartorganisatie.

Vanuit de rotsvaste overtuiging dat vele kleintjes samen sterk maken, is DELA meer dan 85 jaar geleden als coöperatieve vereniging ontstaan. Solidariteit vormde in 1937 al de basis om voor iedereen een passend afscheid mogelijk te maken. DELA staat niet voor niets voor: Draagt Elkanders LAsTen.

Het coöperatieve karakter staat nog steeds centraal: de winst die we maken, gebruiken we om de organisatie te versterken en om de premiestijging te beperken. Bovendien hebben onze leden via de algemene vergadering een laatste stem over een aantal belangrijke zaken zoals benoemingen van bestuurders en commissarissen. Tijdens de algemene vergadering worden leden meegenomen in de belangrijkste ontwikkelingen en denken zij hierover mee. We bouwen verder, altijd vanuit het gezamenlijk belang.

'Leden staan bij ons centraal en helpen de dienstverlening verder te ontwikkelen'

DELA staat dagelijks met raad en daad klaar voor haar leden en verzekerden. Weten dat bij ons alles goed geregeld is, geeft rust en zekerheid. Met de allergrootste persoonlijke zorg en aandacht. Welke oplossing we ook bieden: we doen dit vol energie en overtuiging.

Door de focus te leggen op de wensen en behoeften van leden, klanten en verzekerden, kunnen we onze activiteiten en diensten nog beter hierop afstemmen. Dit stimuleert innovatie, groei en flexibiliteit. Het maakt DELA veerkrachtiger en beter afgestemd op veranderende behoeften en omstandigheden.

Solidariteit is het uitgangspunt in alles wat we doen. DELA heeft een verbindende rol in de samenleving. Met bestaande en nieuwe diensten willen we saamhorigheid versterken. Zo kunnen we de wereld op een betere manier achterlaten voor de huidige én toekomstige generaties.

In Nederland heeft DELA 77 uitvaartcentra en 40 crematoria. In België zorgt DELA met 134 uitvaartcentra, 2 crematoria en een repatriëringscentrum voor een waardig afscheid. DELA Duitsland heeft geen uitvaartlocaties. Vanuit het kantoor in Düsseldorf bieden we verzekeringen aan via het onlinekanaal en via makelaars. Naast verzekeringen biedt DELA Duitsland via partners ook nazorg aan als voordeel voor nabestaanden.

In het kort

Kerncijfers

Klanttevredenheid

63 in 2022

Reputatie

66 in 2022

Medewerkers

2.074 in 2022

**Medewerkers-
tevredenheid**

45 in 2022

Verzekerden

5,49 miljoen in 2022

Uitvaarten

52.564 in 2022

Crematies

50.256 in 2022

Winstdeling

€ 43,7 miljoen in 2022

**Bruto omzet
kernactiviteiten**

€ 1.034 miljoen in 2022

Solvabiliteit

226% in 2022

**Gemiddelde
dekkingsgraad**

195% in 2022

CO₂-emissie

30,3 kiloton in 2022

Financieel

	2023	2022	2021	2020	2019
Omzet					
<i>x € 1.000</i>					
Omzet Verzekeren	712.701	669.011	592.472	516.792	480.179
Omzet Uitvaartbedrijf*	383.684	365.121	317.723	267.633	244.865
Overige omzet	757	39	3.236	148	10
Bruto omzet	1.097.142	1.034.171	752.229	631.147	594.192
Verdeling van opbrengsten uit beleggingen					
<i>x € 1.000</i>					
Netto beleggingsresultaat	336.648	-841.467	646.420	74.659	664.185
Af: voor toekomstige verzekeringsuitkeringen**	-189.851	-178.841	-160.094	-144.482	-137.065
Resteert voor financiële positie coöperatie***	146.797	-1.020.308	486.326	-69.823	527.120
Winstdeling					
<i>x € 1.000</i>					
Winstdeling	249.224	43.654	5.940	42.994	42.323
Balans					
<i>x € 1 miljoen</i>					
Balanstotaal****	9.453	9.005	9.680	7.120	6.939
Waarde beleggingen*****	8.842	8.470	9.080	6.592	6.482
Technische voorziening	8.021	7.532	7.172	5.155	4.870
Eigen vermogen****	1.004	1.061	1.782	1.343	1.434
... in percentage van technische voorziening	13%	14%	25%	26%	29%
Verzekerd kapitaal					
<i>x € 1 miljoen</i>					
Verzekerd kapitaal	78.605	72.970	68.678	57.841	49.915
Dekkingsgraad					
Gemiddelde dekkingsgraad*****	251%	195%	129%	122%	156%
Solvabiliteit					
Solvency II-ratio	208%	226%	236%	221%	201%

* De eliminatie van omzet en inkoopkosten is voor boekjaar 2022 aangepast omdat de eliminatie niet volledig was. De correctie heeft geen invloed op de brutomarge en resultaat.

** Op basis van een rekenrente toegevoegd aan de technische voorziening.

*** Opbrengsten uit beleggingen, beschikbaar voor vermogensaanwas.

**** Aanpassing 2022 ten opzichte van voorgaande publicatie als gevolg van fouterstel.

***** Het gemiddelde van 12 standen ultimo maand. De gemiddelde dekkingsgraad vormt de basis voor de winstdeling in het opvolgende jaar.

Niet-financieel

	2023	2022	2021	2020	2019
Klanttevredenheid					
<i>NPS</i>					
Nederland	57	58	56	61	60
België	68	69	70	70	66
Duitsland	53	51	49		
Totaal	62	63	64	66	62
Reputatie					
<i>Nederland, Stakeholderwatch pulse</i>					
Leden	78	77	77		
Niet-leden	66	60	56		
Totaal	72	66	63		
<i>België, Brand Fame Tracker: 'de uitvaartspecialist'</i>	80%	76%	73%	70%	67%
Medewerkerstevredenheid					
<i>Effactory eNPS</i>					
Nederland	36	44	51		
België	53	53	54		
Duitsland	8	-	-		
Totaal	38	45	52		
Medewerkers					
<i>Fte, ultimo jaar</i>					
Nederland	1.746	1.606	1.735	1.154	1.113
België	434	430	416	408	392
Duitsland	45	38	28	23	19
Totaal	2.225	2.074	2.179	1.585	1.524
CO₂-uitstoot					
<i>x 1 ton. Netto, excl. beleggingen</i>					
Scope 1	10.261	4.520	5.765	2.913	1.355
Scope 2	694	2.172	2.552	517	-
Scope 3	24.332	23.574	27.005	26.155	34.133
Totaal	35.287	30.266	35.322	29.585	35.488
Nederland	25.489	22.070	25.769	18.094	35.488
België	9.748	8.130	9.450	11.491	-
Duitsland	50	66	103	-	-
Totaal	35.287	30.266	35.322	29.585	35.488

Verzekeraar

	2023	2022	2021	2020	2019
Klanttevredenheid verzekerden					
<i>NPS</i>					
Nederland*	44	46	51	53	50
België	59	60	58	57	52
Duitsland	53	51	49		
Totaal	56	57	56	52	40
Klanttevredenheid klantenservice					
<i>NPS</i>					
Nederland	43	45	39	50	45
België	60	59	68	59	54
Totaal**	49	50	57	56	52
Verzekerden					
<i>Aantal ultimo jaar</i>					
Nederland	4.296.572	4.295.361	4.287.483	3.304.917	3.255.079
België	950.288	928.029	908.822	878.088	856.458
Duitsland	294.373	266.072	103.786	67.195	29.496
Totaal	5.541.233	5.489.462	5.300.091	4.250.200	4.141.033
Premie-inkomen					
<i>x € 1.000. Na aftrek herverzekeringspremie</i>					
Uitvaartverzekeringen, Nederland	392.764	382.553	324.638	277.669	264.662
Leefdoorplan, Nederland	29.683	30.052	30.309	30.200	29.542
Spaarplan, Nederland	58.303	75.004	79.571	69.694	60.587
Totaal Nederland	480.749	487.609	434.518	377.563	354.791
België	161.889	146.089	136.258	128.763	121.912
Duitsland	70.063	35.313	21.696	10.466	3.476
Totaal	712.701	669.011	592.472	516.792	480.179

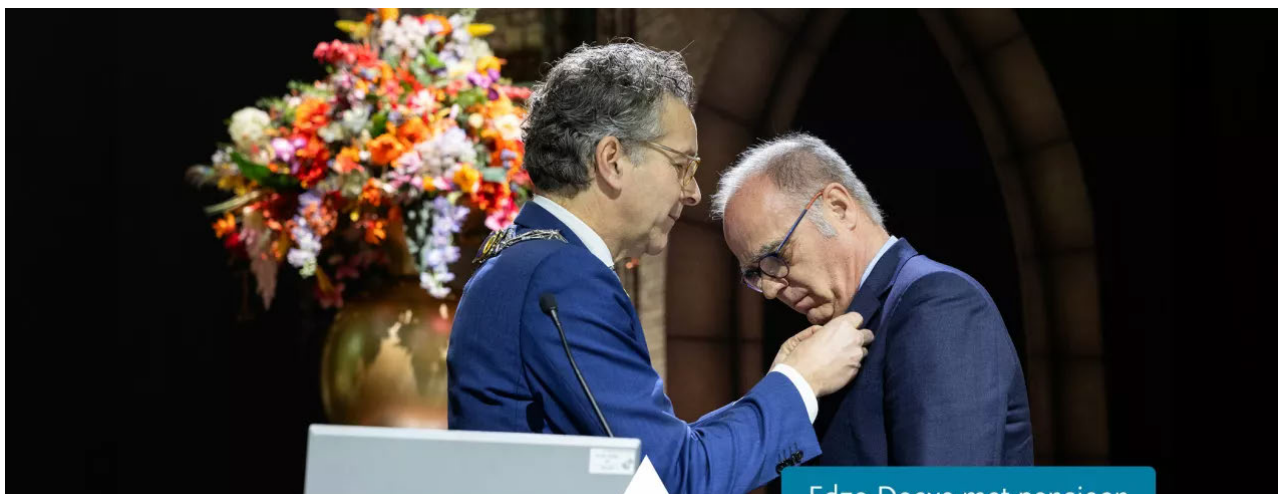
* NPS verzekerden Nederland 2022 aangepast ten opzichte van eerdere publicatie vanwege toevoegen NPS voor 'mijnDELA'.

** NPS klantenservice totaal 2022 aangepast ten opzichte van eerdere publicatie door aanpassing berekening gewogen gemiddelde.

Uitvaartbedrijf

	2023	2022	2021	2020	2019
Klanttevredenheid nabestaanden					
<i>NPS</i>					
Nederland	72	71	72	73	76
België	82	81	82	80	78
Totaal	76	76	77	76	77
Uitvaarten					
<i>Aantal</i>					
Nederland	41.028	39.800	36.168	32.715	29.106
België	12.679	12.764	11.995	13.446	11.136
Totaal	53.707	52.564	48.163	46.161	40.242
Crematies					
<i>Aantal in eigen crematoria</i>					
Nederland	43.083	42.955	32.747	26.296	24.137
België	7.194	7.301	7.661	9.306	8.387
Totaal	50.277	50.256	40.408	35.602	32.524
Omzet*					
<i>x € 1.000</i>					
Nederland	312.060	298.580	258.431	206.656	191.841
België	71.624	66.541	59.292	60.977	53.024
Totaal	383.684	365.121	317.723	267.633	244.865

* De eliminatie van omzet en inkoopkosten is voor boekjaar 2022 aangepast omdat de eliminatie niet volledig was. De correctie heeft geen invloed op de brutomarge en resultaat.

Edzo Doeve met pensioen

Edzo Doeve met pensioen: zijn hoogtepunten van 20 jaar DELA

In een interview blikt Edzo Doeve terug op zijn tijd bij DELA.

Midden in de samenleving gaan staan

Edzo Doeve ging in 2004 van start als algemeen directeur en enig bestuurder. De betrokkenheid van de medewerkers en het belang van het werk raakten hem meteen, maar er hing ook 'een soort schraalheid en grijsheid om het geheel heen.' Die twee werelden strookten niet met elkaar. 'Tijdens een heidag realiseerde ik me dat afscheid nemen voor een groot deel in functie staat van iets anders, namelijk dat je verder kunt na verlies. Mensen benaderen ons weliswaar om een afscheid te regelen, maar eigenlijk zijn we vooral van betekenis omdat we ze helpen de draad van het leven weer op te pakken en herinneringen door te geven. Dat inzicht heeft ons geholpen het verhaal van DELA anders te vertellen. We begonnen na te denken over wat onze plek in de wereld is en kwamen tot de conclusie dat we als organisatie een belangrijke maatschappelijk taak hebben. Een taak waarmee we midden in de samenleving staan.'

Door deze nieuwe context ontstond er ruimte voor verandering. 'We zijn onze gebouwen meer kleur gaan geven en hebben nieuwe diensten ontwikkeld, zoals nabestaandenzorg. Daarnaast zijn we mooie samenwerkingen met onder andere de damesvolleybalploeg aangegaan. Al die dingen gaven veel energie.' In de jaren erna werd de dienstverlening verder verdiept en werden er ambitieuze duurzame doelen opgesteld. Zo werd er een duurzame beleggingsstrategie ontwikkeld en introduceerde DELA als eerste uitvaartbedrijf de elektrische oven. Maar Edzo benadrukt dat het niet alleen de grote stappen zijn, die van waarde zijn. Ook de 'details' die niet meteen in het oog springen, zijn van belang. Zo is Edzo trots op de eigen kunstcollectie, die inmiddels bestaat uit ruim 700 werken van kunstenaars die in Nederland of België zijn opgeleid. 'Ze hangen of staan in onze gebouwen en zetten mensen aan het denken, zijn troostrijk of hebben een verhalend element; voor nabestaanden kan dit heel waardevol zijn. Met onze kunstcollectie geven we onze dienstverlening een verdiepingsslag.'

Groei van het aantal leden

Onder Edzo's leiding is het aantal leden de afgelopen twintig jaar gestaag gegroeid naar ruim 3,3 miljoen. 'We hebben altijd goed ingespeeld op de behoeftes en op tijd de bakens verzet', zegt Edzo. 'Toen online steeds belangrijker werd, hebben wij daarop ingespeeld door onze onlinekanalen te bouwen. Naast gerichte onlinemarketing met de plussen van onze producten zijn we het verhaal van DELA gaan vertellen. Daarvoor hebben we hele mooie campagnes ontwikkeld, zoals 'Waarom wachten' (met iets moois zeggen). In die campagne hebben we verteld waarin we geloven, namelijk dat je voor elkaar van betekenis kunt zijn. Met 'De Zeven van je Leven' wisten we bij de jongere doelgroep een snaar te raken. We groeiden uit tot een warme, kleurrijke organisatie die midden in het leven staat.'

Kracht van de coöperatie benutten

Die groei was alleen mogelijk, omdat we er steeds meer voor kozen de kracht van de coöperatie te doorgronden en benutten. ‘Met een coöperatie bouw je aan solidariteit en laat je zien dat vele kleintjes samen sterk staan. DELA staat voor ‘Draagt Elkanders Lasten’, het begint met gezamenlijk ergens de schouders onder zetten, pas daarna pluk je de vruchten ervan.’ Deze aanpak bleek goud waard, met name ook in moeilijke tijden. Toen de nieuwe Europese regelgeving omtrent solvabiliteit in een context van extreem lage rentes geïntroduceerd werd, bleek dat voor langetermijnbeleggers zoals DELA uitermate lastig. ‘Wij hebben daarop met de algemene vergadering de zogenaamde premiemaatregel afgesproken: bij zeer lage rentes vragen we net iets meer premie. De logica van deze maatregel wordt inmiddels op waarde geschat. Het betekent namelijk dat we op de lange termijn goede rendementen kunnen blijven realiseren voor de waardevastheid van onze uitvaartverzekeringen.’

Landelijke dekking en internationale uitbreiding

Die financiële robuustheid maakte het voor DELA mogelijk om Yarden over te nemen. ‘Yarden past heel goed bij DELA. Er is een grote culturele verwantschap in achtergrond én een geografische aanvulling in de dienstverlening. Waar Yarden zat, zaten wij minder, en andersom. Door de overname zijn we nu dus beter vertegenwoordigd in het noorden en oosten van het land. Daarnaast hebben we dankzij inkoop- en schaalvoordelen een lagere premiestijging kunnen realiseren.’

Naast de overname van Yarden breiden we de dienstverlening over de grens steeds verder uit. Sinds 1989 zijn we actief in België, sinds 2018 ook in Duitsland. ‘Onze coöperatie is gebouwd op twee concepten, namelijk solidariteit en continuïteit. Als het collectief blijft groeien, dan kunnen we de solidariteit én de continuïteit beter waarborgen. De Nederlandse uitvaartverzekeringsmarkt lijkt verzadigd. In Nederland groeien we weliswaar nog steeds, maar die groei is bescheiden. De uitbreiding naar andere markten is daarom essentieel. In België kent DELA de laatste tien jaar een mooie groei en nu is daar ook Duitsland bijgekomen. Verdere groei van de coöperatie lijkt daarmee de komende jaren gewaarborgd.’

Iedereen doet ertoe

Edzo benadrukt dat al deze ontwikkelingen alleen mogelijk waren dankzij de grote intrinsieke betrokkenheid van de eigen medewerkers. ‘Het is van waarde dat iedereen iedere dag met plezier zijn of haar stinkende best doet. Dat dat zo is, hebben we met elkaar bereikt. En wel vanuit een duidelijke filosofie dat iedereen ongeacht positie of rol ertoe doet en dat ook zo ervaart. We hebben meegedaan aan meerdere initiatieven die ons werkgeverschap beoordelen – en daarmee hebben we ook prijzen gewonnen. Die deelname heeft ons iedere keer gemotiveerd nog dieper na te denken over wat ons met elkaar als collega's blij maakt en ons ook persoonlijk doet groeien. Daarnaast hebben we in Nederland om de drie jaar Ronde Tafel gesprekken georganiseerd, waarbij alle collega's aan een mooi gedekte tafel van gedachten hebben gewisseld over wat zij belangrijk vinden in het leven. Door dit soort initiatieven wordt gevoeld: we doen dit echt samen, iedereen is belangrijk.’

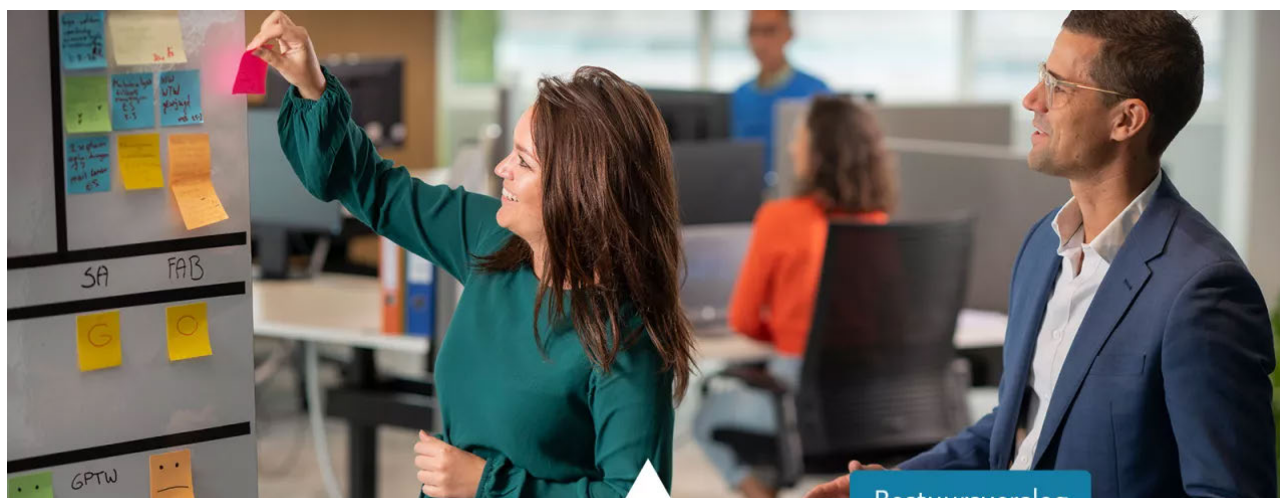
Voor Elkaar Holding voor nog meer solidariteit

Edzo benadrukt dat de dienstverlening rondom een uitvaart de afgelopen twintig jaar belangwekkender is geworden. Dat heeft DELA geholpen haar leden niet alleen te ondersteunen rondom de uitvaart, maar ook bij het maken van herinneringen en het doorleven. Met trots spreekt Edzo over de in 2022 opgerichte Voor Elkaar Holding waarmee DELA haar maatschappelijke taak verder uitbreidt. ‘Onze coöperatie is gestoeld op solidariteit rondom overlijden en doorleven. Dat is prachtig maar ook op andere maatschappelijke gebieden is de behoefte aan solidariteit groot, denk daarbij aan mantelzorg en financiële begeleiding. VEH moet op termijn bijdragen aan de continuïteit van DELA als geheel, en dus ook voldoende rendement genereren. We beseffen dat dit voor de lange termijn is.’

Vertrouwen in de toekomst van DELA

Edzo bedankt alle collega's voor hun betrokkenheid, tomeloze inzet en hart voor de coöperatie. ‘Met elkaar hebben we een krachtige organisatie gebouwd die midden in de samenleving staat en een belangrijke maatschappelijke functie vervult. Een organisatie die trouw is aan haar oorsprong en zich bewust is van haar voortdurend veranderende omgeving. Een organisatie die vol plannen zit, zodat ze een rol van betekenis kan spelen in de nabije en verdere toekomst. Ik wens Sandra Schellekens heel veel succes in haar nieuwe functie en heb er alle vertrouwen in dat DELA bij haar en de andere bestuurs- en directieleden in hele goede handen is.’

Bestuursverslag

Bestuursverslag

Onze strategie

De oorsprong van onze coöperatie ligt in het aanwenden van de kracht van solidariteit voor een waardige uitvaart, voor iedereen, ongeacht rang of stand. DELA is opgericht in 1937 om iedereen een waardige en betaalbare uitvaart te kunnen geven. Ook nu bieden wij financiële zekerheid en zorg bij het afscheid van een dierbare. Wij helpen bij het doorgeven van herinneringen, ervaringen en waarden.

Dat doen we door praktische en financiële ondersteuning. De winst die we maken, delen we met onze leden waardoor de premie minder snel stijgt. Als het minder gaat dan betalen we allemaal iets meer premie. Tijdens de algemene vergadering worden leden meegenomen in de belangrijkste ontwikkelingen en denken zij hierover mee. Solidariteit staat centraal. Zo kunnen we samen de voordelen benutten en dragen we samen de lasten. Niet voor niets betekent DELA: Draagt Elkanders Lasten.

Missie

Solidariteit en continuïteit zijn twee samenhangende, onlosmakelijk verbonden uitgangspunten en doelen. Dat vertalen wij in de volgende missie: “De kracht van solidariteit aanwenden voor het verbinden van de samenleving en het borgen van de continuïteit van de coöperatie. Zo zorgen wij samen voor elkaar.”

'In 2030 heeft onze coöperatie de verbondenheid in de samenleving versterkt'

Ambitie

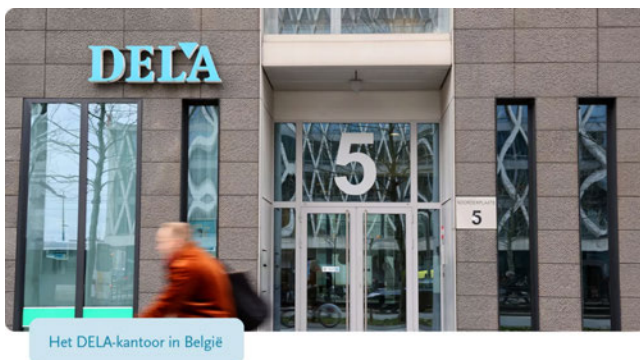
Wij zijn een groeiende en bloeiende coöperatie. We zijn trouw gebleven aan de kern waar het mee begon en wat is weergegeven in onze missie. Tegelijkertijd zijn we volop in beweging om in de toekomst nieuwe vormen te vinden om aan die grondbeginselen van solidariteit en continuïteit verder inhoud en betekenis te geven.

DELA heeft als doel: “In 2030 heeft onze coöperatie de verbondenheid in de samenleving versterkt”. Dit realiseren wij onder andere door groei op het gebied van overlijden en doorgeven. Zo realiseren we nieuwe aanwas en behoud van leden, waarbij de interacties met bestaande leden toenemen en daarmee de relatie met hen zich verder ontwikkelt. Dit bevordert bovendien de solidariteit. We willen op meer vraagstukken rondom ‘overlijden en doorgeven’ hulp bieden aan leden, verzekerden en nabestaanden. Denk bijvoorbeeld aan hoogwaardige dienstverlening gericht op emotionele behoeften, bijvoorbeeld op het gebied van rouw.

Om onze ambitie in 2030 te realiseren willen we onze activiteiten verbreden. Deze nieuwe diensten ter bevordering van de solidariteit realiseren wij via een separate entiteit: Voor Elkaar Holding. Die is opgericht om participaties en investeringen in bedrijven te doen die solidariteit en saamhorigheid in de samenleving bevorderen. We kijken naar de schaalbaarheid en financiële gezondheid van deze bedrijven.

Specifieke aandacht is er voor ondersteuning van mantelzorgers en financiële begeleiding. Met deze initiatieven willen we onder andere het welzijn van mensen verbeteren. Dit versterkt de continuïteit van het coöperatieve model en tegelijkertijd wordt een betekenisvolle bijdrage aan een hechtere samenleving gerealiseerd.

In België willen we eveneens verder groeien, uitgedrukt in verzekerden en in marktaandeel voor het verzorgen van uitvaarten. We realiseren deze groei onder meer via meerderheidsbelangen in andere organisaties, zoals in Borgno (Mons), en via overnames als Marion (Namur) en Vanheste (Brugge). Het fundament voor verdere groei is om vanuit de kracht van de groep vorm te geven aan een sterke, herkenbare uitvaartformule met persoonlijke dienstverlening en een duurzame, gezonde bedrijfsorganisatie. Wij willen gezien worden als een warme, betrouwbare, empathische en solidaire organisatie rondom overlijden. Concreet betekent dit meer en beter (online) communiceren en onze leden laten meedenken over onze activiteiten. Hierbij kijken we naar initiatieven die in Nederland al sinds jaar en dag van kracht zijn, zoals een ledenpanel en -blad maar ook organiseren we informatieve bijeenkomsten voor leden.

Het DELA-kantoor in België

DELA Duitsland wil de huidige relatie met en dienstverlening aan het makelaarssegment bestendigen. Ook voor de Duitse markt hebben we een duidelijke groei-ambitie en willen we graag rechtstreeks communiceren met (potentiële) verzekerden. We willen de expert zijn op het gebied van nabestaandenvoorzieningen ('Hinterbliebenenvorsorge'). Verder gaan we verschillende samenwerkingsverbanden aan en geven we een extra impuls aan het directe verkoopkanaal. Systemen en teams worden ingericht om dit mogelijk te maken.

Wij zetten ons maximaal in om te luisteren naar onze leden. We willen direct met onze leden communiceren, hun behoeften begrijpen en persoonlijke diensten en oplossingen op maat bieden. Dit doen wij in Nederland onder andere via directe distributie en niet meer via het intermediairkanaal. Dit vergt energie, betrokkenheid en inzet van iedere medewerker. En goed werkgeverschap van ons om dit te faciliteren.

Onze landenorganisaties hebben oog voor verregaande onderlinge samenwerking. Zo wordt er samengewerkt ten aanzien van de (IT-)infrastructuur, het risicobeheer, de toepassing van wet- en regelgeving en geavanceerde HR- en Finance-programma's. Er wordt geprofiteerd van gedeelde expertise en 'best practices'. Hierdoor kunnen producten en diensten beter afgestemd worden op lokale behoeften en voorkeuren. Tegelijkertijd worden hierdoor synergievoordelen gerealiseerd.

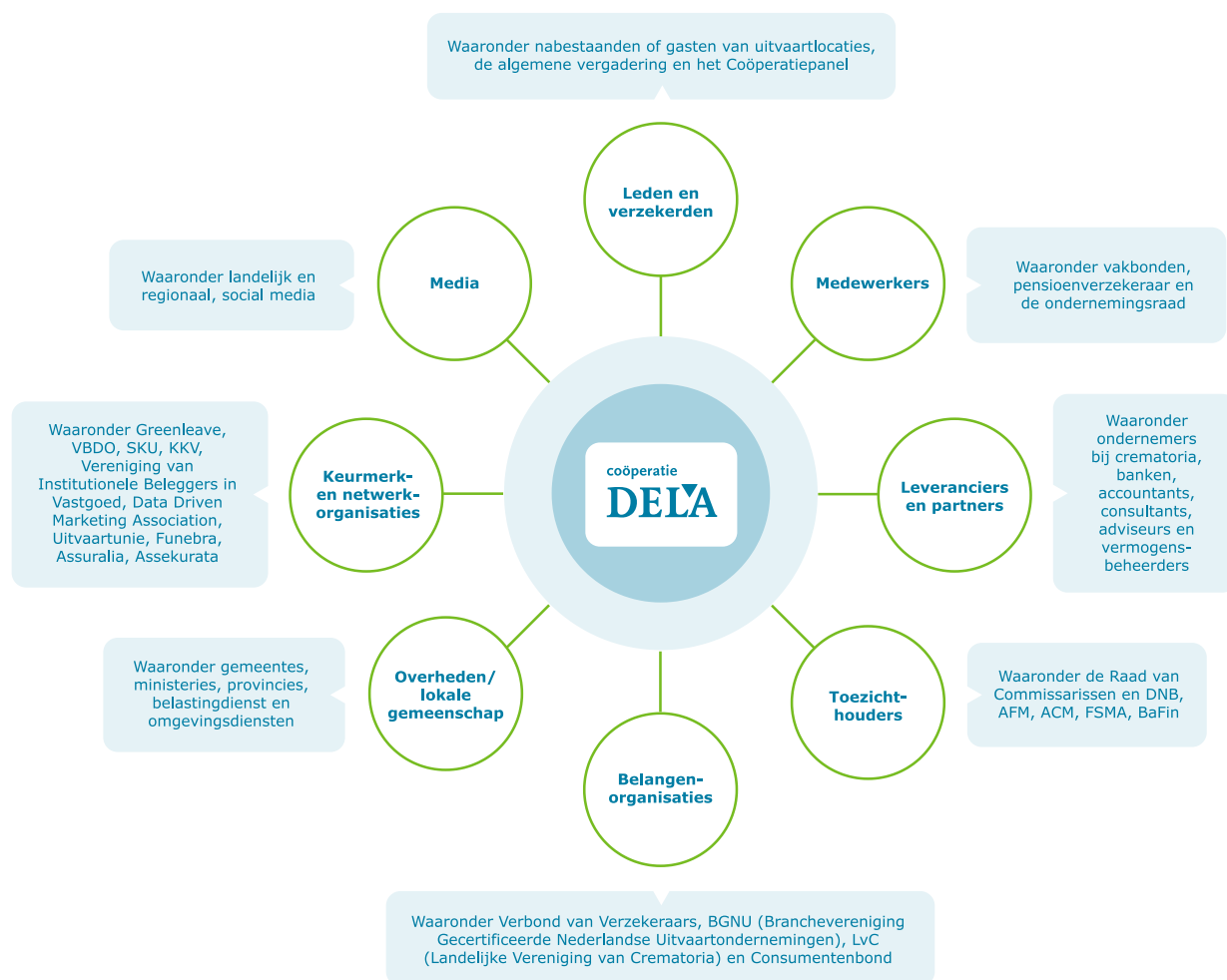
Maatschappelijk verantwoord ondernemen

DELA is opgericht vanuit de kracht van het collectief en de gedachte dat we zorgen voor elkaar. We willen onze verantwoordelijkheid nemen om onze omgeving leefbaar te houden, ook voor toekomstige generaties. Bij het realiseren van onze ambitie en passend bij onze missie maken we dan ook maatschappelijk verantwoorde keuzes. Zo verlagen we onze eigen CO₂-uitstoot, maken meer en meer gebruik van duurzame materialen en verduurzamen onze beleggingen.

Onze stakeholders

DELA heeft dagelijks te maken met veel organisaties en andere betrokkenen. Al deze groepen tezamen worden ook wel stakeholders genoemd. Stakeholders oefenen invloed uit op DELA. Omgekeerd worden deze partijen beïnvloed door de kernactiviteiten van DELA. Uiteraard behoren onze leden, verzekerden, nabestaanden en medewerkers tot de stakeholders. Denk daarnaast bijvoorbeeld aan toezichthouders, partners, leveranciers, lokale gemeenschappen, overheden en andere uitvaartondernemingen. DELA is lid van diverse keurmerk-, netwerk- en belangenorganisaties en omarmt de bijbehorende gedragscodes. Wij hanteren de hoogste standaarden zoals het keurmerk Uitvaartzorg en keurmerk Privacy waarborg.

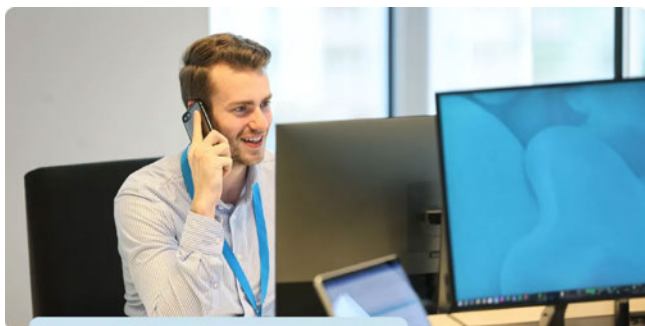
De belangrijkste stakeholders worden in het schema hieronder weergegeven.

We zijn frequent met deze stakeholders in gesprek om te zorgen dat wij onze kernactiviteiten succesvol kunnen uitvoeren. Deze stakeholderdialogen zijn een integraal onderdeel van onze dagelijkse manier van werken, zoals bijvoorbeeld klantenservicegesprekken en periodieke evaluaties met partners en leveranciers. Ook formele vergaderingen met bijvoorbeeld toezichthouders en de algemene vergadering vormen onderdeel van de stakeholderdialog. Het helpt ons streven naar voortdurende verbetering van de huidige dienstverlening en de ontwikkeling van nieuwe diensten ter bevordering van de solidariteit.

Zo gaat onze relatie met leden en verzekerden verder dan de polis; het draait om een duurzame verbondenheid. Hiervoor zetten we niet alleen directe communicatie, maar bijvoorbeeld ook periodieke enquêtes via ons online coöperatiepanel in. Dit heeft geleid tot waardevolle inzichten, bijvoorbeeld rondom duurzaam beleggen en nieuwe diensten rondom overlijden en doorgeven zoals rouw en verlies.

Onze samenwerkingen met partners en leveranciers zijn gebaseerd op een open dialoog en wederzijds begrip. Door regelmatig overleg en het uitwisselen van ideeën streven we naar een win-win situatie. Een voorbeeld hiervan is ons initiatief om duurzamere materialen te gebruiken bij de uitvaartdiensten waarbij we nauw samenwerken met leveranciers om milieuvriendelijkere opties te verkennen. We zetten ons in voor het adresseren van klimaatverandering en zijn bereid om gezamenlijk positieve veranderingen te bewerkstelligen. Toenemende wet- en regelgeving zorgt ervoor dat de relaties met partners en leveranciers steeds formeler worden. Dit vraagt om heldere afspraken voor samenwerking. Hierbij wordt een belangrijke regierol verwacht van onze afdeling Inkoop met een duidelijk inkoop- en aanbestedingsbeleid dat onze bedrijfsvoering optimaal ondersteunt.

DELA-medewerkers in contact met onze stakeholders

Een open en transparante dialoog is belangrijk voor het versterken van het wederzijds vertrouwen en het waarborgen van verantwoord ondernemerschap. Het stelt ons in staat om te blijven ontwikkelen, onze relevantie te behouden en onze impact te vergroten.

Onze omgeving

Wij staan midden in de maatschappij en daardoor hebben ontwikkelingen in de samenleving invloed op onze activiteiten. De impact hiervan is soms groot.

Financiële turbulentie

In 2023 was er veel turbulentie op de financiële markten. Geopolitieke onrust door onder andere de escalatie in de strijd tussen Israël en Hamas en de aanhoudende oorlog tussen Rusland en Oekraïne lagen hieraan ten grondslag. Ondanks de economische turbulentie hebben we met onze beleggingsportefeuille een rendement van 4,6 procent weten te realiseren. De kerninflatie (exclusief voedsel en energie) lag in 2023 hoger dan 4 procent. We zagen dan ook het aantal betalingsregelingen licht oplopen. Door de hoge inflatie stegen onze uitvaartkosten en we zagen ons dan ook genooddaakt om de prijzen in uitvaartcentra voor bijvoorbeeld horeca te verhogen. De premiestijging van onze uitvaartverzekeringen houden we daarentegen beperkt met onze winstdelingsregeling. In 2023 kennen we een recordbedrag aan winstdeling van ruim € 249 miljoen toe. Per 1 januari 2024 is voor het DELA Uitvaartplan in Nederland een premiestijging van 7,57 procent doorgevoerd. Zonder winstdelingsregeling was de premiestijging maar liefst 12,18 procent geweest.

Demografische ontwikkelingen

Begin 2023 was er zowel in Nederland als in België sprake van oversterfte: er waren meer overlijdens dan statistisch verwacht. Soms kiezen we in onze dienstverlening voor creatieve maatregelen door bijvoorbeeld het eerste gesprek met nabestaanden digitaal te houden. De digitale Uitvaartplanner helpt nabestaanden om alvast over bepaalde keuzes na te denken. De telefonische bereikbaarheid is aangepast. Met deze maatregelen zorgen wij dat iedereen een passende en waardige uitvaart krijgt.

Verduurzaming

Toenemende schaarste van bijvoorbeeld grondstoffen en olie, de schade aan het milieu en de gevolgen van onder andere klimaatverandering voor de maatschappij worden steeds meer zichtbaar. Er is bovendien meer oog voor duurzaamheid en ook wet- en regelgeving op dit gebied neemt toe.

DELA anticipeert hier al op sinds het eerste MVO-beleid in 2015. We zijn al een eind op weg en hebben ook nog een eind te gaan. Elektrische crematie-installaties zijn daarin een belangrijke stap, maar ook kleinere initiatieven als grafkisten van paddenstoelenwortels en bedrijfskleding van gerecycled materiaal maken het bedrijf groener.

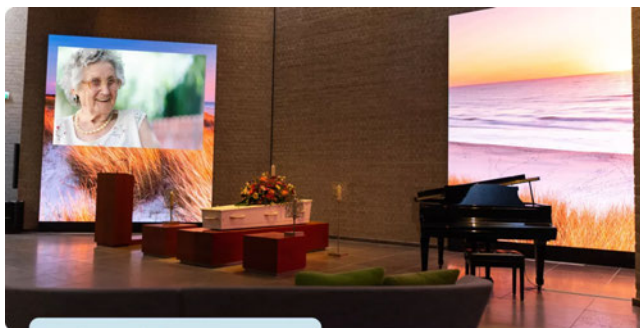
Uitdagingen op de arbeidsmarkt

De arbeidsmarkt blijft uitdagend, met een tekort aan personeel. Als goede werkgever blijven we focussen op ons personeelsbeleid, investeren in medewerkers, en zoeken naar flexibele oplossingen. Na een werkgeversimago-onderzoek worden campagnes nog meer doelgericht ingezet. Ook hebben we aandacht voor vitaliteit, goede en flexibele arbeidsvoorwaarden, verzuim, inwerktrajecten en door groei- en ontwikkelingskansen. Om het arbeidspotentieel te vergroten, hebben we leiderschaps- en talentprogramma's en zijn we sinds dit jaar partnerschappen aangegaan met onder andere sociale werkvoorzieningen en scholen. Ook hebben we een Werkspot-omgeving ingericht. Dit is een laagdrempelige manier om medewerkers na verzuim sneller weer aan de slag te laten gaan.

Digitalisering

De trend van vergaande digitalisering zien we terug bij zowel uitvaartverzorging als verzekeren en verbetert de algehele klantervaring. Het maakt bijvoorbeeld ook nieuwe vormen van omgaan met verlieservaring en herdenking mogelijk, zoals livestreams en online herdenkingspagina's. De 'Uitvaartplanner', groeit in gebruik. Hiermee kunnen nabestaanden zelf voorbereidingen treffen, zoals de keuze maken tussen begraven of cremen en het ontwerp van een rouwkaart. Voor verzekeren draait digitalisering om gebruikersgemak voor verzekerden en medewerkers en ook het benutten van data voor personalisatie en directe verkoop. Het Nederlandse meerjaren programma 'Digitale Transitie Verzekeren' stroomlijnt processen en maakt deze toekomstbestendig. De uiteindelijke migratie naar een robuust systeem, gekoppeld aan MijnDELA, geeft leden controle over en toegang tot hun gegevens.

In Duitsland en België zetten we digitale communicatie in, zowel via partners als rechtstreeks, voor het contact met onze klanten. Digitale oplossingen ondersteunen bovendien de wijze waarop wij met diverse organisaties samenwerken.

Introductie Ledwall crematorium Heeze

(Nieuwe) wet- en regelgeving

Wet- en regelgeving, zoals CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) en DORA (Digital Operations Resilience Act) bevordert duurzame en robuuste bedrijfsvoering. Het leidt ook tot meer formalisering van relaties met bijvoorbeeld partners en leveranciers. In 2023 hebben we het proces van naleving van en aanpassing aan regelgeving DELA-breed als project opgepakt onder de noemer 'Beheerst Ondernemen'. Dit programma stimuleert proactief handelen en procesmatig werken, waardoor we risico's effectiever kunnen beheersen en onze goede reputatie kunnen behouden. Hierbij worden we gesteund door een cultuur van verantwoordelijkheid en voortdurende verbetering. Het beheersen van risico's rust namelijk op de inzet van onze medewerkers.

Veranderende persoonlijke voorkeuren

Mensen hebben steeds specifiekere voorkeuren hoe ze hun uitvaart willen organiseren. De trend naar een persoonlijker en/of intiem afscheid wint terrein, waarbij tradities soms worden losgelaten. Het draait om het herdenken van de overledene op een manier die echt bij hen past. Met onze locaties en onze lokale aanwezigheid spelen we in België en Nederland hierop in. In Duitsland zien we een uiterst voorzichtige kentering naar meer gepersonaliseerde uitvaartdiensten.

Ook groeit in het algemeen de wens om online de uitvaartverzekering te beheren, inclusief het raadplegen en regelen van uitvaartwensen. Meer en meer verzekerden maken hier gebruik van. Ook is er een toenemende interesse in duurzame uitvaarten, waarbij de nadruk ligt op milieuvriendelijke opties en ecologisch verantwoorde keuzes. Onze producten en diensten, van kist tot horeca, zijn flexibel. Sowieso vormt duurzaamheid en het adresseren van de gevolgen van klimaatverandering een belangrijke basis in ons beleid. We maken gebruik van ecologisch verantwoorde materialen en bieden opties aan die het milieu zo min mogelijk belasten. Zo kunnen we maatwerk bieden. Of het nu gaat om het faciliteren van een milieuvriendelijke uitvaart of het aanbieden van unieke alternatieven, zoals een frietkar in plaats van een traditionele koffietafel: wij staan klaar om aan diverse persoonlijke behoeften te voldoen.

Herdenkingsplaats voor stilgeborenen of sterrenkindjes -
De mooiste koesterplaats van België

Materialiteitsanalyse

In 2022 hebben we via een materialiteitsanalyse onderzocht welke impact DELA heeft op mens en milieu en welke impact de omgeving heeft op ons. Dit heeft geleid tot een lijst van 17 materiële thema's.

In 2023 is de stap gezet om in het kader van de CSRD de materialiteitsthema's te herijken conform het stappenplan van de NBA (Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants). CSRD draagt bij aan een heldere focus en effectieve rapportage van relevante duurzaamheidsaspecten. Hierdoor kunnen wij een duurzaamheidsstrategie presenteren die nog beter in lijn is met de verwachtingen van onze stakeholders en de eisen van de CSRD. Zo boeken we vooruitgang op gebieden die er het meest toe doen en die passen bij onze ambitie om maatschappelijk verantwoord te ondernemen.

Als eerste stap zijn onze huidige stakeholders geanalyseerd door een interne projectgroep van experts. Hierbij zijn we tot de conclusie gekomen dat 'natuur' als stille stakeholder aan ons overzicht moet worden toegevoegd. Daarnaast hebben we vastgesteld dat onze leden en klanten, onze medewerkers en onze leveranciers de belangrijkste beïnvloede stakeholders zijn.

Vervolgens hebben we gekeken naar onze waardeketen. Op basis hiervan hebben we vastgesteld welke thema's mogelijk materieel zijn. Van de thema's op deze shortlist hebben we de impact, risico's en kansen in kaart gebracht. Vervolgens hebben we de gemiddelde materialiteitscore bepaald op basis van schaal, reikwijdte en waarschijnlijkheid. De drempelwaarde om vast te stellen of een thema materieel is, is vastgesteld op 3,0 op een schaal van 5. Met deze drempelwaarde worden de thema's die gemiddeld of hoger scoren vanuit impact en/of financiële materialiteit als materieel beschouwd.

Hiermee hebben we het aantal materialiteitsthema's teruggebracht tot zeven. Deze zeven materialiteitsthema's zijn geherdefinieerd om zo het interne en externe belang nog duidelijker naar voren te laten komen. Deze zeven materialiteitsthema's en de materialiteitsanalyse hebben we in december 2023 vastgesteld.

Thema	Impactmaterialiteit		Financiële materialiteit	
	Positieve impact	Negatieve impact	Risico	Kans
Klimaatverandering	2,3	4,5	2,5	-
Duurzaam materiaalgebruik	-	3,8	2,5	1,5
Goed werkgeverschap	4,3	3,5	2,0	2,0
Persoonlijke dienstverlening voor leden en klanten	4,3	3,3	2,5	3,0
Nieuwe diensten voor versterken solidariteit	3,0	-	2,0	2,5
Integer handelen	2,7	3,0	1,5	-
Duurzaam beleggen	2,7	3,8	3,0	2,5

Hieronder lichten we kort toe wat wij verstaan onder deze zeven materialiteitsthema's.

Klimaatverandering

Het thema klimaatverandering gaat over onze bijdrage aan de transitie naar een CO₂-neutrale economie. Op dit moment heeft ook DELA nog een netto-uitstoot van CO₂. Ons doel is om te voldoen aan het klimaatakkoord van Parijs en de CO₂-uitstoot in de eigen bedrijfsvoering en bij leveranciers terug te dringen. Belangrijke aspecten zijn onder meer elektrificatie van crematieovens en vervoer, toewerken naar energieneutrale gebouwen, plaatsen van zonnepanelen en inkoop van groene energie. Tevens is er aandacht voor klimaatadaptatie, gericht op overstromingsrisico's op onze uitvaartlocaties en andere fysieke risico's door weersextremen. We anticiperen op transitierisico's, zoals beperkte beschikbaarheid van grondstoffen en beperkte capaciteit van het landelijk elektriciteitsnet.

Duurzaam materiaalgebruik

DELA produceert zelf geen producten, maar verbruikt in haar dienstverlening wel grondstoffen zoals hout (voor uitvaarkisten en papier), bloemen, koffie en thee (voor de catering) en wol en katoen (voor bedrijfskleding). Ook maken we gebruik van bedrijfsmiddelen zoals bedrijfswagens, gebouwen en in de kantooromgeving. Om onze duurzaamheidsambities waar te maken, selecteren we de juiste leveranciers en werken we nauw samen om een milieuvriendelijke samenstelling, productie en levering van goederen en diensten te realiseren. Ook werken we actief aan het verlagen van de hoeveelheid restafval.

Goed werkgeverschap

Onze mensen maken het verschil. Waar onze kernwaarden Betrokken, Integer en Ondernemend leidend zijn, streven we dan ook naar goed werkgeverschap voor al onze medewerkers als het gaat om arbeidsvoorwaarden, gelijke behandeling en gelijke kansen voor iedereen, en privacywaarborging. We dragen bij aan het welzijn van onze medewerkers door te zorgen voor eerlijk en transparant beloningsbeleid, een goede werk-privébalans en een gezonde werkomgeving waarin medewerkers zich kunnen ontwikkelen en zich gerespecteerd en geaccepteerd voelen. Tegelijkertijd onderkennen we ook dat we een hoge mate van betrokkenheid van medewerkers vragen en dat dit de werk-privéverhouding uit balans kan brengen en de werkdruk kan verhogen. Hier besteden we aandacht aan, evenals aan diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie. Ook werken we aan het voorkomen van gezondheidsklachten en verzuim door mentaal of fysiek belastend werk.

Persoonlijke dienstverlening voor leden en klanten

Wij bieden brede ondersteuning rondom 'overlijden en doorgeven', die verder gaat dan alleen financiële steun. Persoonlijke dienstverlening is gericht op de emotionele en persoonlijke behoeften van de verzekerden en de nabestaanden. Ook bieden we praktische ondersteuning en financiële gemoedrust. Onze klanten mogen erop vertrouwen dat we zorgdragen voor de waarborging van hun recht op privacy en op de bescherming van hun persoonsgegevens. De ontwikkeling van nieuwe diensten rondom 'overlijden en doorgeven' verbetert het welzijn van verzekerden. Dit bevordert langdurige verbintenissen en vertrouwen, maar ook solidariteit. Het aanbieden van nieuwe diensten zien wij als een kans, maar betekent ook een (acceptabel) financieel risico.

Nieuwe diensten voor versterken solidariteit

Nieuwe diensten omvatten participaties en investeringen via Voor Elkaar Holding in bedrijven die solidariteit en saamhorigheid in de samenleving bevorderen. We richten ons op schaalbare projecten en financieel gezonde bedrijven die zich specifiek op ondersteuning voor mantelzorgers of financiële begeleiding richten. Door deze initiatieven willen we niet alleen praktische hulp bieden, maar ook het welzijn van mensen verbeteren. Hiermee versterken wij de continuïteit van ons coöperatieve model en leveren wij een betekenisvolle bijdrage aan een hechtere samenleving.

Integer handelen

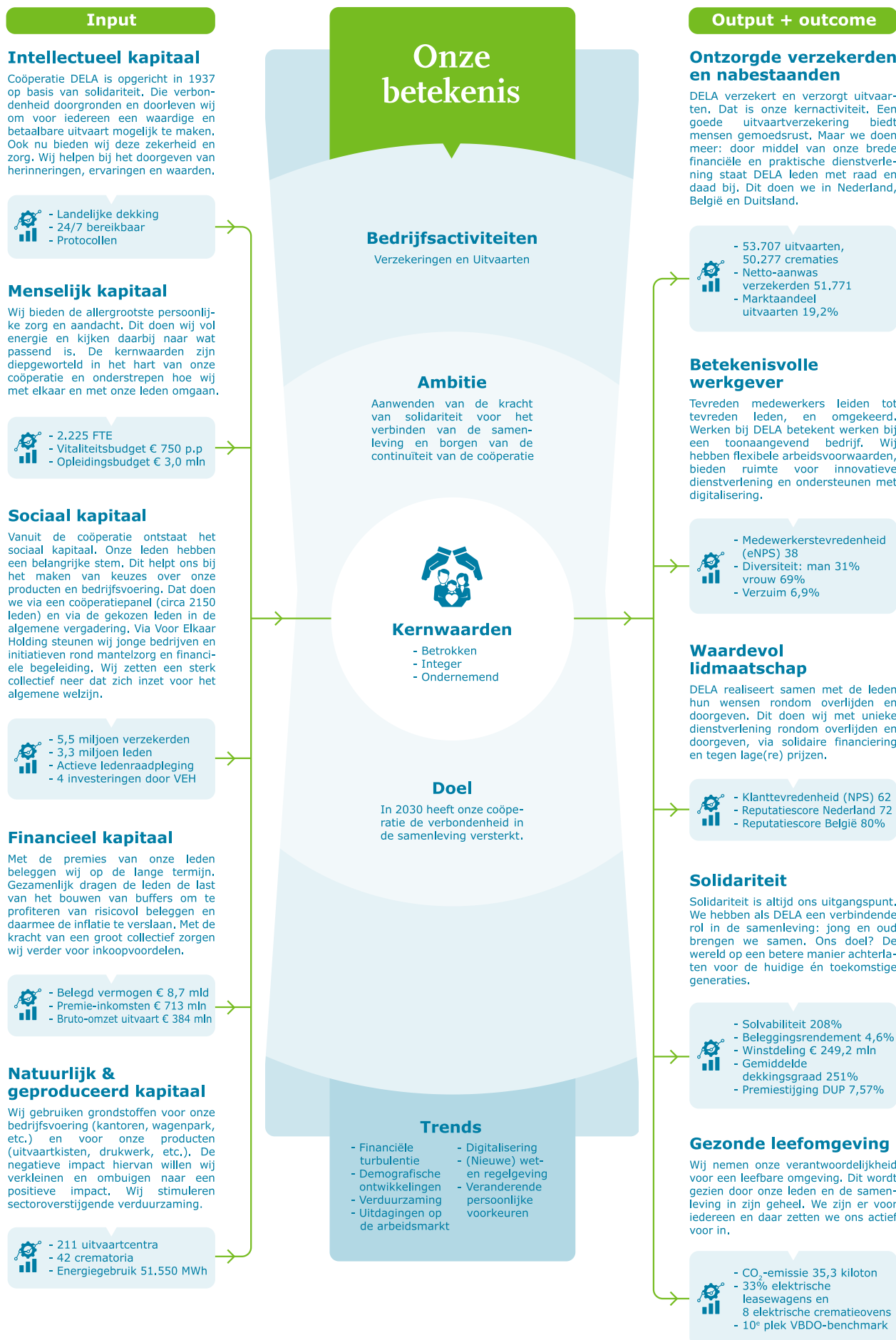
We erkennen de risico's die gepaard gaan met het niet naleven van integer handelen en de gevolgen die dit kan hebben voor onze organisatie. Als afnemer, werkgever en dienstverlener zijn we vastbesloten om misstanden te voorkomen en integer te handelen in al onze activiteiten. Dit realiseren we door een bedrijfscultuur waarin integer handelen een verantwoordelijkheid is van iedere medewerker, door voortdurende interactie met zowel interne als externe belanghebbenden in lijn met onze gedragscode, door uitsluitend samen te werken met leveranciers die dit ook in de praktijk naleven, door de belangen van klokkenluiders te beschermen en door middel van onze systemen voor het opsporen van corruptie en omkoping.

Duurzaam beleggen

DELA heeft als belegger impact op mens en milieu door kapitaal te verschaffen aan diverse partijen. Dit kan positieve impact zijn, bijvoorbeeld doordat die partijen lucht-/bodem-/waterkwaliteit bevorderen. Het kan ook negatieve impact zijn, bijvoorbeeld doordat die partijen netto CO₂ uitstoten, vervuilen of bijdragen aan biodiversiteitsverlies. Ons doel is om negatieve impact op mens en milieu te verlagen en onze positieve impact te verhogen. Onze strategie omvat het voeren van dialoog met bedrijven (engagement), het actief gebruikmaken van ons stemrecht, het integreren van milieu-, sociale- en governance-aspecten (ESG) in beleggingsbeslissingen, het uitsluiten van bepaalde praktijken en landen en impactbeleggen.

Onze betekenis

Door middel van onze brede financiële en praktische dienstverlening op het gebied van uitvaartverzorging en verzekeringen, staan wij onze leden, verzekerden en de nabestaanden met raad en daad bij. Op een betrokken, integere en ondernemende manier, behartigen wij de verschillende belangen. In ons waardecreatiemodel laten we, voor elk van de zes vormen van kapitaal uit het IIRC-framework (financieel, intellectueel, menselijk, sociaal en natuurlijk & geproduceerd), zien hoe we deze inzetten om onze doelstellingen te realiseren. Ook wordt zichtbaar welke waarde wij met onze kernactiviteiten creëren en wat de impact hiervan is.

Bestuursverslag

Onze klanten

Wij bieden leden, verzekerden en nabestaanden (samen: klanten) als onze belangrijkste stakeholders financiële zekerheid én zorg bij het afscheid nemen en herinneren van een dierbare. Verzekeren en het verzorgen van uitvaarten/crematies behoren tot onze kernactiviteiten. We zijn met verzekeringsproducten actief in de Nederlandse, Belgische en Duitse markt. In Nederland en België hebben we eigen uitvaartbedrijven.

Leden

Leden worden vertegenwoordigd via de algemene vergadering en het online coöperatiepanel. De algemene vergadering heeft de laatste stem over een aantal belangrijke zaken van onze coöperatie, met name het vaststellen van de jaarrekening, de benoeming van bestuurders en commissarissen en wijzigingen in onze verzekeringsproducten. De leden van de algemene vergadering denken mee over de toekomst.

Benoeming Sandra Schellekens tot voorzitter bestuur

Het coöperatiepanel is een aantal keren geconsulteerd. Naast het toetsen van communicatie-uitingen door het jaar heen hebben wij de leden van het coöperatiepanel betrokken bij de ontwikkeling van nieuwe diensten. Ook hebben we begin van het jaar onderzocht hoe inflatie onze leden raakt en wat onze leden verwachten in geval van betalingsproblemen. Uit de consultatie blijkt dat de uitvaartverzekering niet één van de eerste besparingen is. De manier waarop we leden met betalingsproblemen helpen, sluit ook aan bij de verwachtingen en wensen die leden hebben. Het past bij onze persoonlijke dienstverlening.

Na de introductie van het lidmaatschap in België eind 2022, zijn we trots dat we al meer dan 80.000 Belgische leden hebben. Er is een aantal activiteiten ontplooid om het coöperatief gedachtengoed ook in België uit te dragen. Denk bijvoorbeeld aan een eigen ledenmagazine “Viva!” en het DELA Fonds ter ondersteuning van maatschappelijke initiatieven. Ook zijn er diverse themadagen voor leden georganiseerd, bijvoorbeeld over de impact van successierechten.

Aantal leden coöperatie

	2023	verschil	2022
Leden	3.311.447	+87.806	3.223.641

Algemene vergaderingen

In het afgelopen jaar hebben twee reguliere algemene vergaderingen plaatsgevonden en één bijzondere algemene vergadering waarin Sandra Schellekens is voorgedragen tot voorzitter van het bestuur. Naast een aantal vaste agendapunten zijn er specifieke onderwerpen aan de orde geweest die van belang zijn voor de strategische ontwikkeling van onze coöperatie.

Een van de agendapunten betrof de CSRD. In lijn met onze inzet voor maatschappelijk verantwoord ondernemen werd besproken welke impact deze wetgeving heeft op onze kernactiviteiten. In mei 2023 hebben we een aanpassing afgesproken inzake de gedragslijn van de premiemaatregel. Dat maakt onze coöperatie beter bestand tegen negatieve rentes in de toekomst. Zo blijven wij een financieel gezonde coöperatie met genoeg reserves. Een ander onderwerp was de uitbreiding van het lidmaatschap in België. Eerder konden nieuwe Belgische verzekerden al lid worden van onze coöperatie, maar nu is ook de weg vrijgemaakt voor bestaande Belgische verzekerden (UZPn en Classic & Gold) om lid te worden. Deze uitbreiding versterkt niet alleen onze ledenbasis en continuïteit, maar bevordert ook de betrokkenheid van onze verzekerden in België.

Een belangrijk onderwerp was de verkenning of ook andere producten dan de uitvaartverzekering in de toekomst aangewezen kunnen worden als product waarmee je lid kunt worden van de coöperatie. De leden van de algemene vergadering hadden een aantal belangrijke aandachtspunten zoals de samenhang met onze verzekeringsproducten en de eventuele impact op de premiestelling, naast vragen over de specifieke diensten die onder dat lidmaatschap vallen en de financiële afwikkeling daarvan. Helderheid over deze onderdelen is essentieel voor het begrip en zou meegenomen moeten worden in de verdere uitwerking van deze ideeën. De introductie van nieuwe producten en diensten wordt gezien als een sleutelement voor het waarborgen van solidariteit en de continuïteit van onze organisatie in de toekomst. Om meer kennis en achtergrond te verkrijgen over het lidmaatschap werd een aparte workshop georganiseerd. Tijdens deze workshop werd stilgestaan bij o.a. de beschikbare diensten en de operationele werking. De feedback van leden is van grote waarde voor de uiteindelijke besluitvorming rondom ons lidmaatschapsmodel. We zijn ervan overtuigd dat door middel van dergelijke initiatieven waar we leden actief bij betrekken, we samen kunnen blijven bouwen aan een sterke, transparante en duurzame toekomst voor onze coöperatie.

Klanttevredenheid en reputatie

Het bieden van kwalitatief hoogwaardige dienstverlening staat centraal. Op diverse punten in onze persoonlijke dienstverlening meten we de tevredenheid van onze klanten. Deze vormt de belangrijkste bron voor sturing, lering en verbetering op dit gebied.

We meten de klanttevredenheid met de Net Promotor Score (NPS). De NPS (een veelal gebruikte indicator voor de mate waarin klanten producten en diensten aan anderen aanbevelen) laat zien dat de klanttevredenheid met 1 punt is gedaald maar hoog blijft op alle onderdelen van onze dienstverlening.

Belangrijkste positieve feedback is het snel, adequaat reageren en de persoonlijke aandacht. Wel blijft het belangrijk om het kennisniveau van medewerkers op peil te houden en klanten zoveel mogelijk proactief te informeren. De tevredenheid rondom de klantenservice voor Yarden-polishouders blijft een punt van aandacht. De tevredenheid van Belgische klanten over uitvaartverzorging is licht gestegen. In Duitsland hebben wij de klanttevredenheid onder makelaars weten te verbeteren door proactiviteit en ondersteunende dienstverlening richting dit segment.

Klanttevredenheidsscore

Net Promotor Score, 12-maandsgemiddelde, gewogen naar respondenten.

	2023	2022
Nederland		
Verzekeren*	44	46
Uitvaartverzorging	72	71
Klantenservice	43	45
Totaal	57	58
België		
Verzekeren	59	60
Uitvaartverzorging	82	81
Klantenservice	60	59
Totaal	68	69
Duitsland	53	51
Totaal Groep	62	63

* NPS verzekerden Nederland 2022 aangepast ten opzichte van eerdere publicaties vanwege toevoegen NPS voor 'mijnDELA'.

Reputatiescore

	2023	verschil	2022
Nederland, Stakeholderwatch pulse			
Leden	78	+1	77
Niet-leden	66	+6	60
Totaal	72	+6	66
België, Brand Fame Tracker: 'de uitvaartspecialist'	80%	+4%	76%

DELA geniet een robuuste en sterke reputatie zowel bij leden als niet-leden en onze activiteiten zijn er mede op gericht om deze te behouden en versterken. De reputatie in Nederland is met name goed op het gebied van financieel ontzorgen en rondom de bijdrage aan herinneren en doorgeven. Onder andere een sterk content- en PR-plan droegen bij aan een doorgezette reputatiestijging van DELA als de uitvaartspecialist in België.

Wij maken ons niet alleen sterk voor onze eigen reputatie, maar zetten ons ook actief in voor de reputatie en kwaliteit van de sector. Naast al onze eigen initiatieven en inzet is in sommige gevallen ondersteuning vanuit wetgeving noodzakelijk om een goede uitvoering van onze maatschappelijk taak te borgen. Daarom pleiten wij vanuit Uitvaartorganisaties Nederland, het samenwerkingsverband van de diverse branche- en beroepsorganisaties in de uitvaartsector, voor zeven aanpassingen in de Wet op de Lijkbezorging. Dit pleidooi hebben we in april 2023 aan de Tweede Kamer aangeboden en sindsdien hebben we dit op diverse manieren in het publieke domein aan de orde gesteld via social media en op bijeenkomsten.

Uitvaarten en crematies

In 2023 waren er in Nederland iets meer dan 169.000 sterfgevallen (2022: 170.000). We hebben circa 41.000 uitvaarten mogen verzorgen (2022: 39.800) en ruim 43.000 crematies (2022: 43.000). Het aantal uitvaarten is lager dan verwacht, met name door een lager aantal uitvaarten voor Yarden-verzekerden. We hebben circa 9.400 'vrije markt'-uitvaarten (uitvaarten zonder dekking van een DELA-verzekering) verzorgd (2022: circa 8.400). Het aantal crematies is conform verwachting, waar de opening van het nieuwe crematorium 't Karbrugsche veld in Bemmelen en de heropening van DELA Maaslanden in Nieuwkuijk positief aan hebben bijgedragen.

Aantal verzorgde uitvaarten en uitgevoerde crematies

	2023	verschil	2022
Uitvaarten			
Nederland	41.028	+1.228	39.800
België	12.679	-85	12.764
Totaal	53.707	+1.143	52.564
Crematies			
Nederland	43.083	+128	42.955
België	7.194	-107	7.301
Totaal	50.277	+21	50.256

In 2023 zijn de voorbereidingen getroffen voor een nieuwe campagne die begin 2024 van start ging. Hierin staan onze collega's van het uitvaartbedrijf centraal. Echte mensen en echte verhalen. Met deze campagne willen we overbrengen dat onze dienstverlening warm, persoonlijk en van hoge kwaliteit is en daarmee het uitvaartbedrijf een extra impuls geven.

In België stierven in 2023 circa 111.000 personen. Een jaar eerder waren dat er afgerond 116.000. We hebben circa 12.700 uitvaarten mogen verzorgen (2022: circa 12.800) en circa 7.200 crematies (2022: circa 7.300). Het uitvaartbedrijf verzorgt overwegend uitvaarten van mensen die niet bij ons verzekerd zijn. Door lokale marktwerking, overnames en meerderheidsbelangen stijgt het aantal crematies en uitvaarten dat we verzorgen, maar in tegenstelling tot vorig jaar was er uiteindelijk geen sprake van oversterfte. Het marktaandeel lag wel lager dan verwacht. We zetten dan ook in op een intensievere marktwerking en op versterking van de kruisbestuiving met de verzekeraar: bij overlijden kunnen we de uitvaart immers verzorgen.

In België wordt een nieuw pand geopend - Uitvaartzorg Severens DELA

Na een pilot in 2023 om onze naamsbekendheid te vergroten door de naam DELA te koppelen aan ons lokale merk, zal dit in 2024 een groter gevolg krijgen. Vanuit de kracht van DELA-groep willen we vervolgens vormgeven aan een sterke, herkenbare uitvaartformule. Ook hebben we gewerkt aan een producten- en dienstencatalogus, waarmee we onze dienstverlening eenduidig op de Belgische markt kunnen aanbieden.

Voor 2024 wordt er eveneens een soortgelijke campagne als in Nederland voorbereid om het uitvaartbedrijf te promoten.

Elke uitvaart die we verzorgen is uniek, persoonlijk en van hoge kwaliteit. En tegelijkertijd dragen we er zorg voor dat we met duurzame producten werken en partnerships sluiten met de juiste leveranciers. We zijn aanjager en innovator in de sector op het domein duurzame uitvaart en kunnen als grote speler een serieuze impact leveren. In 2023 hebben wij de duurzame uitvaart een impuls gegeven door meer en gedetailleerd uit te dragen wat de diverse mogelijkheden op dit gebied zijn, bijvoorbeeld rondom duurzame kisten, afvalverwerking en rouwdrukwerk. We zetten ons in om onze negatieve impact op het milieu te verlagen. Om dat voor elkaar te krijgen, zoeken we samenwerking met strategische leveranciers en partners die onze duurzame visie delen en integer handelen hoog in het vaandel hebben.

Na de uitvaart breekt een moeilijke tijd voor nabestaanden aan. Nabestaanden zijn in de rouw en er moeten allerlei praktische, financiële, juridische en administratieve zaken geregeld worden. We helpen in deze moeilijke tijd door praktische hulp en advies op basis van de persoonlijke situatie. Nabestaandenzorg zelf is kosteloos voor onze verzekerden. Nabestaandenzorg is een standaardonderdeel bij DELA uitvaartverzekeringen in Nederland en België én eveneens standaard onderdeel van alle uitvaarten die we verzorgen.

Rondom rouw en verlies zijn wij eind 2023 een proef gestart: onder de naam LEAVES bieden wij, samen met partners, een online omgeving waar mensen die hun partner hebben verloren zelf in eigen tempo meer te weten kunnen komen over rouw en de effecten daarvan. Zij kunnen hun ervaringen opschrijven en daarnaast begeleid worden in het rouwproces. Ook in België plannen we een uitbreiding van de leidendiensten door onze expertise rond 'rouwen' uit te bouwen.

Volop in ontwikkeling

In januari werd bekend gemaakt dat we het resterende aandelenbelang (30%) overnemen van de Uitvaartvereniging Associatie&IJmond (UNC). We zijn nu volledig eigenaar van UNC. Daarnaast kondigden we in september 2023 aan dat CVU Uitvaartzorg verder zal gaan onder de naam DELA. CVU Uitvaartzorg verzorgt al sinds de jaren dertig van de vorige eeuw uitvaarten en is actief in de regio's Rotterdam Rijnmond en Gouwestreek.

We keken met het samenvoegen van DELA en Yarden ook naar onze bedrijfsvoering en meer specifiek onze uitvaartlocaties. In 2023 hebben we met pijn in ons hart besloten een aantal van onze locaties te sluiten als er in de directe omgeving voldoende duurzame alternatieven aanwezig zijn. Daarbij is het uitgangspunt en ligt onze focus als coöperatie op het nakomen van beloftes aan onze leden: waardevaste uitkeringen tegen een premie die we zo laag mogelijk houden.

In België konden we een aantal ondernemingen verwerven: Marion en Vanheste. Ook hebben we een meerderheidsbelang genomen in Borgno. Na een lange verbouwings- (en droog!) periode na de overstroming in Luik konden we ook deze locatie eindelijk heropenen. In Massemen en Pelt hebben wij nieuwe locaties geopend.

Verzekeringen

De omvang van onze totale portefeuille gemeten naar aantal verzekerden is een belangrijk speerpunt voor het realiseren van onze ambitie. Dit jaar hebben we een mooie groei gezien. Hieraan hebben alle drie de landen een positieve bijdrage geleverd.

Het DELA Uitvaartplan in Nederland heeft een verdere groei laten zien. De netto-aanwas was lager dan voorgaande jaren, maar wel boven de gestelde doelen. De lagere netto-groei wordt deels veroorzaakt door het hoge aantal overlijdens. Door extra marktwerking hebben we nog een additionele aanwas gerealiseerd. In 2023 is een plan van aanpak opgesteld om de Yarden-pakketpolissen om te zetten naar een DELA Uitvaartplan. In 2024 zal een pilot starten om dit plan te realiseren.

De netto-aanwas met betrekking tot overlijdensrisicoverzekeringen was in Nederland negatief, maar zowel aanwas als verval zijn positiever dan vooraf verwacht.

DELA Nederland stopt met het intermediairkanaal

In september kondigden wij aan ons volledig te richten op directe distributie. Hiermee verandert de samenwerking met het intermediairkanaal. Deze strategische beslissing heeft tot doel de relatie met onze leden te verstevigen en de persoonlijke dienstverlening te verbreden. Het afsluiten van nieuwe verzekeringen via het intermediairkanaal is niet meer mogelijk. Wel zetten we onze dienstverlening voort voor de bestaande verzekeringen die via het intermediair zijn afgesloten.

Door de wijziging vermogensbelasting in Box 3 is in de loop van het jaar besloten om de marketingactiviteiten rondom ons Spaarplan te staken. Door de vaste rente van 2 procent is het voor sommige Nederlanders een fiscaal minder aantrekkelijk spaarproduct geworden.

Belgische bijeenkomst voor makelaars

De groei kwam in België op de doelstelling uit. Een effectieve digitale marketingstrategie heeft een positieve impuls gegeven, in het bijzonder door de doorontwikkeling van de online aanvraagstraat met focus op het gezin. Daarnaast is gewerkt aan een nieuwe verzekeringspropositie. De verwachting is dat deze in 2025 ingezet kan worden. DELA is uniek in België, omdat zij zowel uitvaarten verzekert als verzorgt.

In Duitsland verkopen we een uitvaartverzekering (Sorgenfrei Leben) en een overlijdensrisicoverzekering (Aktiv Leben). De uitvaartverzekering dekt uitvaartkosten en is geen pakketpolis. De portefeuille is mede door de overname van de Duitse portefeuille van Monuta de afgelopen jaren uitgegroeid tot bijna 200.000 uitvaartpolissen.

DELA Duitsland werkt aan de groei-ambitie

De Duitse markt voor overlijdensrisicoverzekeringen is dit jaar teruggelopen en nog niet aangetrokken. We hebben desalniettemin een forse groei-ambitie. Daarbij zal de focus verlegd worden naar rechtstreeks contact met klanten. Hiervoor worden diverse strategische samenwerkingen aangegaan, zodat nieuwe verkoopkanalen kunnen worden ingezet.

Aantal verzekerden per product ultimo jaar en aanwas gedurende verslagjaar

	2023	netto- aanwas	2022
Uitvaartplan	3.054.061	+27.757	3.026.304
Leefdoorplan	280.761	-5.097	285.858
Spaarplan	53.157	-1.979	55.136
Yarden	908.593	-19.470	928.063
Totaal Nederland	4.296.572	+1.211	4.295.361
			-
Uitvaartzorgplan	677.748	+34.062	643.686
Overig (niet meer in verkoop)	272.540	-11.803	284.343
Totaal België	950.288	+22.259	928.029
			-
Aktiv leben	103.366	+12.897	90.469
Sorgenfrei leben	65.549	+19.366	46.183
Overig (niet meer in verkoop)	125.458	-3.962	129.420
Totaal Duitsland	294.373	+28.301	266.072
			-
Totaal	5.541.233	+51.771	5.489.462

Nieuwe diensten voor versterken solidariteit

Naast verzekeren en uitvaartverzorging worden er ook nieuwe diensten aangeboden. Deze diensten worden aangeboden via derde bedrijven. DELA investeert of participeert via Voor Elkaar Holding (VEH) in deze bedrijven. Uitgangspunt is dat het bedrijven zijn die, naast schaalbaar en financieel gezond zijn, ook de solidariteit en saamhorigheid in de samenleving bevorderen. We richten ons op specifieke gebieden zoals ondersteuning voor mantelzorgers en financiële begeleiding.

VEH is als onderdeel van coöperatie DELA een sterke strategische en financiële partner. We helpen ondernemingen zich verder te ontwikkelen. Met kapitaal en een brede kennis op marketing-, financieel, sales-, IT- en innovatiegebied zetten we in op duurzame groei. En zo vergroten we ook onze maatschappelijke impact.

VEH heeft 2023 benut om haar expertise verder uit te bouwen en de governance te laten aansluiten op de groepsgovernancestructuur. Het proces voor nieuwe investeringen staat en we kijken hoe we dit de komende tijd verder kunnen optimaliseren. Er zijn diverse oriënterende gesprekken gevoerd met nieuwe bedrijven om de diensten op het gebied van financiële begeleiding of mantelzorg de komende jaren uit te breiden. Momenteel bieden we diensten aan via de volgende drie bedrijven:

- Prikkl: het coachings- en adviesplatform voor financieel inzicht voor iedereen.
- Salarise: een platform aangeboden via werkgevers, waarop werknemers kunnen bouwen aan hun financiële toekomst door het verkrijgen van kennis en inzicht, persoonlijke coaching en leningen tegen goede voorwaarden.
- Fello: een dienst die mantelzorgende medewerkers ondersteunt door mee te denken en regelwerk over te nemen.

Eind 2023 heeft VEH een eerste investering gedaan in Prikkl. Prikkl heeft de missie om iedereen in Nederland te ondersteunen bij het maken van slimme financiële keuzes in elke levensfase. Daarnaast is de omzet van Fello dit jaar verdrievoudigd en zijn de activiteiten van Salarise verbreed om zo een nog bredere doelgroep aan te spreken. In 2023 hebben we besloten geen extra investering meer in The Right Meal te doen. Vervolgens is The Right Meal failliet gegaan. Inmiddels is gebleken dat het bedrijf een doorstart heeft gemaakt.

Bestuursverslag

Onze organisatie

Medewerkers zijn de drijvende kracht achter onze coöperatie. Onze medewerkers zijn cruciaal voor onze dienstverlening en maatschappelijke betekenis. In het kader van goed werkgeverschap investeren we in mensen om te zorgen dat zij betrokken, trots en vitaal zijn en ruimte hebben voor persoonlijke ontwikkeling. We hebben eind 2023 3.060 medewerkers (2.225 fte) in dienst die vanuit drie landen dagelijks op betrokken, integrale en ondernemende wijze invulling geven aan onze missie. Deze kernwaarden zijn diepgeworteld in het hart van onze coöperatie en onderstrepen hoe wij met elkaar en met onze stakeholders omgaan.

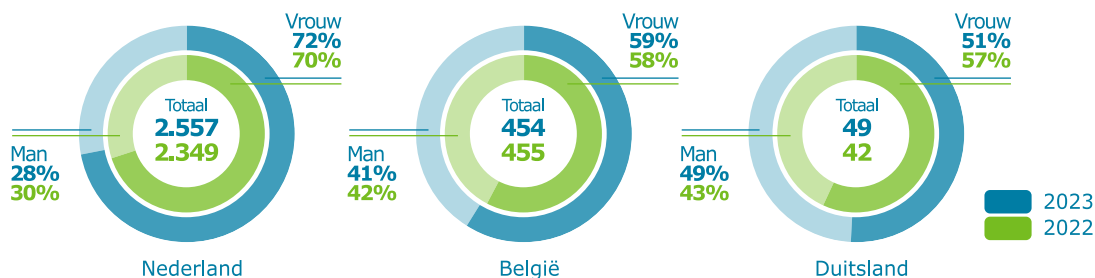
Digitalisering zetten wij in om mensen dichterbij elkaar te brengen. Verder is het onze ambitie dat we onze negatieve impact op gebied van klimaatverandering verlagen met CO₂-reductie en ons materiaalgebruik verduurzamen. Het vergroten van bewustzijn en kennis op het gebied van duurzaamheid vormt een voortdurende inspanning. Een ander aandachtspunt is het waarborgen van een eenduidige aanpak binnen DELA Groep. Met het DELA Fonds zetten we ons nog eens extra in voor de samenleving.

In 2023 is een aantal aanpassingen doorgevoerd om zo nog meer voor onze leden en klanten te kunnen betekenen. In Nederland zijn we drie innovatieteam gestart om nieuwe producten en diensten rondom 'overlijden en doorgeven' te kunnen aanbieden. De Nabestaandendesk maakte deel uit van het Klantcontactcentrum maar is ondergebracht bij Uitvaartverzorging om de klantreis en -ervaring verder te optimaliseren. In België hebben we hard gewerkt aan een efficiëntere en resultaatgerichte samenwerking tussen IT en de rest van de organisatie. In Duitsland is een aantal afdelingen heringericht. Belangrijkste doel was de integratie van de in 2022 overgenomen Duitse verzekeringsportefeuille en de daarbij overgekomen medewerkers.

Onze medewerkers

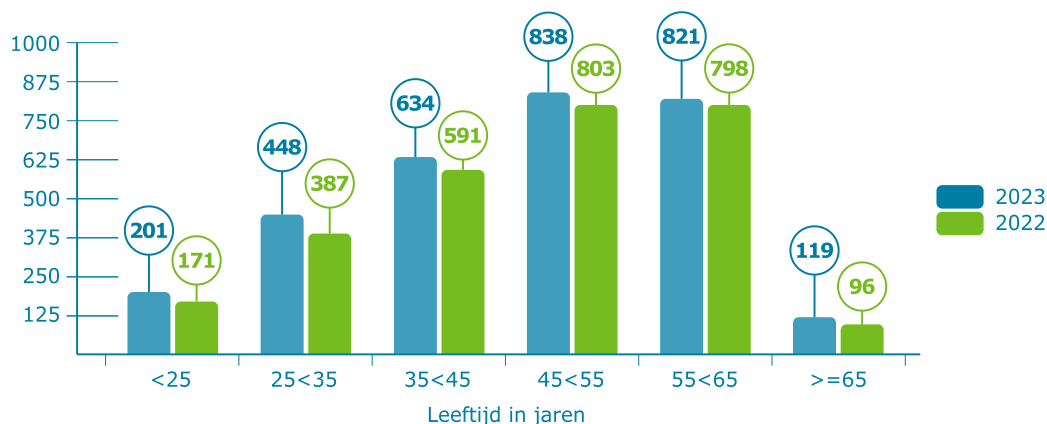
Bij DELA vinden we het belangrijk dat onze personeelssamenstelling een afspiegeling vormt van de samenleving, dat iedereen gelijke kansen krijgt en zich veilig voelt om zichzelf te zijn. DELA-breed is twee derde van de medewerkers vrouw. In leidinggevende posities wordt de 30%-verhouding tussen vrouwen en mannen ruimschoots behaald. Bij personeelswisselingen wordt het vergroten van de diversiteit in ogenchouw genomen.

Aantal medewerkers

Leeftijdsofbouw personeel

In aantallen

Medewerkers per sector

Sector	Aantal		FTE	
Nederland				
Verzekeren	283	288	232	233
Uitvaart	1.998	1.795	1.270	1.135
Holding-Stafdiensten	276	266	245	238
Totaal Nederland	2.557	2.349	1.746	1.606
België				
Verzekeren	104	98	102	94
Uitvaart	273	279	257	259
Holding-stafdiensten	77	78	75	77
Totaal België	454	455	434	430
Duitsland				
Verzekeren	49	42	45	38
Totaal Duitsland	49	42	45	38
Totaal	3.060	2.846	2.225	2.074

2023
2022

Medewerkerstevredenheid

Jaarlijks meten we de tevredenheid onder alle medewerkers. In 2023 is dit onderzoek wederom uitgevoerd met behulp van Effectory. De respons in Nederland was vergelijkbaar met vorig jaar en lag op 76 procent. In België heeft maar liefst 84 procent van de medewerkers aan dit onderzoek meegedaan. Het onderzoek richt zich op een verscheidenheid aan thema's waaronder bevlogenheid, werkgeverschap, teamleiderschap en sociale veiligheid. De solide basis van goed werkgeverschap blijft ook in 2023 aanwezig. Dit zien we terug in de eNPS-scores, die nog steeds boven de benchmark zijn. In Nederland bedraagt die +36,2 en in België net als vorig jaar +53. In Duitsland vond het onderzoek voor het eerst plaats en heeft 84 procent aan dit onderzoek meegedaan. In Duitsland wijken de methodiek en schaal af van de meting in Nederland en België. De Duitse medewerkerstevredenheidsscore van 8 ligt in lijn met de benchmark, die in 2023 op 9 uitkwam.

We hebben binnen DELA een sterke bedrijfscultuur waar medewerkers het werk als zeer zinvol ervaren en klantgerichtheid belangrijk vinden. Er wordt graag samengewerkt, medewerkers voelen zich veilig en er is een goede werksfeer. Medewerkers zijn trots op DELA en op hun baan. Wel hebben we vastgesteld dat de tevredenheid van onze medewerkers is afgenomen. Uit analyse blijkt een aantal gebieden waarop we kunnen verbeteren. Ten eerste kunnen we de communicatie over strategische veranderingen optimaliseren, zodat medewerkers volledig op de hoogte zijn van de koers van onze organisatie en zich meer betrokken voelen. Daarnaast streven we naar stroomlijnen van onze werkprocessen, om efficiëntie te bevorderen en eventuele werkdruk bij onze medewerkers te adresseren. Bovendien realiseren we ons het belang van een cultuur waarin het aanspreken op gedrag wordt aangemoedigd en gefaciliteerd, met respect voor diversiteit en inclusie. Door gezamenlijke inspanningen op deze gebieden, versterken we niet alleen onze organisatie, maar bevorderen we ook een positieve en productieve werkomgeving waarin elke medewerker kan gedijen.

	2023	2022
Effectory eNPS		
Nederland	36	44
België	53	53
Duitsland	8	
Totaal	38	45

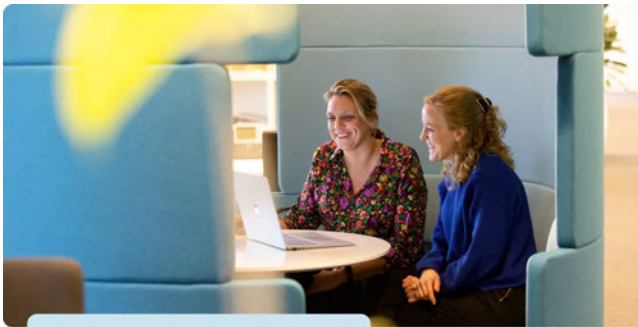
Nederland: herijkte kernwaarden BIOS in hoofd, hart en handelen

Aan de zesde editie van de Ronde Tafels namen ruim 1.100 collega's deel, als een eerste stap om onze herijkte kernwaarden betrokken, integer, ondernemend en scherp (BIOS) in hoofd, hart en handelen te krijgen. Tijdens uiteenlopende werksessies interviewden collega's elkaar en vroegen ze welk gedrag het meest aanspreekt. Wat blijkt? De 'S' van Scherp noemden ze het vaakst. Toch vinden ze het dikwijls een uitdaging, maar er is erkenning dat het DELA het meest gaat helpen bij het realiseren van de strategie. Daarnaast vinden medewerkers het nog niet gemakkelijk zich uit te spreken. Wat weerhoudt ons om BIO en Scherp te gedragen? Doen wat we altijd deden, lijkt gemakkelijker dan de kernwaarden te versterken. Een mooi startschot om hier verder met elkaar aan te werken.

Er is een intern traineeship gestart om een aantal medewerkers te laten doorstromen naar een leidinggevende functie. Zowel in Nederland als in België is er een leiderschapsprogramma ter bevordering van een leden- en resultaatgedreven cultuur. In beide landen is er ook aandacht voor talentontwikkeling. Medewerkers gaan aan de slag met hun persoonlijke groei en teamgroei met behulp van persoonlijke ontwikkelingsplannen. DELA Duitsland volgt in 2024. De opzet van een Academy met opleidingsmogelijkheden moet de ontwikkeling met name in België en Nederland een extra stimulans geven. In Duitsland speelt de beperkte naamsbekendheid van DELA een rol bij het aantrekken van nieuwe medewerkers.

Diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie

Iedereen, ongeacht achtergrond, moet zich welkom voelen als lid, klant, medewerker en leverancier. We zijn er voor iedereen en daar zetten we ons actief voor in. In 2023 is besloten om dit thema te adresseren onder de verantwoordelijkheid van de HR-afdeling. Er is een groepsbreed plan van aanpak opgesteld, met als vertrekpunt diversiteit, gelijkwaardigheid en inclusie van DELA als werkgever. Er wordt gestart met een diversiteitsmeting, waarna vervolgacties worden vastgesteld.

Belgische DELA-medewerkers druk aan het werk

Verzuim

We stellen ons ten doel dat iedere medewerker fysiek en mentaal gezond is en in staat is om werk uit te voeren, nu en in de toekomst. Het ziekteverzuim is hoog en de trend van stijging van langdurend verzuim zet door. Daarbij zorgen de seizoenspieken in het verzuim door griepachtige klachten voor uitdagingen in een toch al krappe arbeidsmarkt. Een deel van onze medewerkers wordt dagelijks geconfronteerd met menselijk verdriet. Dat kan emotioneel belastend werken. Daarbij komen ook de fysieke belasting, onregelmatige werkuren en de gevraagde flexibiliteit. Dit zorgt fysiek en mentaal voor uitdagingen.

Het ziekteverzuim over 2023 bedraagt in Nederland 6,7 procent (2022: 6,8 procent), in België 7,5 procent (2022: 7,5 procent) en in Duitsland 6,7 procent (2022: 5,7 procent). Het relatief hoge verzuim vroeg om extra inspanning van onze adviseurs (onder andere op het gebied van preventie en Arbo & gezondheid) en HR business partners. Er is succesvol meer aandacht gevraagd voor het inschrijven op de training 'Eigen Regie en Duurzaam in Gesprek'. Verder is er in Nederland gestuurd op de uitvoering van de Wet Verbetering Poortwachter (WVP) met als doel het stimuleren van een gesprek tussen manager en medewerker.

Er zijn diverse initiatieven gestart om het verzuim zo spoedig mogelijk verder terug te brengen, zoals trainingen voor 'mentale weerbaarheid' en 'veilig werken'. Het Vitaliteitsbudget werd extra gepromoot. Ook is er een plan van aanpak opgesteld rondom de dagelijkse bezetting en om binnen het uitvaartbedrijf aan de slag te gaan met een nieuw eenduidig roosterbeleid. Uitgangspunt van dit nieuwe roosterbeleid is dat continuïteit, efficiency, het welzijn van medewerkers en klantbelang gediend worden. Daarnaast blijven we sterk inzetten op re-integratie van langdurig zieke medewerkers. Voor medewerkers in verzuim die nog geen eigen taken kunnen oppakken, is het soms lastig om vervangende werkzaamheden te vinden. Die zijn er niet altijd meteen op de eigen locatie. Daardoor wordt er vaak langer dan nodig gewacht met het inzetten daarvan. Het oppakken van aangepaste werkzaamheden zorgt ervoor dat de medewerker in een arbeidsritme blijft, wat de verdere re-integratie soepeler zal laten verlopen. Om deze vraag en het aanbod te koppelen, hebben we Werkspot in het leven geroepen.

Verloop

Het verloop is afgelopen jaar uitgekomen op circa 14 procent. Het verloop is vast onderwerp op de agenda van de verschillende managementteams. Diverse verbeteringen zijn doorgevoerd om de kwaliteit van het werving- en selectieproces te verbeteren en de juiste kandidaten te selecteren. Daarnaast is een goede 'onboarding' en begeleiding van nieuwe mensen op de werkvloer belangrijk. In Nederland heeft de 'Taskforce arbeidsmarkt' gekeken naar de aantrekkingskracht van onze arbeidsvoorwaarden. Als gevolg hiervan is het mobiliteitsbeleid gewijzigd.

Om het arbeidspotentieel te vergroten is bijvoorbeeld samenwerking gezocht met sociale werkvoorzieningsbedrijven en scholen. Ook is er een nieuw onboardingprogramma geïntroduceerd onder de naam 'Warm welkom dagen'. Het programma bestaat uit een (online) preboarding, een fysieke eerste kennismakingsdag op het hoofdkantoor én een terugkomochtend of -middag op een eigen locatie. Praktische opdrachten zorgen ervoor dat nieuwe medewerkers wegwijs worden gemaakt in de organisatie, onze doelen, kernwaarden en natuurlijk het eigen werk. De eigen regie op de ontwikkeling staat, evenals ledengedrevenheid, dan ook centraal in het hele programma. DELA België en DELA Nederland hebben zich ingespannen om verzuim, verloop en krapte op de arbeidsmarkt gezamenlijk te adresseren.

Onderzoek werkgeversimago

Zowel naamsbekendheid als een goed imago spelen een belangrijke rol in het wervingsproces. In samenwerking met onafhankelijk onderzoeksbureau Motivaction zijn de aspecten: naamsbekendheid en imago voor DELA als werkgever in Nederland onderzocht. Uit dit onderzoek kwam naar voren dat de aantrekkelijkheid van DELA als werkgever de afgelopen twee jaar sterk is gestegen. Het effect van de arbeidsmarktcampagnes is duidelijk zichtbaar. Het imago van DELA als werkgever is op 9 aspecten zoals mensgerichte cultuur, baanzekerheid, betrouwbaarheid/eerlijk sterker geworden. Punt van aandacht zijn de doorgroeimogelijkheden. Die zijn er, maar kunnen meer onder de aandacht en in lijn met andere werkgevers worden gebracht.

Bedrijfsongevallen

DELA monitort bedrijfsongevallen nauwgezet. Al onze medewerkers vallen onder het beheersysteem voor gezondheid en veiligheid. In 2023 zijn in de Nederlandse organisatie 67 arbeidsongevallen gemeld (2022: 36). Deze ongevallen kunnen verdeeld worden in drie categorieën. Het betrof 47 bedrijfsongelukken, 16 prikincidenten en 4 overige ongevallen. De stijging ten opzichte van het jaar daarvoor wordt verklaard door de toename van het aantal locaties en medewerkers als gevolg van de overname van Yarden. Bovendien is de registratie van bedrijfsongevallen vergemakkelijkt.

In België spreken we van een arbeidsongeval wanneer er minstens één dag arbeidsongeschiktheid volgt. Een incident wil zeggen dat iets is voorgevallen, maar geen arbeidsongeschiktheid volgde. In 2023 vonden hier 5 arbeidsongevallen plaats (2022: 10) en 15 incidenten (2022: 13). In totaal is vallen 6 keer de oorzaak, 9 keer verkeer en 1 keer heffen of tillen. Door middel van registratie en evaluatie willen we bedrijfsongevallen tot een minimum beperken.

Bij DELA Duitsland zijn geen arbeidsongevallen gemeld.

Rol van de ondernemingsraad

DELA Nederland en DELA België hebben ieder een eigen ondernemingsraad (OR) om actief mee te denken over bedrijfseconomische en sociale onderwerpen en te adviseren over de gewenste bedrijfsvoering. Alle medewerkers worden vertegenwoordigd door de twee ondernemingsraden.

De Nederlandse OR adviseerde dit jaar over uiteenlopende onderwerpen. De organisatiewijzigingen en opzet van innovatieteams om nog meer voor onze leden te betekenen, domineerden de agenda van 2023. Ook adviseerde de Ondernemingsraad over de aanstelling van een nieuwe bestuursvoorzitter als gevolg van de pensionering van de zittende bestuursvoorzitter in januari 2024. Andere onderwerpen waarover de leden van de Ondernemingsraad zich hebben gebogen zijn bijvoorbeeld het programma Beheerst ondernemen, het stopzetten van de samenwerking met het intermediairkanaal en de pilot voor een nieuw horecaconcept. De Ondernemingsraad boog zich over de regeling 'Melding vermoeden misstanden' en stemde in met een nieuw roosterbeleid binnen Uitvaartverzorging. Verder dacht de OR mee over wijzigingen in de reiskostenvergoeding, het traineeship voor nieuwe leidinggevenden en wijzigingen in het aanbod om medewerkers zowel lichamelijk als psychisch fit en gezond te houden. Tot slot werd er regelmatig overleg gevoerd over kwartaalcijfers, arbeidsomstandigheden en pensioenen.

De bijeenkomsten van de Belgische OR stonden met name in het teken van goed werkgeverschap en personeelsbeleid. De krapte op de arbeidsmarkt en de maatschappelijke ontwikkelingen vragen een voortdurende inzet om in te spelen op veranderingen, de belangen van het personeel te waarborgen en een gezonde, productieve werkomgeving te bevorderen. Niet alleen bespraken we het verzuim en verloop, maar ook de actieplannen naar aanleiding van het medewerkerstevredenheidsonderzoek. Bovendien werd de aandacht gevestigd op nieuwe wetgeving, waaronder de invoering van Flexijobs, en hoe deze ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op onze organisatie. Nieuwe beleidsmaatregelen rondom thuiswerken, leasewagens en aanwezigheid stonden ook op de agenda. Het doel was het ondersteunen van de flexibiliteit en mobiliteit, en het handhaven van een evenwichtige werk/privébalans voor onze medewerkers.

Sterk leiderschap

In september volgden de Belgische leidinggevenden de kick-off van het leiderschapsprogramma. Het programma is gericht op het bevorderen van de bedrijfscultuur, het verhogen van de organisatie-effectiviteit en eigenaarschap.

Digitalisering

In 2023 zijn er op het gebied van digitalisering verdere stappen gemaakt met onder andere een bedrijfsbreed dataplatform. Ter bevordering van de efficiëntie en impact is er gebouwd aan een IT shared services center waar de landenorganisaties gebruik van maken. Ook gaan de ontwikkelingen in informatiebeveiliging hard, waardoor er continu aandacht en bewustzijn wordt gevraagd voor dit thema. Dit doen we onder andere door onlinetrainingen en het delen van ervaringen. Daarnaast zijn de rollen en rechten onder de loep genomen en verder aangescherpt. De ontwikkelingen ten aanzien van kunstmatige intelligentie volgen elkaar snel op. Hiervoor is een continue opbouw van kennis nodig. Er is een beleid opgesteld om medewerkers een houvast te geven over hoe hiermee om te gaan. Verder hebben we te maken met gerichte en ongerichte cyberaanvallen op onze IT- infrastructuur. We werken hiervoor samen met een gespecialiseerd cyberbeveiligingsbedrijf dat continue monitoring voor ons uitvoert.

Digitalisering zetten we ook in om onze organisatie en diensten toekomstbestendig te maken. Het is belangrijk dat we de juiste prioritering aanbrengen. Een van de prioriteiten is dat er gewerkt wordt aan een nieuw groepsbreed financieel administratiesysteem. Het overstappen naar een nieuw administratiesysteem is een meerjarenproject dat de gehele keten raakt: van ons grootboek, tot het incassosysteem en de wijze van verantwoording en rapportering.

Een van de andere prioriteiten is nog steeds de vervanging van de administratiesystemen voor onze verzekeringsportefeuille, de 'digitale transitie verzekeren', in eerste instantie voor DELA Nederland. Het is een dossier dat een terugkerend agenda-onderwerp is op bestuurs- en directieniveau. Het afgelopen jaar hebben we de volgende stap in dit omvangrijke meerjarige project gezet. Dit project heeft een significante belasting gelegd op onze bestaande capaciteit en diverse technische uitdagingen met zich meegebracht. Ook op het gebied van verandermanagement kost dit de nodige inspanning. Het implementeren van deze nieuwe systemen en processen, verhoogt initieel de complexiteit binnen het IT-landschap en het vereist ook een grondige herziening van de werkwijzen en betrokkenheid van onze medewerkers. Het is van essentieel belang dat onze medewerkers goed zijn voorbereid op deze veranderingen, kennis opbouwen en dat ze de nodige ondersteuning krijgen om de overgang soepel te laten verlopen. We worden hierbij ondersteund door een implementatiepartner.

Tegelijkertijd moesten we ervoor zorgen dat onze dagelijkse activiteiten ongestoord konden doorgaan. Het was duidelijk dat het integreren van dit meerjarenproject in onze reguliere activiteiten een aanzienlijke impact had op onze operationele processen. Om deze reden is er in de loop van het jaar besloten om het project af te scheiden van onze bestaande business. Deze keuze stelde ons in staat om de interne beheersing te verbeteren en meer gerichte aandacht te besteden aan de specifieke behoeften en uitdagingen van het project, zonder de lopende activiteiten te verstoren.

Dit besluit heeft niet alleen bijgedragen aan een betere controle over de voortgang en de kosten van het project, maar heeft ook gezorgd voor een gestroomlijnde aanpak in de uitvoering ervan. Uiteindelijk zal dit moeten resulteren in een succesvolle implementatie. We hebben in 2023 een deel van onze Nederlandse verzekeringsportefeuille gemigreerd. De opgedane ervaringen zetten we komend jaren in om ook de rest van de verzekeringsportefeuille om te zetten.

Ook binnen DELA België heeft 2023 in het teken gestaan van het creëren van een meer wendbare en resultaatgerichte organisatie om de persoonlijke dienstverlening aan klanten verder te optimaliseren. Zo zijn er belangrijkste stappen gezet om het CRM-systeem te vervangen.

In Duitsland stond het jaar in het teken van het waarborgen van de digitale infrastructuur ten behoeve van de bestaande dienstverlening. Ook is er gekozen voor een nieuw systeem, waar onder andere de overgenomen Duitse -Monuta-portefeuille in geadministreerd zal worden. Er is hard gewerkt aan de voorbereiding van de implementatie van dit systeem in 2024. Hierbij wordt gekeken naar de gebruiksvriendelijkheid. Ook moet het nieuwe systeem een optimale klantreis kunnen faciliteren binnen de kaders van de geldende wet- en regelgeving.

Digitale klantreis voor uitvaarten

Er is een project gestart om ervoor te zorgen dat de klantreis rondom de uitvaart voor nabestaanden toekomstbestendig blijft. We bouwen stap voor stap aan een online omgeving voor nabestaanden. Hierbij is het uitgangspunt steeds: hoe kunnen we op elk moment in de klantreis van nabestaanden, de ervaring voor deze nabestaanden verbeteren. Als de uitvaartverzorgers is geweest, is er veel besproken. Op dat moment is er bij nabestaanden vaak onzekerheid. Het is niet altijd volledig duidelijk wie, wat, wanneer oppakt. Met de online agenda en de takenlijst kunnen we op een eenduidige manier de nabestaanden ondersteunen en ontzorgen door inzichtelijk te maken wat er nog van hen verwacht wordt.

CO₂-reductie

We verlagen de CO₂-uitstoot van onze bedrijfsvoering en dienstverlening. Dit doen we omdat CO₂ een broeikasgas is dat sterk bijdraagt aan de opwarming van de aarde. Het Klimaatakkoord van Parijs is in Europees verband vormgegeven door 55 procent vermindering broeikasuitstoot in 2030 na te streven om uiteindelijk in 2050 klimaatneutraal te zijn.

DELA wil haar CO₂-voetafdruk sneller terugbrengen, met name voor scope 1 en 2. In 2024 herijken we de CO₂ doelstellingen en scherpen we het plan om onze voetafdruk tot nul te reduceren verder aan. We nemen hiervoor een aantal maatregelen. Zo gebruiken we minder energie in gebouwen bijvoorbeeld door renovatie, clustering en/of afstoot van gebouwen. We elektrificeren in Nederland stapsgewijs onze ovens en doen hetzelfde met het vervoer in zowel Nederland als België. Ook wekken we zelf groene stroom op door het plaatsen van zonnepanelen.

We worden geconfronteerd met een aantal dilemma's om de CO₂-uitstoot van scope 1 en 2 te verlagen, zoals de overbelasting van het elektriciteitsnet. Onze dienstverlening wordt soms belemmerd door de beperkte capaciteit van het net. Een verzwaring van de elektriciteitsaansluiting is niet altijd haalbaar, wat ons dwingt om creatieve oplossingen te vinden voor het verminderen van onze CO₂-uitstoot. Een ander aandachtspunt is de beschikbaarheid van elektrische ovens. De vraag naar deze milieuvriendelijke apparatuur overtreft momenteel het aanbod. Gelukkig zien we ook nieuwe spelers op de markt verschijnen. We kijken we naar de mogelijkheden die dit biedt. Een cruciaal onderdeel van onze inspanningen is het vergroten van de kennis over CO₂-reductie binnen onze organisatie. Door bewustwording en educatie streven we ernaar alle medewerkers te betrekken bij het verminderen van onze impact op het milieu. Dit omvat naast nieuwe technologieën ook het naleven van richtlijnen, zoals het besparen van energie.

Toelichting methodiek CO₂-berekening

Sinds 2021 bepalen we de CO₂-uitstoot van onze eigen bedrijfsvoering en van de producten en diensten die wij aanbieden. Naast de directe emissies in scope 1 en 2, spannen we ons in om ook de scope 3 emissies (indirecte CO₂-uitstoot, veroorzaakt door activiteiten -upstream en downstream- van andere partijen in de keten) zo goed mogelijk inzichtelijk te maken. Deze indirecte emissies vormen namelijk een grote impact. Met toenemende transparantie van en samenwerking met leveranciers verwachten we de komende jaren een verfijning te kunnen doorvoeren in het bepalen van de scope 3 emissies.

In de berekening worden de volgende posten meegenomen:

Scope 1 (directe emissies):

- Aardgas en mazout (stookolie) in gebouwen
- Leasevoertuigen en voertuigen in eigendom - benzine
- Leasevoertuigen en voertuigen in eigendom - diesel
- Lekkage koudemiddelen

Scope 2 (indirecte emissies):

- Elektriciteit in gebouwen en crematieovens
- Leasevoertuigen en voertuigen in eigendom - elektriciteit
- Stadswarmte

Scope 3 (indirecte emissies, categorisering conform GHG protocol):

- Ingekochte goederen en diensten: uitvaarkisten, rouwdrukwerk, papier, bloemen, catering, grafstenen, datacenters
- Ingehuurd vervoer: staatsie- en overbrengvervoer Nederland
- Zakelijk vervoer: vliegreizen, repatriëringen, openbaar vervoer, zakelijke reizen privéauto
- Woon-werk verkeer
- Bezoekersvervoer

De berekening is zoveel mogelijk gebaseerd op daadwerkelijk gemeten verbruiksdata. Dit was het geval voor 66 procent van de datapunten. Waar gemeten data niet beschikbaar is, wordt gebruik gemaakt van onderbouwde schattingen.

CO₂-uitstoot

Netto, exclusief beleggingen

<i>x 1 ton</i>	2023	verschil	2022
Scope 1	10.261	+5.741	4.520
Scope 2	694	-1.478	2.172
Scope 3	24.332	+758	23.574
Totaal	35.287	+5.021	30.266
Nederland	25.489	+3.419	22.070
België	9.748	+1.618	8.130
Duitsland	50	-16	66
Totaal	35.287	+5.021	30.266

De CO₂-uitstoot is in 2023 gestegen met 17 procent ten opzichte van 2022. Hier zijn verschillende verklaringen voor. We zien dat de regelgeving en voorschriften rondom de CO₂-uitstootberekeningen scherper worden. Hierdoor is het elektriciteitsgebruik voor het laden van elektrische leasewagens toegevoegd aan de berekening waarbij is uitgegaan van grijze stroom omdat het opladen veelal plaatsvindt bij externe laders (226 ton CO₂). Ook mag de compensatiepost als gevolg van de inkoop van WNF Gold standard en bosgecompenseerd aardgas niet meer worden toegepast. Dit laatste leidde tot een toename in scope 1 van 5.589 ton CO₂.

Om onze CO₂-uitstoot structureel te verlagen, hebben we een klimaattransitieplan in ontwikkeling waarin de projecten voor energiebesparing en verduurzaming zijn opgenomen. Per 1 januari 2023 wordt in Nederland 100% Nederlandse windenergie ingekocht voor elektriciteit en voor aardgas een combinatie van Greenchoice bosgecompenseerd en WNF Gold standard gas waardoor de scope 2 emissies zijn gedaald. In België wordt per 1 januari 2024 alle elektriciteit groen ingekocht. Ook zijn er afgelopen jaar drie nieuwe elektrische ovens in onze Nederlandse crematoria geplaatst waarmee nu 8 van de 47 ovens elektrisch zijn. Door de beperkte beschikbaarheid en overbelasting van het elektriciteitsnet kunnen wij op dit moment deze elektrificering niet versnellen. Het energiegebruik is gedaald door sluiting van diverse locaties, deels gecompenseerd door nieuwe locaties als gevolg van de fusie met CVU en UNC. Het leasebeleid in België is aangepast waardoor er vanaf 1 juli 2023 alleen elektrische leasewagens besteld kunnen worden. Nederland volgt dit besluit in januari 2025 vanwege lopende contractuele afspraken. Ook is een eerste stap gezet in elektrisch uitvaartvervoer in Nederland.

Elektrisch uitvaartvervoer DELA locatie Rijtackers in Eindhoven

Daarnaast richten we ons ook op de indirecte emissies die gerelateerd zijn aan onze waardeketen (scope 3), met name op de producten en diensten die we inkopen gerelateerd aan onze uitvaartactiviteiten. Dit omvat onderdelen als staatsievervoer, overbrenghvervoer, kisten, rouwdrukwerk, bloemen, horeca en het bezoekersvervoer. Om de emissies binnen deze scope te verminderen, hebben we actieve strategieën richting onze leveranciers geïmplementeerd. Een belangrijke strategie is gericht op het verlagen van de scope 1 & 2 CO₂-uitstoot van onze leveranciers. We ondersteunen hen in het vergroten van inzicht en stimuleren het opstellen van plannen voor CO₂-reductie, bijvoorbeeld in het optimaliseren en elektrificeren van hun transportbewegingen. Ook kijken we actief naar het materiaalgebruik. Samenwerking met leveranciers is van essentieel belang, en we stimuleren hen om duurzame keuzes te maken in hun productieprocessen.

Duurzaam materiaalgebruik

We produceren zelf geen producten, maar verbruiken in onze dienstverlening wel materialen (grondstoffen en geproduceerd). We nemen onze verantwoordelijkheid als verzekeraar en uitvaartverzorger door nauw samen te werken met leveranciers die onze duurzaamheidsdoelen delen.

Onze strategie voor het verduurzamen van materiaalgebruik is gebaseerd op een paar pijlers. Allereerst streven we naar zo min mogelijk materiaalgebruik, waarbij we enkel datgene gebruiken wat strikt noodzakelijk is. Dit omvat ook het lichter maken van producten om de ecologische voetafdruk te verminderen. Daarnaast zetten we in op het gebruik van gerecyclede of biobased materialen, waardoor we de afhankelijkheid van ruwe grondstoffen verminderen. Verder is een belangrijk aspect van onze duurzaamheidsstrategie het minimaliseren van verpakkingen en het implementeren van een terugname/recycling beleid bij het bereiken van het einde van de levensduur van producten. Deze initiatieven zijn ontworpen om de hoeveelheid restafval te verminderen en negatieve impact op het milieu te verlagen.

De MVO-inkoopcode, gepubliceerd op onze website, heeft een brede reikwijdte en vraagt leveranciers deze code te onderschrijven. Hiermee verplichten leveranciers zich op een constructieve manier met MVO-aandachtgebieden om te gaan. Specifiek wordt verwezen naar arbeidsrechten en mensenrechten zoals deze zijn verwoord in de Universele Verklaring voor de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties. Leveranciers dienen dit ook te eisen van eventuele subcontractors gezien het belang wat wij aan het onderwerp hechten. Deze MVO-code maakt een onlosmakelijk deel uit van alle overeenkomsten met de leverancier. Wel merken we op dat in het verleden afgesloten lopende (lokale) contracten hier nog van kunnen afwijken.

Toenemende wet- en regelgeving heeft eveneens invloed op het inkoopproces. In 2023 is het contract-/leveranciersmanagementproces verder geoptimaliseerd. Niet alleen vanuit een duurzaamheidsperspectief (duurzaam materiaalgebruik), maar breder. De zogenaamde 'Toezichtrelevante Belangrijke of Kritische Uitbestedingscontracten' zijn allemaal geëvalueerd en geactualiseerd. Ook de bijbehorende processen zijn hierop aangepast. In 2023 heeft de afdeling Inkoop een stevigere positie gekregen door een duidelijke regie- en coachingsrol in te nemen.

In 2023 hebben we in Nederland een MVO-routekaart doorlopen samen met onze bestaande leveranciers voor kisten, rouwdrukwerk en staatsieervoer. Deze leveranciers hebben zich gecommitteerd aan het opstellen van een stappenplan om onze duurzaamheidsambitie te ondersteunen.

Bij het aangaan van nieuwe contracten hebben we specifieke aandacht besteed aan duurzaam materiaalgebruik, met name in de overeenkomsten voor bewegwijzing en het horecaconcept. Het laatstgenoemde contract omvat onder andere het streven naar het '1-ster beter leven'-keurmerk voor vleesproducten en een groter aandeel vega/vegan producten. De nieuwe bewegwijzing bestaat voor een groot aandeel uit gerecyclede materialen, waaronder gerecycled PET, aluminium en acrylaat.

Biodiversiteit

In 2023 hebben we uitvoerig onderzoek gedaan naar de impact op biodiversiteit, zowel op onze terreinen als binnen onze inkoopketen.

Onze terreinen hebben een intrinsieke verbinding met natuur en uitvaart, en hierin ligt het potentieel voor positieve impact op mens en natuur. Door onze terreinen op een natuurvriendelijke wijze in te richten, kunnen we lokaal de biodiversiteit vergroten, wat niet alleen voordelig is voor de natuur, maar ook een positieve invloed heeft op bezoekers in termen van groene recreatie en een aangenaam microklimaat.

Tegelijkertijd erkennen we de mogelijke negatieve impact van onze inkoop van producten op biodiversiteit. Risico's zoals ontbossing, watergebruik en pesticiden in de productieketen kunnen een nadelig effect hebben. Echter, door bewuste keuzes te maken en duurzame materialen en producten te selecteren, kunnen we deze negatieve impact aanzienlijk verminderen.

Hoewel er risico's bestaan voor het wereldwijde verlies aan biodiversiteit, wordt de financiële materialiteit laag ingeschat omdat deze risico's onze primaire bedrijfsvoering niet direct beïnvloeden. Daardoor is besloten dat biodiversiteit voor ons geen materieel thema is. Desondanks blijven we toegewijd aan het verkleinen van onze negatieve impact en vergroten van onze positieve impact, zowel bij de inrichting van terreinen als bij de inkoop van producten.

DELA Fonds en sponsoring

DELA is ontstaan uit solidariteit en draagt maatschappelijke betrokkenheid hoog in het vaandel.

We vinden het belangrijk om onze bijdrage te leveren aan de samenleving en er te zijn voor elkaar. Iedere medewerker krijgt jaarlijks de mogelijkheid om één werkdag aan vrijwilligerswerk te spenderen, zonder dat hiervoor een vrije dag hoeft te worden aangevraagd.

Zowel in Nederland als België hebben we een eigen DELA Fonds. Iedereen kan hierbij projecten indienen die aansluiten bij de thema's van de fondsen. In Nederland is dat het verbinden van generaties. In België is het thema het draaglijker maken van moeilijke momenten rondom afscheid nemen. Het Nederlandse Fonds kreeg bijna 350 aanvragen van verenigingen en stichtingen en honoreerde 183 projecten. 147 projecten werden gesteund met een bedrag tot € 1.500 en 36 projecten met een bedrag van € 1.500 tot € 10.000. Zo hebben we onder collega's warme winterjassen ingezameld. Deze jassen komen via 'Samen voor Eindhoven' goed terecht bij Stichting Ervaring die Staat, Het Leger des Heils, t Hemeltje, De Kledingbank, Dress for success, Awesome, de Kledingzolder en de Huiskamer voor vluchtelingen. Een ander Eindhovens initiatief is GLOW. Het GLOW Festival is een gratis lichtkunstfestival in de Nederlandse stad Eindhoven waarop kunstenaars en ontwerpers uit binnen- en buitenland lichtkunst- en designtoepassingen tonen. Ouderen van de Zonnebloem zijn door onze medewerkers meegenomen om een hapje te eten en daarna samen de lichtkunstwerken te bewonderen. Ook zamelen we al meer dan tien jaar speelgoed in voor de jaarlijkse kerstcadeau-actie. Samen maken we voor kinderen uit gezinnen die zijn aangesloten bij de Voedselbank kerst een stukje mooier. Met de jaarlijkse kaartenactie kleuren kinderen maar liefst 18.000 kerstkaarten voor ouderen in woonzorgcentra.

In België steunen we met de DELA-Doe-Goed-dagen verschillende vrijwilligersorganisaties die dat moeilijke moment rondom afscheid nemen draaglijker willen maken. Ook zijn er diverse initiatieven die op onze steun kunnen rekenen zoals Kompas, een organisatie voor mensen met een beperking. Mensen met een beperking zijn vaak afhankelijk van hun begeleiding wanneer ze geconfronteerd worden met rouw en verlies. Voor hen hebben wij een troostplek in hun tuin gerealiseerd, zodat ze op eigen gelegenheid ruimte kunnen vinden om te kunnen omgaan met hun verlies. Een ander initiatief betreft 5000 kaarsjes voor Reveil. Reveil wil de Vlaamse rouwcultuur de 21ste eeuw in loodsden. Het DELA Fonds heeft het project 'De Panne Troosthoofdstad 2023' gesteund. Op 1 november werd dit evenement afgesloten met een groots slotmoment op de begraafplaats van De Panne en werd het strand verlicht met 5000 kaarsjes. DELA financierde de kaarsjes.

Belgische medewerkers aan de slag tijdens Voor elkaar dagen

Naast het DELA Fonds moet sponsoring ons ondersteunen bij de maatschappelijke impact die we willen realiseren. We willen tastbare en positieve veranderingen teweegbrengen en dit breed uitdragen om als voorbeeld te dienen. Ook in 2023 hebben we de Roparun gesponsord. Met deze estafetteloop leveren mensen in teamverband een sportieve prestatie om geld op te halen voor mensen met kanker. We namen met twee teams van medewerkers deel. Met de 32e editie is een bedrag van ruim € 2,6 miljoen opgehaald.

Dit jaar is besloten om vanaf 2024 de hoofdsponsoring van de Roparun te staken. Hierdoor hebben we de gelegenheid en de tijd om ons te heroriënteren. Uitgangspunt blijft om te investeren in initiatieven die niet alleen onze maatschappelijke verantwoordelijkheid weerspiegelen, maar ook effectief bijdragen aan duurzame impact in de samenleving.

Bestuursverslag

Onze financiën

We zijn gericht op zekerheid, zorg en continuïteit; niet op winstmaximalisatie. Onze leden en verzekerden moeten de toekomst zo zorgeloos mogelijk tegemoet kunnen zien met een waardevaste uitkering tegen een premie die wij zo laag mogelijk houden. Wij streven hierbij naar een optimaal evenwicht tussen beleggen, winstdeling en solvabiliteit. Onze financiële positie is zeer sterk, zodat we leden altijd een waardevaste uitvaart kunnen geven.

Meer of minder premieverhoging is het resultaat van de uitvoering van een beleidsinstrument vastgesteld door de algemene vergadering. Het ledenbelang staat ook bij het vaststellen van de premie centraal. We delen in de lusten én in de lasten. Dat is de kracht van onze coöperatie.

Premie-inkomen

Na aftrek van de herverzekeringspremie bedroeg het premie-inkomen € 712,7 miljoen (2022: € 669,0 miljoen). De groei ten opzichte van een jaar eerder kwam hiermee uit op 7 procent (2022: 13 procent).

In Nederland daalde het premie-inkomen met € 6,9 miljoen naar € 480,7 miljoen met name doordat het spaarproduct minder aantrekkelijk is geworden voor een deel van onze klanten als gevolg van de nieuwe belastingwetgeving Box 3. In België bedroeg het premie-inkomen € 161,9 miljoen. (2022: € 146,1 miljoen), een stijging van ruim 11 procent als gevolg van een gestaag groeiende portefeuille. In Duitsland steeg het premie-inkomen met € 34,8 miljoen naar € 70,1 miljoen vooral door de eind 2022 overgenomen Duitse Monuta portefeuille.

Premie-inkomen na aftrek van herverzekeringspremie:

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	verschil	2022
Nederland	480.749	-6.860	487.609
België	161.889	+15.800	146.089
Duitsland	70.063	+34.750	35.313
Totaal	712.701	+43.690	669.011

Operationeel resultaat

Het operationeel resultaat is het resultaat dat wordt behaald uit de kernactiviteiten, met uitzondering van bijzondere baten en lasten, winstdeling en belastingen. Het operationeel resultaat over 2023 bedraagt € 36,1 miljoen als gevolg van diverse incidentele lasten. In 2022 bedroeg het operationeel resultaat € 47,6 miljoen.

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	verschil	2022
Verzekeraar			
Premieopbrengsten	712.701	43.690	669.011
Oprenting technische voorziening	189.851	11.010	178.841
Verzekeringstechnische lasten	-657.284	-41.282	-616.002
Technische marge	245.268	13.418	231.850
Apparaatskosten	155.537	13.631	141.906
Acquisitiekosten	13.622	-4.124	17.746
Operationeel resultaat Verzekeraar	76.108	3.910	72.198
Uitvaartbedrijf			
Omzet uitvaartbedrijf*	383.684	18.563	365.121
Inkoopkosten*	-151.499	-2.715	-148.784
Bruto marge uitvaartbedrijf	232.184	15.847	216.337
Apparaatskosten	249.179	32.176	217.003
Financiële baten (-) en lasten	-1.012	-296	-716
Operationeel resultaat uitvaartbedrijf	-15.982	-16.032	50
Operationeel resultaat Voor Elkaar Holding	-2.652	-1.954	-698
Operationeel resultaat Holding en Staf	-4.026	2.216	-6.242
Operationeel resultaat Coöperatie	-17.358	-1.266	-16.092
Effect groepsgrondslagen	-	1.616	-1.616
Operationeel resultaat DELA Groep	36.090	-11.510	47.600

* De eliminatie van omzet en inkoopkosten is voor boekjaar 2022 aangepast omdat de eliminatie niet volledig was. De correctie heeft geen invloed op de brutomarge en resultaat.

Het resultaat van de verzekeraar bedroeg € 74,2 miljoen en steeg hiermee met 3 procent ten opzichte van 2022.

Het resultaat van het uitvaartbedrijf is € 16 miljoen negatief onder andere door meer inhuur van externe uitvaartverzorgers en extern vervoer als gevolg van het hoge ziekteverzuim en het inwerken van nieuwe medewerkers vanwege verloop. Ook waren in 2023 nog niet alle hogere energiekosten en personeelskosten als gevolg van hoge inflatie doorberekend in de verzorgingsstarieven, grotendeels omdat de prijs voor het verzekerde pakket van het DELA Uitvaartplan al door de algemene vergadering vastgesteld was in mei 2022.

De aan VEH, stafafdelingen en coöperatie toegewezen kosten bedroegen € 24,0 miljoen (2022: € 23,0 miljoen) onder andere voor uitgaven voor de nieuwe strategie en innovatieprojecten.

Beleggingsresultaat en -beleid

Over 2023 is het netto beleggingsrendement 4,6 procent positief (2022: 9,5 procent negatief). Het rendement op aandelen bedraagt circa 14,3 procent en op vastrentende waarden 7,2 procent. Op de beleggingen in vastgoed is een rendement van 7,9 procent negatief behaald. Op infrastructuur en land- en bosbouw is een rendement van respectievelijk 5,3 procent en 2,6 procent behaald. Het netto beleggingsresultaat kwam in 2023 uit op € 337 miljoen (2022: verlies van bijna € 840 miljoen).

De volatiliteit van de waarde van onze beleggingen is een direct gevolg van onze strategische beleggingskeuzes. Die zijn erop gericht om op de lange termijn het rendement te behalen waarop de premie is gebaseerd en om daarboven op de uitvaartkosteninflatie te verslaan. Door de aard van de verzekeringen (in de meeste gevallen: uitkeren bij overlijden) zijn de verplichtingen langlopend. Een dergelijke lange horizon vraagt om een offensieve beleggingsstrategie. Door een gecalculeerd risico te accepteren in onze beleggingsstrategie, kunnen we over de jaren heen het benodigde resultaat behalen. De soms forse schommelingen in de waarde van onze beleggingsportefeuille zijn een consequentie van dit beleid.

Duurzaam beleggen

DELA heeft een maatschappelijke verantwoordelijkheid, ook als het gaat om beleggen. We houden rekening met wet- en regelgeving, de maatschappelijke ontwikkelingen en de wensen van onze leden. Bovendien integreren wij klimaatscenario's in de periodieke ALM-studies om inzicht te verkrijgen in de impact van klimaatscenario's op de langetermijntontwikkeling van ons vermogen.

Natuurlijk proberen wij met onze beleggingen een zo goed mogelijk rendement te behalen, maar we hebben ook aandacht voor de maatschappelijke veranderingen die we met onze beleggingen teweeg kunnen brengen. Ook geloven wij dat rendement en duurzaamheid hand in hand gaan: ondernemingen die aandacht besteden aan duurzaamheid in hun beleid en bestuur zijn vaak stabielere en financieel gezondere bedrijven met meer oog voor risico's.

Het is ons doel om in 2030 de netto CO₂-uitstoot van onze beleggingen 50 procent lager te laten zijn dan in 2019. Wij beoordelen nieuwe initiatieven en beleggingsmogelijkheden op basis van onze ambitie. Daarbij gaan wij na of deze bijdragen aan onze doelstelling. Het bepalen en vergelijken van de CO₂-uitstoot is een uitdaging. Data is afkomstig van verschillende aanbieders en externe vermogensbeheerders. Bovendien rapporteren nog niet alle bedrijven waarin wij beleggen hun CO₂-uitstoot. Er is wel een groeiend aantal bedrijven dat niet-financiële gegevens als emissiedata publiceert. Wij monitoren momenteel de aangeleverde data, waarbij het streven is om voor de vergelijkbaarheid zoveel mogelijk één bron te gebruiken. De CSRD zal naar verwachting de beschikbaarheid van data en de kwaliteit ervan verder verbeteren. Wij zijn in gesprek met onze externe vermogensbeheerders om te komen tot een eenduidige rapportage over niet-financiële gegevens zoals de CO₂-uitstoot.

Wet- en regelgeving vormt de basis voor duurzaam beleggen. Sinds 2015 onderschrijft coöperatie DELA de Principles for Responsible Investment (PRI). DELA Groep kan meer impact maken door samen te werken met andere grote beleggers. Daarom voeren we een continue dialoog, onder andere met het Verbond van Verzekeraars. In de uitvoering van ons beleggingsbeleid houden we bovendien rekening met de standaarden vanuit de Verenigde Naties zoals Global Compact Principles en Guiding Principles, maar ook de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen en de Duurzame ontwikkelingsdoelen, ook wel Sustainable Development Goals (SDG's) genaamd. Door onderschrijving van standaarden zoals de Global Compact Principles en OESO-richtlijnen verwachten wij van de bedrijven waarin wordt belegd dat zij hun activiteiten en strategieën in lijn te brengen met tien universeel aangenomen principes op het gebied van mensenrechten, arbeid, milieu, en anti-corruptie.

Om te sturen op energie-efficiëntie voor de vastgoed- en infrastructuurfondsen gebruiken we de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB). Dit is een onafhankelijke benchmark die vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt en vergelijkt op hun duurzaamheidsprestaties. In onze verantwoording gebruiken wij de richtlijnen van de Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD). Vanaf verslagjaar 2022 rapporteren we ook op basis van de EU-taxonomie. De taxonomie is vastgesteld door de Europese Commissie en maakt duidelijk welke activiteiten al dan niet duurzaam mogen worden genoemd en gelabeld.

Sanctiewetgeving raakt de beleggingsportefeuille. Bedrijven en landen die internationale wetgeving, sancties en richtlijnen op het gebied van duurzaamheid schenden, sluiten we uit. Ook beleggen we niet in bedrijven die betrokken zijn bij de ontwikkeling, productie of onderhoud van alle soorten controversiële wapens. Bedrijven die een substantieel deel van hun omzet halen uit de volgende sectoren, sluiten wij eveneens uit:

- Teerzanden
- Kolen
- Schalie-energie
- Olie- en gaswinning op de Noordpool
- Tabak, bont & speciaal leer
- Roofzuchtige leningen
- Walvisvlees
- Aanvalswapens voor particulieren
- Recreatieve cannabis

Wij zien duurzaam beleggen dan ook als essentieel onderwerp bij alle keuzes die gemaakt worden. ESG wordt allereerst altijd meegenomen bij de selectie en monitoring van een assetmanager. Het is van groot belang dat de manager intrinsiek gemotiveerd is om ESG mee te nemen in alle aspecten van de beleggingsprocessen. Verder hebben we een aantal algemene uitgangspunten voor duurzaam beleggen, die de voor ons belangrijke aspecten extra versterkt. Hiervoor zetten we naast de eerdergenoemde uitsluiting van bedrijven en sectoren, nog een aantal andere instrumenten in.

Engagement

Wij voeren een dialoog met bedrijven waarin we beleggen om invloed uit te oefenen hoe deze met duurzaamheid omgaan, verbeteringen op het gebied van duurzaamheid door laten voeren en duurzaamheidsrisico's mitigeren. Voor de uitvoer van ons engagement- en stembeleid werken we samen met een professionele partij. Deze partij is geselecteerd, omdat hun werkwijze en doelstellingen aansluiten bij onze doelstellingen. Jaarlijks stellen zij nieuwe engagementprioriteiten vast. Ook wordt bepaald hoe er zal worden gestemd op de jaarlijkse algemene vergaderingen van aandeelhouders en hoe er wordt samengewerkt met andere investeerders of stakeholders. Deze prioriteiten worden in nauw overleg met ons en andere klanten bepaald.

Door engagement en proxy voting uit te besteden aan een professionele partij, wordt het belegd vermogen van meerdere (institutionele) beleggers samengevoegd. Het groter collectief belegd vermogen wordt ingezet bij engagementtrajecten. Door de krachten te bundelen kunnen we nog meer een echte vuist maken. Deze vuist is nodig zodat ondernemingen gestimuleerd worden om in hun bedrijfsvoering op een goede manier om te gaan met de samenleving en het milieu.

Uitoefening van stemrecht

We hebben een eigen stembeleid. Ons beleid is dat we op zoveel mogelijk aandeelhoudersvergaderingen van de bedrijven in onze beleggingsportefeuille onze stem uitbrengen. Een actief stembeleid maakt onderdeel uit van de dialoog die met de betreffende ondernemingen wordt gevoerd. Ook gaan we samen met andere grote beleggers de dialoog aan met bedrijven waar wij verbeteringen willen zien op het vlak van ESG.

Duurzame beleggingen

We beleggen als we kansen zien, in specifieke duurzame beleggingen of fondsen.

2023-activiteit

Begin 2023 vond er een door ons georganiseerde inspirerende rondetafelgesprek plaats over Impactbeleggen. De rondetafel kwam tot stand na een eerdere consultatie van leden die aangaven hier meer over te willen zien en te horen. Er zijn diverse inzichten verworven die bijdragen aan een bredere visie op de mogelijkheden en uitdagingen van impactbeleggen. Zo is het belangrijk een goede definitie te hebben van impactbeleggen om de juiste keuzes te kunnen maken. Impactbeleggen bestaat uit drie belangrijke componenten: de intentie, het rendement en de meetbaarheid. Een belangrijke uitdaging die wordt ervaren bij impactbeleggen is het vinden van de juiste balans tussen financieel rendement en maatschappelijke impact. Hoewel Key Performance Indicators (KPI's) nuttig zijn, is het cruciaal om te onthouden dat het verhaal achter het bedrijf en de prestaties bij het bereiken van de doelen er echt toe doen. Daarom is het belangrijk om niet te verdwalen in indicatoren.

Ook was de gezamenlijke conclusie dat samenwerking van essentieel belang is. Door de krachten te bundelen tussen beleggers, bedrijven en maatschappelijke organisaties kunnen we grotere impact maken en duurzame veranderingen bewerkstelligen.

Uit de consultatie van leden is ook naar voren gekomen dat zij het minder gepast vinden dat wij beleggen in de gokindustrie. Dit past minder bij de maatschappelijke impact die we willen maken en ook niet bij de speerpunten van VEH. In 2023 zijn er dan ook diverse interne overleggen geweest om dit nader te bespreken. Wij hebben besloten om volgend jaar deze sector aan onze uitsluitingslijst toe te voegen.

Ook hebben we besloten om te gaan beleggen in bosbouw. De reden om onze beleggingsportefeuille hiermee uit te breiden is driedig: rendement, betere diversificatie en duurzaamheid. In 2023 is een selectietraject gestart en na een uitgebreide due diligence hebben we een manager geselecteerd. De verwachting is dat wij begin 2024 onze eerste investering in bosbouw kunnen doen.

In onze dialoog met bedrijven (engagement) hebben wij in 2023 380 bedrijven binnen de aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuille aangesproken. De belangrijkste onderwerpen van gesprek waren klimaatverandering en corporate governance. Dit heeft 114 keer tot resultaat geleid. Ons stemrecht hebben we op 3.162 aandeelhoudersvergaderingen uitgeoefend. In 16 procent van de gevallen hebben we tegengestemd. Het ging hier met name over onderwerpen als bestuurszaken en bezoldiging. Eind 2023 sluiten we 557 bedrijven en 19 overheden/landen uit.

Wij bekleden als DELA de 10e positie in de VBDO benchmark, waarbij het duurzaam beleggingsbeleid van Nederlandse verzekeraars vergeleken worden. Er is een aantal aandachtspunten: de roep om samenwerking met institutionele beleggers, NGO's en overheden neemt toe. Ook volgen de ontwikkelingen zich in rap tempo op, waardoor brede kennisvergaring gewenst is. Bovendien worden er steeds hogere eisen gesteld aan transparantie en het afleggen van verantwoording.

Ontwikkeling technische voorzieningen

De technische voorzieningen inclusief voorziening winstdeling en na aftrek van geactiveerde acquisitiekosten en herverzekering zijn toegenomen met € 489,7 miljoen. De technische voorzieningen op onze balans zijn gebaseerd op vaste grondslagen zoals een rekenrente. De impact van hogere of lagere rentes en/of inflatie op de technische voorzieningen is daarom niet in deze balanspositie zichtbaar. Op marktwaarde stijgen de technische voorzieningen met € 539,3 miljoen. Dit verschil van € 49,7 miljoen blijkt ook uit de daling van de overwaarde van de toereikendheidstoets op de technische voorzieningen.

Dekkingsgraad

De dekkingsgraad drukt de marktwaarde van de beleggingen uit in procenten van de marktwaarde van de gegarandeerde verplichtingen en hangt hiermee af van factoren als rente-, sterfte- en kostenontwikkelingen. De dekkingsgraad bedroeg aan het begin van het verslagjaar 234 procent en eindigde in 2023 op 219 procent.

In 2023 is de rente enigszins gedaald na de forse stijging in 2022. De gedaalde rente zorgde voor 19 procentpunten daling van de dekkingsgraad in 2023. Hogere verwachte toekomstige kosten leidden tot 6 procentpunten daling. Ontwikkelingen in de verzekeringsportefeuilles en gedaalde inflatie zorgen elk voor een stijging van de dekkingsgraad met 4 procentpunten en beleggingsopbrengsten resulteerden in 3 procentpunten stijging. De gemiddelde dekkingsgraad over 2023 kwam uit op 251 procent (2022: 195 procent).

Het verloop van de dekkingsgraad in %-punt:

	Primo	Drukkend effect	Verruimend effect	Ultimo
Primo	234%			
Gedaalde rente		-19%		
Stijging verwachte kosten		-6%		
		-25%		
Ontwikkelingen verzekeringsportefeuille			4%	
Gedaalde inflatie			4%	
Beleggingsresultaat			3%	
Overige factoren			0%	
			11%	
Ultimo				219%

De gemiddelde dekkingsgraad over 2023 kwam uit op 251 procent. Omdat de dekkingsgraad zo hoog was, kan er veel winstdeling worden gegeven.

Waardevaste uitvaart

De gemiddelde dekkingsgraad over een jaar is (mede)bepalend voor de winstdeling van het opvolgende jaar voor alle winstdelende producten in Nederland, België en Duitsland.

Wij bieden onze leden een waardevaste uitvaart. De kosten van een uitvaart stijgen over tijd als gevolg van inflatie. De premie stijgt dan mee, niet alleen door de inflatie, maar ook door de zogenaamde backservice. Dat zit zo: als een uitvaart in prijs stijgt gedurende de looptijd van de uitvaartverzekering, is de inleg over achterliggende jaren gebaseerd op een te lage verzekerde waarde. Dit verschil moet in de toekomst worden bijgelegd. Deze correctie noemen we backservice. Zo leidt een prijsstijging van een uitvaart in beginsel tot een hogere procentuele stijging van de premie. Met winstdeling willen we deze hogere procentuele stijging beperken.

De omvang van de winstdeling hangt samen met de inflatie: hoe hoger de inflatie, hoe hoger de backservice en hoe meer winstdeling we in principe willen geven. Er gelden wel bepaalde beperkingen aan de mate waarin winstdeling in een jaar kan worden ingezet. Eén van de beperkingen wordt bepaald door de hoogte van de gemiddelde dekkingsgraad gedurende de afgelopen twaalf maanden. Wanneer de gemiddelde dekkingsgraad 210 procent of hoger is, dan volgt een volledige winstdeling. Bij een gemiddelde dekkingsgraad tussen 120 procent en 210 procent is er een gedeeltelijke winstdeling. Onder de 120 procent is er geen winstdeling. Als de 20-jaarsrente onder de 1 procent duikt én de dekkingsgraad lager is dan 120 procent dan wordt er een premiemaatregel (additionele premieverhoging) toegepast.

Winstdeling

In 2023 kwam de winstdeling uit op € 249,2 miljoen (2022: € 43,7 miljoen). De uitvaartkosteninflatie was 6,62 procent en dat is als gevolg van de gestegen prijsinflatie hoger dan we gewend zijn. Ook de gemiddelde dekkingsgraad is hoog en dat stelt ons in staat om 83 procent winstdeling te geven aan polishouders van het DELA UitvaartPlan in Nederland. Voor de polishouders van het uitvaartproduct in België was de winstdeling eveneens hoog. Al met al resulteert dat in een historisch hoog bedrag aan winstdeling voor onze polishouders.

Bedragen x € 1.000	2023	2022	2021	2020	2019
Toegekend	249.224	43.654	5.940	42.994	42.323

De afgelopen tien jaar heeft DELA in totaliteit € 574 miljoen aan winstdeling toegekend.

Premie-aanpassing

Zo'n 55 procent van de verzekerden heeft het DELA UitvaartPlan. De premieverhoging van het Uitvaartplan in Nederland per 1 januari 2024 bedraagt 7,57 procent (per 1 januari 2023: 2,96 procent) en bestaat in principe uit drie factoren: inflatie, toegekende winstdeling en eventuele premiemaatregel. Hieronder lichten we per factor toe, hoe deze heeft bijgedragen aan de premieverhoging.

- **6,62% verhoging in verband met de inflatie van de uitvaartkosten.**
Deze component van de premie-aanpassing wordt jaarlijks vastgesteld door de algemene vergadering. De verwachte inflatie in het volgende jaar is bepalend voor het voorstel tot premie-aanpassing per 1 januari in het opvolgende jaar. Die verwachte inflatie bedroeg 6,62 procent. Dit percentage is voorgesteld aan de algemene vergadering als component voor premie-aanpassing per 1 januari 2024. De vergadering heeft dit voorstel aangenomen;
- **0,95% verhoging in verband met het niet volledig toekennen van winstdeling voor de dekking van de backservice.**
De totale premie voor de backservice bedraagt 5,56 procent. Daarvan is 83 procent als winstdelingspercentage toegekend. De overige 17 procent komt voor rekening van de polishouders;
- **verhoging in verband met de premiemaatregel als gevolg van een structureel lage rentestand en lage dekkingsgraad.**
Doordat de gemiddelde dekkingsgraad in 2022 boven de 120 procent lag, was een premiemaatregel niet aan de orde.

Solvabiliteitsratio

DELA bepaalt de solvabiliteit op basis van Solvency II, vandaar de naam Solvency II-ratio. Het gaat hier om Europese rekenregels waarbij voor het bepalen van de solvabiliteit rekening wordt gehouden met de risico's die in de balans van de verzekeraar zijn opgenomen. De Solvency II regelgeving vereist voldoende solvabiliteit als randvoorwaarde voor de winstdeling.

De solvabiliteitsratio is gedaald van 226 procent tot 208 procent ultimo jaar en blijft daarmee robuust.

Door ontwikkelingen in beleggingsopbrengsten, de asset mix, rente, inflatie en volatiliteiten daalde de Solvency-II ratio met 6 procentpunten. Lagere verwachte toekomstige uitvaartkosteninflatie ten opzichte van de prijsinflatie zorgde voor een daling met 9 procentpunten. Een aanpassing in het beleid premiemaatregel die door de algemene vergadering is vastgesteld, zorgde voor een stijging van de ratio met 8 procentpunten. Overige ontwikkelingen, zoals het resultaat van de holdings en het uitvaartbedrijf, een afwaardering van de 'deferred tax assets' en hogere toekomstige kosten, leidden tot een daling met 11 procentpunten.

Het verloop van de solvabiliteitsratio in %-punt:

	Primo	Drukkend effect	Verruimend effect	Ultimo
Primo	226%			
Aanpassing economische parameters (rente, inflatie, volatiliteit), assetmix, beleggingsopbrengsten		-6%		
Lagere verwachte uitvaartkosteninflatie		-9%		
Overige ontwikkelingen		-11%		
		-26%		
Aanpassing beleid premiemaatregel			8%	
			8%	
Ultimo				208%

Onze governance

Corporate governance staat voor zorgvuldig bestuur, adequaat toezicht en transparante verantwoording. Solidariteit en de langetermijnbelangen van onze leden stellen wij centraal. De bijbehorende risico's worden zorgvuldig in het oog gehouden en kansen worden gesignaleerd. De kracht van DELA bestaat uit de coöperatieve structuur, ondernemerschap en veerkracht om risico's te adresseren en kansen te benutten. Hieraan ten grondslag liggen onze missie, onze kernwaarden en troeven, de kwaliteit van een integere bedrijfsvoering en de principes van de lerende organisatie.

Corporate governance

Governance charter

De governancestructuur is uitgewerkt in een governance charter.

Verordeningen en richtlijnen vanuit Europese wetgeving zoals Solvency II, de Algemene Verordening Gegevensbescherming, DORA en de CSRD, maar ook nationale wet- en regelgeving zoals de Wet op het financieel toezicht, beleidsregels en best practices vanuit de toezichthouders en de Gedragscode Verzekeraars bieden input voor de governancestructuur. Daarbij is ook de bedrijfscultuur een belangrijk component.

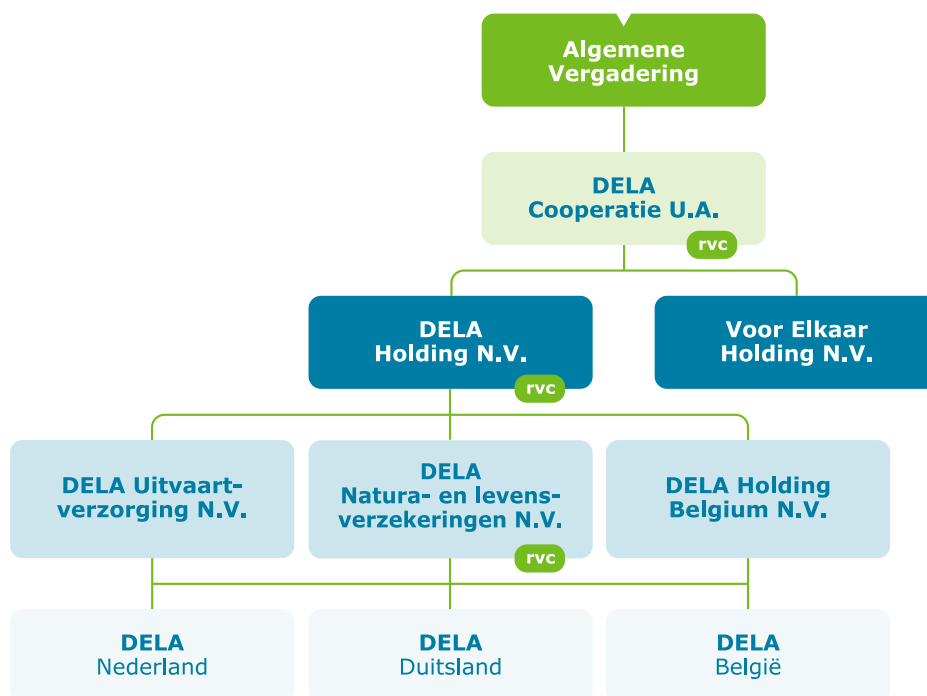
Onze governance charter wordt regelmatig geëvalueerd en is eind 2022 voor het laatst aangepast.

Juridische structuur

DELA Coöperatie U.A. (verder: 'DELA') is een coöperatie voor leden die tot doel heeft:

- haar leden met raad en daad bij te staan door de belangen van haar leden te dienen;
- voor polishouders en medeverzekerden een waardige en betaalbare uitvaart te waarborgen;
- de reputatie van de levensverzekeringsmarkt en die van het uitvaartwezen te bevorderen.

DELA is een coöperatie met uitgesloten aansprakelijkheid voor de leden. De coöperatie wordt gevormd door alle verzekerden die bij het aangaan van een verzekering die is ondergebracht in de coöperatie, tevens lid worden van de coöperatie. Sinds 2022 is daar ook het Uitvaartzorgplan van DELA België aan toegevoegd en kunnen nieuwe verzekerden in België ook lid worden van de coöperatie. In 2024 kunnen ook bestaande leden in België lid worden van de coöperatie.

Dit is een vereenvoudigde weergave van de juridische structuur van DELA Groep inclusief de belangrijkste kernactiviteiten.

Onder DELA vallen DELA Holding N.V. en Voor Elkaar Holding N.V. De bestuurders van de coöperatie zijn tevens de bestuurders van deze twee entiteiten.

Onder DELA Holding N.V. vallen drie hoofdenootschappen: DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. (verder: DELA Natura), DELA Uitvaartverzorging N.V. en DELA Holding Belgium N.V.

In DELA Natura zijn alle Nederlandse, Belgische en Duitse verzekeringsactiviteiten ondergebracht. De Belgische en Duitse activiteiten worden via een bijkantoor van de Nederlandse verzekeraar uitgevoerd.

In DELA Uitvaartverzorging N.V. zijn de uitvaartactiviteiten voor Nederland ondergebracht. De Belgische uitvaartactiviteiten zijn ondergebracht bij DELA Holding Belgium N.V.

Hoofdenootschappen kennen dochters en deelnemingen. DELA Holding N.V. is steeds bestuurder bij de hoofdenootschappen. Elke hoofdenootschap is steeds bestuurder bij een dochtervenootschap. Per venootschap kan daarnaast een directeur zijn aangesteld. De bevoegdheden van de directeur zijn per venootschap vastgelegd in de statuten van de venootschap en in de bevoegdhedenregeling van het betreffende bedrijfs onderdeel en blijken uit de inschrijvingen bij de Kamer van Koophandel.

Voor Elkaar Holding N.V. (VEH) is opgericht om solidariteit en saamhorigheid door middel van coöperatief ondernemen in Nederland te vergroten. We kijken hierbij naar schaalbaarheid en de financiële gezondheid van een onderneming. Door het opzetten van of investeren in partijen met sociale missies helpen we mensen. VEH onderscheidt zich van andere investeerders en fondsen door een unieke positie die ligt tussen private equity en filantropie in. VEH helpt ondernemers zich verder te ontwikkelen. Met kapitaal en een brede kennis op marketing-, financieel, sales-, IT- en innovatiegebied wordt de groei van deze participaties versneld, zowel organisch als door overnames. Ook wordt de maatschappelijke impact vergroot.

VEH heeft voor investeringen een Investeringsadviescommissie (IAC) ingesteld. De IAC heeft tot taak het bestuur gevraagd en ongevraagd te adviseren over de besluitvorming met betrekking tot investeringen die de VEH wenst te doen en komt periodiek bij elkaar.

Vergunningen en toezicht

Het inschrijvingsnummer van DELA bij de Kamer van Koophandel is 17012026.

DELA Natura staat onder toezicht van de Autoriteit Financiële Markten (AFM) en De Nederlandsche Bank (DNB) en is geregistreerd onder vergunningsnummer 12000437. Het inschrijvingsnummer van DELA Natura bij de Kamer van Koophandel is 17078393.

DELA België verricht verzekeringsactiviteiten die zijn ondergebracht in een bijkantoor van de Nederlandse vennootschap DELA Natura en uitvaartactiviteiten die onderdeel zijn van Belgische vennootschappen. Overige activiteiten in België vinden plaats binnen de entiteit DELA Enterprises N.V. De verzekeringsactiviteiten worden gevoerd onder de vergunning die is afgegeven door De Nederlandsche Bank. Het prudentieel toezicht wordt ook in België gehouden door De Nederlandsche Bank. Voor wat betreft het gedragstoezicht legt DELA België verantwoording af aan de Belgische Autoriteit voor Financiële Diensten en Markten, de Financial Services and Markets Authority (verder: 'FSMA').

De verzekeringsactiviteiten in Duitsland vinden plaats via een bijkantoor in Düsseldorf, Duitsland (artikel 2:115 Wft). De nadruk ligt in Duitsland op marketing en sales. Op het hoofdkantoor van DELA Natura in Eindhoven vinden de overige (financiële en actuariële) activiteiten plaats. De verzekeringsactiviteiten worden gevoerd onder de vergunning die is afgegeven door De Nederlandsche Bank. Het prudentieel toezicht wordt ook in Duitsland gehouden door De Nederlandsche Bank. Het gedragstoezicht in Duitsland vindt plaats door de Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht (BaFin).

Leden

Alleen natuurlijke personen kunnen lid zijn van de coöperatie. Om lid te kunnen zijn, dienen zij een door de algemene vergadering aangewezen (verzekerings)overeenkomst te hebben gesloten. De coöperatie is verdeeld in 40 geografische afdelingen. Het aantal, de namen en grenzen van de afdelingen worden in het huishoudelijk reglement beschreven. Ieder lid van de coöperatie behoort tot een afdeling.

Sinds 2022 kunnen ook Belgische verzekerden lid worden van de coöperatie. Zij worden voornamelijk lid van de afdeling Eindhoven. Bij het bereiken van 100.000 Belgische leden (naar verwachting in 2024) wordt een separate afdeling voor België ingesteld.

Ereleden coöperatie DELA

De heer F.H.J. Boons

De heer J.A.G. Dirks

De heer dr. W.M. van den Goorbergh

De heer prof. mr. S.C.J.J. Kortmann

De heer dr. J. Kremers

De heer C.C.M. Libregts

De heer drs. J.P. de Pender

De heer drs. E. Doeve

Op 17 oktober 2023 bereikte ons het droevige bericht dat erelid en ex-bestuurder/directeur de heer drs. A.J.M. Lauvenberg is overleden. Hij heeft zich jarenlang met veel bevlogenheid voor de coöperatie ingezet.

Tijdens de algemene vergadering van 27 januari 2024 is de voormalig CEO/bestuursvoorzitter de heer drs. E. Doeve benoemd als erelid.

Algemene vergadering

De algemene vergadering van DELA fungeert als hoogste gremium en wordt gevormd door personen die uit de leden van de coöperatie zijn gekozen. Om lid van de algemene vergadering te kunnen worden, is het wenselijk dat de kandidaat vijf jaar of langer lid is van DELA. De algemene vergadering bestaat voor iedere afdeling uit één lid en één plaatsvervangend lid.

Het complete en meest actuele overzicht van de leden per afdeling is terug te vinden op de DELA-website: via <https://www.dela.nl/over-dela/over-cooperatie-dela/governance/algemene-vergadering>

Zowel de leden als plaatsvervangende leden wonen de algemene vergadering bij, die regulier twee keer per jaar plaatsvindt.

In de algemene vergadering worden belangrijke zaken besproken. Dit zijn bijvoorbeeld het bedrijfsplan van het komende jaar en het jaarverslag van het afgesloten boekjaar. Daarnaast stelt de vergadering de jaarrekening vast en wordt (normaliter) decharge aan het bestuur en de raad van commissarissen (rvc) verleend. Ook benoemt de vergadering bestuurders en commissarissen. Goedkeuring van de vergadering is nodig voor aanpassingen in bepaalde verzekeringsvoorwaarden. Een voorbeeld hiervan is de jaarlijkse premieverhoging van het DELA Uitvaartplan.

Verder wordt de algemene vergadering geïnformeerd over belangrijke (strategische) ontwikkelingen voor de coöperatie zoals het ledengedreven werken. Daarnaast staan bijvoorbeeld zaken als het DELA Fonds, de klachtenafhandeling of de werkwijze van uitvaartverzorging ter informatie op de agenda.

Vertrouwenscommissie

Uit de algemene vergadering is een vertrouwenscommissie aangesteld. Deze commissie bestaat uit vier leden die door de algemene vergadering zijn gekozen.

De vertrouwenscommissie heeft tot taak om, binnen het kader van de bevoegdheden van de algemene vergadering, een goede samenwerking te bevorderen tussen de algemene vergadering en het bestuur en de raad van commissarissen. De vertrouwenscommissie wordt met het oog op haar taak door de raad van commissarissen uitgenodigd om voorafgaand aan iedere te houden algemene vergadering met de raad van commissarissen te vergaderen. Daarnaast vergadert de vertrouwenscommissie minimaal één keer per jaar met alleen het bestuur.

Elk lid van de vertrouwenscommissie wordt gekozen voor een periode van maximaal vier jaar. Ieder jaar treedt één lid af volgens een door de commissie op te stellen rooster van aftreden. Een aftredend lid is direct herkiesbaar. De maximale zittingstermijn in de vertrouwenscommissie is twaalf jaar.

Raad van commissarissen

De rvc bestaat uit een door die raad te bepalen aantal van ten minste vijf en ten hoogste zeven natuurlijke personen. Indien mogelijk, zijn twee commissarissen afkomstig uit de leden of plaatsvervangend leden van de algemene vergadering. De samenstelling van de rvc is gebaseerd op ervaring, deskundigheid en onafhankelijkheid van zijn leden. Deze samenstelling voldoet aan de profielschets en stelt de raad in staat om aan diverse verplichtingen te voldoen. De commissarissen worden op voordracht van de rvc benoemd door de algemene vergadering.

Tot de taken en verantwoordelijkheden van de rvc wordt onder meer gerekend het houden van toezicht en controle op en het adviseren van het bestuur omtrent:

- de realisatie van de doelstellingen van de coöperatie;
- de strategie en de risico's verbonden aan de ondernemingsactiviteiten;
- de opzet en werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen;
- het financiële verslaggevingsproces;
- de naleving van de wet- en regelgeving en het risicobeleid.

Daarnaast zorgt de rvc voor:

- het naleven en handhaven van de corporate-governancestructuur;
- het goedkeuren van de jaarrekening, de begroting en materiële kapitaalinvesteringen;
- het selecteren en aanstellen van de externe accountant en actuaaris;
- het goedkeuren van de risicobereidheid;
- het voordragen van leden van het bestuur voor benoeming en ontslag;
- het vaststellen van het beloningsbeleid.

De raad toetst het beloningsbeleid en evalueert het functioneren van het bestuur. De voorzitter van de rvc is aanspreekpunt voor vermeende onregelmatigheden die het functioneren van leden van het bestuur betreffen. Bij de vervulling van hun taak richten de commissarissen zich naar het belang van de coöperatie en de met haar verbonden ondernemingen. Zij maken een zorgvuldige afweging van de belangen van de diverse stakeholders van de coöperatie. De rvc is zelf verantwoordelijk voor de kwaliteit van zijn functioneren.

Reglement

De rvc kent een intern reglement, waarbij regels worden gegeven omtrent de besluitvorming. Het reglement wordt opgesteld door de rvc en vastgesteld door de algemene vergadering. Het reglement dient ter aanvulling op de regels en voorschriften die op de rvc van toepassing zijn op grond van Nederlands recht en de statuten van de coöperatie.

Benoeming, zittingstermijn

Elke commissaris wordt benoemd voor een periode van maximaal vier jaar en kan twee keer worden herbenoemd. De laatste termijn van vier jaar bestaat uit twee maal twee jaar met een tussentijdse evaluatie. Een commissaris treedt uiterlijk af na afloop van de eerstvolgende algemene vergadering nadat de laatste benoeming is verstreken. Een aftredend lid is direct herbenoembaar, mits de maximale zittingsperiode van twaalf jaar niet is of wordt overschreden.

Commissies

De rvc kent een auditcommissie, een risicocommissie en een remuneratie- en benoemingscommissie.

Deelnemingen

De rvc-leden zijn tevens aangesteld als commissaris bij DELA Holding N.V. en DELA Natura. Bij DELA Natura is de aanstelling van een rvc verplicht gesteld op grond van de Wet financieel toezicht (Wft).

Personalia rvc

De rvc telt zes leden. Voor alle commissarissen geldt dat zij in de rvc van DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V. en DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. zitting hebben.

J.W.Th. (John) van der Steen (1954), voorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2019. In tweede termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder, DGA Ansteen Holding B.V. Overige nevenfuncties: voorzitter rvc BinckBank N.V., voorzitter rvc Princess Sportsgear & Traveller B.V., lid bestuur Stadhold (Randstad) Insurances S.A. en Stadhold Reinsurances S.A., bestuurslid vereniging AEGON, ambassadeur Koninklijk Concertgebouw Orkest.

Prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA (1952), vicevoorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2015. In derde termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder. Overige nevenfuncties: lid raad van bestuur Stichting John van Geunsfonds, voorzitter raad van toezicht stichting Het Klooster Breda, voorzitter bestuur van stichting Via Nobel, voorzitter raad van advies ILFA B.V.

G.C.A.M. (Frits) van Bree RA (1952), secretaris

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2021, vanuit de leden van de algemene vergadering. In eerste termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder. Overige nevenfuncties: ledenraadslid Vereniging Eigen Huis.

Drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA (1959)

Vrouw, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2014. In derde termijn. Functie: beroepsmatig toezichthouder, DGA Caadje BV. Overige nevenfuncties: lid rvc Unilever Nederland Holdings BV, voorzitter visitatiecommissie Pensioenfonds Lloyds Register Nederland, lid rvc Woningcorporatie Trivire, voorzitter rvt Ondernemingspensioenfonds Capgemini, lid RvT SLO (Stichting voor Lever en Maag Darm Onderzoek) EMC Rotterdam, lid bestuur STOER (Stichting organisatie van Effectenhandelaren te Rotterdam (Fonds)).

Drs. G.M. (Georgette) Fijneman (1966)

Vrouw, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2022. In eerste termijn. Functie: directievoorzitter zorgverzekeraar Zilveren Kruis. Overige nevenfuncties: vicevoorzitter van Zorgverzekeraars Nederland, bestuurslid van het Kansfonds.

Mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris FCA (1961)

Man, Nederlandse nationaliteit. Benoemd in 2019, vanuit de leden van de algemene vergadering. In tweede termijn. Functie: zelfstandig adviseur en beroepsmatig toezichthouder. Overige nevenfuncties: voorzitter bestuur Stichting AK Stop Diabetes Invest, lid raad van toezicht Omroep Brabant, voorzitter rvc Hy2Care B.V., voorzitter rvc Caelus B.V., voorzitter rvc Matisse B.V., lid bestuur Stichting SFO.

Bestuur

De coöperatie heeft een bestuur. Dit bestaat uit een door de rvc te bepalen aantal natuurlijke personen. Het bestuur is, uitgezonderd de beperkingen in de statuten, belast met het besturen van de coöperatie en het beheer van haar vermogen. Het bestuur kan bepalen met welke taak elke bestuurder in het bijzonder is belast. De taakverdeling dient goedgekeurd te worden door de rvc.

Personalia bestuur

Sandra Schellekens
CEO, voorzitter

Jack van der Putten
CCO, vicevoorzitter

Jon van Dijk
CFRO

Drs. S.M.G. (Sandra) Schellekens – Lyppens (1965), CEO, voorzitter

Vrouw, Nederlandse nationaliteit. CEO DELA Groep en voorzitter bestuur (sinds 27 januari 2024). Aandachtsgebieden: strategie, internationalisering, algeheel beleid, DELA België. Tevens algemeen directeur DELA Nederland (sinds 27 januari 2024). Benoemingstermijn: 4 jaar met ingang van 27 januari 2024. Nevenfuncties: Commissaris Rabobank Regio Eindhoven, Commissaris ZLM Verzekeringen.

Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten MMO (1959), CCO, vicevoorzitter

Man, Nederlandse nationaliteit. CCO DELA Groep en plaatsvervangend voorzitter bestuur (sinds 2010). Aandachtsgebieden: strategie, lidmaatschap, klantstrategie en Voor Elkaar Holding. Tevens directeur DELA Nederland (sinds 2010). Benoemingstermijn: onbepaalde tijd. Nevenfuncties: voorzitter Stichting Onbeperkt Genieten.

J.L.R. (Jon) van Dijk RA (1957), CFRO

Man, Nederlandse nationaliteit. CFRO DELA Groep, lid bestuur (sinds 2014). Aandachtsgebieden: strategie, finance, beleggingen, riskmanagement, tax en DELA Duitsland. Benoemingstermijn: onbepaalde tijd. Nevenfuncties: bestuurslid Stichting Derdengelden Muntenburg Advocatuur.

Zelfstandige bedrijfsonderdelen en directies

DELA Groep kent twee zelfstandige bedrijfsonderdelen (ZBO's): DELA Nederland en DELA België. Een ZBO kent een eigen directieteam. Directieteams hebben een reglement waarin verantwoordelijkheden en bevoegdheden van het team zijn vastgelegd. Binnen het bestuur is één bestuurslid aangewezen dat als eerstverantwoordelijke optreedt richting een bedrijfsonderdeel.

DELA Nederland - Directie

Van links naar rechts: Véronique Klaassen (uitvaartverzorging), Roos Fleuren (HR), Chris Beaulen (verzekeren), Jack van der Putten (vice-voorzitter/uitvaartdiensten), Sandra Schellekens (CEO), Godelieve van Velsen (CFO) en Alfo Melisse (IT)

DELA België - Directie

Van links naar rechts: Geert Deschoolmeester (CEO), Hanna Zijlstra (HR), Jan Strauven (IT), Francis Costenoble (CFO) en Wim Delplace (funerals)

Het directieteam van een ZBO draagt zorg voor en legt verantwoording af over het uitvoeren van de strategie, stuurt aan en verzorgt managementinformatie ten behoeve van de consolidatie van de groep, draagt zorg voor het afhandelen van formele/juridische zaken en voor juiste besluitvorming zoals opgenomen in de statuten van het bedrijfsonderdeel en het reglement. Met dit besturingsmodel is een deskundige en evenwichtige bedrijfsvoering met adequate 'checks en balances' gewaarborgd.

Voor Elkaar Holding en DELA Duitsland opereren eveneens grotendeels zelfstandig met een eigen directeur die rapporteert aan het bestuur van DELA Groep.

DELA Duitsland

Edwin Brouwers (Directeur)

Voor Elkaar Holding

Hans Voorn (Directeur)

Beleid

Beleid dat geldt voor de gehele groep valt onder de verantwoordelijkheid van het bestuur en is groepsbeleid. In beginsel is al het beleid groepsbeleid. Mocht dat niet mogelijk zijn, dan is er specifiek beleid dat betrekking heeft op een ZBO binnen de groepsaders. Dit laatste valt onder de verantwoordelijkheid van het directieteam van het ZBO. Als groepsbeleid is onder andere het beleid aangemerkt ten aanzien van: Sanctiewetgeving, CDD (Wwft), merken, IT (waaronder DORA), datamanagement, security, privacy, beleggingen, kapitaal(beheer), ORSA, ALM, tax, reporting & control, communicatie, MVO, beloning, risicomanagement en interne beheersing.

Beleggingen

De beleggingsactiviteiten voor DELA Groep vinden vanuit Nederland door de afdeling Vermogensbeheer plaats. DELA heeft een beleggingsadviescommissie (BAC). De BAC heeft een adviserende en toetsende rol richting het bestuur op het gebied van beleggingen omtrent beleidsvoorstellen, beleidswijzigingen, en uitvoering van het beleid op dit gebied. Als de BAC een advies geeft dat door het bestuur wordt afgewezen, dan dient dit door het bestuur bij de rvc te worden

gemeld. De BAC heeft expliciet de rol van adviseur en toetst of de voorstellen consistent, compleet en deugdelijk zijn op rendement, risico en duurzaamheid. Het bestuur en de rvc behouden hun eigen verantwoordelijkheden. De BAC is samengesteld uit minimaal drie externe leden. De leden worden benoemd door de rvc op voordracht van het bestuur.

Integer handelen

Wij vinden het van belang dat er voortdurend sprake is van een deskundige en evenwichtige bedrijfsvoering met adequate 'checks en balances' in een juiste cultuur. De cultuur kenmerkt zich door de kernwaarden betrokken, integer en ondernemend. Het bestuur is verantwoordelijk voor het verwezenlijken van toereikende waarborgen met betrekking tot een integere bedrijfsvoering.

Een belangrijk onderdeel van het integriteitsbeleid is waarborgen dat elke medewerker integer handelt. Integer houdt in dat medewerkers respectvol, transparant en betrouwbaar zijn.

Om nader invulling te geven aan het begrip integriteit is voor medewerkers in Nederland de gedragswijzer met onderliggende regelingen opgesteld. In de gedragswijzer wordt voor diverse aandachtsgebieden nader aangegeven welke regels alle medewerkers in acht dienen te nemen ter bevordering van integer handelen. Deze regels zijn onder meer opgesteld over belangenverstrengeling en corruptie, ongewenst gedrag, melden van misstanden, ongeoorloofde mededinging en privé beleggingstransacties. De gedragswijzer en onderliggende regelingen zijn gebaseerd op Nederlandse regelgeving. DELA België kent een code integriteit met onderliggende regelingen, die specifiek geënt zijn op de Belgische situatie en markt, inclusief Belgische regelgeving. DELA Duitsland heeft voor integer handelen een handboek opgesteld dat is geënt op de Nederlandse gedragswijzer en tevens in lijn is met Duitse regelgeving.

Medewerkers in Duitsland in overleg

Een ander belangrijk onderdeel van integer handelen is dat medewerkers misstanden (anoniem) kunnen melden bij alle leidinggevendenden, onze vertrouwenspersonen of de bestuursvoorzitter, waarna onderzoek zal volgen. Specifiek voor België is er sinds februari 2023 een wettelijke verplichting voor bedrijven met meer dan 250 medewerkers om een intern meldingskanaal op te zetten waar klokkenluiders misstanden kunnen melden. Dit meldingskanaal beschermt de identiteit van de melder en eventuele derden. Hiervoor wordt gewerkt met zogenaamde 'Whistleblower'-software: een gebruiksvriendelijke applicatie die met het grootste respect voor privacy de veilige uitwisseling van informatie mogelijk maakt. Inbreuken kunnen gemeld worden door (voormalige) medewerkers, maar ook vrijwilligers, bestuurders, zelfstandige dienstverleners, leveranciers en onderaannemers. Externen kunnen via onze website www.dela.be een melding doen. De meldingen worden opgevolgd door een onpartijdige functionaris.

Daarnaast vinden wij het in het kader van integer handelen belangrijk om onze leveranciers op tijd te betalen. We hanteren daarom in Nederland een standaard betalingstermijn van 30 dagen om facturen te betalen, in België is dit 60 dagen. In 2023 is een gemiddelde betalingstermijn van 28 respectievelijk 38 dagen gerealiseerd, waarmee we voldoen aan ons eigen beleid. Omgekeerd verwachten we ook van onze leveranciers dat ze integer handelen. We voeren daarom bij nieuwe samenwerkingen en bij bestaande contracten periodiek 'due diligence'-onderzoek uit of er sprake is van (vermoeden van) misstanden of corruptie en niet-betalen van leveranciers verderop in de keten.

Risicomanagement

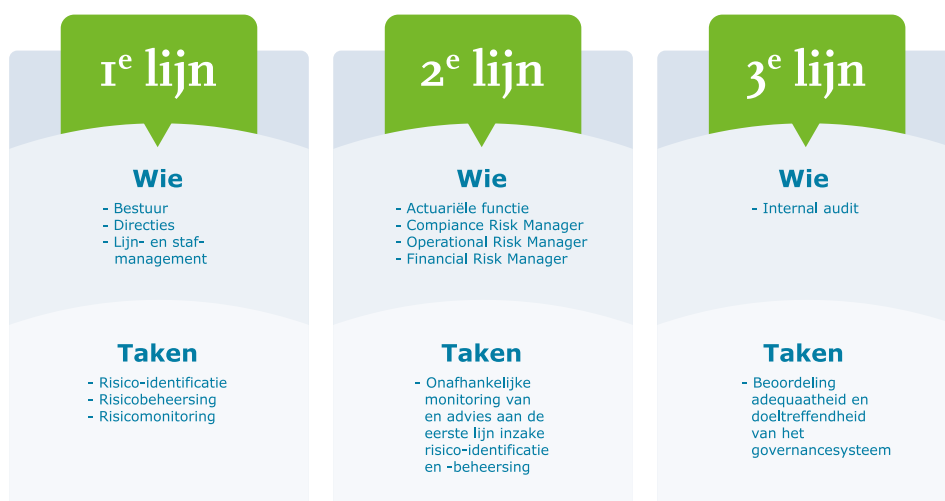
Het managen van risico's draagt bij aan de langetermijndoelstellingen en zorgt voor inzicht in de gevoeligheden en correlaties van zowel de strategische, financiële, operationele als compliance gerelateerde risico's. Hierdoor kunnen wij adequaat en daadkrachtig anticiperen op ontwikkelingen door vroegtijdig acties te ondernemen. Het doel is het realiseren van de doelstellingen en borgen van de continuïteit van de organisatie.

Inrichting

We gebruiken voor de sturing en beheersing van risico's het zogenaamde "Three lines of defense-model". Dit houdt in dat:

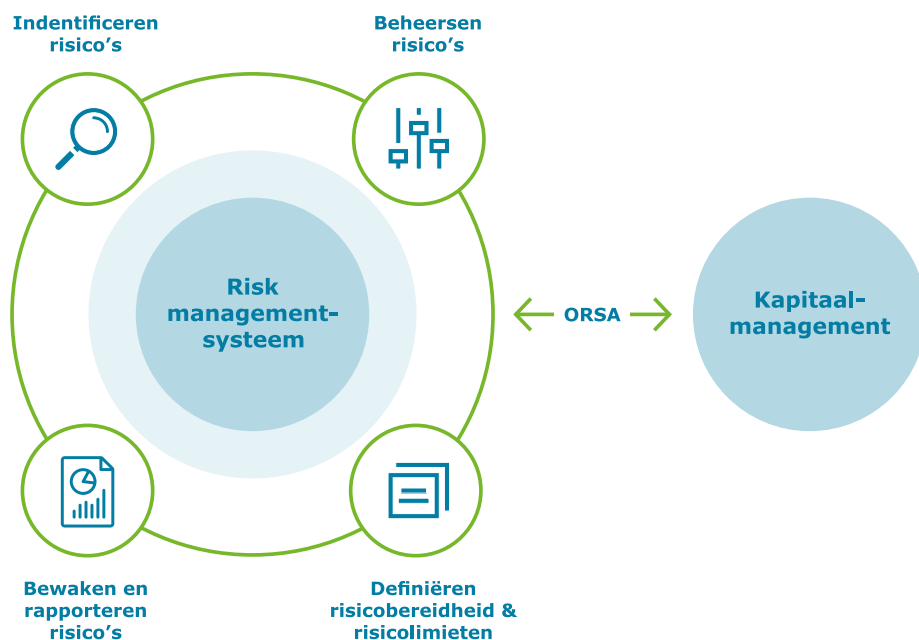
- De eerste lijn primair verantwoordelijk is voor het realiseren van de geformuleerde bedrijfsdoelstellingen en de aantoonbare uitvoering van interne controlemaatregelen en effectieve beheersing van risico's. De eerste lijn is onder andere verantwoordelijk voor de dagelijkse activiteiten, resultaten, definitie van de risicobereidheid, beheersing en naleving van interne controlemaatregelen.
- De tweede lijn adviseert, coördineert, bewaakt en beoordeelt -onafhankelijk van de eerste lijn- of die eerste lijn ook daadwerkelijk de verantwoordelijkheid hiervoor neemt en daarbij opereert binnen de risicobereidheid.
- De derde lijn via audits aanvullende zekerheid geeft over de kwaliteit van de interne beheersing.

Om een goede werking van dit model te borgen, is de onafhankelijkheid van de tweede en derde lijn een belangrijk uitgangspunt. Deze is dan ook geborgd. In het onderstaande overzicht is het model schematisch weergegeven.

Proces

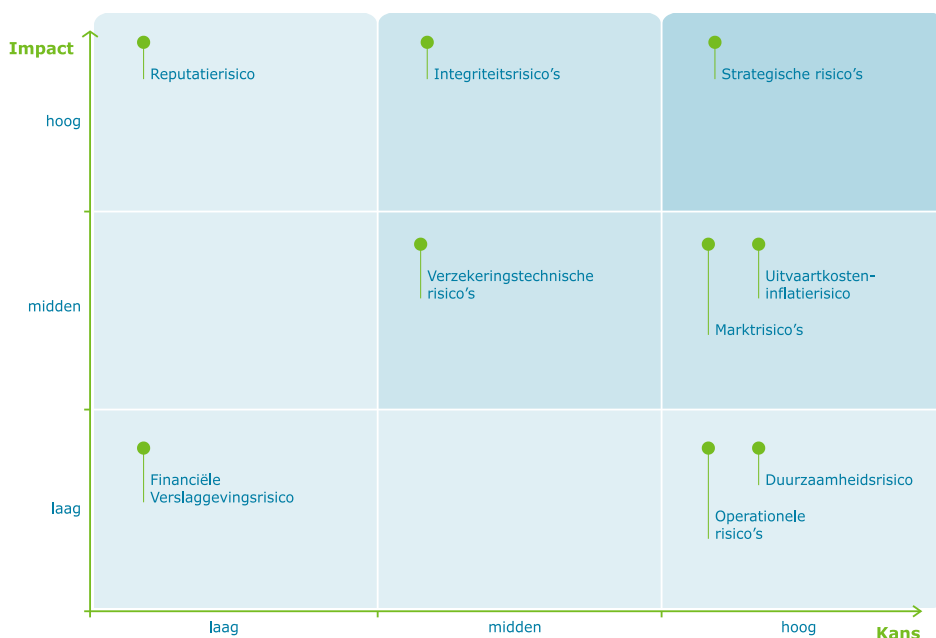
We kennen een risicomanagementproces dat ervoor zorgt dat in alle omstandigheden inzicht bestaat in de belangrijkste risico's en kansen. Ook zorgt het proces ervoor dat de in te richten beheersmaatregelen zorgvuldig afgewogen worden. Het risicomanagementproces is een continu proces dat wordt samengevat in de volgende figuur.

Identificeren van risico's

Risico-identificatie is primair de verantwoordelijkheid van de eerste lijn. De tweede lijn inventariseert periodiek de door de eerste lijn geïdentificeerde risico's en vult deze waar nodig aan. Hierbij is ook aandacht voor potentiële risico's. In het periodieke overleg tussen de tweede en derde lijn wordt deze inventarisatie besproken.

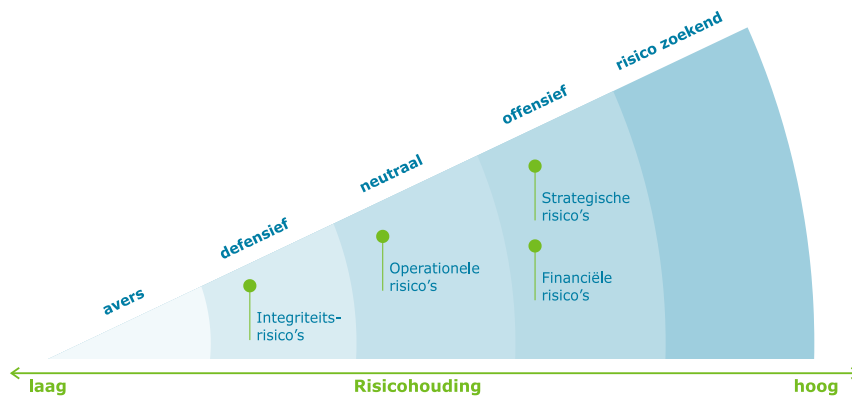
In het onderstaande is het risicoprofiel van DELA op hoofdlijnen samengevat. Een nadere toelichting op die hierin opgenomen risicocategorieën is terug te vinden in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Bovenstaand figuur laat zien welke risico's belangrijk respectievelijk minder belangrijk zijn. Dit overzicht wordt samengesteld op basis van een inschatting van de kans waarmee een bepaald risico zich voordoet in combinatie met een inschatting van de impact als het risico zich voordoet. Hierbij is rekening gehouden met de maatregelen die getroffen zijn om de kans en/of impact te beperken.

Definiëren risicobereidheid en -limieten

Het bestuur evalueert jaarlijks het risicoprofiel. Basis hiervoor vormen de vastgestelde bedrijfsdoelstellingen en de draagkracht van de organisatie. Daarnaast bepaalt het bestuur het risico dat DELA als organisatie wil lopen om de strategische doelen te behalen. Dit doet het bestuur op basis van het risicoprofiel en passend binnen de zogenaamde risicobereidheid. Naast de te behalen doelen is borging van de continuïteit van de organisatie essentieel. De risicobereidheid wordt verwoord in specifieke statements, die zijn vertaald in risicolimieten en -toleranties om doorlopende monitoring en sturing mogelijk te maken. In de onderstaande tabel is voor de belangrijkste risicocategorieën, voor financiële risico's op geaggregeerd niveau, de risicohouding gepresenteerd.

We zijn ten aanzien van de strategische en financiële risico's bereid om - als onderdeel van ons bedrijfsmodel - onzekerheid te accepteren, ook als de potentiële voordelen onzeker zijn. Ten aanzien van de integriteitsrisico's stellen we ons defensief op en willen we op dit vlak weinig risico's lopen. De operationele risico's zitten hier tussenin.

Een uitgebreide toelichting op de risicocategorieën die we hanteren, inclusief onderliggende risico's, is opgenomen in de jaarrekening.

Risicobeheersing

Om ervoor te zorgen dat de risico's binnen de gewenste bandbreedtes blijven, nemen we risicomitigerende maatregelen. In de meeste situaties is sprake van een adequate mix tussen:

- stoppen met activiteiten of uitbesteding van activiteiten;
- vermindering van risico's door preventieve acties te nemen;
- overdracht van risico's door (her)verzekeren en/of toepassen van contractmanagement;
- het accepteren van risico's die de organisatie zelf kan dragen.

Als risico's zich bevinden buiten de gestelde risicolimieten en dus groter zijn dan gewenst, neemt het management aanvullende risicomitigerende maatregelen. Bewuste overschrijding van risicolimieten is alleen toegestaan na goedkeuring van het bestuur en mag alleen van tijdelijke aard zijn. De risicobereidheidstatements zijn eind 2023 geëvalueerd en geoptimaliseerd door bijvoorbeeld grenswaardes aan te passen. De risicohouding ten aanzien van deze risico's is in 2023 niet gewijzigd.

Bewaken en rapporteren

Het bewaken en beoordelen van risico's en het risicomanagementsysteem zijn belangrijke voorwaarden voor een lerende organisatie, die wij willen zijn.

Bij de beoordeling van een risico wordt gekeken of het risico buiten het niveau van de risicobereidheid blijft.

Uitgangspunt is dat risico's die de genoemde risicobereidheid te boven gaan via een adequate mix van risicomitigerende oplossingen tot een lager risiconiveau worden teruggebracht.

Als invulling van de voortdurende monitoring stelt het management voor elk risico binnen het risicoprofiel zogenaamde KRI's (key risk indicatoren) op. Het management bewaakt ten minste eenmaal per kwartaal de ontwikkeling van deze indicatoren en beoordeelt de mate waarin risicolimieten en –toleranties worden overschreden. In geval van overschrijding worden aanvullende acties gedefinieerd. Daarnaast rapporteert de tweede en derde lijn periodiek aan het bestuur.

Het management doorloopt periodiek het Risk Control Self Assessment (RCSA)-proces. Dit proces resulteert in een In Control Statement (ICS). Daarnaast beoordeelt Internal Audit de opzet en effectieve werking van het systeem van risicomanagement.

Own Risk and Solvency Assessment

In het kader van Solvency II wordt vereist dat er aanwijsbaar een gebalanceerde afweging bestaat tussen risico- en kapitaalmanagement en de bedrijfsstrategie. De processtructuur voor het gebalanceerd afwegen is de ORSA. De naleving hiervan blijkt uit het ORSA-rapport. De inhoud van de (stress)scenario's wordt voor aanvang van de ORSA door het bestuur vastgesteld, waarbij advies vanuit de tweede lijn wordt ingewonnen.

Ten minste jaarlijks en bij het optreden van ontwikkelingen die het risicoprofiel significant kunnen beïnvloeden, beoordeelt het management in de Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) of het risicoprofiel nog passend is. Hierbij wordt gekeken naar de bedrijfsdoelstellingen, risicobereidheid en aanwezige kapitaalbuffers. Daarbij wordt rekening gehouden met diverse (stress)scenario's.

De resultaten van de ORSA 2023 tonen aan dat de solvabiliteit robuust is. De dekkingsgraad steeg in 2023 eerst significant als gevolg van de rentestijging maar zakte door rentedaling uiteindelijk naar 219%. Als gevolg hiervan kunnen verzekerden naar gelang hun type polis rekenen op een significante winstdeling en blijven de premiestijgingen dan beperkt.

We hebben geen invloed op de rente- of op de inflatiecurves. We kunnen echter wel in een bepaalde mate sturen op de hoogte van de uitvaartkosten. We hebben in de ORSA 2023 wederom gezien dat in scenario's met lage uitvaartkosteninflatie (in combinatie met lage rentestanden) de solvabiliteit en/of de premiestijging onder druk kan komen te staan.

Kapitaalmanagement

Het kapitaalbeleid is gericht op het handhaven van een solide solvabiliteitspositie. We zijn hierbij continu op zoek naar een goede balans tussen de hoeveelheid kapitaal (vermogen) die we aanhouden en de risico's die wij lopen. In dit kader hebben we de zogenaamde normsolvabiliteit gedefinieerd. Dit is het solvabiliteitsniveau waar we te allen tijde boven willen blijven. Indien de solvabiliteitsratio onder de normsolvabiliteit uitkomt, zijn er in het kapitaalbeleid meerdere mogelijke acties gedefinieerd. De normsolvabiliteit voor iedere vergunningsplichtige entiteit (DELA Coöperatie en DELA Natura) hebben we vastgesteld op 150 procent.

Gedurende 2023 is de solvabiliteitsratio continu hoger geweest dan de normsolvabiliteit.

Voor een nadere toelichting op de risico's en het management ervan verwijzen we naar de jaarrekening. Zie 'Geconsolideerde jaarrekening', 'Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening', '4. Risicoparagraaf'.

Ontwikkelingen in 2023

Risicomanagement is een continu proces. Desondanks kan het voorkomen dat sommige risico's zich voordoen. In deze paragraaf gaan we nader in op risico's die zich hebben voorgedaan in 2023 en de maatregelen die we hebben getroffen om de kans en/of impact te beperken. Daarnaast hebben we ook algemene maatregelen genomen om risico's te beperken. Ook deze worden in deze paragraaf gepresenteerd.

Financiële risico's

De financiële markten zijn een bron van risico. De renteontwikkeling heeft niet alleen de solvabiliteitspositie en dekkingsgraad beïnvloed maar ook de resultaten in de beleggingsportefeuille. Om deze impact in de toekomst te verkleinen is o.a. de duratie van de staatsobligatieportefeuille verlengd en is in 2023 de zogenaamde premiemaatregel aangepast. De gestegen rente leidt daarnaast onder meer tot herfinancieringsrisico's binnen de zogenaamde 'real asset'-portefeuille. Dit risico wordt o.a. gemitigeerd door de gehanteerde beleggingsrestricties ten aanzien van vreemd vermogen in deze fondsen en een gedegen monitoring hierop. Daarnaast is in 2023 de portefeuille verder gediversifieerd, o.a. door investeringen in andersoortige real assets en is de afbouw van de Nederlandse winkelvastgoedportefeuille gecontinueerd.

Een belangrijke risicomitigerende maatregel voor de financiële risico's betreft de premiemaatregel. Door deze maatregel die van toepassing is voor alle leden met het Nederlandse DELA Uitvaartplan kan de premie worden aangepast als de dekkingsgraad én de rente bijzonder laag zijn. Door de premiemaatregel is de solvabiliteit van DELA beter beschermd als de rente laag is. Hierdoor zijn we beter in staat om ons te richten op de lange termijn. De algemene vergadering is akkoord gegaan met de aangepaste premiemaatregel zodat de maatregel bij lage rentes nog effectiever werkt.

Een nadere toelichting op de ontwikkeling van de financiële risico's (inclusief bijbehorende kwantificering) is opgenomen in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Convenant horizontaal toezicht

We hebben in Nederland de beheersing van de fiscale risico's op verschillende punten verstevigd. Eind 2023 hebben we daarom het convenant ondertekend met de Nederlandse Belastingdienst voor Doorontwikkeld Horizontaal Toezicht voor een periode van 3 jaar. Vanuit dit convenant wordt inzake fiscale vraagstukken vooraf overlegd met de Belastingdienst over de wijze van belastingheffing.

Operationele risico's

Operationele risico's komen voort uit invloeden van buitenaf, uit het falen van mensen, processen en systemen. Ondanks duidelijke processen, verantwoordelijkheden en rapportages zijn dergelijke risico's niet volledig te elimineren. Belangrijk bij deze risico's is om te leren uit hetgeen zich voorgedaan heeft om herhaling in de toekomst te voorkomen. De aard en omvang van deze incidenten is zeer divers en varieert van enkele (pogingen tot) fraudegevallen en cyberaanvallen tot operationele incidenten bij onze uitvaartcentra zoals bijvoorbeeld bedrijfsongevallen en fouten rondom de afhandeling van crematies.

Al deze incidenten zijn geëvalueerd en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld het aanscherpen van werkinstructies en/of protocollen.

Interne beheersing

Om de interne beheersing te verbeteren en de operationele en compliance risico's te verminderen is in 2023 het programma "Beheerst Ondernemen" gestart. Dit programma heeft tot doel om de volwassenheid van de risicobeheersing voor de operationele en compliance risico's te verbeteren en binnen de verschillende ZBO's verder te uniformeren. In 2023 heeft de focus hierbij vooral gelegen op het vlak van procesmanagement en het ontwikkelen van universeel toepasbare templates. 2024 zal in het teken staan van de verdere implementatie.

Datamanagement

Het hebben en gebruik kunnen maken van betrouwbare data is essentieel voor een goede kwaliteit van onze dienstverlening. Onbetrouwbare data kunnen immers o.a. leiden tot onjuiste informatieverstrekking aan klanten, operationele problemen en foutieve (financiële) besluitvorming.

In 2023 hebben we belangrijke stappen gemaakt op het gebied van datamanagement. Zo hebben we datamanagement dit jaar voor het eerst over de landenorganisaties heen georganiseerd, wat heeft geleid tot meer synergie. Bij het migreren van data hebben we de kwaliteit kunnen waarborgen en sterk kunnen verhogen. Door op nieuwe manieren gegevens te delen, garanderen we dat onze informatievoorziening ook in de toekomst stabiel en betrouwbaar blijft. Er hebben een groot aantal collega's deelgenomen aan de DELA Data Academy. Ook hebben we samengewerkt en kennis gedeeld met onderwijsinstellingen en bedrijven. Zo pakken wij ook op gebied van datamanagement onze maatschappelijke rol en leren we van de ervaringen van andere organisaties.

Digitale transitie

IT-systemen die niet toekomstbestendig zijn, is een belangrijk risico dat de continuïteit van DELA en de kwaliteit van dienstverlening aan onze klanten in gevaar kan brengen. We zijn actief bezig met de (voorbereiding op de) vervanging van verschillende IT-systemen. De administratiesystemen voor de landenorganisaties worden projectmatig vervangen of verder geoptimaliseerd.

Integriteitsrisico's

Het niet voldoen aan wet- en regelgeving is een risico dat de continuïteit en reputatie kan schaden. In 2023 hebben zich geen ernstige incidenten voorgedaan op dit vlak. Om het risico verder te beheersen is er in 2023 hard gewerkt aan de professionalisering van het inkoop- en uitbestedingsbeleid. Het voldoen aan de geldende sanctiewet- en regelgeving is hierbij een randvoorwaarde. Daarnaast is voor het (beperkte) risico van belangenverstrengeling bij sponsorovereenkomsten gebleken dat er verbetermogelijkheden zijn ten aanzien van de wijze waarop met dit risico wordt omgegaan. Deze verbeteringen zullen in 2024 worden doorgevoerd.

Strategische risico's

Uit stresstesten bleek dat de solvabiliteitspositie robuust is, maar dat onze vermogenspositie gevoelig is voor scenario's met een lage rente en een lage inflatie. Indien nodig, worden voorbereidende maatregelen getroffen of andere keuzes gemaakt. De belangrijkste randvoorwaarden en maatregelen zijn uitgewerkt in het kapitaalbeleid dat jaarlijks geëvalueerd wordt. Het risico wordt als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden. Er zijn ook stresstesten uitgevoerd waarbij aandacht is besteed aan de impact van klimaatverandering. De conclusie uit deze stresstesten is vooralsnog dat onze vermogenspositie, op basis van de huidige verwachtingen, financieel gezien slechts beperkt gevoelig is voor dit risico.

Op strategisch vlak zijn er daarnaast ontwikkelingen ten aanzien van Voor Elkaar Holding, mogelijke aanpassingen van de nieuwe strategie en de impact van bestuurs- en directiewisselingen in 2024 die mogelijk tot risico's leiden. Deze risico's zijn geïnventariseerd en waar nodig worden maatregelen genomen om deze risico's te beperken.

Bestuursverslag

Onze toekomst

Het is van belang om vooruit te kijken en te anticiperen op toekomstige ontwikkelingen. Het stelt ons in staat om onze ambitie te realiseren en onze strategische koers vast te houden, terwijl we flexibel blijven om ons aan te passen aan veranderende omstandigheden. Door vooruit te kijken bieden we onze stakeholders een leidraad voor en inzicht in onze langetermijnvisie. Deze visie is gericht op groei, het verstevigen van de klantrelatie en het tegelijkertijd handhaven van onze coöperatieve identiteit.

Groei en ontwikkeling is DELA-breed belangrijk. Groei is geen doel op zich, maar voor de continuïteit van de coöperatie is een solide financiële basis van wezenlijk belang. De solvabiliteit moet op peil blijven, onder andere met behulp van een offensief beleggingsbeleid, kostenbeheersing en risicomanagement. Goed werkgeverschap, een goede reputatie, aandacht voor duurzaamheid en een toekomstbestendige IT-infrastructuur zijn randvoorwaarden voor succes.

Opnames Nederlandse commercial 'Omdat elk leven oneindig aandacht verdient'

Groei

We willen een netto-aanwas van het aantal verzekeringen en het aantal leden realiseren. Ook zijn onze acties erop gericht om de uitvoering van de uitvaart zoveel mogelijk in eigen beheer te doen en het aantal keren dat een verzekerde voor een andere ondernemer kiest en daarvoor een vergoeding krijgt, zo laag mogelijk te houden. Het bereik van DELA in Nederland met al onze uitvaartcentra en crematoria is groot. We moeten ervoor waken dat de grootte van ons bedrijf niet verlamkend werkt of dat we afstandelijk overkomen. Gedetailleerde marktbewerkingsplannen moeten met name ons marktaandeel 'vrije markt' (uitvaarten zonder gekoppelde DELA-verzekering) vergroten. Het uitvaartbedrijf geven we in Nederland verder een impuls met een landelijke campagne vanuit het perspectief van de medewerkers. Menselijkheid, professionaliteit en warmte moeten voelbaar zijn.

In België gaan we door op de ingeslagen weg om de distributiemogelijkheden van onze uitvaartverzekering optimaal te benutten. We zien nog veel ruimte om te groeien en onderzoeken de lancering van een nieuw verzekeringsproduct. Onze makelaars en partners blijven van groot belang, maar we zien het onlinesegment in de verzekeringssector toenemen.

Het uitvaartbedrijf in België is met name ontstaan vanuit overnames waarbij we de aanwezige lokale naam hebben behouden. Daardoor is DELA nog niet bekend als uitvaartbedrijf. In 2024 zullen we met een landelijke campagne het uitvaartbedrijf meer onder de aandacht brengen.

In Duitsland hebben we eveneens een forse groei-ambitie ten aanzien de verzekeringsportefeuille. We zetten in op het verhogen van onze naamsbekendheid richting consumenten, makelaars en partners. De inzet is om ons te positioneren als de expert op nabestaandenvoorzieningen ('Hinterbliebenenvorsorge') en uiteindelijk uit te groeien tot 'de' digitale verzekeraar.

Intensiveren klantrelatie

Het coöperatieve model blijft de kern van onze organisatie. We zullen onze huidige manier van ledengedreven werken verder versterken o.a. door binnen het uitvaartbedrijf meer ruimte te bieden voor lokaal maatwerk. Daarnaast zullen we, waar het kan, nog meer helderheid en efficiëntie aanbrengen in onze producten en diensten. We blijven bovendien onze warme en persoonlijke dienstverlening verder ontwikkelen, zodat we op meerdere momenten in het leven van betekenis kunnen zijn.

Dit reikt dan ook verder dan verzekeringen en uitvaarten. Voor Elkaar Holding kijkt bijvoorbeeld naar mantelzorg en financiële begeleiding. We evalueren binnen DELA Groep onze producten en diensten continu, waarbij speciale innovatieteams een belangrijke rol hebben. We willen groepsbreed en vanuit alle bedrijfsonderdelen kijken hoe we nog meer van betekenis kunnen zijn voor onze leden en klanten, nu en in de toekomst. We zijn volop in beweging om nieuwe vormen te vinden om aan die grondbeginselen verder inhoud en betekenis te geven. Klanttevredenheid is hetgeen wat ons hierin drijft.

Stap voor stap zullen we ook het lidmaatschap en de verbinding met onze leden en klanten steeds verder vormgeven. In Duitsland verstevigen we onze huidige band met makelaars door hen te ondersteunen in de communicatie en met kennisoverdracht via extra productinformatie en webinars.

DELA-medewerkers druk bezig met de volgende stappen

Randvoorwaarden voor succes

Onze dienstverlening vereist een stevig digitaal fundament om persoonlijke keuzes maximaal te ondersteunen en tegelijkertijd efficiënt en wendbaar te zijn. Groepsbreed worden de financiële applicaties vervangen door toekomstbestendige oplossingen in het programma 'Finance Digitaal'. In Nederland worden onder andere de verzekeringen in een nieuw administratiesysteem overgezet (project Digitale Transitie Verzekeren). In België wordt er zoveel mogelijk gebruikgemaakt van de groeps (IT-) infrastructuur. In Duitsland wordt de gehele verzekeringsadministratie in 2024 gemigreerd naar een nieuw systeem. Tegelijkertijd houden we alle IT-systemen actueel en veilig.

Ook processen en risicomanagement worden verder geoptimaliseerd, waarbij gekeken wordt naar de beschikbaarheid en continuïteit van die onderdelen die van essentieel belang zijn voor onze kernactiviteiten. We zullen meer synergie zoeken tussen onze activiteiten in Nederland, België en Duitsland. Dit stelt ons in staat om te profiteren van 'best practices' om onze lokale aanwezigheid te versterken en tegelijkertijd de kosten te beheersen.

Verduurzaming van onze activiteiten blijft hierbij belangrijk. We werken al op een maatschappelijk verantwoorde (duurzame) manier met oog voor klimaatverandering, duurzaam materiaalgebruik en de sociale rol die we in de maatschappij hebben. Onder CSRD zullen we de verduurzaming van onze activiteiten versnellen. Via een MVO-roadmap zorgen we ervoor dat we onze doelstellingen op gebied van CO₂-reductie, gebruik van duurzame materialen, inclusiviteit als werkgever en duurzaam beleggen weten te realiseren. We zetten ons in om duurzaamheid verder te integreren in al onze processen en besluitvorming, waardoor we onze impact op het milieu verminderen en een positieve bijdrage leveren aan de samenleving.

We verliezen het welzijn van onze medewerkers niet uit het oog. We zullen blijven investeren in arbeidsvoorwaarden en ontwikkelingsmogelijkheden. Flexibilisering is essentieel om de krapte op de arbeidsmarkt het hoofd te kunnen bieden en medewerkers te behouden. Het leer- en presteerprogramma is resultaatgericht en stimuleert het delen van kennis en ervaring. Wij stimuleren medewerkers om elke dag het beste uit zichzelf te halen met behulp van teamplannen en persoonlijke ontwikkelingsplannen. Hiervoor bieden we een gericht aanbod aan trainingen en workshops. Ook blijven we inzetten op het verminderen van werkdruk. Vereenvoudiging van dagelijkse activiteiten, zoals de overgang naar het decentraliseren van reserveringen, zal de efficiëntie bevorderen. Tegelijkertijd bevorderen we het belang van de bestaande processen en protocollen. Hiermee wordt de kwaliteit van onze diensten gewaarborgd en kan de belasting van individuele medewerkers verminderd worden.

En dan nog dit....

In 2024 staat ons nog een bestuurswisseling te wachten vanwege de pensionering van de CFRO. We zullen deze wissel zorgvuldig laten plaatsvinden om de continuïteit van ons bestuur te waarborgen. Ook zullen we in Nederland de laatste hand leggen aan de integratie van Yarden, waarbij de naam Yarden uit het straatbeeld verdwijnt en alle locaties de naam DELA zullen dragen.

Deze dynamische tijd vergt veerkracht en vastberadenheid om relevant te blijven voor onze leden en klanten. Dit kan alleen door te anticiperen op veranderende behoeften en marktomstandigheden, terwijl we trouw blijven aan onze coöperatieve waarden en ons streven naar uitmuntendheid in dienstverlening. Met een duidelijke ambitie en koers kijken we als veerkrachtige organisatie met betrokken en bekwame medewerkers dan ook vol vertrouwen naar de toekomst.

Eindhoven, 26 april 2024

Het bestuur

S.M.G. (Sandra) Schellekens – Lyppens, CEO / voorzitter

J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter

J.L.R. (Jon) van Dijk, CFRO

Verslag rvc

Verslag rvc

Geachte leden van de algemene vergadering en overige belanghebbenden, geachte lezer,

De raad van commissarissen (rvc) biedt hierbij het jaarverslag 2023 aan. In het jaarverslag zijn het verslag van het bestuur, het verslag van de rvc en de jaarrekening opgenomen. Het verslag van het bestuur en de jaarrekening zijn door het bestuur opgesteld en met de rvc besproken. De jaarrekening is door de externe accountant gecontroleerd en van een goedkeurende controleverklaring voorzien. De rvc keurt de jaarrekening goed.

De rvc neemt hieronder de gelegenheid om kort stil te staan bij de speerpunten en overige belangrijke aandachtspunten die in 2023 aan de orde kwamen. Ook licht de rvc toe welke dialoog heeft plaatsgevonden en hoe zij invulling heeft gegeven aan de permanente educatie.

Speerpunten 2023

De rvc hield toezicht op het algemeen beleid van DELA en de aan haar gelieerde ondernemingen in Nederland, België en Duitsland. 2023 stond vooral in het teken van de opvolging van de bestuursvoorzitter. Een ander dossier dat de aandacht vergde waren potentiële nieuwe investeringen van Voor Elkaar Holding. In dit kader zijn diverse dossiers tussen rvc en bestuur besproken. Mogelijke dilemma's die bij het verder vormgeven van de strategie aan de orde komen, en de investeringen die dat met zich meebrengt, zijn uitgebreid besproken. Het operationeel resultaat is verslechterd en dat heeft, net als de aanhoudende krapte op de arbeidsmarkt, de continue aandacht van de rvc. Toch is het bestuur in staat gebleken om met vastberadenheid en veerkracht invulling te geven aan de meerjarenstrategie. De ontwikkelingen op het gebied van 'Beheerst Ondernemen', de digitale transitie van de verzekeraar en de uitbreiding van het ledengedreven werken, is door de rvc uitgebreid gevolgd. Daarnaast heeft de rvc gezien dat er op het vlak van duurzaamheid en de nadere invulling van de CSRD belangrijke stappen zijn gezet. Uiteraard was ook het resultaat van vermogensbeheer een regelmatig terugkerend onderwerp.

Wijziging samenstelling bestuur

Al in december 2021 is door de rvc gestart met de successieplanning en het opvolgingsproces voor het bestuur van de coöperatie. Vanwege de benodigde borging van de kennis en ervaring binnen het bestuur - in verband met meerdere aankomende pensioneringen - heeft de rvc hiermee zorgvuldig geanticipeerd op de bestuurlijke mutaties. Na gedegen onderzoek in 2022, heeft de rvc gekeken naar een mogelijke topstructuur en de ideale personele invulling daarvan. Uit dit vooronderzoek bleek dat mevrouw Schellekens een geschikte interne kandidaat was. Eind 2022 is zij benaderd door de rvc voor de functie van bestuursvoorzitter. Mevrouw Schellekens is reeds lange tijd werkzaam bij DELA Nederland en DELA België. Zij heeft diverse functies vervuld.

In haar laatste functie was zij werkzaam als Directievoorzitter DELA België. Op 9 september 2023 is mevrouw Schellekens in een buitengewone algemene vergadering benoemd als bestuursvoorzitter met ingang van 27 januari 2024. In 2024 zal de CFRO ook de pensioengerechtigde leeftijd bereiken. In 2023 is de rvc ook gestart met dit opvolgingsproces.

Congres 'Toekomst voor solidariteit' ter ere van pensionering Edzo Doeve

Strategie

De rvc heeft zich in 2023 wederom uitgebreid laten informeren over de strategie, de koers en het gewaagde doel van de coöperatie. Met name de in de zomer van 2023 geïntroduceerde innovatieteams die het ledengedreven werken een impuls moeten geven, zijn uitgebreid met de rvc besproken en de rvc heeft het bestuur hierover geadviseerd. Daarnaast lag de focus op de verdere ontwikkeling van de principes van het lidmaatschap. Ook heeft een verdere groei van het aantal Belgische leden plaatsgevonden.

In de extra algemene vergadering van 9 september 2023 is een workshop rondom het nieuwe lidmaatschap georganiseerd voor de leden van de algemene vergadering samen met de rvc. De opbrengst van de workshop is voor het bestuur en de rvc zeer waardevol en bevestigt dat de ingeslagen weg de juiste richting is. Het past bij de coöperatie om dat samen met de leden te doen. Tevens is de rvc intensief betrokken bij de verbreding van de activiteiten (naast verzekeren en uitvaartverzorging) via Voor Elkaar Holding. Over de verdere invulling hiervan middels bestaande en nieuwe investeringen wordt door de rvc in strategische zin uitgebreid met het bestuur gesproken. Deze dialogen worden verder voortgezet in 2024.

Digitale transitie en beheerst ondernemen

Ook in 2023 heeft de rvc met het bestuur een continue dialoog gehad over de digitale transitie van de verzekeraar en het programma 'Beheerst Ondernemen' wat ziet op een bestendiging van de interne beheersing. De rvc heeft op deze zeer belangrijke onderwerpen vanwege de impact op de continuïteit en solidariteit uitgebreid toezicht gehouden. Er is regelmatig verzocht om verdieping op deze onderwerpen door presentaties.

Waar nodig heeft de rvc hierover geadviseerd. De rvc is van mening dat er door het opzetten van het programma 'Beheerst Ondernemen' een grote stap is gezet en er dus vooruitgang is geboekt in 2023. De digitale transitie is nog niet gereed, maar ook hier zijn belangrijke vorderingen gemaakt. De digitale transitie loopt nog door tot in 2025.

Risicomanagement

Risicomanagement geniet al jaren toenemende aandacht vanuit toezichthouders. Bovendien is het essentieel om de ambitie te realiseren en de ingezette koers te laten slagen. Over de risico's verbonden aan de activiteiten van de onderneming, de krapte op de arbeidsmarkt, de oversterfte en de impact hiervan op de medewerkers, de medewerkerstevredenheid, de omzet- en kostenontwikkeling, het (financiële en niet-financiële) verslaggevingsproces en de naleving van wet- en regelgeving is de rvc meerdere keren door het bestuur bijgepraat.

Extra aandacht van de rvc is er met name geweest voor de naleving van de Sanctiewet, het uitbestedingsbeleid, het informatiebeveiligingsbeleid, de beleggingen en de opzet en werking van de interne risicobeheersing en controlesystemen. De rvc heeft het bestuur hierover bevraagd en ondersteund. De rvc is van mening dat er voldoende veerkracht is om diverse scenario's het hoofd te kunnen bieden.

Bovendien heeft de rvc beoordeeld en vastgesteld dat op strategisch niveau de kapitaalallocatie, het beleggingsbeleid en de liquiditeitspositie in overeenstemming zijn met de risicobereidheid. De rvc heeft de risicobereidheid met het bestuur besproken, waarna deze opnieuw is vastgesteld.

Overige aandachtspunten

Op basis van de door het bestuur in 2023 geleverde performance heeft de remuneratie- en benoemingscommissie voorgesteld aan de rvc om variabele beloning over 2023 aan het bestuur toe te kennen. Besloten is om vanaf 2024 de variabele beloning ook voor het bestuur van de coöperatie af te schaffen, in navolging van het afschaffen van de variabele beloning voor alle medewerkers in Nederland.

Eerder is de behoefte besproken om een ethiek commissie in te stellen. Eind 2023 is deze commissie ingesteld. In de commissie hebben diverse medewerkers uit verschillende bedrijfsonderdelen zitting. Begin 2024 zal hiervan een eerste bijeenkomst worden belegd.

Eveneens is de rvc door het bestuur geïnformeerd over de ontwikkelingen in het kader van de CSRD-wetgeving en de impact op de rapportage en verantwoording. In 2023 zijn hier grote stappen in gezet. De materialiteitsanalyse is verder aangescherpt. De rvc heeft de behoefte uitgesproken hierover in 2024 op regelmatige basis geïnformeerd te worden.

Op basis van een Europese verordening geldt de roulatieplicht voor accountantskantoren. Dit betekent in de praktijk dat een organisatie 10 jaar dezelfde accountant mag hebben. De termijn voor de huidige accountant van DELA loopt af. De rvc heeft duidelijke selectiecriteria en een duidelijke controleopdracht opgesteld, waarna -als resultaat van een gedegen selectietraject- een nieuwe accountant is benoemd voor boekjaar 2025.

Dialogoog

Tijdens het verslagjaar 2023 heeft de rvc tijdens de acht belegde vergaderingen toezicht gehouden op en advies uitgebracht aan het bestuur. Enkele adviezen waren specifiek gericht op de strategie en enkele op de opvolging van de bestuursvoorzitter. In het verslagjaar bedroeg het aanwezigheidspercentage voor mevrouw Caderius van Veen 87,5 procent. Zij was één vergadering afwezig. Voor de heer Van der Steen bedroeg het aanwezigheidspercentage 75 procent. Hij was twee vergaderingen afwezig. Voor de overige commissarissen bedroeg het aanwezigheidspercentage 100 procent.

Er vonden in 2023 drie algemene vergaderingen plaats. Bij twee vergaderingen was de voltallige rvc aanwezig. Bij de vergadering van 28 januari 2023 was de voorzitter van de rvc door persoonlijke omstandigheden afwezig.

Gedurende het jaar is regelmatig contact geweest tussen de voorzitter van de rvc en de voorzitter van het bestuur. De volledige raad vergaderde twee keer met de vertrouwenscommissie. Een extra vergadering van de remuneratie- en benoemingscommissie en de vertrouwenscommissie heeft plaatsgevonden in verband met de opvolging van de bestuursvoorzitter. Diverse commissarissen hebben ieder individueel één of meer vergaderingen van de Ondernemingsraad van DELA Nederland bijgewoond.

De voorzitters van de afzonderlijke commissies rapporteren tijdens de vergaderingen van de rvc over hetgeen in de commissievergaderingen met het bestuur is besproken. Elke rvc-vergadering vangt aan met een voorbespreking van de rvc. De rvc evalueert het eigen functioneren eenmaal per jaar formeel, waarbij eens in de drie jaar een externe toetsing wordt uitgevoerd.

Auditcommissie – aandachtspunten 2023

De auditcommissie bereidt het toezicht van de rvc voor op de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, het naleven van aanbevelingen en de opvolging van opmerkingen van de interne auditfunctie en de externe accountant, de financiering van de vennootschappen en de financiële verslaglegging.

In de auditcommissie zijn in 2023 net zoals eerdere jaren het jaarverslag van DELA Coöperatie en DELA Natura aan de orde geweest en voorbereid voor behandeling in de rvc. Deze zijn tevens uitgebreid geëvalueerd met de externe accountant. Daarnaast zijn de voortgangsrapportage Auditplan en de Auditrapportage van Internal Audit in de auditcommissie aan de orde geweest. Ook de wisseling van de accountant voor het boekjaar 2025 is in de auditcommissie uitgebreid voorbereid en besproken.

Met de externe accountant zijn verder met name de management letter, de engagementletter, het Solvency II Longform report 2022 en het plan van aanpak jaarcontrole besproken.

Tijdens de vergaderingen van de auditcommissie is aandacht besteed aan de maand- en kwartaalrapportages van DELA Groep. De kwaliteit van deze rapportages is wederom verbeterd. De begroting en het bedrijfsplan van DELA Groep 2024 zijn tevens voorbereid in de auditcommissie. Daarnaast is in de auditcommissie meerdere malen besproken of kan worden overgegaan naar het rapporteren op SII-grondslagen in de jaarrekening met betrekking tot de technische voorzieningen. Op korte termijn stuit dit nog op bezwaren omdat onduidelijk is of hiermee het inzicht wordt vergroot. Daarnaast betekent het een grotere administratieve belasting. In het komende boekjaar zal hier verder onderzoek naar gedaan worden.

Over de ontwikkelingen op het gebied van het programma 'Beheerst Ondernemen' zijn meerdere presentaties in gezamenlijkheid met de risicocommissie bijgewoond.

In het verslagjaar vergaderde de auditcommissie vijf keer. Er is een extra vergadering belegd voor het behandelen van de managementletter van de externe accountant. Het aanwezigheidspercentage bedroeg voor iedere commissaris 100 procent.

Risicocommissie – aandachtspunten 2023

De risicocommissie bereidt het toezicht van de rvc voor op de werking van de interne risicobeheersing- en controlesystemen, waaronder het toezicht op de naleving van de relevante wet- en regelgeving en van toepasselijke gedragscodes, de opzet en effectiviteit van het interne risicomanagementsysteem en het beheer van de financiële en niet- financiële risico's van de coöperatie.

In 2023 besprak de risicocommissie onder meer het functioneren en de kwartaalrapportages van de tweedelijns functies (actueel, operationeel, financieel en compliance) en het risicomanagementbeleid. De ontwikkelingen binnen vermogensbeheer en het beleggingsbeleid zijn veelvuldig aan de orde geweest, zeker in relatie tot de geopolitieke onrust, zoals de oorlogen in Oekraïne en Gaza en de inflatie, die veel invloed hebben gehad op het resultaat van de beleggingen.

Daarnaast heeft de risicocommissie de SFCR DELA 2022 besproken en zijn in november 2023 de ORSA-jaarrapportages (statisch en dynamisch) uitgebreid voorbereid voor goedkeuring in de rvc.

In de risk appetite statements van DELA Groep is besproken dat er ook meer aandacht komt voor duurzaamheidsrisico's. In de statements zijn diverse aanscherpingen aangebracht.

Andere belangrijke onderwerpen op de agenda van de risicocommissie zijn de organische analyse DELA Natura en diverse onderzoeken van DNB op het gebied van uitbesteding, de Sanctiewet en informatiebeveiliging. Ook is vanuit de risicocommissie veel aandacht gevraagd voor de digitalisering van de verzekeringsketen.

In het verslagjaar vergaderde de risicocommissie vier keer. Voor de commissarissen in de auditcommissie bedroeg het aanwezigheidspercentage 100 procent.

Remuneratie- en benoemingscommissie – aandachtspunten 2023

De remuneratie- en benoemingscommissie bereidt beslissingen van de rvc voor met betrekking tot de werkgeversrol, zoals de beoordeling en beloning van de rvc en het bestuur. De commissie volgt de ontwikkelingen van sleutelposities en beoordeelt de organisatiecultuur.

In 2023 heeft de commissie het zwaartepunt gelegd bij de opvolging van de bestuursvoorzitter en de verdere aanpak met betrekking tot de toekomstige samenstelling van het bestuur. In 2024 zal ook de huidige CFRO worden opgevolgd. De vlootshouder van de directie- en sleutelfuncties, inclusief de mogelijke ontwikkelpaden, zijn meerdere malen onderwerp van gesprek geweest waarbij ook gekeken is naar het doorgroeipotentieel vanuit de organisatie.

Door de implementatie van een nieuwe werkwijze met betrekking tot het leer- en presteerprogramma is in 2023 besloten om de variabele beloning met ingang van 2024 ook voor het bestuur af te schaffen. De commissie blijft verantwoordelijk om toezicht te houden op de voortgang van het beloningsbeleid door middel van evaluatie en risicoanalyses. Met deze commissie worden de overzichten van genoten educatie door rvc, bestuur, directie en tweede echelon gedeeld. Ook wordt gekeken naar de uitgeoefende nevenfuncties door leden van deze specifieke groep.

In 2023 vonden drie formele vergaderingen van de remuneratie- en benoemingscommissie plaats. In het verslagjaar bedroeg het aanwezigheidspercentage voor alle commissarissen 100 procent.

Ontwikkelingen rvc-samenstelling

In de algemene vergadering van 28 januari 2023 is de heer mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris FCA voor de duur van vier jaar herbenoemd als commissaris. Hij begint hiermee aan zijn tweede termijn van vier jaar. In de vergadering van 13 mei 2023 is de heer J.W.T. (John) van der Steen voor de duur van vier jaar herbenoemd als voorzitter. Hij begint hiermee eveneens aan zijn tweede termijn van vier jaar. In diezelfde vergadering op 13 mei 2023 is de heer prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA herbenoemd als vice-voorzitter voor een periode van twee jaar. Na een evaluatie kan deze periode met een laatste termijn van twee jaar worden verlengd. Alle drie de benoemingen zijn goedgekeurd door De Nederlandsche Bank (DNB). Met de benoemingen bestaat de rvc uit twee vrouwen en vier mannen en voldoet de raad aan de diversiteitsnorm van minimaal 30 procent voor zowel vrouwen als mannen.

De rvc onderschrijft het principe dat de rvc een zodanige samenstelling heeft dat zijn leden in staat zijn zich kritisch op te stellen en onafhankelijk te handelen ten opzichte van elkaar, het bestuur en eventuele specifieke belangen. Binnen de rvc wordt gestreefd naar een evenwichtige en diverse samenstelling.

Minstens één keer per jaar bespreekt de rvc zijn eigen functioneren. Eens per drie jaar doet de rvc dat onder onafhankelijke, externe begeleiding. In december 2022 tot februari 2023 heeft deze evaluatie met behulp van een externe adviseur plaatsgevonden. Diverse aandachtspunten zijn hierbij de revue gepasseerd. De wijze waarop vergaderstukken tot stand komen en hoe deze aan bod komen tijdens de vergaderingen zijn besproken. Op dit vlak zijn ook diverse verbeterpunten geformuleerd om meer efficiënt te kunnen vergaderen. Het referentiekader van de evaluatie wordt gevormd door diverse gedragscodes, alsmede inzichten inzake deugdelijk bestuur. De rvc is van mening dat hij adequaat functioneert.

Met de samenstelling zoals deze momenteel is, meent de rvc een goede invulling van kennis, ervaring en competenties te waarborgen. Het algemene beeld is dat de rvc complementair en in basis ook pluriform is samengesteld. De rvc maakt gebruik van een profielschets voor de samenstelling van de rvc. Periodiek wordt geëvalueerd of deze profielschets nog overeenkomt met de huidige en toekomstige taken en verantwoordelijkheden.

Permanente educatie

De leden van de rvc hebben in 2023 twee interne sessies in het kader van permanente educatie (PE) gevolgd. Het programma heeft tot doel de deskundigheid op peil te houden en daar waar nodig te vergroten. Op 23 juni 2023 vond een sessie plaats over datamanagement. Tijdens deze sessie is door de datamanager van DELA een uitgebreide toelichting gegeven op onder meer de datamanagementstrategie, datagovernance, data-architectuur, kwaliteit en wetgeving. Op 10 november 2023 is een sessie gehouden om meer inzicht te verkrijgen in het vergroten van het ledengedreven werken. Samen met de rvc is uitgebreid stilgestaan bij hoe de speciaal hiervoor opgerichte innovatieteams en operationele teams samen werken aan het invullen van ledenbehoeften. Beide sessies werden als waardevol ervaren en hebben goede inzichten opgeleverd. Daarnaast is de rvc geïnformeerd over diverse educatiesessies binnen DELA waar de leden van de rvc ook bij aan kunnen sluiten, onder meer op het vlak van duurzaamheid. Rvc-leden hebben hier ook aan deelgenomen, vooral ook door de toenemende aandacht hiervoor en eisen die hieraan in onder meer wet- en regelgeving gesteld worden.

Voorstel aan de algemene vergadering

Conform het bepaalde in de statuten van DELA Coöperatie U.A. heeft de rvc de jaarstukken behandeld en de jaarrekening van DELA Coöperatie U.A. en de daaraan toegevoegde gegevens goedgekeurd. De rvc besprak deze stukken met het bestuur, de interne accountant en de externe accountant Deloitte en nam kennis van de goedkeurende controleverklaring van Deloitte bij de jaarrekening 2023 van DELA Coöperatie U.A. De rvc stelt de algemene vergadering voor de jaarrekening 2023 van DELA Coöperatie U.A. vast te stellen en de leden van het bestuur decharge te verlenen voor het gevoerde beleid gedurende het verslagjaar. Voorts verzoekt de raad de algemene vergadering de rvc decharge te verlenen voor het gehouden toezicht.

Tot slot

De rvc dankt alle leden, verzekerden en nabestaanden voor het gestelde vertrouwen. Een bijzonder woord van dank gaat uit naar Edzo Doeve. De rvc is zeer erkentelijk voor zijn toewijding en leiderschap gedurende de afgelopen 20 jaar. Onder zijn leiding heeft coöperatie DELA zich indrukwekkend ontwikkeld en is zowel in Nederland als in België en Duitsland sterk gegroeid. De rvc is dankbaar voor de enorme bijdrage die hij heeft geleverd aan dit succes. De rvc kijkt met warme herinneringen terug op de samenwerking en wenst Edzo nog vele fijne jaren toe. Daarnaast spreekt de rvc waardering uit naar alle medewerkers voor hun grote inzet en betrokkenheid in het afgelopen jaar.

Eindhoven, 26 april 2024

Coöperatie DELA

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter

prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter

G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris

drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA

drs. G.M. (Georgette) Fijneman

mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris FCA

Jaarrekening

Geconsolideerde jaarrekening

Geconsolideerde balans per 31 december 2023

Bedragen x € 1.000	Ref.	31-12-2023	31-12-2022
ACTIVA			
Immateriële vaste activa	5.1	151.215	134.910
Beleggingen	5.2		
Onroerende zaken		530.956	595.829
Deelnemingen		3.542	4.464
Overige financiële beleggingen:			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren		1.949.308	1.792.117
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren		2.438.535	2.226.270
- Derivaten		14.749	64.574
- Hypothecaire leningen		150.175	163.879
- Overige leningen		187.397	243.278
- Vastgoedfondsen		1.740.192	1.891.058
- Infrastructuurfondsen		1.087.047	1.002.657
- Land- en bosbouwfondsen		250.547	103.686
- Hypotheekfondsen		389.016	298.979
- Beleggingen in liquide middelen		72.010	72.667
- Andere financiële beleggingen		28.718	10.894
		8.842.192	8.470.352
Vorderingen	5.3	260.799	183.427
Overige activa	5.4		
Onroerende zaken eigen gebruik		31.998	49.995
Overige vaste bedrijfsmiddelen		30.942	26.025
Vorraden		2.241	2.238
		65.181	78.258
Overlopende activa			
Nog te ontvangen huur en rente		1.091	1.164
Overlopende activa		31.244	29.466
		32.335	30.630
Liquide middelen		101.136	107.707
TOTAAL ACTIVA		9.452.858	9.005.284

<i>Bedragen x € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	<i>31-12-2023</i>	<i>31-12-2022</i>
PASSIVA			
Groepsvermogen			
Eigen vermogen	5.5, 5.7	1.003.276	1.057.561
Aandeel derden	5.6	891	3.164
		1.004.167	1.060.725
Voorzieningen	5.8	27.962	9.631
Technische voorzieningen	5.9	8.021.400	7.531.734
Langlopende schulden	5.11	159.454	168.559
Kortlopende schulden en overlopende passiva	5.12	239.875	234.635
TOTAAL PASSIVA		9.452.858	9.005.284

Geconsolideerde resultatenrekening over 2023

Bedragen x € 1.000	Ref.	2023	2022
Opbrengsten			
Premieopbrengsten	6.1	712.701	669.011
Bruto beleggingsresultaat	6.2	373.710	-805.658
Omzet uitvaartbedrijf	6.1	187.843	191.776
Overige omzet	6.1	757	39
		1.275.011	55.168
Kosten			
Verzekeringstechnische lasten	6.3	461.443	437.829
Acquisitiekosten	6.4	20.609	17.746
Externe kosten uitvaartbedrijf		151.499	148.860
Personeelskosten	6.5	260.319	236.134
Afschrijvingen	6.6	20.938	37.899
Beheerskosten beleggingen	6.2	37.062	35.809
Overige bedrijfskosten	6.7	125.921	101.184
		1.077.791	1.015.461
Groepsresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor rente en belastingen		197.220	-960.293
Rente			
Rentebaten		2.380	-335
Rentelasten		6.043	4.494
		-3.663	-4.829
Groepsresultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen		193.557	-965.122
Winstdeling	5.9	249.224	43.654
Groepsresultaat voor belastingen		-55.667	-1.008.776
Belastingen	6.10	1.343	272.329
Resultaat aandeel derden		29	177
Groepsresultaat na belastingen		-54.295	-736.270

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2023

Bedragen x € 1.000	Ref.	2023	2022
Resultaat na belasting	5.5	-54.295	-736.270
Aanpassingen voor:			
Waardemutaties immateriële vaste activa	5.1	14.807	29.725
Waardemutaties vaste bedrijfsmiddelen	5.4	6.131	5.349
Afschrijving toegerekende acquisitiekosten	5.9	17.933	15.771
Toevoeging technische voorziening	5.9	471.733	343.651
Waardemutaties beleggingen	5.2	-20.876	914.193
Waardemutaties belang derden	5.6	-29	-177
Overige mutaties in het eigen vermogen	5.5	10	270
Mutatie overige voorzieningen	5.8	18.331	-410.847
Mutatie in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	970	-
		509.010	897.935
Mutatie werkkapitaal:			
Mutatie voorraden		-3	642
Mutatie vorderingen	5.3	-36.184	111.009
Mutatie overlopende activa		-4.386	-6.319
Mutatie kortlopende schulden		14.074	-32.220
Mutatie financiële vaste activa	5.12	210	-
		-26.289	73.112
		482.721	971.047
Totaal kasstroom uit bedrijfsoperaties		428.426	234.777
Ontvangen interesten		2.681	274
Betaalde interesten		-228	-1.550
Betaalde winstbelasting		-49.794	-79.972
		-47.341	-81.248
Kasstroom uit operationele activiteiten	(a)	381.085	153.529
Investerings en aankopen			
- in immateriële vaste activa	5.1	-31.112	-23.695
- in deelnemingen	5.2	-	-
- in onroerende zaken	5.2	-23.193	-22.137
- in geldleningen en effecten	5.2	-2.570.142	-3.728.231
- in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	-17.342	-11.552
- in overige financiële beleggingen	5.2	-17.289	-288
		-2.659.078	-3.785.903

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2023, vervolg

Bedragen x € 1.000	Ref.	2023	2022
Desinvesteringen, aflossingen en verkopen:			
- in immateriële vaste activa	5.1	-	-
- in deelnemingen	5.2	712	-465
- in onroerende zaken	5.2	79.226	129.669
- in geldleningen en effecten	5.2	2.200.363	3.391.052
- in vaste bedrijfsmiddelen	5.4	2.470	3.537
- in overige financiële beleggingen	5.2	-	-
		2.282.771	3.523.793
Kasstroom uit investerings- en beleggingsactiviteiten	(b)	-376.307	-262.110
Kasstroom minderheidsbelang	5.6	-2.244	112
Aflossingen langlopende schulden	5.11	-9.105	-2.680
Kasstroom uit financieringsactiviteiten	(c)	-11.349	-2.568
Per saldo mutatie liquide middelen	(a)+(b)+(c)	-6.571	-111.149
Liquide middelen op 1 januari		107.707	218.856
Liquide middelen op 31 december		101.136	107.707

Toelichting op de geconsolideerde balans en resultatenrekening

I. Algemene toelichting

I.1 Activiteiten

De activiteiten van DELA Coöperatie U.A. ('DELA coöperatie'), statutair gevestigd in Eindhoven, Oude Stadsgracht 1, KvK-nummer 17012026, en haar groepsmaatschappijen (tezamen 'DELA Groep') bestaan uit verzekeren, beleggen en uitvaartverzorging. De verzekeringsproducten betreffen uitvaartverzekeringen, overlijdensrisicoverzekeringen en spaarverzekeringen. De verzekeringsactiviteiten vinden plaats in Nederland, België en Duitsland. Uitvaartactiviteiten vinden plaats in Nederland en België. Alle beleggingsactiviteiten voor DELA Groep worden in Nederland verricht.

I.2 Consolidatie

DELA coöperatie staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. In de consolidatie worden de financiële gegevens opgenomen van DELA coöperatie, haar groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft. Groepsmaatschappijen zijn rechtspersonen waarin DELA coöperatie overheersende zeggenschap, direct of indirect, kan uitoefenen doordat zij beschikt over de meerderheid van de stemrechten of op enig andere wijze de financiële en operationele activiteiten kan beheersen. Hierbij wordt tevens rekening gehouden met potentiële stemrechten die direct kunnen worden uitgeoefend op balansdatum.

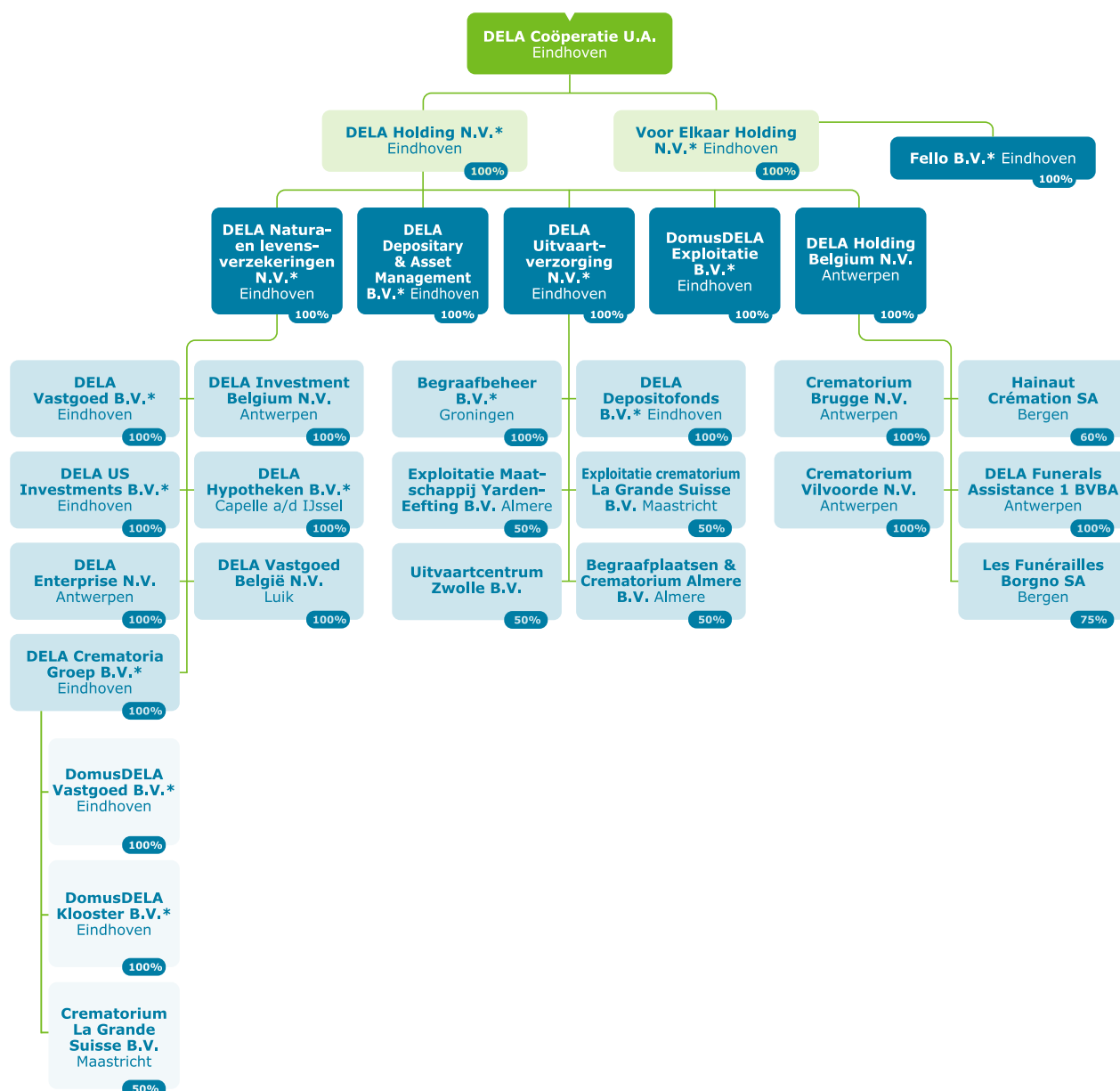
De groepsmaatschappijen en andere rechtspersonen waarop zij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover zij de centrale leiding heeft, worden voor 100 procent in de consolidatie betrokken. Het aandeel van derden in het groepsvermogen en in het groepsresultaat wordt afzonderlijk vermeld.

Wanneer er sprake is van een belang in een joint venture wordt dit belang proportioneel geconsolideerd. Van een joint venture is sprake indien als gevolg van een overeenkomst tot samenwerking de zeggenschap door de twee aandeelhouders gezamenlijk wordt uitgeoefend.

Intercompanytransacties, -winsten en onderlinge vorderingen en schulden tussen groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen worden geëlimineerd. Ongerealiseerde verliezen op intercompanytransacties worden ook geëlimineerd, tenzij er sprake is van een bijzondere waardevermindering. Waarderingsgrondslagen van groepsmaatschappijen en andere in de consolidatie opgenomen rechtspersonen zijn waar nodig gewijzigd om aansluiting te krijgen bij de geldende waarderingsgrondslagen van DELA Groep.

Aangezien de resultatenrekening van DELA coöperatie in de geconsolideerde jaarrekening is opgenomen, is in de enkelvoudige jaarrekening volstaan met een weergave van een beknopte resultatenrekening in overeenstemming met artikel 2:402 Burgerlijk Wetboek (hierna BW).

Hieronder is het organogram weergegeven van de vennootschappen die binnen de consolidatie van DELA Groep zijn opgenomen. Dit overzicht bevat de vereiste gegevens per 31-12-2023 op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 B.W.

* Voor deze groepsmaatschappijen is door DELA coöperatie een aansprakelijkheidsverklaring afgegeven conform artikel 2:403 BW. Deze maatschappijen zijn vrijgesteld van de deponeringsplicht.

In paragraaf 5.2 staat een overzicht van de deelnemingen die niet worden geconsolideerd.

Gedurende 2023 hebben de volgende transacties binnen DELA Groep plaatsgevonden:

- DELA Uitvaartverzorging N.V. heeft de resterende 30% aandelen gekocht in UNC Holding B.V. Vervolgens heeft een moeder-dochter fusie plaatsgevonden tussen UNC Holding B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Uitvaartverzorging N.V. als verkrijgende vennootschap;
- Een moeder-dochter fusie heeft plaatsgevonden tussen Yarden Franchise B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Uitvaartverzorging N.V. als verkrijgende vennootschap;
- Een moeder-dochter fusie heeft plaatsgevonden tussen C.V.U. Uitvaartzorg B.V. als verdwijnende vennootschap en Tempero B.V. als verkrijgende vennootschap;
- Een moeder-dochter fusie heeft plaatsgevonden tussen Tempero B.V. als verdwijnende vennootschap en DELA Uitvaartverzorging N.V. als verkrijgende vennootschap.

Alle hierboven genoemde fusies binnen de groep zijn met terugwerkende kracht (per 1 januari 2023) verwerkt conform de 'carry over accounting' methode.

Daarnaast hebben in boekjaar 2023 de volgende transacties plaatsgevonden:

- DELA Vastgoed België B.V. heeft in boekjaar 2023 alle aandelen gekocht en geleverd gekregen in het kapitaal van de Entreprise de pompes funebres Marion B.V. tegen een koopsom van € 1,5 miljoen. Tevens is deze entiteit in boekjaar 2023 gefuseerd binnen DELA Vastgoed België B.V. conform de 'carry over accounting' methode;
- DELA Vastgoed België B.V. heeft in boekjaar 2023 alle aandelen gekocht en geleverd gekregen in het kapitaal van de Vanheste B.V. tegen een koopsom van € 1,6 miljoen. Tevens is deze entiteit in boekjaar 2023 gefuseerd binnen DELA Vastgoed België B.V. conform de 'carry over accounting' methode;
- DELA Holding Belgium N.V. heeft 75% van de aandelen gekocht in Les Funérailles Borgno SA tegen een koopsom van € 4,8 miljoen.

1.3 Verbonden partijen

Als verbonden partij worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend. Ook rechtspersonen die overwegende zeggenschap kunnen uitoefenen, worden aangemerkt als verbonden partij. Ook de statutaire bestuurs- en directieleden, andere sleutelfunctionarissen in het management van DELA Groep en nauwe verwanten daarvan zijn verbonden partijen.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvoorwaarden zijn aangegaan. Hiervan worden, indien van toepassing, de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht. Inzake overlijdens die bij DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. (DELA Natura) in Nederland worden gemeld, wordt de uitvoering in beginsel verzorgd door DELA Uitvaartverzorging N.V. (DELA UV) of haar dochtermaatschappijen. Deze uitvoering geschiedt tegen vaste verrekenprijzen.

1.4 Acquisities en desinvesteringen van groepsmaatschappijen

Vanaf de overnamedatum worden de resultaten en de identificeerbare activa en passiva van de overgenomen onderneming opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening. De overnamedatum is het moment dat overheersende zeggenschap kan worden uitgeoefend in de betreffende onderneming.

De verkrijgingsprijs bestaat uit het geldbedrag of equivalent dat is overeengekomen voor de verkrijging van de overgenomen onderneming vermeerderd met eventuele direct toerekenbare kosten. Indien de verkrijgingsprijs verschilt van het nettobedrag van de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva, dan wordt het verschil als goodwill aangemerkt.

De maatschappijen die in de consolidatiekring betrokken zijn, blijven in de consolidatie opgenomen tot het moment dat de beslissende zeggenschap wordt overgedragen of dat de maatschappij slechts gehouden wordt om te vervreemden.

1.5 Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat het bestuur zich over verschillende zaken een oordeel vormt en dat het bestuur schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen in de toelichting op de betreffende posten. Deze schattingen zijn naar beste weten door het bestuur gemaakt, maar de daadwerkelijke uitkomsten kunnen uiteindelijk afwijken van die schattingen. De belangrijkste schattingen hebben betrekking op:

- de waardering van beleggingen: onroerende zaken, vastgoedfondsen, infrastructuurfondsen en participatiemaatschappijen (zie hoofdstuk 5.2);
- de waardering van onroerende zaken eigen gebruik: uitvaartcentra (zie hoofdstuk 2.7.1);
- de gehanteerde grondslagen voor de technische voorzieningen (zie hoofdstuk 2.14);
- de waardering van de niet-technische voorzieningen (zie hoofdstuk 2.12).

1.6 Fouterstel

Uitvaartcentra die eigendom zijn van de verzekeraar (of één van haar deelnemingen) zijn in eerdere boekjaren ten onrechte tegen historische kosten (minus cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen cf. RJ212) gewaardeerd. Deze niet-materiele fout is voor het inzicht op retrospectieve wijze verwerkt in de jaarrekening 2023. De uitvaartcentra die eigendom zijn van de verzekeraar (of één van haar deelnemingen) zijn als beleggingsvastgoed aangemerkt. Daarom hadden deze objecten volgens de waarderingsgrondslag van beleggingsvastgoed gewaardeerd (tegen reële waarde met waardeverandering in het resultaat cf. RJ605 en RJ213) moeten worden. De vergelijkende cijfers over boekjaar 2022 zijn hierop aangepast. Hieronder is de impact weergegeven op de presentatie van de waarde op de balans en de wijziging van het resultaat voor boekjaar 2022.

Wijziging presentatie vergelijkende cijfers

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2022	Effect fouterstel waardering	Effect fouterstel rubricering	Jaarrekening 2023
Correcties in de balans				
Onroerende zaken	521.889		73.940	595.829
Onroerende zaken in eigen gebruik	96.116	27.819	-73.940	49.995
Vorderingen (latente belastingvorderingen onroerende zaken)	-109.741	-7.840		-117.581
Eigen vermogen	1.037.582	19.979		1.057.561
	Jaarrekening 2022	Effect fouterstel	Jaarrekening 2023	
Correcties in de resultatenrekening				
Afschrijvingen	41.377	-3.478		37.899
Overige bedrijfskosten (herwaarderings)	104.009	-2.825		101.184
Belastingen	273.801	-1.472		272.329
Groepsresultaat	-741.101	4.831		-736.270

1.7 Opmaken en vaststellen jaarrekening

De jaarrekening 2023 is opgemaakt door het bestuur op 26 april 2024 en zal op het moment van publicatie zijn vastgesteld in de algemene vergadering van 25 mei 2024. De jaarrekening 2022 is in de algemene vergadering van 13 mei 2023 vastgesteld.

2. Grondslagen voor balanswaardering en resultaatbepaling

2.1 Algemeen

De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving (RJ).

De waardering en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten, tenzij anders vermeld. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd, tenzij anders vermeld. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

2.2 Vreemde valuta

2.2.1 Functionele valuta

De posten in de jaarrekening van de groepsmaatschappijen worden gewaardeerd met inachtneming van de valuta van de economische omgeving waarin de groepsmaatschappij voornamelijk haar bedrijfsactiviteiten uitoefent (de functionele valuta). De euro is de functionele en presentatievaluta van DELA Groep.

2.2.2 Omrekening van vreemde valuta

Transacties in vreemde valuta gedurende de verslagperiode zijn in de jaarrekening verwerkt tegen de koers op transactiedatum. Activa en passiva in vreemde valuta die op actuele waarde worden gewaardeerd, worden omgerekend tegen de koers per balansdatum. Koersverschillen die optreden bij de afwikkeling van monetaire posten zijn in de resultatenrekening verwerkt in de periode dat zij zich voordoen.

Activa die volgens de verkrijgingsprijs worden gewaardeerd in een vreemde valuta, worden omgerekend tegen de wisselkoers op de transactiedatum (of de benaderde koers).

2.3 Herverzekeringscontracten

Uit hoofde van met herverzekeraars afgesloten contracten wordt DELA Groep gecompenseerd voor verliezen op uitgegeven verzekeringscontracten.

Herverzekeringspremies, provisies en uitkeringen evenals technische voorzieningen voor herverzekeringscontracten worden op dezelfde wijze verantwoord als de directe verzekeringen waarvoor de herverzekeringen zijn afgesloten. Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorzieningen waartoe DELA Groep uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, wordt in mindering gebracht op de bruto technische voorzieningen. De kortlopende vorderingen op herverzekeraars zijn opgenomen onder de vorderingen.

De waardering van door en aan herverzekeraars verschuldigde bedragen geschiedt in overeenstemming met de voorwaarden van de herverzekeringscontracten. Verplichtingen uit herverzekering betreffen voornamelijk te betalen premies.

De vorderingen uit hoofde van herverzekeringscontracten worden op de balansdatum beoordeeld op eventuele bijzondere waardeverminderingen.

2.4 Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd op het bedrag van de bestede kosten, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode worden aan het einde van het boekjaar opnieuw beoordeeld. Bij eventuele significante wijzigingen worden de afschrijvingstermijn en de afschrijvingsmethode herzien. Voor de kosten van interne ontwikkeling wordt een

wettelijke reserve gevormd ter hoogte van het geactiveerde bedrag.

Om vast te stellen of er voor een immaterieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf 2.8.

2.4.1 Goodwill

De bij acquisities betaalde goodwill is gewaardeerd tegen de op het moment van verkrijging vastgestelde reële waarde. Deze waarde is bepaald op basis van het bedrag dat betaald zou worden tussen onafhankelijke partijen die ter zake goed geïnformeerd zijn en tot transactie bereid zouden zijn. De goodwill wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur, die jaarlijks wordt beoordeeld. De huidige verwachte levensduur voor verschillende goodwill-posities ligt tussen de 20 jaar en 30 jaar.

2.4.2. Overgenomen verzekeringsportefeuilles

De toekomstige kasstromen van overgenomen verzekeringsportefeuilles zijn gewaardeerd tegen de op het moment van verkrijging vastgestelde reële waarde. Deze waarde is bepaald op basis van het bedrag dat betaald zou worden tussen onafhankelijke partijen die ter zake goed geïnformeerd zijn en tot transactie bereid zouden zijn. Deze waarde wordt lineair afgeschreven op basis van de verwachte economische levensduur, welke jaarlijks wordt beoordeeld. De huidige verwachte levensduur van overgenomen verzekeringsportefeuilles is 20 jaar, gerekend vanaf overnamedatum.

2.4.3. Concessies en vergunningen

Kosten van concessies en vergunningen worden gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs en lineair afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur met een maximum van 20 jaar.

2.5 Beleggingen

Hieronder wordt per beleggingscategorie de grondslag van waardering en resultaatbepaling beschreven. Het merendeel van de beleggingen wordt gewaardeerd tegen actuele waarde. Waar een nadere toelichting nodig is op de actuele waarde, is deze in hoofdstuk 5 bij de toelichting op de balanspost gegeven. Zowel ongerealiseerde als gerealiseerde winsten en verliezen ten gevolge van verkopen en waardeveranderingen van beleggingen worden in de resultatenrekening verantwoord. Transactiekosten samenhangend met de aan- of verkoop van beleggingen worden rechtstreeks in de resultatenrekening verantwoord.

2.5.1 Onroerende zaken

Onroerende zaken worden gewaardeerd tegen actuele waarde op balansdatum. Waardeveranderingen van beleggingen in onroerende zaken worden in de resultatenrekening verantwoord. Indien deze waardeveranderingen cumulatief positief zijn, wordt er ten laste van de vrije reserves een herwaarderingsreserve gevormd, waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode.

2.5.2 Deelnemingen

Deelnemingen waarin invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaardemethode. Wanneer 20 procent of meer van de stemrechten uitgebracht kan worden, is er sprake van een wettelijk vermoeden van invloed van betekenis.

De nettovermogenswaarde wordt berekend volgens de grondslagen die gelden voor deze jaarrekening; voor deelnemingen waarvan onvoldoende gegevens beschikbaar zijn voor aanpassing aan deze grondslagen, wordt uitgegaan van de waarderingsgrondslagen van de desbetreffende deelneming.

Indien de waardering van een deelneming volgens de nettovermogenswaarde negatief is, wordt deze op nihil gewaardeerd. Indien en voor zover DELA Groep in deze situatie geheel of gedeeltelijk instaat voor de schulden van de deelneming, wordt een voorziening getroffen. De eerste waardering van deelnemingen is gebaseerd op de reële waarde van de identificeerbare activa en passiva op het moment van acquisitie. Daarna worden, uitgaande van de waarde bij eerste waardering, de grondslagen toegepast die gelden voor deze jaarrekening.

Deelnemingen waarop geen invloed van betekenis kan worden uitgeoefend, worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Indien sprake is van een duurzame waardevermindering vindt waardering plaats tegen deze lagere waarde. Afwaardering vindt plaats ten laste van de resultatenrekening.

De onder financiële vaste activa opgenomen vorderingen op deelnemingen worden gewaardeerd tegen de reële waarde van het verstrekte bedrag, gewoonlijk de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

2.5.3 Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde aan de hand van officiële noteringen in de financiële markten. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

2.5.4 Obligaties en andere vastrentende waardepapieren

Obligaties worden gewaardeerd tegen reële waarde aan de hand van officiële noteringen in de financiële markten.

2.5.5 Derivaten

DELA Groep heeft valutatermijncontracten en een optie op extra aandelen van een deelneming. Beide worden gewaardeerd tegen reële waarde. Daarnaast heeft DELA Groep converteerbare leningen. Er is bij deze leningen sprake van een samengesteld financieel instrument. Deze bevatten een lening en een embedded derivaat, namelijk de optie om de lening om te zetten in aandelen. Dit embedded derivaat wordt op reële waarde afzonderlijk gewaardeerd. De winst of het verlies uit de herwaardering naar reële waarde per balansdatum wordt onmiddellijk in de winst-en-verliesrekening verwerkt. Het betreft alle niet-beursgenoteerde stukken en deze worden gewaardeerd op basis van financiële modellen, de 'mark-to-model' methode. Indien afgeleide financiële instrumenten een negatieve waarde hebben, worden deze op de balans gerubriceerd onder de kortlopende schulden.

2.5.6 Hypothecaire leningen

Vorderingen uit hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De directe kosten die samenhangen met het verstrekken van een hypothecaire lening worden opgenomen als aankoopkosten. Zij zijn onderdeel van de geamortiseerde kostprijs en worden geactiveerd op de balans. Op balansdatum wordt beoordeeld of er objectieve waarnemingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van de vorderingen uit hypothecaire leningen. Indien dit het geval is, dient dit verlies verantwoord te worden in de resultatenrekening.

2.5.7 Overige leningen

De beleggingen in bedrijfsleningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Overige leningen met een vastgestelde rente worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs onder aftrek van een voorziening voor oninbaarheid.

2.5.8 Vastgoed-, infrastructuur-, land- en bosbouwfondsen

Participaties in vastgoed-, infrastructuur-, land- en bosbouwfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Voorts wordt voor de ongerealiseerde waardestijging een herwaarderingsreserve gevormd.

2.5.9 Hypotheekfondsen

Participaties in hypotheekfondsen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord.

2.5.10 Beleggingen in liquide middelen

Beleggingen in liquide middelen worden gewaardeerd tegen reële waarde die gelijk is aan de nominale waarde.

2.5.11 Overige financiële beleggingen

De overige financiële beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Deze post bevat beleggingen zonder frequente marktnotering. In hoofdstuk 5.2 wordt een nadere toelichting gegeven op de waarderingsmethode. Waardemutaties worden direct in de winst- en verliesrekening verantwoord. Voorts wordt voor de ongerealiseerde waardestijging een herwaarderingsreserve gevormd. Uitzondering hierop is de kunstcollectie die tegen kostprijs wordt gewaardeerd.

2.6 Vorderingen

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Latente belastingvorderingen worden opgenomen voor tijdelijke verschillen tussen de waarde van de activa en de passiva volgens fiscale voorschriften enerzijds en de in deze jaarrekening gevolgde waarderingsgrondslagen anderzijds. De berekening van de latente belastingvorderingen geschiedt tegen de op het einde van het verslagjaar geldende belastingtarieven of tegen de in de komende jaren geldende tarieven, voor zover reeds bij wet vastgesteld.

2.7 Overige activa

2.7.1 Uitvaartcentra

De uitvaartcentra die in eigendom zijn van de uitvaartverzorgingsentiteit zijn als vastgoed in eigen gebruik aangemerkt. Waardering is op basis van verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van 3 procent van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

2.7.2 Overige onroerende zaken in eigen gebruik

Overige onroerende zaken in eigen gebruik worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de verwachte toekomstige gebruiksduur en worden berekend op basis van een vast percentage van 3 procent van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met een eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

2.7.3 Overige vaste bedrijfsmiddelen

De overige vaste bedrijfsmiddelen waaronder inventarissen en auto's zijn opgenomen tegen de aanschafwaarde verminderd met afschrijvingen op basis van de verwachte levensduur, rekening houdend met de eventuele restwaarde. Kosten voor groot onderhoud worden conform de componentenbenadering geactiveerd en afgeschreven over de verwachte levensduur. De afschrijving vindt lineair plaats. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

- installaties: 10 jaar
- inventaris: 10 jaar
- rouwauto's: 8 jaar
- overige auto's: 5 jaar
- bedrijfskleding: 2 jaar
- laptops: 4 jaar

2.7.4 Voorraden

Voorraden worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs onder toepassing van de FIFO-methode ('first in, first out') of lagere marktwaarde. De verkrijgingsprijs omvat alle kosten die samenhangen met de verkrijging, inclusief gemaakte kosten om de voorraden op de huidige plaats en in de huidige staat te houden. De lagere marktwaarde is de geschatte verkoopprijs onder aftrek van direct toerekenbare verkoopkosten. Bij de bepaling van de lagere marktwaarde wordt rekening gehouden met de incourantheid van de voorraden.

2.8 Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door DELA Groep wordt op balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig is geweest. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde bepaald van de kasstroom genererende eenheid waartoe het actief behoort. Hierbij wordt gebruik gemaakt van schattingen. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde. De realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Indien wordt vastgesteld dat een bijzondere waardevermindering die in het verleden verantwoord is, niet meer bestaat of is afgenomen, wordt deze bijzondere waardevermindering teruggedraaid tot maximaal de boekwaarde die bepaald zou zijn indien geen bijzondere waardevermindering voor het actief zou zijn verantwoord.

Ook voor financiële instrumenten beoordeelt DELA Groep op iedere balansdatum of er objectieve aanwijzingen zijn voor bijzondere waardeverminderingen van een financieel actief of een groep van financiële activa. Bij aanwezigheid van objectieve aanwijzingen voor bijzondere waardeverminderingen wordt de omvang van het verlies uit hoofde van de bijzondere waardeverminderingen bepaald en direct verwerkt in de resultatenrekening.

Bij financiële activa die gewaardeerd zijn tegen aflossingswaarde, wordt de omvang van de bijzondere waardevermindering bepaald als het verschil tussen de boekwaarde van het actief en de best mogelijke schatting van de toekomstige kasstromen, contant gemaakt tegen de effectieve rentevoet van het financiële actief zoals die is bepaald bij de eerste verwerking van het instrument. Eventuele terugname van het waardeverminderingsverlies wordt beperkt tot maximaal het bedrag dat nodig is om het actief te waarderen op de geamortiseerde kostprijs. Het teruggenomen verlies wordt dan in de resultatenrekening verwerkt. Een waardeverminderingsverlies op goodwill zal in de toekomst niet meer worden teruggenomen.

2.9 Overlopende activa

De vorderingen worden tegen nominale waarde gewaardeerd. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor mogelijke verliezen als gevolg van oninbaarheid worden in mindering gebracht.

2.10 Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas en banktegoeden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen als kortlopende schulden onder schulden aan kredietinstellingen. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

2.11 Aandeel derden

Het aandeel van derden in het groepsvermogen betreft het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van geconsolideerde maatschappijen. Het aandeel van derden in het resultaat van geconsolideerde maatschappijen wordt in de winst-en-verliesrekening in mindering gebracht op het groepsresultaat.

Indien de aan het minderheidsbelang van derden toerekenbare verliezen het minderheidsbelang van derden in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappijen overtreffen, komt het verschil en eventuele verdere verliezen volledig ten laste van DELA Groep, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor haar rekening te nemen. Als de geconsolideerde maatschappijen vervolgens weer winst maken, komen die winsten volledig ten gunste van DELA Groep totdat de door DELA Groep voor haar rekening genomen verliezen zijn gecupereerd.

2.12 Voorzieningen

2.12.1 Algemeen

Voorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Wanneer de verwachting is dat een derde de verplichtingen vergoedt en wanneer het waarschijnlijk is dat deze vergoeding zal worden ontvangen bij de afwikkeling van de verplichting, wordt deze vergoeding als een actief in de balans opgenomen.

2.12.2 Pensioenvoorziening

Nederland

De pensioenregeling van de Nederlandse groepsmaatschappijen bestaat uit een beschikbare premieregeling. Deelnemers bouwen een pensioenkapitaal op waarmee op het moment van pensionering een pensioenuitkering aangekocht dient te worden.

De belangrijkste kenmerken van deze regeling zijn:

- werkgever betaalt maandelijks per werknemer een premie aan de uitvoerder;
- het pensioengevend loon is 1,1666 keer het in de kalendermaand uitgekeerde fulltime maandloon, met een maximum op jaarbasis. (2023: € 128.810);
- de pensioengrondslag waarover de werkgever premie inlegt is het pensioengevend loon minus de franchise (2023: € 16.322);
- de pensioenpremie die betaald wordt aan de uitvoerder bedraagt voor iedereen die na 1 januari 2022 in dienst is gekomen 22 procent. Voor medewerkers die vóór 1 januari 2022 in dienst waren is de pensioenpremie die betaald wordt aan de uitvoerder gebaseerd op een leeftijdsstaffel met oplopende premiepercentages.
- Voor medewerkers die vanaf 1 januari 2022 in dienst zijn getreden geldt een eigen bijdrage van 6 procent van de pensioengrondslag. Voor medewerkers die vóór 1 januari 2022 in dienst waren bedraagt de eigen bijdrage van de werknemer 4,5 procent van de pensioengrondslag.
- de regeling leidt niet tot enige verplichting op balansdatum, met uitzondering van verplichtingen die ontstaan uit nog niet betaalde premies.

Voor deelnemers is tevens een nabestaandenpensioen verzekerd ter grootte van 1,16 procent van pensioengrondslag maal het aantal dienstjaren vanaf deelname aan de pensioenregeling tot aan de pensioenrichtdatum. Het wezenpensioen bedraagt 20 procent van het nabestaandenpensioen. Bij arbeidsongeschiktheid is er sprake van premievrijstelling voor de deelnemers. Daarnaast is een aanvullende arbeidsongeschiktheidsuitkering verzekerd waarvan de hoogte van de uitkering afhangt van de mate arbeidsongeschiktheid.

Op de Nederlandse pensioenregelingen zijn de bepalingen van de Nederlandse Pensioenwet van toepassing. Er worden door DELA Groep op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan verzekeringsmaatschappijen betaald. De premies worden verantwoord als personeelskosten zodra deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen. Nog niet betaalde premies worden als verplichting op de balans opgenomen.

België

In België is er eveneens sprake van een beschikbare premieregeling. Op het moment van pensionering heeft de deelnemer de keuze om het kapitaal eenmalig uit te laten betalen of om dit bedrag om te zetten in een periodieke pensioenuitkering. De belangrijkste kenmerken van deze pensioenregeling zijn:

- werkgever betaalt maandelijks een premie aan de uitvoerder;
- de premie bedraagt 4 procent van het referentieloon, verhoogd met 4,4 procent belasting;
- het referentieloon bedraagt 13,92 maal het bruto maandloon.

Er is tevens een overlijdensverzekering voor de werknemer afgesloten, waarbij de nabestaanden een overlijdenskapitaal ontvangen als de werknemer overlijdt vóór de einddatum. In geval van arbeidsongeschiktheid door ziekte, bevalling of een privé-ongeval, ontvangt de verzekerde een vervangingsinkomen.

Duitsland

In Duitsland worden de wettelijke pensioenpremies afgedragen middels de maandelijks sociale verzekeringspremies. Er is geen aanvullend bedrijfspensioen.

2.12.3 Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband. De voor de bepaling van de voorziening gehanteerde actuariële methode staat bekend als Projected Unit Credit-methode. Hierbij wordt rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen, overlevings- en arbeidsongeschiktheidskansen en dergelijke. Als langetermijnbeleggingsrendement is 3,1 procent (2022: 3,7 procent) aangehouden en voor de algemene salarisstijging 2,0 procent (2022: 2,0 procent). De AG Generatietafel 2022 en de WIA/IVA-ervaringscijfers zijn toegepast. De aldus berekende verplichting is contant gemaakt tegen 3,2 procent ultimo 2023 (2022: 3,7 procent).

2.12.4 Latente belastingverplichtingen

Voor in de toekomst te betalen belastingbedragen uit hoofde van verschillen tussen commerciële en fiscale balanswaarderingen wordt een voorziening getroffen ter grootte van de som van deze verschillen vermenigvuldigd met het geldende belastingtarief. Op deze voorziening worden in mindering gebracht de in de toekomst te verrekenen belastingbedragen uit hoofde van beschikbare voorwaartse verliescompensatie, voor zover het waarschijnlijk is dat de toekomstige fiscale winsten beschikbaar zullen zijn voor verrekening. De voorziening voor latente belastingverplichtingen wordt gewaardeerd tegen nominale waarde.

De berekening van de latente belastingverplichtingen geschiedt tegen de belastingtarieven die op het einde van het verslagjaar gelden of tegen de tarieven die in de komende jaren gelden, voor zover deze al bij wet zijn vastgesteld. In Nederland bedraagt het belastingtarief 19 procent over een winst van € 200.000 en 25,8 procent daarboven per eind 2023. In België bedraagt het belastingtarief 25 procent per eind 2023. In Duitsland wordt rekening gehouden met het geldende nominale tarief van 30 procent.

2.12.5 Overige voorzieningen

Indien het effect van de tijdswaarde van geld materieel is, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de betreffende verplichtingen af te wikkelen. Discontering vindt plaats op basis van een disconteringsvoet voor belastingen die zowel de actuele marktrente als de specifieke risico's met betrekking tot de verplichting weergeeft. Indien het effect van de tijdswaarde van geld niet materieel is, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de nominale waarde. Tenzij anders vermeld, worden de overige voorzieningen gewaardeerd tegen de contante waarde.

2.13 Discretionaire winstdeling

Winstdeling wordt actuariel berekend en is discretionair. De winstdeling is op voordracht van het bestuur en de rvc vastgesteld door de algemene vergadering. De verwerking van de discretionaire winstdeling vindt plaats via de post technische voorzieningen. De toevoeging van het bedrag dat DELA Groep onder de technische voorzieningen voor discretionaire winstdeling heeft bestemd, geschiedt ten laste van het resultaat.

2.14 Technische voorziening

2.14.1 Algemeen

Het bepalen van de technische voorzieningen is een proces dat van nature wordt omgeven met onzekerheden. De werkelijke uitkeringen zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, gedrag van polishouders en aannames over de ontwikkeling van sterfte. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan de tariefsgrondslagen die nu in de jaarrekening zijn gebruikt, zou een materieel effect kunnen hebben op de technische voorzieningen en verzekeringstechnische lasten (zie ook 5.10 toereikendheidstoets).

2.14.2 Uitvaartverzekeringen

Voor uitkeringen uit hoofde van verzekeringspolissen die naar verwachting in de toekomst worden gedaan, wordt een verplichting opgenomen zodra de polis van kracht is. De verplichtingen voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico bestaan uit de (met tariefsinterest) verdisconteerde waarde van de (op basis van tariefsterfte) verwachte toekomstige uitkeringen (inclusief reeds toegekende winstdeling) aan polishouders of andere begunstigden, onder aftrek van toekomstige premies.

Het overgrote deel van de technische voorziening voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico zoals gesloten in Nederland is berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 2,75 procent interest en op basis van de door het Actuariel Genootschap gepubliceerde overlevingstafel GBMV 1995-2000, waarbij gebruik wordt gemaakt van grondslagen met betrekking tot sterfte en interest. Voor verzekeringen tegen tijdelijke premiebetaling is de rekenrente voor de periode na einddatum premiebetaling 2 procent.

Voor de technische voorzieningen van de in 2021 overgenomen Yarden-portefeuille worden grondslagen gehanteerd die behoren bij een waardering op reële waarde ten tijde van de overnamedatum. De rekenrente is gemiddeld 1,3 procent en de sterfte is gebaseerd op de prognosetafel 2020 van het Koninklijk Actuariel Genootschap. Ook is rekening gehouden met onnatuurlijk verval, gebaseerd op ervaringscijfers en met het actuele kostenniveau op het moment van overname. Daarnaast zijn er twee additionele voorzieningen inzake de Yarden-portefeuille:

- DELA heeft op het moment van de overname een voorziening gevormd van € 62,4 miljoen waaruit toekomstige indexatie van de pakketpolissen van Yarden wordt gefinancierd. Inmiddels is een aantal jaren indexatie toegekend en is nog € 33,8 miljoen beschikbaar voor toekomstige indexaties. Er is op het moment van overname een inschatting gemaakt van deze toekomstige indexaties. De reële waarde van deze voorziening is vervolgens de contante waarde van deze onttrekkingen.
- Daarbovenop heeft DELA gegarandeerd dat nabestaanden de eerste 10 jaren na de overname het tekort aan inflatie niet hoeven te betalen. Deze tekorten zijn op het moment van overname ingeschat en verdisconteerd met als resultante de reële waarde van deze toezegging.

Het overgrote deel van de technische voorziening voor uitvaartverzekeringen voor eigen rekening en risico zoals gesloten in België is berekend volgens de zuivere nettomethode tegen de gebruikelijke interestvoeten en overlevingstafels ten tijde van de ingangsdata van de polissen, waarbij gebruik wordt gemaakt van grondslagen met betrekking tot sterfte en interest. De verwachte uitkeringen zijn gebaseerd op de grondslagen van het tarief zoals dat is vastgesteld bij het afsluiten van de polis.

De technische voorziening voor DELA Sorgenfrei Leben wordt berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 2 procent interest. De sterftekansen zijn gebaseerd op sterftetafels zoals geproduceerd door de Deutsche Aktuarvereinigung.

Voor de technische voorzieningen van de in 2022 overgenomen verzekeringsportefeuille in Duitsland worden grondslagen gehanteerd die behoren bij een waardering op reële waarde ten tijde van de overnamedatum. De rekenrente is gemiddeld 2,5 procent en de sterfte is gebaseerd op de prognosetafel 2022 van het Koninklijk Actuariel Genootschap.

2.14.3 Overlijdensrisicoverzekering

Voor het DELA LeefdoorPlan wordt de technische voorziening berekend volgens de zuivere nettomethode tegen 3 procent interest en op basis van de prognosetafels zoals deze ten tijde van de introductie van het tarief door het Koninklijk Actuariel Genootschap zijn gepubliceerd.

De technische voorziening voor DELA Activ Leben wordt berekend volgens de zuivere netto methode tegen 3 procent interest vermeerderd met een voorziening voor onverdiende premie. De sterftekansen zijn gebaseerd op sterftetafels zoals ten tijde van de introductie geproduceerd door de Deutsche Aktuarvereinigung.

2.14.4 Spaarverzekeringen

Voor het DELA CoöperatiespaarPlan wordt de technische voorziening berekend volgens de opgebouwde poliswaarde op grond van de ingelegde spaarpremies, de reeds toegekende winstaandelen alsmede de interestvoet behorende bij het tarief.

2.14.5 Premies

De premies bevatten opslagen voor dekking van de kosten. Wanneer de premies worden ontvangen of invorderbaar zijn geworden, vallen de opslagen vrij en zijn deze beschikbaar voor dekking van de werkelijke kosten, waaronder begrepen doorlopende kosten en acquisitiekosten.

2.14.6 Acquisitiekosten

De geactiveerde acquisitiekosten worden op de voorziening in mindering gebracht.

2.15 Langlopende schulden

Langlopende schulden hebben een looptijd van langer dan één jaar en worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, die bij aanvang gelijk is aan de geamortiseerde kostprijs. Transactiekosten die direct zijn toe te rekenen aan de verwerving van de schulden worden in de waardering bij eerste verwerking opgenomen. Langlopende schulden worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, zijnde het ontvangen bedrag rekening houdend met agio of disagio en onder aftrek van transactiekosten. Indien er geen sprake is van (dis)agio is deze gelijk aan de nominale waarde.

Het verschil tussen de bepaalde boekwaarde en de uiteindelijke aflossingswaarde wordt op basis van de effectieve rente gedurende de geschatte looptijd van de schulden in de resultatenrekening als interestlast verwerkt.

2.16 Kortlopende schulden

Kortlopende schulden worden op dezelfde manier gewaardeerd als langlopende schulden, echter hebben de kortlopende schulden een looptijd van gelijk aan of korter dan 1 jaar.

2.17 Overlopende passiva

De overlopende passiva worden tegen nominale waarde gewaardeerd.

2.18 Leasing

DELA Groep heeft geen financial leasecontracten. Leaseovereenkomsten die niet kwalificeren als financiële lease, worden aangemerkt als operationele lease. Bij operationele leases worden de leasebetalingen lineair over de looptijd van de lease ten laste van het resultaat verwerkt.

2.19 Opbrengstverantwoording

2.19.1 Premieopbrengsten

De brutopremies bestaan uit de premies die door de polishouders zijn verschuldigd voor afgesloten verzekeringscontracten. De brutopremies exclusief belastingen en andere heffingen uit hoofde van verzekeringscontracten worden als opbrengst opgenomen wanneer deze verschuldigd zijn door de polishouder. Voor koopsomcontracten wordt de premie opgenomen als bate wanneer deze verschuldigd is, waarbij de eventuele kosten- en risicodekkingen worden uitgesteld en in het resultaat worden opgenomen in een constante verhouding tot de lopende verzekering.

2.19.2 Herverzekeringspremies

De herverzekeringspremies omvatten de premies uit hoofde van afgesloten herverzekeringscontracten. Deze worden naar evenredigheid van de looptijd van het contract als last opgenomen in de resultatenrekening.

2.19.3 Omzet uitvaartbedrijf

De opbrengsten van het uitvaartbedrijf worden genomen op het moment dat de prestaties zijn geleverd.

2.19.4 Overige omzet

Onder de overige omzet zijn de opbrengsten verantwoord die voortvloeien uit andere dan operationele activiteiten van DELA Groep.

2.19.5 Netto-omzet

Netto-omzet omvat de opbrengsten uit levering van goederen en diensten onder aftrek van kortingen en dergelijke, van over de omzet geheven belastingen en na eliminatie van transacties binnen DELA Groep. Eén van deze eliminaties ziet toe op de uitkeringen bij de verzekeraar die worden aangewend voor een uitvaart bij de uitvaartverzorger.

2.20 Acquisitiekosten

Acquisitiekosten zijn de kosten die direct samenhangen met het afsluiten van verzekeringen, die afhankelijk zijn van en betrekking hebben op het verkrijgen van nieuwe of op verlenging van bestaande verzekeringscontracten. De acquisitiekosten bestaan uit aan derden betaalde provisies inzake verzekeringsproducten. De acquisitiekosten worden in mindering gebracht op de technische voorzieningen en in tien jaar afgeschreven ten laste van het resultaat. De jaarlijkse provisies worden gesaldeerd met de in het jaar teruggevorderde retourprovisies. Acquisitiekosten worden in mindering gebracht op de technische voorzieningen voor zover zij kunnen worden terugverdiend uit het verwachte brutoresultaat van de onderliggende nieuwe productie van dat jaar. De afschrijvingsperiode wordt periodiek beoordeeld. Indien van toepassing wordt de afschrijvingslast aangepast aan de kortere afschrijvingsperiode. De afschrijvingsperiode is vastgesteld op 10 jaar.

Als onderdeel van de toereikendheidstoets vindt jaarlijks een beoordeling van bijzondere waardevermindering plaats op de toegerekende acquisitiekosten, waarbij wordt vastgesteld of de toekomstige bijdrage uit de verzekeringsproducten voldoende is om de toegerekende kosten te kunnen dekken.

2.21 Personeelsbeloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten zijn verwerkt in de resultatenrekening voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers en de belastingautoriteiten.

2.22 Overige baten en lasten

Dit zijn posten die voortvloeien uit de gewone bedrijfsuitoefening maar op grond van aard, de omvang, het incidentele karakter buiten het operationele resultaat worden gehouden. Dit met het doel om de analyse en de vergelijkbaarheid van het operationeel resultaat over de jaren heen te bevorderen.

2.23 Afschrijvingen op immateriële en vaste activa

Immateriële vaste activa en vaste bedrijfsmiddelen worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief. Op terreinen wordt niet afgeschreven. Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, worden de toekomstige afschrijvingen aangepast. Boekwinsten en -verliezen uit de incidentele verkoop van materiële vaste activa worden verantwoord onder de bijzondere baten en lasten.

2.24 Belastingen

De belasting over het resultaat wordt berekend over het resultaat voor belastingen in de resultatenrekening, rekening houdend met fiscaal compensabele verliezen (voor zover niet opgenomen in de latente belastingvorderingen) en vrijgestelde winstbestanddelen en na bijtelling van niet-aftrekbare kosten. Tevens wordt rekening gehouden met wijzigingen in het te hanteren belastingtarief.

3. Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode.

De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen, met uitzondering van deposito's met een looptijd langer dan drie maanden. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koersen per maandultimo.

Ontvangsten en uitgaven uit hoofde van interest, ontvangen dividenden en huren, en winstbelastingen zijn opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. De verkrijgingsprijs van een verworven groepsmaatschappij is opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geld heeft plaatsgevonden. De geldmiddelen die in de verworven groepsmaatschappij aanwezig zijn, zijn op de aankoopprijs in mindering gebracht.

4. Risicoparagraaf

4.1 Solvabiliteitspositie

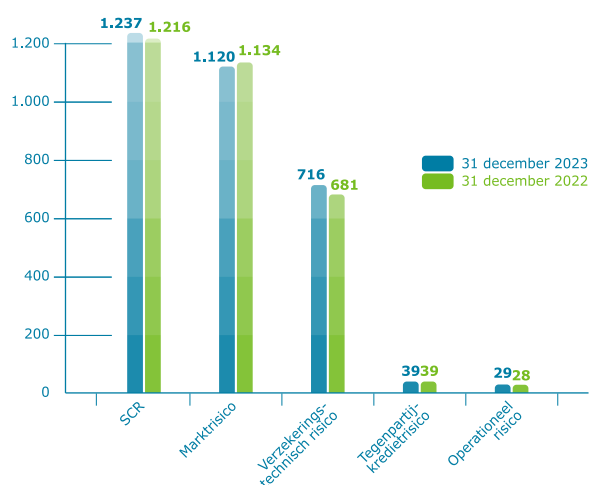
De solvabiliteitspositie van DELA Groep wordt op basis van het standaardmodel onder Solvency II bepaald.

De Solvency II-ratio is in 2023 enigszins gedaald als gevolg van ontwikkelingen in rente, inflatie en verwachte kosten. Uit stresstesten bleek dat de solvabiliteitspositie robuust is, maar dat DELA Groep gevoelig is voor scenario's met een lage rente en een lage inflatie.

4.1.1 Ontwikkeling solvabiliteitskapitaalvereiste

De samenstelling van het kapitaalvereiste is in de onderstaande grafiek weergegeven.

Samenstelling SCR

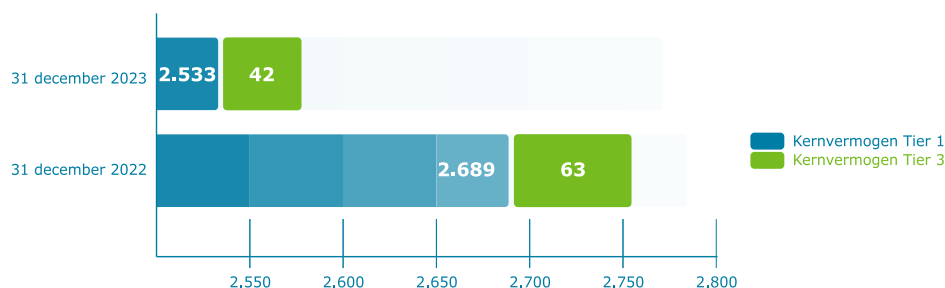

Duidelijk is dat de verzekeringstechnische risico's en de marktrisico's de grootste risico's zijn. Zowel voor de marktrisico's als voor de verzekeringstechnische risico's geldt dat de bruto posities (zonder rekening te houden met de mitigerende werking van de winstdeling) zijn toegenomen. Dat wordt grotendeels gecompenseerd door de mitigerende werking van de winstdeling.

4.1.2 Ontwikkeling kernvermogen

Het kernvermogen is in 2023 afgenomen als gevolg van ontwikkelingen in rente, inflatie en verwachte kosten. De samenstelling van het kernvermogen is in de onderstaande grafiek weergegeven (bedragen in € miljoen).

Samenstelling kernvermogen

'Kernvermogen tier 2' en 'niet in aanmerking komend' zijn nihil

Het kernvermogen is net als vorig jaar vrijwel geheel tier 1 kernvermogen. Alle bestanddelen van tier 1 staan volledig ter vrije beschikking van DELA. Het tier 3 vermogen betreft een netto positie van een actieve uitgestelde belastingpositie op de Belgische fiscus.

4.2 Risicoprofiel

DELA Groep staat bloot aan een groot palet aan risico's. In hoofdstuk Onze governance van het bestuursverslag zijn de belangrijkste risicogebieden weergegeven in het risicoprofiel. Tevens zijn in dit hoofdstuk de belangrijkste ontwikkelingen in 2023 ten aanzien van de belangrijkste risico's opgenomen.

De verschillende risico's worden in de onderstaande paragrafen nader toegelicht. Om de leesbaarheid te vergroten worden niet alle risico's in detailniveau besproken en zijn enkele risico's samengevoegd.

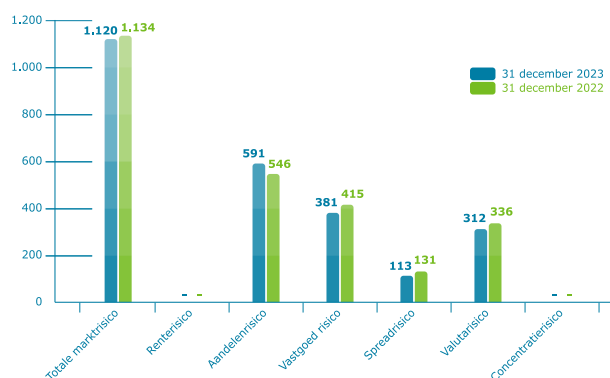
4.2.1 Marktrisico's

Het marktrisico is het risico op mogelijke verliezen door ongunstige ontwikkelingen op de financiële markten. De waarde van de beleggingen en de waarde van de verplichtingen hangen af van de ontwikkelingen op de financiële markten, de samenstelling van de beleggingsportefeuille en de kenmerken van de verzekeringsverplichtingen.

DELA Groep heeft het marktrisico in belangrijke mate gemitigeerd door haar winstdelingsregeling en premiemaatregel, maar ook door derivaten waarmee een deel van het valutarisico gemitigeerd wordt. DELA Groep hanteert met betrekking tot haar beleggingsbeleid tevens het 'prudent person'-principe en periodiek worden volledige en/of partiële ALM-studies uitgevoerd om te toetsen of het beleggingsbeleid nog passend is.

In de onderstaande grafiek is de ontwikkeling van het marktrisico, gekwantificeerd op basis van het standaardmodel gepresenteerd (bedragen in € miljoen).

Ontwikkeling marktrisico

De financiële markten herstelden in 2023 gedeeltelijk van de koersdaling in 2022. De rente is in de loop van het jaar ten opzichte van 2022 gestegen, maar eindigde lager. Ook de inflatie is afgenomen.

De belangrijkste ontwikkelingen met een impact op het kapitaalvereiste voor marktrisico's in 2023 waren de groei van de beleggingsportefeuille en de betere mitigerende werking van de winstdeling doordat de dekkingsgraad minder ver boven de grens van 210% ligt.

4.2.2 Verzekeringstechnische risico's

Het verzekeringstechnisch risico is het risico dat de omvang en het tijdstip van uitkeringen niet overeenstemmen met de verwachtingen zoals opgenomen in de premiestelling. DELA Groep mitigeert het verzekeringstechnisch risico o.a. door winstdelingsregeling en de premiemaatregel maar ook door herverzekering, (medische) acceptatie en het continu aandacht hebben voor de kosten ontwikkeling.

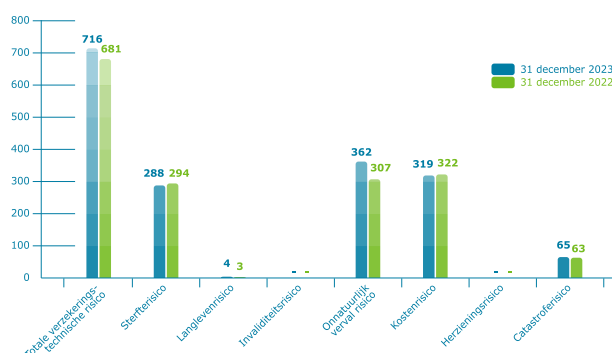
DELA Groep staat alleen bloot aan het levensverzekeringsrisico aangezien het alleen levensverzekeringen voert. De portefeuille van DELA Groep bestaat voor een belangrijk deel uit uitvaartverzekeringen. Hierbij worden aparte tarieven voor Nederland, België en Duitsland gebruikt. Deze tarieven zijn gebaseerd op de specifieke kenmerken en uitgangspunten (rekenrente, kosten, overlevingstafels) die in het betreffende land passend zijn. Jaarlijks wordt onderzocht of deze uitgangspunten passen bij de ontwikkeling van betreffende portefeuilles. De portefeuille is groot in aantal en omvang. Hierdoor is de kans op schommelingen in de resultaten beperkt.

Daarnaast voert DELA Groep in Nederland en Duitsland een tijdelijke overlijdensrisicoverzekering. De verzekerde kapitalen zijn hierbij aanzienlijk hoger dan bij de uitvaartverzekeringen. Voor deze portefeuille wordt gebruik gemaakt van herverzekering om de volatiliteit van de resultaten te beperken.

Tot slot voert DELA Groep in Nederland een spaarproduct. Het overlijdensrisico in deze portefeuille is beperkt tot 10 procent van de opgebouwde waarde.

In grafiek hieronder is de opbouw van het verzekeringstechnisch risico grafisch weergegeven (bedragen in € miljoen).

Opbouw verzekeringstechnisch risico

De verzekeringstechnische risico's zijn toegenomen. Dat is met name een neveneffect van de gedaalde rente en wordt grotendeels gecompenseerd door de verbeterde mitigerende werking van de winstdeling. Zoals eerder genoemd komt dat doordat de dekkinggraad minder boven de grens van 210 procent ligt.

4.2.3 Kredietrisico

Kredietrisico (ook wel: tegenpartijkredietrisico) is het risico dat verliezen optreden door een onverwacht in gebreke blijven of een onverwachte verslechtering van de kredietwaardigheid van de tegenpartijen en debiteuren van een verzekeraar. Dit betreft met name vorderingen inzake hypotheek, herverzekeraars, derivaten en overige vorderingen op debiteuren. De omvang van het kredietrisico is in 2023 niet significant gewijzigd.

4.2.4 Liquiditeitsrisico

Dit is het risico dat DELA Groep op enig moment niet aan haar financiële verplichtingen jegens polishouders of andere crediteuren kan voldoen, omdat activa niet snel genoeg verhandeld kunnen worden. Het liquiditeitsrisico wordt binnen Solvency II niet in een kapitaal-eis (SCR) uitgedrukt. DELA Groep dient voldoende liquiditeiten ter beschikking te hebben om claims uit te kunnen betalen die voortvloeien uit de gesloten verzekeringsovereenkomsten, maar ook om de overige jaarlijkse lasten te kunnen betalen. DELA Groep maakt gebruik van meerdere banken om over meerdere kredietfaciliteiten te kunnen beschikken. Daarnaast heeft DELA Groep ook kredietfaciliteiten bij de custodian van de aandelen en obligaties. DELA heeft gedurende 2023 voldaan aan haar financiële verplichtingen jegens polishouders en andere crediteuren.

4.2.5 Operationele risico's

Naast de financiële risico's kent DELA Groep ook operationele risico's. Dit zijn risico's die voortkomen uit invloeden van buitenaf, uit het falen van mensen, processen en systemen. Onderstaand wordt nader ingegaan op de belangrijkste operationele risicogebieden.

Operationele risico's doen zich voor op alle niveaus binnen de organisatie. De beheersmaatregelen zijn derhalve ook vastgelegd in verschillende specifieke beleidsdocumenten, protocollen en procesbeschrijvingen.

Dit risicodomein is binnen DELA Groep opgebouwd uit de volgende subrisico's:

4.2.5.1 Interne en externe fraude

DELA Groep maakt onderscheid tussen interne fraude en externe frauderisico's. Interne fraude is fraude gepleegd door een medewerker van DELA Groep waarbij de medewerker ongeoorloofde activiteiten onderneemt om zichzelf te verrijken en DELA Groep benadeeld wordt. Hieronder vallen malversaties, onterechte onkostendeclaratie, moedwillig onjuiste urendeclaraties etc. Externe fraude is gepleegd door iemand van buiten DELA Groep (externe partijen, leveranciers, klanten etc.) waarbij ongeoorloofde activiteiten worden ondernomen waarmee DELA Groep mee wordt geconfronteerd. DELA Groep accepteert geen enkele vorm van interne en externe fraude in haar risicobereidheid. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen, zoals onder meer functiescheidingen en het vier-ogen principe, welke vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijv. fraudebeleid) en procesbeschrijvingen worden de interne frauderisico's laag en de externe frauderisico's voor DELA Groep midden ingeschat.

In 2023 hebben er ten aanzien van dit subrisico een of meerdere incidenten plaatsgevonden. Hoewel geen van deze incidenten een significante impact had op de bedrijfsvoering zijn deze incidenten geëvalueerd en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld het aanscherpen van werkinstructies en/of protocollen.

4.2.5.2 Werkomstandigheden en veiligheid

De risico's die hieronder vallen, hebben betrekking op verliezen als gevolg van handelingen die niet in overeenstemming zijn met wetgeving op het gebied van werkomstandigheden, gezondheid of veiligheid of als gevolg van gebeurtenissen in verband met ongelijkheid of discriminatie. DELA Groep accepteert geen verhoogde risico's t.a.v. de gezondheid en veiligheid van haar medewerkers in haar risicobereidheid. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijv. ARBO-beleid) en protocollen worden deze risico's voor DELA Groep laag ingeschat.

In 2023 hebben er ten aanzien van dit subrisico een of meerdere incidenten plaatsgevonden. Hoewel geen van deze incidenten een significante impact had op de bedrijfsvoering zijn deze incidenten geëvalueerd en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld het aanscherpen van werkinstructies en/of protocollen.

4.2.5.3 Fysieke activa

Dit betreffen de risico's op verlies van of schade aan het hoofdkantoor, de uitvaartcentra en crematoria als gevolg van natuurrampen of andere gebeurtenissen. DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot de beschikbaarheid van haar uitvaartfaciliteiten. Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten en procedures worden deze risico's op midden ingeschat.

In 2023 hebben er ten aanzien van dit subrisico een of meerdere incidenten plaatsgevonden. Hoewel geen van deze incidenten een significante impact had op de bedrijfsvoering zijn deze incidenten geëvalueerd en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld het aanscherpen van werkinstructies en/of protocollen.

4.2.5.4 Systeemfalen en procesmanagement

Dit betreffen risico's op verstoringen van bedrijfsactiviteiten als gevolg van systeemfalen. Hiertoe behoren ook de thema's cyberrisico's en informatiebeveiliging. Daarnaast zijn dit de risico's waarbij sprake is van verliezen als gevolg van falende transactieverwerking of procesbeheer of als gevolg van relaties met leveranciers. DELA Groep heeft in haar risicobereidheid een aantal statements geformuleerd:

- DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot verstoringen van IT / telecomsystemen, die leiden tot substantiële verstoring van de bedrijfskritische operationele processen;
- DELA Groep accepteert geen risico's die de reputatie van DELA wezenlijk in gevaar brengen; DELA Groep accepteert geen risico's met betrekking tot beheerste bedrijfsvoering.

Door de aanwezigheid van diverse beheersmaatregelen die vastgelegd zijn in beleidsdocumenten (bijvoorbeeld informatiebeveiligingsbeleid en procesmanagementbeleid), procesbeschrijvingen en protocollen worden de risico's op het vlak van procesmanagement en systeemfalen gedeeltelijk gemitigeerd en door DELA Groep op midden ingeschat. In 2023 hebben er ten aanzien van dit subrisico een of meerdere incidenten plaatsgevonden. Hoewel geen van deze incidenten een significante impact had op de bedrijfsvoering zijn deze incidenten geëvalueerd en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen, zoals bijvoorbeeld het aanscherpen van werkinstructies en/of protocollen.

4.2.6 Integriteitsrisico's

Integriteitsrisico's gaan gepaard met het gevaar voor aantasting van de reputatie of bestaande of toekomstige bedreiging van vermogen of resultaat als gevolg van ontoereikende naleving van hetgeen bij of krachtens enig wettelijk voorschrift is voorgeschreven. Binnen DELA Groep wordt dit risico in de basis gemonitord vanuit de compliancefunctie op basis van de thema's in de systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA). Het resterende risico wordt derhalve als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden.

De thema's in SIRA zijn:

- Organisatie- en medewerkers integriteit: onder organisatie-integriteit vallen thema's als governance en uitbesteding. Medewerkersintegriteit heeft betrekking op de integriteit van het bestuur, het intern toezichthoudende orgaan en de interne en externe medewerkers. Onderwerpen die hiermee samenhangen zijn bijvoorbeeld pre-employmentscreeningen, vakbekwaamheid en belangenverstrengeling.
- Klant-ketenintegriteit: dit betreft zowel de integriteit van de klanten als het integere gedrag van de organisatie richting deze klanten. Daarnaast betreft het de integriteit van de keten waarin de onderneming opereert. Thema's die hieronder vallen zijn bijvoorbeeld zorgplicht en bestrijding van witwassen en terrorismefinanciering.
- Marktintegriteit: dit betreft de integriteit van de (financiële) markt(en). Mededinging en marktmisbruik maken hiervan onderdeel uit.
- Integriteit verwerking persoonsgegevens: dit betreft de integriteit van de data die binnen DELA Groep gebruikt worden (denk aan bewerking en beveiliging van persoonsgegevens).

4.2.7 Risico's welke geen onderdeel zijn van het standaardmodel

Naast de risico's die in het standaardmodel mee worden genomen bij de vaststelling van de kapitaalvereisten zijn er nog verschillende andere risico's die van belang zijn voor DELA Groep. In de onderstaande paragrafen worden deze nader toegelicht.

4.2.7.1 Strategische risico's

Dit zijn onzekerheden die een belemmering kunnen vormen voor de implementatie van de langetermijnstrategie. Deze risico's kunnen de buitenlandse expansie of het handhaven van het bedrijfsmodel waarin het kunnen geven van winstdeling essentieel is, belemmeren. Deze risico's worden vooral ondervangen door een gedegen strategieproces. Dit proces wordt begeleid door externe consultants, waarop de rvc toezicht houdt. Bij de implementatie worden business cases gehanteerd om de benodigde investeringen te toetsen en beheersbaar te houden. Daarnaast wordt in de jaarlijkse ORSA geanalyseerd welke risico's een potentiële bedreiging vormen voor de continuïteit van DELA Groep. Uit stresstesten bleek dat de solvabiliteitspositie robuust is, maar dat DELA Groep gevoelig is voor scenario's met een lage rente en een lage inflatie. Indien nodig worden voorbereidende maatregelen getroffen of andere keuzes gemaakt. De belangrijkste randvoorwaarden en maatregelen zijn uitgewerkt in het kapitaalbeleid dat jaarlijks geëvalueerd wordt. Het risico wordt derhalve als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden.

De externe ontwikkelingen die impact kunnen hebben op de strategie worden continu gemonitord en meegenomen in het lopende strategieproces.

4.2.7.2 Reputatierisico

Het reputatierisico is het risico op schade door reputatieverlies. Het reputatierisico wordt beheerst door het actief invulling geven aan reputatiemanagement, met als belangrijke pijler het incidentenmanagement. Hierbij worden mogelijke reputatierisico's en de bijbehorende uitstralingseffecten tijdig geïdentificeerd en eventuele managementacties

tijdig in gang gezet. Ook zijn de ondernemingscultuur en gewenste toon aan de top belangrijke pijlers om dit risico te mitigeren, ondersteund door opleidingsprogramma's, de administratieve organisatie en interne beheersing. Het risico wordt daarom als beperkt ervaren en hiervoor hoeft geen aanvullend kapitaal aangehouden te worden.

4.2.7.3 Uitvaartkosteninflatie

Het standaardmodel bevat geen uitvaartkosteninflatierisico. Hoewel dit inflatierisico het risico van de polishouders is, is dit risico toch van belang aangezien een stijging van de uitvaartkosten direct leidt tot een premiestijging. DELA Groep streeft naar een goede dienstverlening aan leden tegen een zo laag mogelijke premie. In de ORSA wordt hier dan ook specifiek aandacht aan besteed. DELA Groep heeft in enige mate invloed op de ontwikkeling van de uitvaartkosteninflatie en volgt de ontwikkeling van de uitvaartkosteninflatie nauwgezet gedurende het jaar.

4.2.7.4 Duurzaamheidsrisico

Onder het duurzaamheidsrisico valt onder andere het risico van klimaatveranderingen. DELA Groep wordt hier zowel direct mee geconfronteerd als indirect via haar beleggingen. In 2023 is de impact van klimaatrisico's wederom nader geanalyseerd in de ORSA. De risico's die klimaatverandering met zich meebrengt, hebben beperkte invloed op de dekkinggraad, premiestijging en solvabiliteit. Bij de inprijzing van klimaatgerelateerde risico's zien we dat de dekkinggraad langer laag blijft en de premiestijging hoger is dan in het basisscenario. De solvabiliteit blijft in de verschillende klimaatscenario's overeind.

4.2.7.5 Verslaggevingsrisico

Daarnaast heeft DELA Groep te maken met het verslaggevingsrisico. Dit is het risico dat de financiële en niet- financiële rapportages van de onderneming substantieel onjuiste of onvolledige informatie bevatten. Tevens betreft dit het risico dat interne en externe belanghebbenden niet tijdig kennis kunnen nemen van de rapportages. Dit risico wordt binnen DELA Groep onder andere beheerst door maatregelen en procedures die in verschillende beleidsdocumenten zijn vastgelegd en in praktijk worden gebracht, zoals het Beleid externe verslaglegging volgens de richtlijnen van de Jaarverslaggeving (RJ) en het Beleid inzake openbaarmaking SFCR en rapportages aan de toezichthouder.

5. Toelichting op de balans

5.1 Immateriële activa

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	134.910	140.940
Investerings	31.112	17.572
Afwaarderingen	-2.442	-16.377
Verwerving als gevolg van acquisities	-	6.123
Afschrijvingen	-12.365	-13.348
Boekwaarde per 31 december	151.215	134.910

Immateriële vaste activa, cumulatief

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Verkrijgingsprijzen	386.842	355.730
Cumulatieve waardeverminderingen en afschrijvingen	-235.627	-220.820
Boekwaarde per 31 december	151.215	134.910

Immateriële vaste activa, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Goodwill	Overgenomen verzekerings- portefeuilles	Software- systemen	Overig	Totaal
Boekwaarde 31-12-2022	77.349	9.611	46.726	1.224	134.910
Investerings	4.879	-	26.233	-	31.112
Afwaarderingen	-2.442	-	-	-	-2.442
Afschrijvingen	-5.595	-610	-5.855	-305	-12.365
Boekwaarde 31-12-2023	74.191	9.001	67.104	919	151.215

De investeringen gedurende het boekjaar 2023 hebben voornamelijk betrekking op investeringen in meerdere softwaresystemen. Daarnaast heeft het uitvaartbedrijf in België overnames gedaan.

In 2023 heeft een impairment van € 1,6 miljoen plaatsgevonden op de goodwillpositie van Salarise als gevolg van een aanpassing van toekomstverwachtingen.

Per jaareinde ziet nog € 17,7 miljoen van de goodwillpositie toe op overgenomen Nederlandse en Belgische uitvaartactiviteiten. In 2023 heeft een impairment van € 0,8 miljoen plaatsgevonden. De waardering van deze goodwillpositie ultimo jaareinde is sterk afhankelijk van enerzijds het verwachte rendement alsmede ook de verwachte toekomstige exploitatieresultaten. Indien deze grootheden in de toekomst afwijken van de huidige inschattingen kan dit een effect hebben op de boekwaarde.

5.2 Beleggingen

DELA Groep beheert risicoposities met behulp van periodieke Asset & Liability Management (ALM)–studies met het doel op de lange termijn beleggingsresultaten te realiseren die de interestverplichtingen uit hoofde van verzekeringscontracten en deposito's overtreffen en daarnaast de winstdelingambities waarmaken. De belangrijkste beleggingsdoelstelling in het verzekeringsbedrijf is de maximalisatie van het beleggingsrendement binnen het toegestane risicokader.

5.2.1 Onroerende zaken

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	<i>Ref.</i>	<i>2023</i>	<i>2022</i>
Boekwaarde per 1 januari (voor foutherstel)		521.889	672.637
Effect foutherstel		73.940	73.246
Boekwaarde per 1 januari (na foutherstel)		595.829	745.883
Investeringsen		23.193	22.137
Herwaarderingsen		-29.691	-43.216
Herrubricering uitvaartcentra		20.852	694
Desinvesteringen		-79.226	-129.669
Boekwaarde per 31 december		530.956	595.829
Verkrijgingsprijzen		500.847	540.599
Cumulatieve waardemutaties		30.109	55.229
Boekwaarde per 31 december		530.956	595.829

Onroerende zaken betreffen investeringen in direct vastgoed. Op de balans van DELA Groep zijn geen vastgoedbeleggingen opgenomen vanuit operationele leasing waarbij DELA de lessee is. Om een betere geografische spreiding van vastgoedbeleggingen te bewerkstelligen zijn vanaf 2020 delen van de vastgoedportefeuille verkocht en is er geïnvesteerd in internationale vastgoedfondsen (beleggingscategorie: vastgoedfondsen). De waardering van het vastgoed (excl. crematoria en uitvaartcentra) dat ultimo 2023 nog in de portefeuille zit, is in 2023 met circa 6 procent in waarde gedaald. De markthuur steeg voor deze assets met ongeveer 2 procent. Ultimo 2023 bedroeg de totale waarde van deze portefeuille 11,6 keer de markthuur (2022: 14,4 keer).

Over de desinvesteringen is een positief resultaat van € 3,1 miljoen gerealiseerd. Het verkoopresultaat wordt bepaald door het verschil tussen de nettoverkoopopbrengst en de waardering op de balans per verkoopdatum.

De overige onroerende zaken zijn allemaal dienstbaar aan de bedrijfsactiviteiten.

In het volgende overzicht is een verdeling van onroerende zaken naar soort weergegeven.

Onroerende zaken, specificatie

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Winkels	67.855	152.096
Woningen	4.020	6.085
Crematoria	304.724	299.234
Uitvaartcentra	98.464	73.940
Kantoren	33.665	35.051
Parkeerplaatsen	-	3.410
Overig	22.228	26.013
Totaal	530.956	595.829

De beleggingen in winkels bestaan hoofdzakelijk uit winkelpanden op A-1 locaties en winkelcentra verspreid over Nederland.

Overige onroerende zaken hebben betrekking op DOMUSDELA. De fair value van DOMUSDELA Vastgoed en Klooster is in 2023 extern getaxeerd. In 2022 werd het gewaardeerd op basis van de stichtingskosten aangezien er toen nog geen vijf jaar na aanschaf was verstreken en deze periode als opstartfase aangemerkt wordt.

Per 31-12-2023 waren er geen onroerende zaken in ontwikkeling.

Onroerende zaken, bedragen in resultatenrekening

Bedragen x € 1.000	2023	2022
Huurinkomsten	43.298	44.972
Overige baten en lasten	-25.603	-37.898
Exploitatiekosten	-13.533	-13.922
Totaal	4.161	-6.848

De huurcontracten voor commercieel vastgoed worden opgesteld op basis van ROZ-model 2012. Circa 15 procent van de contracten hebben een looptijd en worden automatisch verlengd, als er niet opgezegd wordt. Circa 41 procent van de contracten met looptijd hebben een verlengingsregel van 5 jaar, overige hebben diverse looptijden (meestal 1 of 3 jaar). 11 procent van de contracten loopt voor onbepaalde tijd, op ieder moment opzegbaar met inachtneming van een opzegtermijn van een jaar. Er zijn geen koopopties opgenomen in de contracten.

De negatieve Overige baten en lasten komen voornamelijk voort uit een ongerealiseerde waardedaling van de onroerende zaken. Dit is onderdeel van de beleggingsopbrengsten.

DELA Groep heeft aangaande leegstand een beperkte omvang aan exploitatiekosten.

Contractuele verplichtingen per balansdatum

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Voor nieuwbouw	45	2.210
Voor herontwikkeling	-	-
Totaal	45	2.210

In de waardebepaling van onroerende zaken zijn schattingen opgenomen. Daarom bestaat er een mate van onzekerheid in de waardering en dient er bij de waardering altijd met een bandbreedte rekening gehouden te worden. De nauwkeurigheid van een taxatie van een courant object wordt geacht te liggen binnen een bandbreedte van 10 procent

(+/-) van de waarde. Hieronder wordt de waarderingsmethode per categorie onroerende zaak toegelicht.

Waarderingsmethode van winkels, woningen, kantoren en parkeerplaatsen

De waardering van de onroerende zaken wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens en wordt samengesteld door externe taxateurs. De taxaties worden uitgevoerd conform RICS Taxatiestandaarden en conform het reglement van de NRVt. Zowel de RICS Taxatiestandaarden als het reglement van de NRVt voldoen aan de 'International Valuation Standards' en derhalve voldoen de taxaties hier ook aan. De methode is afhankelijk van het type vastgoed. In de vastgoedportefeuille is de BAR/NAR-methode, de huurwaardekapitalisatiemethode en de Discounted cashflow (DCF) methode gehanteerd. Minimaal één keer in de 3 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld door middel van een full valuation op basis van onderhandse verkoopwaarde in verhuurde staat. In de tussenliggende jaren wordt de waarde gebaseerd op een hertaxatie die ook door de externe deskundigen wordt verricht. De gehele portefeuille is gewaardeerd door de externe taxateur CBRE. De taxateur beschikt over een ISAE3402 type II verklaring. De verantwoordelijke taxateurs zijn ingeschreven bij het NRVt. De gehanteerde disconteringsvoet ligt tussen de 2 procent en 7 procent, afhankelijk van de gehanteerde risico-opslag die per complex wordt vastgesteld. De Gross initial yield ligt tussen 3,2 procent en 19,1 procent. Indien er definitieve en onvoorwaardelijke overeenstemming is over de verkoop van een onroerende zaak wordt de onroerende zaak gewaardeerd tegen de overeengekomen koopsom.

Winkels

Voor het bepalen van de actuele waarde van de winkels zijn de volgende berekeningsmethoden gehanteerd: de huurwaardekapitalisatiemethode of de DCF-methode. De taxateur maakt een afweging met welke methode hij het best de waarde kan bepalen. Bij winkels wordt voornamelijk de huurwaardekapitalisatiemethode gehanteerd, bij winkelcentra voornamelijk de DCF-methode. Bij de huurwaardekapitalisatiemethode wordt de actuele waarde bepaald aan de hand van de brutomarkthuurlaure van de verhuurbare vloeroppervlakten van de gebouwen en/of terreinen, verminderd met onroerende zaak gebonden zakelijke en andere lasten en gerelateerd aan een onder de huidige marktomstandigheden reëel geacht nettorendement.

Woningen

Voor de bepaling van de actuele waarde van de woningen wordt de DCF-methode gebruikt. Bij deze berekening wordt uitgegaan van een rendement gedurende een beschouwperiode van 10 jaar. De cashflows bestaan uit huurinkomsten en eventuele uitpondopbrengsten, verminderd met onroerende zaak gebonden zakelijke en andere lasten.

Kantoren

Voor kantoren is het in de markt gangbaar om deze objecten te waarderen op basis van de inkomstenbenadering en de vergelijkingsmethodiek. Derhalve is de waardering tot stand gekomen door middel van een gecombineerde BAR/NAR-DCF rekenmethodiek.

Waarderingsmethode van crematoria

Crematoria worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op balansdatum. Voor de bepaling van deze actuele waarde wordt bij crematoria ouder dan 5 jaar de DCF-methode en huurwaardekapitalisatiemethode gebruikt. De gehanteerde discount rates zijn marktconform en liggen tussen 9,25 procent en 10,25 procent. Minimaal één keer in de 5 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld. In de tussenliggende jaren wordt de actuele waarde intern vastgesteld. Het extern waarderen vindt roulend in de tijd over de portefeuille plaats, waardoor jaarlijks altijd een gedeelte van de portefeuille door een onafhankelijke, externe deskundigen is vastgesteld.

De crematoria jonger dan 5 jaar worden gewaardeerd op basis van de stichtingskosten, aangezien deze periode als opstartfase aangemerkt wordt. Daarnaast wordt jaarlijks met een intern rekenmodel getoetst of er een bijzondere waardevermindering moet plaatsvinden.

Door het gebrek aan actuele transacties in de markt die gebruikt kunnen worden om het taxatieproces te valideren, heeft het taxeren van onroerende zaken een aanzienlijk verhoogde graad van onzekerheid. In geval er sprake is van verkooptransacties in de periode waarin de jaarrekening wordt opgemaakt waarbij er afwijkingen zijn tussen de verkoopwaarde en de taxatiewaarde, vindt waardering van de onroerende zaak plaats tegen de gerealiseerde verkoopwaarde. Verkoopresultaten en waardeveranderingen van op marktwaarde gewaardeerde onroerende zaken

worden verwerkt in de resultatenrekening. Via de resultatenrekening worden deze waardeveranderingen, mits deze (op pandniveau) cumulatief positief zijn, verwerkt in de herwaarderingsreserve waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden. Hierbij wordt rekening gehouden met de oorspronkelijke kostprijs waarbij geen correctie wordt gemaakt voor afschrijvingen.

Waarderingsmethode van uitvaartcentra

De uitvaartcentra die eigendom zijn van de verzekeraar (of één van haar deelnemingen) zijn als beleggingsvastgoed aangemerkt. Deze uitvaartcentra worden gewaardeerd tegen de actuele waarde op balansdatum. Voor de bepaling van deze actuele waarde wordt bij uitvaartcentra ouder dan 5 jaar de huurwaardekapitalisatiemethode toegepast. Minimaal één keer in de 5 jaar wordt de waarde door onafhankelijke, externe deskundigen vastgesteld. In de tussenliggende jaren wordt de actuele waarde intern vastgesteld. Het extern waarden vindt roulerend in de tijd over de portefeuille plaats, waardoor jaarlijks altijd een gedeelte van de portefeuille door een onafhankelijke, externe deskundigen is vastgesteld. De uitvaartcentra jonger dan 5 jaar worden gewaardeerd op basis van de stichtingskosten, aangezien deze periode als opstartfase aangemerkt wordt en daarom de beste inschatting is van de actuele waarde.

Waardeveranderingen worden in de resultatenrekening verantwoord. Indien deze waardeveranderingen cumulatief positief zijn, wordt er ten laste van de vrije reserves een herwaarderingsreserve gevormd, waarbij met latente belastingen rekening wordt gehouden. Herwaarderingsreserves worden op objectniveau gevolgd.

5.2.2 Deelnemingen

Specificatie

Bedragen x € 1.000

	Aandeel in geplaatst kapitaal	31-12-2023	31-12-2022
- Société d'Étude et de Service pour la Crémation N.V., Rue des Nutons 329, Charleroi	35%	1.287	1.242
- Stoppelenburg B.V., Populierenlaan 122a, Krimpen aan den IJssel		-	712
- Neo Joule B.V., Sintelstraat 27, Maasbracht	18%	1.400	1.400
- The Right Meal B.V., Melkpad 49, Hilversum	16%	-	275
- Salarise B.V., Hoofdstraat 244, Driebergen-Rijsenburg	25%	657	657
- Jelsumerhof Beheer B.V., Sem Dresdenstraat 2A, Leeuwarden	25%	198	178
Totaal		3.542	4.464

Deelnemingen, verloop

Bedragen x € 1.000

	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	4.464	3.999
Desinvesteringen	-712	-
Resultaat deelneming	65	515
Dividenduitkeringen	-	-50
Afwaarderingen	-275	-
Boekwaarde per 31 december	3.542	4.464

- DELA Funerals Assistance 1 BVBA heeft een 35 procent belang in Société d'Étude et de Service pour la Crémation N.V., een crematorium;
- DELA Holding N.V. heeft een 18,4 procent belang in deelneming Neo Joule B.V. Neo Joule B.V. is opgericht voor onderzoek naar andere crematiemethoden;

- Voor Elkaar Holding N.V. heeft een 25 procent belang in Salarise B.V. Salarise B.V. is een Peer-to-Peer leningsplatform, dat aantrekkelijke aflosbare leningen aanbiedt en oversluit voor mensen met een salaris in dienstverband. DELA Holding N.V. heeft opties om het belang in stappen uit te breiden naar 100 procent;
- DELA Uitvaartverzorging N.V. heeft een belang van 25 procent in Jelsumerhof Beheer B.V. Jelsumerhof Beheer B.V. is een uitvaartonderneming.

DELA Uitvaartverzorging N.V. heeft haar 20 procent belang in uitvaartonderneming Stoppelenburg B.V. in 2023 verkocht.

The Right Meal B.V. is in 2023 failliet verklaard. Inmiddels is gebleken dat het bedrijf een doorstart heeft gemaakt. In afwachting van de afwikkeling is deze positie uit voorzichtigheid afgewaardeerd.

5.2.3 Overige financiële beleggingen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Boekwaarde 31-12-2022	Aankopen	Verkopen en aflossingen	Herwaarde- ring en andere mutaties	Boekwaarde 31-12-2023
Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	1.792.117	716.253	-758.931	199.869	1.949.308
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	2.226.270	1.361.176	-1.245.236	96.325	2.438.535
Derivaten	64.574	-	-	-49.825	14.749
Hypothecaire leningen	163.879	3.553	-17.434	177	150.175
Overige leningen	243.278	109.741	-178.762	13.140	187.397
Vastgoedfondsen	1.891.058	88.612	-	-239.478	1.740.192
Infrastructuurfondsen	1.002.657	64.579	-	19.811	1.087.047
Land- en bosbouwfondsen	103.686	143.665	-	3.196	250.547
Hypotheekfondsen	298.979	82.563	-	7.474	389.016
Beleggingen in liquide middelen	72.667	-	-	-657	72.010
Andere financiële beleggingen	10.894	17.289	-	535	28.718
Totaal	7.870.059	2.587.431	-2.200.363	50.567	8.307.694

Overige financiële beleggingen, overige waarderingen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Balans- waarde	Kostprijs	Markt- waarde
Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	1.949.308	1.575.952	1.949.308
Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	2.438.535	2.546.375	2.438.535
Derivaten	14.749	-	14.749
Hypothecaire leningen	150.175	150.175	146.113
Overige leningen	187.397	194.815	187.397
Vastgoedfondsen	1.740.192	1.697.934	1.740.192
Infrastructuurfondsen	1.087.047	964.773	1.087.047
Land- en bosbouwfondsen	250.547	248.012	250.547
Hypotheekfondsen	389.016	436.953	389.016
Beleggingen in liquide middelen	72.010	72.010	72.010
Andere financiële beleggingen	28.718	28.308	28.718
Totaal	8.307.694	7.915.307	8.303.632

Niet-afgedekte valutapositities

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Amerikaanse dollar	1.736.290	1.636.057
Hong Kong dollar	124.586	146.125
Zuid-Koreaanse won	88.647	64.138
Braziliaanse real	84.819	76.779
Nieuwe Taiwanese dollar	67.776	56.703
Indiase roepie	61.605	54.409
Australische dollar	58.220	65.739
Overig	515.707	494.336
Totaal	2.737.650	2.594.286

Aandelen en obligaties

Alle aandelen en obligaties zijn beursgenoteerd.

De modified duration is een maat voor de rentegevoeligheid. De modified duration van de obligaties en andere leningen bedraagt gemiddeld 5,2.

Aandelen, geografisch verdeeld

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Azië-Pacific	32,8%	33,4%
Europa	25,6%	25,9%
Noord-Amerika	36,0%	34,4%
Latijns-Amerika	3,3%	3,7%
Midden-Oosten	2,4%	2,7%
Totaal	100,0%	100,0%

Aandelen, verdeling naar sector

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Informatie Technologie	20,3%	15,9%
Financiële instellingen	18,9%	17,7%
Luxe consumentengoederen	12,3%	11,9%
Industrie	11,7%	11,2%
Gezondheidszorg	9,1%	10,3%
Consumptiegoederen	6,7%	8,6%
Communicatiediensten	6,6%	6,5%
Energie	5,4%	5,7%
Grondstoffen	4,6%	6,2%
Vastgoed	2,6%	3,0%
Nutsbedrijven	1,8%	3,0%
Totaal	100,0%	100,0%

Vastrentende waardepapieren, verdeling naar rating

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
AAA	31,7%	27,5%
AA	14,6%	13,2%
A	6,8%	6,5%
BBB	16,6%	17,6%
< BBB	21,9%	25,0%
Overige	8,4%	10,3%
Totaal	100,0%	100,0%

Derivaten

De waardering van de derivaten (valutatermijn contracten) vindt plaats op basis van de 'mark-to-model' benadering. De gemiddelde resterende looptijd van deze contracten bedraagt 7 weken.

Hypothecaire leningen

De hypothecaire leningen betreffen directe investeringen in hypotheekleningen, alle met NHG verstrekt. De actuele waarde van de hypothecaire leningen bedraagt € 146,1 miljoen. De actuele waarde van de onderpanden op de hypothecaire leningen bedraagt € 335,8 miljoen per eind 2023.

Overige leningen

Binnen de leningen is per 31 december 2023 een lening opgenomen ter hoogte van € 3,5 miljoen met een vast rentepercentage van 3 procent. Voor deze lening is een zekerheid verworven middels pandrecht op alle uitstaande aandelen van de betreffende tegenpartij en een borgstelling ter hoogte van € 0,5 miljoen.

In 2023 heeft Voor Elkaar Holding N.V. (VEH) een converteerbare lening verstrekt aan Prikkl ter grootte van € 1 miljoen. De vergoeding over de lening bedraagt een vaste rente van 6 procent en loopt tot 2027. In 2027 heeft VEH de optie om de lening om te zetten in een aandelenbelang. Daarnaast zijn er in de overeenkomst nog 2 call opties op aandelen opgenomen. De waarde van het conversierecht en de call opties zijn niet betrouwbaar te bepalen. Hierdoor zijn deze uit voorzichtigheid op € 0 gewaardeerd.

In 2023 heeft VEH een converteerbare lening verstrekt aan Salarise ter grootte van € 0,9 miljoen. De vergoeding over de lening bedraagt een vaste rente van 6 procent en loopt tot 2028. In 2028 heeft VEH de optie om de lening om te zetten in een aandelenbelang. De waarde van het conversierecht is niet betrouwbaar te bepalen. Hierdoor is deze uit voorzichtigheid op € 0 gewaardeerd.

Vastgoedfondsen

De vastgoedfondsen zijn niet-beursgenoteerd. De waardering van de vastgoedfondsen betreft de reële waarde, waarbij de DCF-methode is gehanteerd. Deze waardering wordt van de fondsmanagers overgenomen en betreft de waarderingmethode die ook gebruikt wordt bij het verhandelen van eigendomsstukken. De waardering voldoet aan algemene aanvaardbare waarderingmethoden. Deze waardering wordt uitgevoerd door een externe taxateur/waardeerder. Van de meeste fondsen ontvangen wij een ISAE3402 Type II rapport of equivalent daarvan. De controleverklaring van de externe accountant bij de waardering of jaarrekening van de fondsen wordt voor een aantal fondsen pas ontvangen nadat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de door fondsmanagers verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij de door het fonds gehouden investeringen.

Infrastructuurfondsen en land- en bosbouwfondsen

De infrastructuurfondsen en land- en bosbouwfondsen zijn niet-beursgenoteerd. De waardering van de fondsen betreft de reële waarde en wordt van de fondsmanagers overgenomen. Bij waardering van de fondsen is de DCF-methode gehanteerd. Bij de waardering van de fondsen worden de lokale boekhoudstandaarden gehanteerd. Vastgesteld is dat deze standaarden slechts marginaal van elkaar afwijken. De waardering wordt uitgevoerd door een externe taxateur/waardeerder. We ontvangen van de meeste fondsen een ISAE3402 Type II rapport of equivalent daarvan.

De controleverklaring van de externe accountant bij de waardering of jaarrekening van de fondsen wordt voor een aantal fondsen pas ontvangen nadat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de door fondsmanagers verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij de door het fonds gehouden investeringen.

Hypotheekfondsen

Het hypotheekfonds is niet-beursgenoteerd en bestaat uit investeringen in niet-NHG hypotheekleningen. De waardering van het hypotheekfonds betreft de reële waarde en wordt van de fondsmanagers overgenomen. Bij de waardering van het hypotheekfonds is de DCF-methode gehanteerd. Het fonds past lokale boekhoudstandaarden toe die door DELA geëvalueerd worden op toepasbaarheid binnen de eigen waarderingsgrondslagen. De waardering wordt intern uitgevoerd en getoetst door de externe accountant van het fonds. We ontvangen een ISAE3402 Type II rapport daarvan. De controleverklaring van de externe accountant bij de jaarrekening van het fonds wordt ontvangen voordat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld. Analyse heeft uitgewezen dat er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij door het fonds gehouden investeringen.

Per balansdatum bedraagt de loan-to-value 70,1 procent (2022: 66,7 procent).

Beleggingen in liquide middelen

Beleggingen in liquide middelen hebben betrekking op vorderingen en schulden die direct verband houden met de beleggingsportefeuilles met een afgegeven mandaat aan de vermogensbeheerder. Het betreft met name geldposities in de verschillende FGR's (Fonds Gemene Rekening).

Overige financiële beleggingen

De onder de Overige financiële beleggingen opgenomen bedragen hebben betrekking op de kunstcollectie, belangen in niet-beursgenoteerde participatiemaatschappijen en een leningenfonds. De kunstcollectie is tegen kostprijs of lagere marktwaarde gewaardeerd. Ultimo 2023 bedraagt deze € 4,1 miljoen (2022: € 3,8 miljoen). De marktwaarde van participatiemaatschappijen is gebaseerd op de DCF-methode.

Het leningenfonds is niet-beursgenoteerd en bestaat uit investeringen in bedrijfsleningen. De waardering van het leningenfonds betreft de reële waarde en wordt van de fondsmanagers overgenomen. Bij de reële waardering van het leningenfonds zijn de standaarden gehanteerd die aansluiten bij IFRS en US GAAP. DELA heeft vastgesteld dat deze standaarden slechts marginaal afwijken van de DELA-grondslagen. De waardering wordt uitgevoerd door een externe waardeerder. We ontvangen van het fonds een ISAE3402 Type II rapport. Voordat de jaarrekening van DELA Groep is vastgesteld ontvangt DELA in ieder geval een controleverklaring van de accountant waarmee er voldoende zekerheid bestaat over de betrouwbaarheid van de verantwoorde waarderingen, er blijft echter in beperkte mate sprake van schattingsonzekerheden die van nature aanwezig zijn bij door het fonds gehouden investeringen.

Securities lending

DELA Groep leent aandelen en obligaties uit. Om het risico voor DELA Groep te beperken, dienen de leners hiervoor onderpand (collateral) te storten. Hierbij is cash-collateral niet toegestaan en aan de lenende partijen worden strenge eisen gesteld. Om het risico verder te beperken worden de volgende aanvullende restricties opgelegd:

- alleen tegenpartijen met een rating van minimaal A- volgens S&P;
- onderpand alleen staatsobligaties van OECD-landen met een rating van minimaal AA- volgens S&P;
- de marktwaarde van het onderpand dient minimaal 102 procent te bedragen van de marktwaarde van de uitgeleende effecten;
- aandelen op onze engagementlijst worden niet uitgeleend. Engagement is het proces waarbij actief gebruik gemaakt wordt van rechten als aandeelhouder.

De marktwaarde van de uitgeleende stukken per 31-12-2023 bedraagt € 408,4 miljoen (2022: € 518,6 miljoen). De waarde van het onderpand bedraagt € 421,8 miljoen (2022: € 536,2 miljoen).

5.3 Vorderingen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Latente belastingvorderingen	116.498	82.893
Vennootschapsbelasting	81.945	40.757
Belastingen en premies sociale verzekeringen	26.215	11.185
Leningen u/g bestuur	85	107
Debiteuren	20.326	17.541
Vorderingen uit verzekeren	-279	-251
Overige vorderingen	16.009	31.195
Totaal	260.799	183.427

De overige vorderingen hebben een looptijd van korter dan een jaar, behalve de latente belastingvorderingen en de leningen u/g bestuur.

Op de latente belastingposities wordt saldering toegepast. In de tabel hieronder is een specificatie gegeven van de verschillende latente posities die gezamenlijk gepresenteerd zijn op de actiefzijde van de balans, waarbij als gevolg van saldering ook negatieve bedragen in zijn opgenomen.

Latente belastingvorderingen, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Inzake andere fiscale waardering van:		
- technische voorziening	100.024	109.308
- verliesverrekening voorgaande jaren	86.218	-
- eerste kosten	37.199	38.222
- effecten	-31.554	55.309
- onroerende zaken	-78.822	-117.581
- overig	3.433	-2.365
Totaal	116.498	82.893

Als gevolg van een negatieve fiscaal resultaat is er in 2023 een verlieslatentie ontstaan. Door een stijging van de reële waarde van de beleggingen in boekjaar 2023 zijn de actieve latenties op effecten gewijzigd in passieve latenties.

Leningen u/g bestuur

De in artikel 2:383 lid 2 BW bedoelde hypothecaire lening aan een bestuurder bedraagt € 85.000 (2022: € 107.000). Van de lening aan de bestuurder is € 85.000 (2022: € 107.000) verstrekt tegen 3 procent. In 2024 is deze lening volledig afgelost.

5.4 Overige activa

Onroerende zaken in eigen gebruik, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari (voor fouterstel)	96.116	99.580
Effect fouterstel op waardering	27.819	21.516
Effect fouterstel op rubricering	-73.940	-73.246
Boekwaarde per 1 januari (na fouterstel)	49.995	47.850
Investerings	5.726	3.752
Herwaardering	-970	2.825
Herrubricering uitvaartcentra	-20.852	-694
Verwerving als gevolg van acquisitie	-	45
Desinvesteringen	-1.383	-2.457
Afschrijvingen	-519	-1.326
Boekwaarde per 31 december	31.998	49.995
Aanschafwaarde	117.768	134.276
Afschrijvingen en herwaarderingen	-85.770	-84.281
Boekwaarde per 31 december	31.998	49.995

Over de desinvesteringen is een boekverlies van € 232.000 gerealiseerd (2022: boekverlies € 22.000).

Overige vaste bedrijfsmiddelen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	26.025	26.198
Investerings	11.616	7.621
Verwerving als gevolg van acquisities	-	134
Desinvesteringen	-1.087	-1.080
Afschrijvingen	-5.612	-6.848
Boekwaarde per 31 december	30.942	26.025
Aanschafwaarde	165.873	155.344
Cumulatieve afschrijvingen	-134.931	-129.319
Boekwaarde per 31 december	30.942	26.025

Over de desinvesteringen is een boekwinst van € 17.000 gerealiseerd (2022: boekverlies € 330.000).

5.5 Groepsvermogen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari (voor fouterstel)	1.037.582	1.778.413
Effect fouterstel	19.979	15.148
Boekwaarde per 1 januari (na fouterstel)	1.057.561	1.793.561
Resultaat na belastingen	-54.295	-736.270
Overige waardemutaties	10	270
Boekwaarde per 31 december	1.003.276	1.057.561

Het totaalresultaat over het boekjaar bedraagt - € 54.285.000

5.6 Aandeel derden

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	3.164	3.229
Resultaat na belastingen	-29	-177
Overige mutaties	-2.244	112
Boekwaarde per 31 december	891	3.164

De overige mutatie van het aandeel derden betreft de uitbreiding van het aandeel UNC van 70 naar 100 procent in 2023.

5.7 Solvabiliteit

DELA Groep bepaalt de solvabiliteit op basis van Solvency II. Dat zijn Europese rekenregels waarbij voor het bepalen van de solvabiliteit rekening wordt gehouden met de risico's die in de balans van de verzekeraar zijn opgenomen. DELA Groep hanteert het zogeheten standaardmodel Solvency II voor haar berekeningen. Hierbij wordt uitgegaan van de door de Europese toezichthouder EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur (inclusief Ultimate Forward Rate) per ultimo 2023. Het minimaal noodzakelijk geachte solvabiliteitspercentage is intern vastgesteld op 150 procent.

Solvabiliteit (op basis van Solvency II-richtlijnen)

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Vereiste solvabiliteit	1.236.505	1.216.049
Aanwezige solvabiliteit	2.574.915	2.751.276
Solvabiliteitsratio	208%	226%

De Solvency II-ratio is weliswaar gedaald maar nog steeds robuust te noemen. Voor het verloop van de solvabiliteitsratio in 2023 wordt verwezen naar het hoofdstuk Onze financiën in het jaarverslag.

Voor een nadere toelichting op de totstandkoming van de solvabiliteitsratio's wordt verwezen naar de SFCR-rapportage (solvabiliteit en financiële toestand) die gepubliceerd is op de website van DELA.

5.8 Voorzieningen

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Boekwaarde 31-12-2022	Dotatie	Onttrekking	Overige waardemutaties	Boekwaarde 31-12-2023
Voorziening latente belastingverplichtingen	7.946	18.118	-	-	26.064
Voorziening pensioenen	60	-	-	-60	-
Voorziening ambtsjubilea	1.323	142	-77	-	1.388
Overige voorzieningen	302	208	-	-	510
Totaal	9.631	18.468	-77	-60	27.962

De voorzieningen hebben een overwegend langlopend karakter.

Op de latente belastingposities wordt saldering toegepast. In de tabel hieronder is een specificatie gegeven van de verschillende latente posities die gezamenlijk gepresenteerd zijn op de passiefzijde van de balans, waarbij als gevolg van saldering ook negatieve bedragen in zijn opgenomen.

Latente belastingen, specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Inzake andere fiscale waardering van:		
- onroerende zaken	447	-348
- verliesverrekening voorgaande jaren	-14.945	-16.625
- eerste kosten	15.867	15.309
- effecten	24.096	7.581
- overig	599	2.029
Totaal	26.064	7.946

5.9 Technische voorzieningen

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Bruto technische voorzieningen	8.134.587	7.663.848
Herverzekeringsdeel	-14.228	-25.281
Overrentedeling	17.206	-
Toegerekende acquisitiekosten	-116.165	-106.833
Totaal	8.021.400	7.531.734

Technische voorziening, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	7.531.734	7.172.311
- Uit premies	561.051	523.206
- Interest	189.851	178.840
- Winstdeling	249.224	43.654
- Uitkeringen	-294.417	-201.332
- Deelpremie voor overlijden	-187.990	-175.760
- Onttrekking voor kosten	-18.442	-17.914
- Overige mutaties	-279	-898
- Toegerekende acquisitiekosten	-9.332	-10.355
- Acquisitie	-	19.982
Boekwaarde per 31 december	8.021.400	7.531.734

Nagenoeg de totale technische voorziening is als langlopend te beschouwen. De modified duration betreft 36,0.

Het aandeel van herverzekeraars in de technische voorzieningen en de uitkeringen waartoe DELA Groep uit hoofde van haar herverzekeringscontracten gerechtigd is, worden in mindering gebracht op de bruto technische voorzieningen.

De voorzieningen voor het levenrisico zijn in beginsel gebaseerd op tariefgrondslagen en dat zijn doorgaans bevolkingssterfetafels, een vaste rekenrente en kostenparameters voor eerste en doorlopende kosten.

Financiële grootheden levensverzekeringen 2023

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Jaarpremie	Verzekerd kapitaal	Opgebouwd saldo	Voorziening verzekerings- verplichtingen	Aantal verzekerden
Uitvaartverzekering	633.350	30.849.723		7.593.849	4.978.491
Spaarverzekering	36.064	462.710	420.646	420.646	53.157
Overlijdensrisicoverzekering	62.553	47.292.139		120.092	509.585
Herverzekering				-14.228	
Overrentedeling				17.206	
Toegerekende acquisitiekosten				-116.165	
Totaal	731.967	78.604.572	420.646	8.021.400	5.541.233

De toename van de jaarpremie en het verzekerd kapitaal komt mede doordat DELA Groep in 2022 een Duitse verzekeringsportefeuille heeft overgenomen.

Financiële grootheden levensverzekeringen 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Jaarpremie	Verzekerd kapitaal	Opgebouwd saldo	Voorziening verzekerings- verplichtingen	Aantal verzekerden
Uitvaartverzekering	589.388	28.904.875	-	7.100.925	4.928.579
Spaarverzekering	43.465	506.381	460.401	460.401	55.136
Overlijdensrisicoverzekering	57.527	43.558.706	-	102.522	505.747
Herverzekering				-25.281	
Toegerekende acquisitiekosten	-	-	-	-106.833	-
Totaal	690.380	72.969.962	460.401	7.531.734	5.489.462

Toegerekende acquisitiekosten, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Boekwaarde per 1 januari	106.833	96.478
Toegerekend	27.265	26.126
Afgeschreven	-17.933	-15.771
Boekwaarde per 31 december	116.165	106.833

Toerekening van acquisitiekosten heeft betrekking op betaalde provisies in België en Duitsland. Voor de Nederlandse verzekeringsportefeuille vindt alleen nog afschrijving plaats op betaalde provisie van voor 1 januari 2013.

5.10 Toereikendheidstoets

De toereikendheidstoets betreft een toets van de technische voorziening waarbij wordt aangetoond dat deze toereikend is om met een grote mate van zekerheid aan de verplichtingen jegens polishouders te kunnen voldoen. De toets houdt in dat de balansvoorziening verminderd met hiermee verband houdende toegerekende acquisitiekosten en immateriële activa wordt vergeleken met een voorziening die rekening houdt met actuele inschattingen van alle toekomstige kasstromen en met toekomstige ontwikkelingen. In deze kasstromen zijn de winstdeling en premiemaatregel begrepen. Bij deze actuele schatting zijn onzekerheidsmarges in acht genomen zoals voorgeschreven in Richtlijn 605 van de Raad voor de Jaarverslaggeving.

Indien deze actuele schatting lager uitkomt dan de aanwezige technische voorziening, kan gesteld worden dat de aanwezige balansvoorziening toereikend is om de toekomstige verplichtingen jegens de polishouders te voldoen.

Jaarlijks wordt deze toereikendheidstoets op de totale portefeuille verzekeringsverplichtingen uitgevoerd. Een eventueel tekort wordt onmiddellijk ten laste van de resultatenrekening gebracht door in eerste instantie de toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles af te boeken, eventueel gevolgd door een afboeking van de toegerekende acquisitiekosten en vervolgens voor zover noodzakelijk een aanvullende voorziening te treffen. Afboekingen op toegerekende acquisitiekosten of toekomstige winstmarges in overgenomen portefeuilles als gevolg van deze toets worden in latere jaren niet meer teruggenomen. In het verleden zijn er geen afboekingen geweest.

Veronderstellingen toereikendheidstoets

Disconteringsvoet	Gebaseerd op door EIOPA gepubliceerde rentetermijnstructuur, waarbij rekening is gehouden met de Ultimate Forward Rate (UFR) per 31 december 2023.
Winstdeling	Er is sprake van volledige winstdeling indien de dekkingsgraad, ofwel de marktwaarde van de beleggingen uitgedrukt in procenten van de marktwaarde van de reeds toegekende verplichtingen, hoger is dan 210 procent. Indien de dekkingsgraad 120 procent of lager is, dan is er geen winstdeling. Tussen 120 procent en 210 procent is de winstdeling naar evenredigheid.
Premiemaatregel	Indien zowel de 20-jaars swaprente volgens de hierboven omschreven rentetermijnstructuur lager is dan 1 procent en als de dekkingsgraad lager is dan 120 procent, wordt er een extra premieverhoging gevraagd. De extra premieverhoging bereikt de maximale waarde bij een rente van - 1 procent.
Verwachte sterfte	Gebaseerd op de prognosetafel 2022 van het Koninklijk Actuarieel Genootschap voor Nederland, de prognosetafel 2020 van het Instituut van de Actuarissen in België voor België en de sterftetafel 2008T van de Deutschen Aktuarvereinigung voor Duitsland. De sterftetekansen uit deze bevolkingstafels zijn gecorrigeerd op basis van portefeuillestatistieken.
Onnatuurlijk verval	Ervaringskansen per homogene risicogroep op basis van de eigen portefeuille.
Kosten	De kosten per dekking zijn voor zowel Nederland als België bepaald op basis van de begroting 2024 en beleggingskosten die passen bij de verwachte beleggingsmix in 2024.
Garanties	Reële waarde.

Het totaal van de technische voorzieningen laat bij de uitgevoerde toereikendheidstoets per ultimo 2023 op actuele waarde een overwaarde van € 2,3 miljard zien. Dit is nagenoeg gelijk aan vorig jaar. De uitkomsten van de toereikendheidstoets zijn op het niveau van DELA Natura (inclusief het Belgische en Duitse bijkantoor) uitgevoerd.

5.11 Langlopende schulden

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
Depot herverzekeraars	6.939	18.462
Depositofonds	142.738	139.941
Geldleningen o/g extern lang	8.570	8.948
Overig	1.207	1.208
Langlopende schulden	159.454	168.559

Onder de rubriek overig is een langlopende verplichting opgenomen vanuit een verlieslatend contract.

5.11.1 Depot herverzekeraars

De schulden aan herverzekeraars maken deel uit van een arrangement en hebben een langlopend karakter. De herverzekeraar is verplicht het herverzekerd belang in contanten bij de verzekeraars van DELA Groep te deponeren. Over het depot wordt een rente vergoed van 3 procent tot 4,5 procent per jaar (2022: 3 procent tot 4,5 procent).

Depot herverzekeraars, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari	18.462	17.359
Ontvangen stortingen	1.114	1.103
Afkoop herverzekeringscontract	-12.637	
Boekwaarde per 31 december	6.939	18.462

In 2023 is een herverzekeringscontract die betrekking had op een inactieve portefeuille afgekocht. Het bijbehorende depot is daardoor ook teruggestort.

5.11.2 Depositofonds

Dit betreft stortingen door cliënten ten behoeve van de toekomstige verzorging van de uitvaart. Deze deposito's worden uitgekeerd bij overlijden. Hierdoor heeft deze post een overwegend langlopend karakter.

Schulden uit hoofde van het depositofonds, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari	139.941	141.547
Bijgeschreven rente	6.098	3.756
Ontvangen stortingen	5.178	5.346
Afkopen	-777	-744
Verwerving als gevolg van acquisities	138	-
Uitkeringen	-7.840	-9.964
Boekwaarde per 31 december	142.738	139.941

De rentevergoeding over het depositofonds wordt jaarlijks gebaseerd op de ECB-depositorente per 31 december van het betreffende jaar plus 0,75 procent, met een minimumvergoeding van 2,5 procent tot 6,0 procent per jaar afhankelijk van ingangsdatum en het ingelegde bedrag.

De rentevergoeding voor de van voormalig-Yarden overgenomen deposito's bedroeg in 2023 0,44 procent (2022: 0,01 procent).

5.11.3 Geldleningen

Het betreft leningen die door dochterondernemingen aangegaan zijn. De van toepassing zijnde rentepercentages variëren van 1 procent tot 4 procent.

Geldleningen, verloop

Bedragen x € 1.000	2023	2022
Stand per 1 januari	8.948	12.332
Verwerving als gevolg van acquisities	-37	74
Aflossingen	-341	-3.458
Boekwaarde per 31 december	8.570	8.948

Van de geldleningen heeft € 0,2 miljoen een looptijd korter dan een jaar, € 1,6 miljoen een looptijd tussen 1 en 5 jaar en € 6,7 miljoen een looptijd langer dan 5 jaar.

5.12 Kortlopende schulden

Specificatie

Bedragen x € 1.000	31-12-2023	31-12-2022
Vooruitontvangen premies	74.414	68.371
Crediteuren	8.759	9.229
Vennootschapsbelasting	17.765	26.371
Overige belastingen en sociale lasten	15.430	4.435
Nog te betalen uitkeringen	70.648	67.796
Kortlopend deel langlopende schulden	90	98
Overige schulden en overlopende passiva	52.769	58.335
Boekwaarde per 31 december	239.875	234.635

Grafonderhoud (inbegrepen in de post Overige schulden en overlopende passiva)

De overlopende post (groot € 6,6 miljoen) wordt bepaald op basis van de vooruitontvangen opbrengsten uit hoofde van afgesloten onderhoudsovereenkomsten inzake het onderhoud van grafmonumenten en het verwachte toekomstige verlies van de op balansdatum afgesloten onderhoudscontracten. Oude contracten worden gedurende een looptijd van 15 jaar lineair afgeschreven. Nieuwe contracten worden afgeschreven in overeenstemming met de looptijd van het contract.

5.13 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

5.13.1 Aansprakelijkheidsstelling

Door DELA coöperatie is ten behoeve van de meeste in de consolidatie betrokken dochterondernemingen een aansprakelijkheidsstelling afgegeven zoals bedoeld in artikel 2:403 BW. De betreffende dochterondernemingen zijn opgenomen in paragraaf 1.2.

5.13.2 Garantiestelling terrorisme

Uit hoofde van de deelname aan de collectieve verzekering van de Nederlandse Herverzekeringsmaatschappij voor Terrorismeschaden N.V. bestaat een voorwaardelijke verplichting van terreurschaden voor een bedrag van maximaal € 2,1 miljoen. Er heeft zich in het boekjaar geen terreurschade binnen deze overeenkomst voorgedaan.

5.13.3 Bankgaranties

Binnen DELA Groep zijn in totaal voor € 0,1 miljoen aan bankgaranties afgegeven. Hoofdzakelijk zijn deze afgegeven bij huurcontracten met externe partijen.

5.13.4 Meerjarige financiële verplichtingen

Specificatie

Bedragen x € 1.000

	Korter dan één jaar	Tussen één en vijf jaar	Langer dan vijf jaar
Huurverplichtingen	1.781	5.591	3.397
Leaseverplichtingen	3.316	7.100	-

5.13.5 Kredietfaciliteiten

DELA Groep heeft een kredietfaciliteit bij Northern Trust met een maximum van € 100 miljoen of 10 procent van de waarde van de effecten die in bewaring zijn gegeven. Het onderpand bestaat dan ook uit de effecten die bij Northern Trust in bewaring liggen. Het verschuldigde rentepercentage betreft het ESTER-rentetarief plus een opslag van 1,25 procent.

DELA Groep heeft een kredietfaciliteit bij Rabobank met een maximum van € 4 miljoen. Het verschuldigde rentepercentage betreft het EONIA-rentetarief plus een opslag van 1,6 procent.

5.13.6 Investeringsverplichting

DELA Groep is in 2023 geen nieuwe overeenkomsten aangegaan voor investeringen in infrastructuurfondsen. Ultimo 2023 zijn de resterende investeringsverplichtingen met diverse tegenpartijen € 11,1 miljoen en \$ 43,3 miljoen (per balansdatum omgerekend € 39,2 miljoen).

DELA Groep is in 2023 geen nieuwe overeenkomsten aangegaan voor investeringen in vastgoedfondsen. Ultimo 2023 zijn de resterende investeringsverplichtingen € 76,0 miljoen.

DELA Groep is in 2023 met een tegenpartij overeengekomen om € 100 miljoen te investeren in land- en bosbouwfondsen. Ultimo 2023 zijn de resterende investeringsverplichtingen € 108,1 miljoen en \$ 57,7 miljoen (per balansdatum omgerekend € 52,3 miljoen).

DELA Groep is in 2023 met een tegenpartij overeengekomen om € 200 miljoen te investeren in een leningenfonds. Ultimo 2023 is de resterende investeringsverplichting € 186,6 miljoen.

Ultimo 2023 is er geen resterende investeringsverplichting in ASR Hypotheekfondsen.

5.13.7 Toekomstige contractuele huurinkomsten

DELA Groep heeft uit hoofde van lopende huurovereenkomsten recht op toekomstige huuropbrengsten.

Toekomstige contractuele huurinkomsten

Bedragen x € 1.000

	Korter dan één jaar	Tussen één en vijf jaar	Langer dan vijf jaar
Huurinkomsten	7.130	19.675	22.556

5.13.8 Fiscale eenheid

Binnen DELA Groep zijn fiscale eenheden samengesteld voor de vennootschapsbelasting (VPB) en voor de omzetbelasting (OB) in zowel Nederland als België. Iedere vennootschap binnen de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de verschuldigde belastingen. In de tabel hieronder wordt de samenstelling van deze fiscale eenheden weergegeven.

Samenstelling fiscale eenheden

	VPB		VPB België	OB België
	Nederland	OB Nederland		
DELA Coöperatie U.A.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Holding N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Natura- en levensverzekeringen N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Vastgoed B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Hypotheken B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Crematoria Groep B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Vastgoed B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Klooster B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DomusDELA Exploitatie B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Uitvaartverzorging N.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Depositofonds B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA US Investments B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Begraafbeheer B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
DELA Depositary & Asset Management B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Voor Elkaar Holding B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Fello B.V.	Ja	Ja	Nee	Nee
Crematorium La Grande Suisse B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Exploitatie crematorium La Grande Suisse B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Begraafplaatsen & Crematorium Almere B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Exploitatie Maatschappij Yarden - Eefting B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
Uitvaartcentrum Zwolle B.V.	Nee	Nee	Nee	Nee
DELA Holding Belgium N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
Crematorium Brugge N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
Crematorium Vilvoorde N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
Hainaut Crémation SA	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Funerals Assistance 1 BVBA	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Natura-en levensverzekeringen N.V. filiaal België	Nee	Nee	Ja	Ja
DELA Vastgoed België N.V.	Nee	Nee	Nee	Ja
DELA Enterprise N.V.	Nee	Nee	Ja	Ja
DELA Investment Belgium N.V.	Nee	Nee	Ja	Nee

5.14 Gebeurtenissen na balansdatum

Na balansdatum hebben zich geen gebeurtenissen voorgedaan die vermeld dienen te worden die onontbeerlijk zijn voor het inzicht van de jaarrekening respectievelijk belangrijke financiële gevolgen hebben.

6. Toelichting op de resultatenrekening

6.1 Opbrengsten

Specificatie

Bedragen x € 1.000

	2023	2022
Premieopbrengsten		
Premieopbrengsten Nederland	480.749	487.609
Premieopbrengsten België	161.889	146.089
Premieopbrengsten Duitsland	70.063	35.313
	712.701	669.011
Omzet uitvaartbedrijf		
Omzet uitvaartbedrijf Nederland	312.060	303.408
Omzet uitvaartbedrijf België	71.624	66.541
	383.684	369.949
Interne omzet	-195.841	-178.173
	187.843	191.776
Bruto beleggingsresultaat	373.710	-805.658
Overige omzet	757	39
Totaal	1.275.011	55.168

Van de totale premieopbrengsten in 2023 bestaat € 7,5 miljoen uit koopsommen (2022: € 11,6 miljoen).

6.2 Beleggingsresultaten

Gerealiseerde en ongerealiseerde netto beleggingsresultaten, specificatie 2023

Bedragen x € 1.000

	Gerealiseerde winst	Gerealiseerd verlies	Ongerealiseerd resultaat	Beheerskosten	Totaal
Onroerende zaken (a)	17.489	-	-19.417	20.622	-22.550
Deelnemingen (b)	-	193	-	-	-193
Overige financiële beleggingen (c):					
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	203.474	159.611	204.817	6.440	242.240
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	110.419	169.078	230.277	2.330	169.288
- Derivaten	134.173	58.634	-49.817	442	25.280
- Hypothecaire leningen	5.046	-	-	533	4.513
- Overige leningen	21.942	4.672	13.321	1.367	29.224
- Vastgoedfondsen	54.659	591	-235.040	38	-181.010
- Infrastructuurfondsen	34.682	-	18.250	-	52.932
- Land- en bosbouwfondsen	1.903	-	6.194	-	8.097
- Hypothekenfondsen	8.067	29	7.474	-	15.512
- Andere financiële beleggingen	1.494	3.424	535	5.290	-6.685
	575.859	396.039	196.011	16.440	359.391
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	593.348	396.232	176.594	37.062	336.648

Gerealiseerde en ongerealiseerde netto beleggingsresultaten, specificatie 2022*Bedragen x € 1.000*

	Gerealiseerde winst	Gerealiseerd verlies	Ongerealiseerd resultaat	Beheerskosten	Totaal
Onroerende zaken (a)	24.639	-	-13.273	18.997	-7.631
Deelnemingen (b)	471	-44	-	-	515
Overige financiële beleggingen (c):					
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	453.644	203.652	-619.164	5.912	-375.084
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	171.340	224.229	-364.846	4.003	-421.738
- Derivaten	73.925	304.021	105.416	436	-125.116
- Hypothecaire leningen	6.718	-	-	946	5.772
- Overige leningen	17.894	7.784	-24.712	1.149	-15.751
- Vastgoedfondsen	50.112	439	29.192	337	78.528
- Infrastructuurfondsen	28.528	-	50.048	242	78.334
- Land- en bosbouwfondsen	-	-	-660	-	-660
- Hypothekenfondsen	4.093	-304	-58.310	-	-53.913
- Andere financiële beleggingen	64	308	-692	3.787	-4.724
	806.318	740.129	-883.728	16.812	-834.351
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	831.428	740.085	-897.001	35.809	-841.467

Ongerealiseerde resultaten geven de wijzigingen van de marktwaarde in het boekjaar weer van de beleggingen (inclusief valuta-effecten) die op balansdatum in bezit zijn. Alle overige beleggingsopbrengsten worden toegerekend aan de gerealiseerde beleggingsopbrengsten.

Directe en indirecte netto beleggingsresultaten, specificatie 2023*Bedragen x € 1.000*

	Direct	Indirect	Totaal
Onroerende zaken (a)	-6.188	-16.362	-22.550
Deelnemingen (b)	-193	-	-193
Overige financiële beleggingen (c):			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	42.528	199.712	242.240
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	71.373	97.915	169.288
- Derivaten	-442	25.722	25.280
- Hypothecaire leningen	4.513	-	4.513
- Overige leningen	18.446	10.778	29.224
- Vastgoedfondsen	54.355	-235.365	-181.010
- Infrastructuurfondsen	33.122	19.810	52.932
- Land- en bosbouwfondsen	1.903	6.194	8.097
- Hypothekenfondsen	8.067	7.445	15.512
- Andere financiële beleggingen	-3.796	-2.889	-6.685
	230.069	129.322	359.391
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	223.688	112.960	336.648

Directe en indirecte netto beleggingsresultaten, specificatie 2022

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Direct	Indirect	Totaal
Onroerende zaken (a)	-2.130	-5.501	-7.631
Deelnemingen (b)	515	-	515
Overige financiële beleggingen (c):			
- Aandelen en andere niet-vastrentende waardepapieren	61.113	-436.197	-375.084
- Obligaties en andere vastrentende waardepapieren	81.707	-503.445	-421.738
- Derivaten	-436	-124.680	-125.116
- Hypothecaire leningen	5.772	-	5.772
- Overige leningen	14.198	-29.949	-15.751
- Vastgoedfondsen	49.720	28.808	78.528
- Infrastructuurfondsen	28.528	49.806	78.334
- Land- en bosbouwfondsen	-	-660	-660
- Hypothekenfondsen	4.402	-58.314	-53.912
- Andere financiële beleggingen	-1.843	-2.881	-4.724
	243.161	-1.077.512	-834.351
Netto beleggingsresultaat (a) + (b) + (c)	241.546	-1.083.013	-841.467

Onder directe beleggingsresultaten worden alle ontvangen rente, huur- en dividendopbrengsten verstaan minus alle beleggingskosten. Alle resultaten, zowel gerealiseerd als niet-gerealiseerd die ontstaan als gevolg van marktwaardemutaties, worden toegerekend aan de indirecte beleggingsopbrengsten.

6.3 Verzekeringstechnische lasten**Specificatie**

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Uitkering bij overlijden	61.051	64.813
Uitvaartkosten	154.402	133.807
Expiratie	30.508	4.028
Uitkering pensioenverzekeringen	11	11
Kapitaaluitkeringen	77.743	70.877
Uitkeringen royalementen	433	312
Afkopen	83.361	36.012
Dotatie technische voorziening	249.775	306.142
Intercompany uitkeringen verzekeraar aan uitvaartbedrijf	-195.841	-178.173
Totaal	461.443	437.829

6.4 Acquisitiekosten**Specificatie**

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Directe acquisitiekosten	29.941	28.101
Toegerekende acquisitiekosten	-27.265	-26.126
Afschrijving acquisitiekosten	17.933	15.771
Totaal	20.609	17.746

De acquisitiekosten betreffen aan derden betaalde provisies.

6.5 Personeelskosten

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Salarissen	139.883	133.630
Sociale lasten	27.217	25.672
Pensioenlasten	24.854	17.904
Uitbesteed werk	51.647	41.432
Overige personeelskosten	16.718	17.496
Totaal	260.319	236.134

Door de uitzonderlijk hoge inflatie van de afgelopen periode is besloten de pensioenafspraken te indexeren. Dit heeft in 2023 voor extra pensioenlasten gezorgd.

6.6 Afschrijvingen op en overige waardeveranderingen van immateriële en materiële vaste activa

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Afschrijvingen immateriële vaste activa	14.807	29.725
Afschrijvingen materiële vaste activa	6.131	8.174
Totaal	20.938	37.899

6.7 Overige bedrijfskosten

Specificatie

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Gebouw en inventaris	34.641	22.548
Autokosten	10.061	8.705
ICT-kosten	38.485	31.467
Reclamekosten	25.356	24.331
Diensten door derden	29.143	28.473
Kantoorkosten	11.028	10.587
Incidentele baten	-7.721	-16.168
Incidentele lasten	643	1.885
Gift Stichting DELA Fonds	501	602
Overige kosten	897	299
Af: Activeren softwaresystemen	-17.113	-11.545
Totaal	125.921	101.184

De stijging van gebouw- en inventariskosten in 2023 komt vooral door hogere energie- en gasprijzen.

De incidentele baten in 2023 betreffen voornamelijk de definitieve berekening van het zgn. pro rata BTW-percentage.

De incidentele baten in 2022 betreffen voornamelijk de vrijval van negatieve goodwill ten aanzien van de overname van de Monuta-portefeuille in Duitsland.

6.8 Beloning bestuurders en commissarissen

De bezoldiging van de bestuurders kent een vaste en een variabele component. De bestuurders ontvangen geen representatievergoeding noch aandelen of opties, echter de variabele beloning (maximaal 20 procent) wordt voor 60 procent onvoorwaardelijk uitgekeerd en voor 40 procent voorwaardelijk. Beide delen worden volledig in geld uitgekeerd. De retentieperiode voor het voorwaardelijke deel bedraagt drie jaar. De bezoldiging van bestuurders in het boekjaar bedroeg aan vaste beloning € 1.177.000 (2022: € 1.142.000), aan uitgekeerde variabele beloning € 144.000 (2022: € 180.000) en aan bijdrage pensioenen € 262.000 (2022: € 241.000).

De bezoldiging van de commissarissen (van DELA coöperatie, DELA Holding N.V. en DELA Natura- en levensverzekeringen N.V. tezamen) in het boekjaar bedroeg € 229.000 (2022: € 268.000).

6.9 Accountants honoraria

Het honorarium voor het onderzoek van de jaarrekening betreft de totale honoraria over het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft, ongeacht of de werkzaamheden door de externe accountant reeds gedurende het boekjaar zijn verricht. In het boekjaar en voorgaand boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountants honoraria ten laste van het resultaat gebracht:

Accountants honoraria 2023

Bedragen x € 1.000

	Deloitte NL	Deloitte buitenland	Totaal Deloitte
Controle van de jaarrekening	902	282	1.184
Andere controlewerkzaamheden	208	-	208
Totaal	1.110	282	1.392

Accountants honoraria 2022

Bedragen x € 1.000

	Deloitte NL	Deloitte buitenland	Totaal Deloitte
Controle van de jaarrekening	853	264	1.117
Andere controlewerkzaamheden	232	-	232
Totaal	1.085	264	1.349

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die bij DELA Groep zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en onafhankelijke externe accountants zoals bedoeld in art. 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) en de in rekening gebrachte honoraria van het gehele netwerk waartoe de accountantsorganisatie behoort. De andere controlewerkzaamheden betreffen hoofdzakelijk de controle van de kwantitatieve jaarstaten richting de toezichthouder. De bedragen zijn exclusief omzetbelasting.

6.10 Belastingen resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening

De belasting over het negatieve resultaat voor belastingen ten bedrage van € 55,7 miljoen kan als volgt worden toegelicht:

Belastingen over het resultaat, specificatie

Bedragen x € 1.000	2023	2022
Verschuldigde vennootschapsbelasting verslagjaar	2.498	26.126
Voorgaande jaren	-3.379	-10.990
Acute vennootschapsbelasting	-881	15.136
Latente vennootschapbelasting	-462	-287.465
Totaal	-1.343	-272.329

Het nominale belastingtarief in 2023 bedraagt in Nederland 25,8 procent (2022: 25,8 procent), in België 25 procent (2022: 25 procent) en voor Duitsland wordt rekening gehouden met het geldende nominale tarief van 30 procent (2022: 30 procent). Aangezien in Duitsland slechts beperkt belastbaar resultaat wordt bepaald, zorgt dit voor slechts een geringe afwijking tussen het toepasselijke tarief en de effectieve belastingdruk.

Belastingen over het resultaat, toelichting

Bedragen x € 1.000	2023	2022
Resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening voor belastingen	-55.667	-1.008.776
Nominaal belastingpercentage	25,8%	25,8%
Nominaal belastingbedrag	-14.362	-260.264
Effect deelnemingsvrijstelling	22.715	-43.090
Vennootschapsbelasting voorgaande jaren	-3.379	-10.990
Fiscale verschillen	-6.317	42.015
Totaal	-1.343	-272.329

De effectieve belastingdruk wijkt af van het nominale tarief. Door belangen van meer dan 5 procent in beleggingsfondsen ontstaan hierop deelnemingsvrijstellingen. Belastingen voorgaande jaren betreft hoofdzakelijk een aanpassing op het toepassen van de deelnemingsvrijstelling op een beleggingsfonds. De fiscale verschillen zijn vooral veroorzaakt doordat in België gerealiseerde en ongerealiseerde verliezen op aandelen niet fiscaal aftrekbaar zijn. Het effectieve belastingtarief over 2023 bedraagt 2,7 procent (2022: 27,0 procent).

Het wetsvoorstel 'Wet minimumbelasting 2024' (Pijler-2 wetgeving) is eind 2023 in Nederland aangenomen. Deze wet voorziet in een winstbelastingstelsel voor grote ondernemingen met een minimum effectief belastingtarief van 15 procent per jurisdictie. De wet treedt in werking met ingang van 31 december 2023 en vindt voor het eerst toepassing met betrekking tot het verslagjaar 2024 van DELA Groep. Voor verslagjaar 2023 geldt dat gebruik is gemaakt van de verplichte uitzondering inzake de verwerking van latente belastingvorderingen en -verplichtingen die verband houden met Pijler 2-winstbelastingen. Daarnaast zijn op basis van toekomstprojecties van de resultaten voor de komende jaren van DELA Groep de verwachte effecten bepaald van Pijler-2 wetgeving. Op basis van deze projecties is de verwachting dat DELA Groep geen extra winstbelasting dient af te dragen omdat in elke jurisdictie voldaan wordt aan het minimumtarief van Pijler-2 wetgeving.

7. Gemiddelde aantal medewerkers

Gedurende 2023 had DELA Groep gemiddeld 2.953 (2022: 2.919) medewerkers in dienst, waarvan 455 (2022: 447) medewerkers in België en 46 in Duitsland (2022: 36). Hiervan zijn 9 medewerkers (2022: 9) werkzaam voor vermogensbeheer waarvan de personeelskosten € 1,2 miljoen (2022: € 1,0 miljoen) vallen onder de beleggingskosten.

8. Claims

Bij of door DELA Groep is geen materiële claim aanhangig gemaakt.

Eindhoven, 26 april 2024

DELA Coöperatie U.A.

Het bestuur

drs. S. (Sandra) Schellekens- Lyppens, CEO / voorzitter
Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter
J.L.R. (Jon) van Dijk RA, CFRO

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter
prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter
G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris
drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA
drs. G.M. (Georgette) Fijneman
mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris FCA

Enkelvoudige jaarrekening

Enkelvoudige balans per 31 december 2023

Na resultaatbestemming

<i>Bedragen x € 1.000</i>	Ref.	31-12-2023	31-12-2022
ACTIVA			
Vaste activa			
Deelnemingen	10	1.006.459	1.046.025
Vorderingen op groepsmaatschappijen	11	3.500	3.500
Overige beleggingen		3.310	3.027
		1.013.269	1.052.552
Vlottende activa			
Vorderingen op groepsmaatschappijen	11	9.967	18.254
Overige vorderingen		70.632	16.519
		80.599	34.773
Liquide middelen	12	297	330
TOTAAL ACTIVA		1.094.165	1.087.655
PASSIVA			
Eigen vermogen			
Herwaarderingsreserve	13	401.855	437.905
Wettelijke reserves	14	35.437	33.200
Overige reserves	15	565.984	586.456
		1.003.276	1.057.561
Kortlopende schulden			
Schulden aan groepsmaatschappijen		88.746	29.601
Overige schulden		2.143	493
		90.889	30.094
TOTAAL PASSIVA		1.094.165	1.087.655

Enkelvoudige resultatenrekening over 2023

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Resultaat deelnemingen na belastingen	-39.576	-720.190
Vennootschappelijk resultaat na belastingen	-14.719	-16.080
Resultaat na belasting	-54.295	-736.270

Toelichting op de enkelvoudige balans en resultatenrekening

9. Algemeen

9.1 Grondslagen

De enkelvoudige jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, uitgegeven door de Raad voor de Jaarverslaggeving.

De grondslagen van waardering en resultaatbepaling voor de enkelvoudige jaarrekening en de geconsolideerde jaarrekening zijn gelijk. Aangezien de resultatenrekening over 2023 van DELA Coöperatie is verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening, is volstaan met weergave van de beknopte enkelvoudige resultatenrekening in overeenstemming met artikel 2:402 van het B.W. Deelnemingen in groepsmaatschappijen worden gewaardeerd volgens de nettovermogenswaarde in overeenstemming met paragraaf 2.5.2 van de geconsolideerde jaarrekening.

Voor de grondslagen van de waardering van activa en passiva en voor de bepaling van het resultaat wordt verwezen naar de toelichting in hoofdstukken 2 en 3 op de geconsolideerde balans en resultatenrekening.

9.2 Fouterstel

Uitvaartcentra die eigendom zijn van de verzekeraar (of één van haar deelnemingen) zijn in eerdere boekjaren ten onrechte tegen historische kosten (minus cumulatieve afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen cf. RJ212) gewaardeerd. Deze niet-materiele fout is voor het inzicht op retrospectieve wijze verwerkt in de jaarrekening 2023. De uitvaartcentra die eigendom zijn van de verzekeraar (of één van haar deelnemingen) zijn als beleggingsvastgoed aangemerkt. Daarom hadden deze objecten volgens de waarderingsgrondslag van beleggingsvastgoed gewaardeerd (tegen reële waarde met waardeverandering in het resultaat cf. RJ605 en RJ213) moeten worden. De vergelijkende cijfers over boekjaar 2022 zijn hierop aangepast. Hieronder is de impact weergegeven op de presentatie van de waarde op de balans en de wijziging van het resultaat voor boekjaar 2022.

Wijziging presentatie vergelijkende cijfers

Bedragen x € 1.000

	Jaarrekening 2022	Effect fouterstel	Jaarrekening 2023
Correcties in de balans			
Deelnemingen	1.026.045	19.979	1.046.024
Eigen vermogen	1.037.582	19.979	1.057.561
Correcties in de resultatenrekening			
Resultaat deelnemingen na belasting	-725.021	4.831	-720.190

10. Deelnemingen

De deelnemingen betreffen een 100 procent-belang in DELA Holding N.V. en een 100 procent-belang in Voor Elkaar Holding N.V.

Deelnemingen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari (voor fouterstel)	1.026.046	1.750.752
Effect fouterstel	19.979	15.322
Stand per 1 januari (na fouterstel)	1.046.024	1.766.074
Resultaat deelneming	-39.576	-720.365
Investerings	-	45
Overige waardemutaties	11	270
Stand per 31 december	1.006.459	1.046.024
Aanschafwaarde	607.409	607.409
Cumulative mutaties	399.050	438.615
Stand per 31 december	1.006.459	1.046.024

11. Vorderingen

Vorderingen op groepsmaatschappijen, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	31-12-2023	31-12-2022
<i>Vaste activa</i>		
DELA Holding N.V.	3.500	3.500
<i>Vlottende activa</i>		
DELA Holding N.V.	9.967	18.254
Totaal	13.467	21.754

Over het gemiddeld saldo van deze rekening courantverhoudingen wordt 3,5 procent (kort) en 7,0 procent (lang) rente berekend.

12. Liquide middelen

De liquide middelen staan ter vrije beschikking van de rechtspersoon. De liquide middelen bestaan volledig uit banktegoeden.

13. Herwaarderingsreserve

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari	437.905	387.037
Van overige reserves inzake waardemutatie beleggingen zonder frequente marktnotering	45.944	98.970
Naar overige reserves inzake verkoop beleggingen zonder frequente marktnotering	-81.994	-48.102
Stand per 31 december	401.855	437.905

Herwaarderingsreserves inzake waardemutaties beleggingen zonder frequente marktnotering zijn wettelijke reserves.

14. Overige wettelijke reserves

Ter hoogte van de geactiveerde kosten van intern ontwikkelde softwaresystemen is een wettelijke reserve gevormd.

Overige wettelijke reserves, verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari	33.200	28.198
Naar overige reserves inzake vrijval wettelijke reserve bij deelnemingen	-2.089	-2.562
Van overige reserves inzake vorming wettelijke reserve bij deelnemingen	4.326	7.564
Stand per 31 december	35.437	33.200

15. Overige reserves

Verloop

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari (voor fouterstel)	566.477	1.363.178
Effect fouterstel	19.979	15.322
Stand per 1 januari (na fouterstel)	586.455	1.378.500
Uit bestemming resultaat boekjaar	-54.295	-736.445
Naar herwaarderingsreserve inzake waardemutatie beleggingen zonder frequente marktnotering	-45.944	-98.970
Van herwaarderingsreserve inzake verkoop beleggingen zonder frequente marktnotering	81.994	48.102
Vorming wettelijke reserve	-2.237	-5.002
Overige waardemutaties	11	270
Stand per 31 december	565.984	586.455

16. Mutatieoverzicht eigen vermogen

Voorstel tot resultaatbestemming 2023

Voorgesteld wordt het negatieve resultaat na belastingen van € 54,3 miljoen te onttrekken aan de overige reserves. Vooruitlopend op de vaststelling door de algemene vergadering is deze resultaatbestemming reeds in de jaarrekening verwerkt.

Resultaatbestemming 2022

De jaarrekening 2022 is vastgesteld in de algemene vergadering van 13 mei 2023. De algemene vergadering heeft de bestemming van het resultaat vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Mutatieoverzicht eigen vermogen

<i>Bedragen x € 1.000</i>	2023	2022
Stand per 1 januari (voor fourtherstel)	1.037.582	1.778.413
Effect fourtherstel	19.979	15.322
Stand per 1 januari (na fourtherstel)	1.057.560	1.793.735
Uit bestemming resultaat boekjaar	-54.295	-736.445
Overige waardemutaties	11	270
Stand per 31 december	1.003.276	1.057.560

17. Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

DELA Coöperatie maakt deel uit van een Nederlandse fiscale eenheid voor de vennootschapsbelasting (VPB) en voor de omzetbelasting (OB). Iedere vennootschap binnen de fiscale eenheid is hoofdelijk aansprakelijk voor de verschuldigde belastingen.

18. Gemiddeld aantal werknemers

Gedurende 2023 had DELA Coöperatie 1 (2022: 1) werknemer in dienst, waarvan geen (2022: geen) werknemers in het buitenland.

Eindhoven, 24 april 2024

DELA Coöperatie U.A.

Het bestuur

drs. S. (Sandra) Schellekens- Lyppens, CEO / voorzitter
 Ir. J.A.M. (Jack) van der Putten, CCO / vicevoorzitter
 J.L.R. (Jon) van Dijk RA, CFRO

De raad van commissarissen

J.W.T. (John) van der Steen, voorzitter
 prof. dr. J.J.A. (Hans) Leenaars RA, vicevoorzitter
 G.C.A.M. (Frits) van Bree RA, secretaris
 drs. W.A.P.J. (Willemien) Caderius van Veen RA
 drs. G.M. (Georgette) Fijneman
 mr. drs. G.H.C. (Georges) de Méris FCA

Overige gegevens

Statutaire resultaatverdeling

Volgens artikel 26 van de statuten stelt het bestuur de jaarrekening over het afgelopen boekjaar op, inclusief het voorstel tot resultaatbestemming.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan: de ledenraadvergadering en de raad van commissarissen van DELA Coöperatie U.A.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2023 van DELA Coöperatie U.A. te Eindhoven gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van DELA Coöperatie U.A. op 31 december 2023 en van het resultaat over 2023 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2023.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2023.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van DELA Coöperatie U.A. zoals vereist in de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang, de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 20.000.000. De materialiteit is gebaseerd op 2% van het eigen vermogen. Wij beschouwen het

eigen vermogen als de meest geschikte benchmark, omdat hiervan ook de SCR-ratio is afgeleid, en deze ratio over het algemeen door de stakeholders als belangrijkste kengetal wordt gezien voor de financiële robuustheid van de organisatie. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij zijn met de raad van commissarissen overeengekomen dat wij aan de raad tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 1.000.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de groepscontrole

DELA Coöperatie U.A. staat aan het hoofd van een groep met onderliggende entiteiten. De financiële informatie van deze groep is opgenomen in de jaarrekening van DELA Coöperatie U.A.

De groepscontrole heeft zich met name gericht op de significante onderdelen DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V., DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (waarin begrepen de Nederlandse, Belgische en Duitse verzekeringsactiviteiten), DELA Vastgoed B.V., DELA Crematoria Groep B.V., DELA Hypotheken B.V., DELA Holding Belgium N.V. en DELA Uitvaartverzorging N.V. Bij de onderdelen DELA Coöperatie U.A., DELA Holding N.V., DELA Vastgoed B.V., DELA Crematoria Groep B.V., DELA Uitvaartverzorging N.V. en DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (Nederlandse en Duitse activiteiten) hebben wij zelf controlewerkzaamheden uitgevoerd. Bij de significante onderdelen DELA Natura- en Levensverzekeringen N.V. (Belgische activiteiten), DELA Hypotheken B.V. en DELA Holding Belgium N.V. hebben de accountants van de groepsonderdelen werkzaamheden uitgevoerd op basis van instructies van ons. Bij andere onderdelen hebben wij beoordelingswerkzaamheden of specifieke controlewerkzaamheden uitgevoerd.

Door bovengenoemde werkzaamheden bij (groeps)onderdelen, gecombineerd met aanvullende werkzaamheden op groepsniveau, hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de groep verkregen om een oordeel te geven over de jaarrekening.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de analyse van de frauderisico's geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling, de rapportages van de sleutelfuncties (risk, compliance en actuariële) en de incidenten- en klachtenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie in nauwe samenwerking met onze forensische specialisten. Hierbij hebben wij gebruik gemaakt van de elementen die tot fraude kunnen leiden: Rationalisatie, druk (motivatie) en gelegenheid. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Het risico dat het managementmaatregelen van interne beheersing doorbreekt

Omschrijving:

Het management bevindt zich in een unieke positie om fraude te kunnen plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze overzichten op te stellen door intern beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.

Wijze waarop door ons is gecontroleerd:

Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van de interne beheersingsmaatregelen en de processen aangaande het genereren en verwerken van journaalposten en het maken van schattingen, uitgaande van een risico op doorbreking van dat proces. Ook hebben wij de processen rondom totstandkoming van financiële verslaggeving en het identificeren van significante transacties buiten de normale bedrijfsvoering beoordeeld. Tevens hebben wij specifieke aandacht gegeven aan de toegangsbeveiliging in de IT-systemen en de mogelijkheid dat hierin functiescheiding kan worden doorbroken.

Daarnaast hebben wij specifieke aandacht gegeven aan:

- **Schattingen door management:**
Het identificeren en toetsen van de belangrijkste schattingen onderliggend aan de waardering van beleggingen in onroerende zaken. Hierbij hebben wij specialisten ingezet op het gebied van vastgoedwaardering met betrekking tot crematoria. Tevens hebben wij de gehanteerde waarderingsgrondslagen voor de technische voorzieningen gecontroleerd, waarbij wij actuarieel specialisten als onderdeel van het audit team hebben ingezet. Wij hebben specifieke aandacht besteed aan mogelijke tendenties vanuit management bij het opstellen van deze schattingen.
- **Genereren en verwerken van journaalposten:**
Het selecteren en toetsen van journaalposten op basis van risicocriteria, zoals memoriaalboekingen en journaalposten met potentieel frauduleuze kenmerken of omschrijvingen.
- **Significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening:**
Het verrichten van werkzaamheden om na te gaan of er sprake is van significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening, waaronder het doornemen van notulen van bestuursvergaderingen en het kritisch beoordelen van de verantwoorde cijfers op indicaties van significante transacties buiten de normale bedrijfsuitoefening.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennis genomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur, management (waaronder tweedelijns risk managers, manager internal audit, coördinator fraudebeheersing en de interne bedrijfsjurist) en de raad van commissarissen.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door het lezen van notulen, correspondentie met de toezichthouders en rapporten van internal audit alsmede door het inwinnen van inlichtingen bij de sleutelfuncties (risk, compliance en actuarieel).

Wij hebben forensisch deskundigen betrokken in deze evaluatie.

Voor zover materieel voor de jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, naleving van het (vennootschaps) belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW en de regelgeving van Solvency II aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de jaarrekening.

Daarnaast is DELA Coöperatie U.A. onderworpen aan overige wet- en regelgeving, zoals ook benoemd in de NBA Handreiking 1143 Specifieke verplichtingen vanuit de toezichtwet- en regelgeving voor de interne auditor en de externe accountant bij (her)verzekeraars, waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van DELA Coöperatie U.A. en de complexiteit van deze overige wet- en regelgeving bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van de entiteit, voor de mogelijkheid van de entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de jaarrekening. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoede niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

Controle-aanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Wij hebben hierbij onder andere aandacht besteed aan de solvabiliteitspositie, liquiditeitsratio's en inbaarheid van de vorderingen.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de in de toelichting van de jaarrekening opgenomen informatie gerelateerd aan Solvency II in relatie tot de door ons uitgevoerde werkzaamheden op de Solvency II staten.
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met onze kennis uit de controle en ontwikkelingen in de branche.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over haar kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.
- Het kennisnemen van de uitkomsten van de door het management opgestelde Own Risk and Solvency Assessment (ORSA) inclusief de beoordeling van de onderkende stress-scenario's.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en uitgangspunten die het bestuur in de continuïteitsbeoordeling heeft betrokken.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het meest belangrijk waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij met de raad van commissarissen gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot deze kernpunten bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel. Onze bevindingen ten aanzien van de individuele kernpunten moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen over deze kernpunten.

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
Schattingen gehanteerd bij de bepaling en de toetsing van de toereikendheid van de verplichting voor verzekeringscontracten DELA Coöperatie U.A. heeft een significante technische voorziening van € 8,0 mld. Het bepalen van de verzekeringstechnische voorzieningen is een proces dat van nature wordt	Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht: <u>Interne beheersing</u> • Beoordelen van de opzet en het bestaan van de interne beheersingsomgeving van de totstandkoming van de technische voorzieningen,

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
omgeven met onzekerheden. De technische voorzieningen zijn afhankelijk van factoren zoals sociale, economische en demografische trends, inflatie, beleggingsrendementen, de gehanteerde rentecurve, het gedrag van polishouders en aannames over de ontwikkeling van sterfte, verval en kosten. Het gebruik van andere aannames voor deze factoren dan de grondslagen die nu in de jaarrekening zijn gebruikt, zou een materieel effect kunnen hebben op de verzekeringstechnische voorzieningen en de verzekeringstechnische lasten. Het risico bestaat dat de technische voorzieningen niet juist gewaardeerd zijn.	waarbij tevens de werkzaamheden van de tweedelijns actuariële functiehouders zijn beoordeeld. <u>Gegevensgerichte werkzaamheden</u> • Uitvoeren van verschillende detailcontroles waaronder controles op de betrouwbaarheid van de data opgenomen in de polisadministratie die ten grondslag ligt aan de technische voorziening, controles op de juistheid van de premies op polisseniveau en het verrichten van data-analyse op de gegevens uit de polisadministratie. • Kritisch beoordelen en het uitvoeren van een retrospectieve analyse op de gehanteerde uitgangspunten en de actuariële resultaten waarvoor in het auditteam actuariële specialisten zijn opgenomen. Hierbij is specifiek aandacht besteed aan de gehanteerde kosten-, sterfte- en vervalassumpties die ten grondslag liggen aan de toereikendheidstoets en het effect van de rentecurve op de waardering van de technische voorzieningen. Bij de beoordeling van de uitgangspunten en de actuariële resultaten is tevens het effect van sociale, economische en demografische trends en de beleggingsopbrengsten op de actuariële resultaten geëvalueerd. • Beoordelen van de door DELA Coöperatie U.A. per jaareinde opgestelde toereikendheidstoets in overeenstemming met de Wet op het financieel toezicht (Wft). Onze werkzaamheden inzake de toereikendheidstoets omvatten het beoordelen van de redelijkheid van geprojecteerde toekomstige kasstromen, het kritisch reviewen van gehanteerde assumpties en de input data, waarbij wij tevens hebben beoordeeld of er sprake was van mogelijke management bias. • Controleren van de juistheid van de aanpassing in de modellering van de optionaliteiten (winstdeling en premiemaatregel) die van invloed zijn op de waardering van de Solvency-II voorziening.

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
	• Uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden met betrekking tot de betrouwbaarheid van de informatie afkomstig uit de IT-systemen. • Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld. Onze observatie bij dit kernpunt Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en gehanteerde veronderstellingen voor de vaststelling van de technische voorzieningen aanvaardbaar en hebben geen significante bevindingen geconstateerd. Tevens achten wij de toelichting 2.14, 5.9 en 5.10 toereikend.
De waardering van de beleggingen in onroerende zaken De coöperatie heeft een portefeuille van beleggingen in onroerende zaken bestaande uit winkel-, woning-, crematoria-, uitvaartcentra-, kantoor- en overig vastgoed. Op 31 december 2023 bedroeg de reële waarde van de onroerende zaken € 531 miljoen, waarvan € 305 miljoen crematoriavastgoed. Aan het einde van elke verslagperiode stelt het bestuur de reële waarde van zijn vastgoedbeleggingenportefeuille vast in overeenstemming met de vereisten van RJ 213. De coöperatie maakt gebruik van externe taxatierapporten van externe onafhankelijke gekwalificeerde taxateurs om de reële waarde van zijn vastgoedbeleggingen te bepalen. Voor de waardering van de crematoria maakt de coöperatie gebruik van een combinatie van externe taxatierapporten en interne waarderingsmodellen. Aangezien in de waardering van vastgoedbeleggingen een inherente schattingonzekerheid is opgenomen, kan elke wijziging in de belangrijkste veronderstellingen/aannames een significant effect hebben op het resultaat; dit in relatie tot	Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht: <u>Interne beheersing</u> • Beoordelen van de opzet en bestaan van de relevante beheersmaatregelen van de coöperatie met betrekking tot de gegevens en de inzet van externe taxateurs die worden gebruikt bij de waardering van de vastgoedportefeuille. <u>Gegevensgerichte werkzaamheden</u> Wij hebben de vakbekwaamheid van de externe taxateurs van de coöperatie geëvalueerd, waarbij ook rekening is gehouden met hun kwalificaties en expertise. Met betrekking tot de belangrijke veronderstellingen bij de waardering van vastgoedbeleggingen hebben we: • Vastgesteld dat de waarderingsmethoden zoals toegepast door het bestuur, zoals opgenomen in de externe taxatierapporten en interne waarderingsmodellen, passend zijn. • De belangrijke aannames die zijn gehanteerd (zoals disconteringsvoet en draagkrachthuur) aan een kritische analyse onderworpen met relevante marktgegevens. Bij deze analyses

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
de relatieve omvang van de vastgoedbeleggingen positie op de balans en vanwege het gebruik van veronderstellingen/aannames die zeer gevoelig zijn. De belangrijkste veronderstellingen en parameters die hierbij gehanteerd worden, gezien de gevoeligheid en impact op het resultaat, zijn de disconteringsvoet en draagkrachthuur.	hebben wij, waar relevant, onze interne vastgoedwaarderingsdeskundigen betrokken. - De gevoeligheidsanalyse op de belangrijkste inputgegevens en aannames beoordeeld om inzicht te krijgen in de impact van redelijke wijzigingen in aannames op de waardering en andere belangrijke prestatie-indicatoren (m.n. solvabiliteitsratio's). - De geschiktheid beoordeeld van de toelichtingen met betrekking tot de veronderstellingen die zijn gehanteerd in de waarderings- en de gevoeligheidsanalyse zoals opgenomen in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.
Overige financiële beleggingen gewaardeerd tegen reële waarde die zijn gebaseerd op waarderingstechnieken met belangrijke niet in de markt waarneembare inputs	Onze observatie bij dit kernpunt Wij hebben geconstateerd dat, met de (significante) aannames die in de taxatierapporten zijn gehanteerd, de vastgoedbeleggingen binnen een aanvaardbare bandbreedte zijn gewaardeerd. Tevens achten wij de toelichting 2.5.1 en 5.2.1 toereikend. Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht: <u>Interne beheersing</u> - Beoordelen van de opzet en bestaan van de interne beheersingsmaatregelen met betrekking tot de juiste en volledige vastlegging van brondata en het proces dat ten grondslag ligt aan de waardering van de desbetreffende activa. - Beoordelen van de opzet en het bestaan van de administratieve organisatie en interne beheersingsmaatregelen bij de fondsmanagers middels het doornemen van rapportages over de kwaliteit van de interne beheersomgeving (de ISAE 3402 rapportage of equivalent en de bridgeletters) waarin o.a. de controls met betrekking tot de waardering van het fonds zijn vastgelegd. Indien er geen
DELA Coöperatie bezit overige financiële beleggingen (€ 3,5 mld) die wegens hun illiquide karakter tegen reële waarde gewaardeerd worden met gebruikmaking van waarderingstechnieken die zijn gebaseerd op belangrijke, veelal niet direct in de markt waarneembare inputs. Deze zogenaamde categorie 3-instrumenten betreffen voornamelijk niet-genoteerde beleggingsfondsen: - Vastgoedfondsen - Infrastructuurfondsen - Land- en bosbouwfondsen - Hypotheekfondsen De fondsen zijn niet beursgenoteerd en hebben geen frequente marktnotering. De beleggingen in deze fondsen worden gewaardeerd op de reële	

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
waarde (marktwaaarde), veelal afgeleid van Net Asset Value opgaves van de fondsbeheerders. De waardering van deze activa is belangrijk voor onze controle, aangezien de waardebepaling in aanzienlijke mate afhankelijk is van de waarderingstechnieken en schattingen van aannames die in veel gevallen niet rechtstreeks aan marktinformatie ontleend kunnen worden. Als gevolg van de belangrijke mate van schattingen in het waarderingsproces, gecombineerd met de omvang van de posten, bestaat een risico op afwijkingen.	ISAE 3402 type 2 rapportage beschikbaar is bij de fondsen, heeft DELA aanvullende eisen gesteld en rapportages (in control statement/compliance letter) opgevraagd om zekerheid te verkrijgen ten aanzien van de interne beheersing. Wij hebben kennisgenomen van deze rapportages om eventuele bevindingen te identificeren. <u>Gegevensgerichte werkzaamheden</u> • Kennisnemen van de waarderingsgrondslagen die worden gehanteerd door de fondsmanagers om te beoordelen of dit in lijn ligt met de waarderingsgrondslag van DELA Coöperatie U.A. • Verkrijgen van een directe confirmatie in de vorm van NAV-statements per 31-12-2023 vanuit de fondsmanagers die worden aangesloten met de waardering in de jaarrekening van DELA. Indien niet tijdig gecontroleerde NAV-statements aanwezig zijn, wordt een retrospectieve analyse uitgevoerd op de Net Asset Value zoals opgenomen in de laatst beschikbare gecontroleerde jaarrekening, waarbij wij tevens voor enkele fondsen afstemmen met de fondsaccountant of er nog bijzonderheden zijn ten aanzien van de waardering per 31 december 2023. • Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld. Onze observaties bij dit kernpunt Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en de gehanteerde veronderstellingen voor de waardering van de vastgoed-, infrastructuur-, bos- en landbouwfondsen en hypotheekfondsen aanvaardbaar en hebben geen significante bevindingen bij de waardering van de fondsen als onderdeel van de overige financiële beleggingen.

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
Toelichtingen over de kapitaalspositie op basis van Solvency II-regelgeving Voor DELA Coöperatie U.A. bedraagt de Solvency II-ratio per 31 december 2023 208%. Dit percentage komt tot stand door de balans te herrekenen naar marktwaarde en deze te delen door de berekende benodigde solvabiliteit. Zowel de marktwaardebalans als de berekende benodigde solvabiliteit omvat belangrijke assumpties die de ratio sterk kunnen beïnvloeden, evenals complexe berekeningen. In verband met de genoemde schattingen en complexe waarderingsmodellen is het risico op afwijkingen verhoogd. Aangezien de solvabiliteitsratio een belangrijk kengetal is en de Solvency II-informatie wordt gehanteerd in het kapitaalsbeleid van de coöperatie, hebben wij de controle van deze informatie als belangrijk beschouwd. Het risico bestaat dat de berekende solvabiliteitsratio onjuist is weergegeven in de jaarrekening.	Tevens achten wij de toelichting 2.5.8, 2.5.9 en 5.2.3 toereikend. Om het risico te ondervangen hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden verricht: <u>Interne beheersing</u> • Beoordelen van de opzet en het bestaan van de beheersingsmaatregelen rondom de totstandkoming van de Solvency II ratio. <u>Gegevensgerichte werkzaamheden</u> • Een kritische beoordeling verricht van de gehanteerde uitgangspunten, parameters en resultaten waarvoor in het auditteam actuariael specialisten zijn opgenomen. • Gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de bepaling van het beschikbare kapitaal (EOF), waaronder het beoordelen van de juistheid en volledigheid van de financiële aanpassingen van de statutaire balans naar de marktwaardebalans. • Gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd met betrekking tot de bepaling van de technische voorziening, waaronder het toetsen van de juistheid en volledigheid van de waardering en de vervalmomenten van de kasstromen. • Wij hebben de juistheid van de aanpassing in de modellering van de optionaliteiten (winstdeling en premiemaatregel) in de Solvency-II voorziening gecontroleerd. • De benodigde data van de verschillende SCR-berekeningen getoetst op betrouwbaarheid. • De juiste toepassing van standaardformules gecontroleerd. • Wij hebben de opgenomen toelichtingen in de jaarrekening beoordeeld.
	Onze observatie bij dit kernpunt Wij achten de door DELA Coöperatie U.A. toegepaste methodiek en de gehanteerde

Beschrijving van het kernpunt	De wijze waarop dit kernpunt door ons is gecontroleerd
	veronderstellingen voor de bepaling van de solvabiliteitsratio aanvaardbaar. De combinatie van het beoordelen van de interne-beheersmaatregelen en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden heeft voldoende adequate controle-informatie opgeleverd. Tevens achten wij de toelichting 4.1 en 5.7 toereikend

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

De andere informatie bestaat uit:

- In het kort, inclusief kerncijfers
- Bestuursverslag
- Het verslag RvC
- De overige gegevens
- Bijlage: NFRD
- Bijlage: EU taxonomie

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het bestuursverslag en de overige gegevens, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

Verklaring betreffende overige door wet- of regelgeving gestelde vereisten

Benoeming

Wij zijn door de raad van commissarissen op 6 februari 2015 benoemd als accountant van DELA Coöperatie U.A. vanaf de controle van het boekjaar 2015 en zijn sinds dat boekjaar tot nu toe de externe accountant.

Geen verboden diensten

Wij hebben geen verboden diensten als bedoeld in artikel 5, lid 1 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang geleverd.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en Raad van commissarissen voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de entiteit in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de entiteit te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de entiteit.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de entiteit haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing. In dit kader geven wij ook een verklaring aan het auditcomité op grond van artikel 11 van de Europese verordening betreffende specifieke eisen voor de wettelijke controles van financiële overzichten van organisaties van openbaar belang. De in die aanvullende verklaring verstrekte informatie is consistent met ons oordeel in deze controleverklaring.

Wij bevestigen aan de raad van commissarissen dat wij de relevante ethische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd. Wij communiceren ook met de raad over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met de raad van commissarissen hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Amsterdam, 26 april 2024

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. R.J.M. Maarschalk RA

Over dit verslag

Het Jaarverslag 2023 van DELA Coöperatie is een geïntegreerd jaarverslag waarin DELA Groep haar belangrijkste economische, maatschappelijke en milieugerelateerde gegevens in samenhang presenteert. Het verslag beslaat het boekjaar 2023 dat loopt van 1 januari tot en met 31 december.

Met het oog op Titel 9, Boek 2 BW en RJ400.104: De hoofdstukken 'In het kort', 'Bestuursverslag' en 'Bijlagen' vormen gezamenlijk het 'Verslag van het bestuur'.

De keuze voor rapportageonderwerpen in het bestuursverslag is gemaakt aan de hand van een materialiteitsanalyse, het waardecreatiemodel van DELA Groep en gesprekken met diverse betrokkenen.

Met ingang van 2024 moet DELA rapporteren volgens CSRD wetgeving. Vooruitlopend hierop nemen we alvast een aantal onderdelen uit de verplichte rapportage voor 2024 op. Deze onderdelen voldoen nog niet geheel aan de CSRD wetgeving en zijn nog geen onderdeel geweest van de in 2024 geldende limited assurance procedures voor de externe accountant.

Gegevens die we rapporteren zijn zo veel mogelijk gebaseerd op metingen en berekeningen. Andere gegevens komen uit centrale systemen of zijn gebaseerd op opgaves door derden. Indien er sprake is van wijzigingen in de definities, meetmethodes of inherente beperkingen in de data of als er gebruikgemaakt is van schattingen, wordt dit aangegeven in het verslag.

Een deel van de opgenomen indicatoren (financiële parameters, ziekteverzuim) zijn onderdeel van de reguliere rapportagecyclus. Dit betekent dat gerapporteerde data voortkomt uit maandrapportages. Onze financiële afdeling kijkt naar afwijkingen in de data ten opzichte van voorgaande rapportages, naar de plausibiliteit van gerapporteerde gegevens en vraagt waar nodig ondersteunend bewijsmateriaal op.

Overige indicatoren (energie, CO₂-emissies) worden jaarlijks gerapporteerd. De onderliggende gegevens voor deze indicatoren zijn verzameld en gecontroleerd door de MVO-manager.

Tijdens het tot stand komen en bij oplevering is het bestuursverslag gereviewd door diverse betrokkenen. De financiële jaarrekening is conform wettelijke eisen gecontroleerd door de externe accountant.

Onze verslaglegging blijft zich ontwikkelen. Heeft u als lezer opmerkingen en/of vragen over ons jaarverslag, dan horen wij dat graag. Wij zijn bereikbaar via woordvoering@dela.org

Bijlagen

Begrippenlijst

Hier vindt u een toelichting op de gebruikte begrippen en afkortingen.

Beleggingsmix

De beleggingsmix is de verdeling van het vermogen over aandelen, onroerend goed, vastrentende waarden, infrastructuur en liquide middelen. De assetmix wordt bepaald op basis van de ALM-studie en vastgelegd in het beleggingsbeleid.

BIO

Betrokken, integer, ondernemend

B.V.

Besloten vennootschap

Calloptie

Een calloptie is een verhandelbaar recht om gedurende de looptijd van een optie op een bepaald moment in de toekomst een afgesproken hoeveelheid onderliggende waarde te kopen tegen een vooraf afgesproken prijs

CCO

Chief commercial officer

CEO

Chief executive officer

CFRO

Chief financial and risk officer

CO₂-voetafdruk

Een CO₂-voetafdruk is een inventarisatie van de totale hoeveelheid uitgestoten broeikasgassen, uitgedrukt in CO₂-equivalenten. CO₂-emissies worden veroorzaakt door verbranding van brandstoffen. Teveel CO₂ in de atmosfeer veroorzaakt klimaatverandering. Een CO₂-voetafdruk geeft aan in welke mate een organisatie impact heeft op klimaatverandering en waar CO₂-uitstoot gereduceerd kan worden. Een CO₂-voetafdruk wordt opgedeeld in Scope 1, 2 en 3. Scope 1 zijn directe CO₂-emissies. Scope 2 zijn indirecte CO₂-emissies door inkoop van elektriciteit en gas. Scope 3 zijn alle overige indirecte CO₂-emissies.

CSRD

Corporate Sustainability Reporting Directive. De CSRD schrijft voor dat ondernemingen vanaf jaarverslag 2024 uitgebreider rapporteren over duurzaamheidsinformatie en daarbij de European Sustainability Reporting Standards (ESRS) moeten hanteren. Ook moet de accountant beperkte mate van zekerheid geven over deze duurzaamheidsinformatie.

DECAVI

DECAVI (B) biedt diensten voor de verzekeringssector (makelaars, verzekeraars, actuarissen). Naast het organiseren van evenementen in de sector en de publicatie van marktstudies, reikt DECAVI sinds 2000 de verzekeringstroféeën uit.

DNB

De Nederlandsche Bank

DORA

Digital Operations Resilience Act. DORA is een Europese verordening met als doel dat financiële organisaties hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen.

DUP

DELA UitvaartPlan (natura uitvaartverzekering)

eNPS

De eNPS (employer Net Promotor Score) toont de mate waarin medewerkers coöperatie DELA aan anderen aanraden als werkgever. De score wordt bepaald door het percentage promotors minus het percentage criticasters.

Geamortiseerde kostprijs

Het bedrag waarvoor financiële activa of verplichtingen bij eerste verwerking worden gewaardeerd minus aflossingen, plus of minus de cumulatieve afschrijving. Hierbij wordt gebruikgemaakt van de effectieve-rentemethode voor het verschil tussen het oorspronkelijke bedrag en het bedrag op de vervaldatum. De effectieve rentevoet is het percentage dat ervoor zorgt dat de discontering van de verwachte kasstromen gelijk is aan de initiële waardering van de vordering of de schuld.

GreenLeave

GreenLeave is een consortium van uitvaartondernemers in Nederland. Deze uitvaartondernemers willen op een praktische manier invulling geven aan duurzaamheid waar het gaat om de keuzes en vormgeving van de uitvaart. Dit doen zij op basis van vijf kernprincipes, een aanbod van producten en diensten op onderdelen van de uitvaart en het bundelen van krachten met leveranciers. We verwijzen voor meer informatie naar www.greenleave.nu.

GRESB

De Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) is een onafhankelijke, wetenschappelijke benchmark die het duurzaamheidsbeleid van vastgoedfondsen en -portefeuilles wereldwijd beoordeelt. Op basis van de GRESB-score kunnen fondsmanagers hun duurzaamheidsbeleid tegen het licht houden en verbeteringen doorvoeren, zie <https://gresb.com/>

Intercompany positie

Openstaande financiële positie tussen verschillende entiteiten van een groep.

Materialiteitsanalyse

Met een materialiteitsanalyse identificeert een bedrijf de thema's die relevant (materieel) zijn voor het bedrijf. De CSRD vraagt om een dubbele materialiteitsanalyse waarbij financiële materialiteit (hoe duurzaamheidsthema's een bedrijf beïnvloeden (outside-in)) en impact materialiteit (hoe een bedrijf impact maakt op mens en milieu (inside-out)) gecombineerd worden. Over de materiële thema's dient gerapporteerd te worden in het jaarverslag.

MVO

Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen

N.V.

Naamloze Vennootschap

Netto-aanwas

Het verschil tussen het aantal nieuwe polissen en het aantal beëindigde polissen.

NFRD

Non-Financial Reporting Directive. De NFRD verplicht grote bedrijven van openbaar belang te rapporteren over hun activiteiten op sociale en ecologische aspecten en uitdagingen.

NPS

NPS staat voor Net Promotor Score. In enquêtes wordt klanten gevraagd in welke mate zij een bepaald bedrijf, product of dienst aan anderen zouden aanbevelen. Zij kunnen die vraag 'scoren' met een cijfer van 0 tot 10. De groep respondenten die het cijfer 0 tot 6 geeft, wordt als "detractor" bestempeld. De groep die een 9 of 10 geeft wordt gekwalificeerd als 'promotor' en de rest (scores 7 en 8) als 'passief neutraal'. Door het percentage promotors te verminderen met het percentage detractors ontstaat de NPS. Blijkt uit het onderzoek bijvoorbeeld dat 30 procent van de respondenten 'promotors' zijn en 20 procent detractors, dan bedraagt de NPS +10.

OR

Ondernemingsraad

ORSA

Onder Solvency II is een verzekeraar verplicht om een ORSA (Own Risk and Solvency Assessment) uit te voeren. Een ORSA is een jaarlijkse beoordeling die de verzekeraar moet (laten) verrichten van de toezichthouder om vast te stellen of dat alle financiële risico's die mogelijk spelen of kunnen gaan spelen in kaart zijn gebracht en/of er mitigerende maatregelen zijn genomen om een eventueel risico te minimaliseren om aan de verzekeringsverplichtingen in de toekomst te kunnen blijven voldoen.

Premie-inkomen

Premie-inkomen is het totaal aan premies dat DELA ontvangt van de verzekerden voor de producten die zij afnemen.

Pulsescore

Meting van de gevoelswaarde van een bedrijf gebaseerd op de waardering, het goede gevoel, het vertrouwen en de bewondering die stakeholders voor een bedrijf voelen.

RCSA

Risk Control Self Assessments. Het in kaart brengen van alle mogelijke substantiële risico's die het realiseren van de doelstellingen en de continuïteit van de onderneming in gevaar kunnen brengen. Het doel is om na deze vaststelling mitigerende maatregelen te nemen.

Risicobereidheid

De risicobereidheid van een organisatie geeft uitdrukking aan de aard en omvang van de risico's die een organisatie bereid is aan te gaan bij het realiseren van haar bedrijfsdoelstellingen.

SA

Société anonyme (naamloze vennootschap)

Solvabiliteitsratio

Een solvabiliteitsratio geeft aan in hoeverre een bedrijf in staat is om zijn financiële verplichtingen na te komen. Onder Solvency II wordt dit kengetal berekend door het aanwezige kapitaal te delen door het vereiste kapitaal. Hierbij wordt rekening gehouden met de daadwerkelijke risico's.

Solvency II

Europese regelgeving over solvabiliteitseisen voor (her)verzekeraars. Met Solvency II wordt beoogd om een interne Europese markt voor verzekeringsdiensten te bevorderen en voldoende consumentenbescherming te bieden. Uitgangspunt is een op het economische risicogebaseerde benadering, waarbij alle activa en passiva op marktwaarde gewaardeerd worden. Daarnaast is het uitgangspunt de koppeling tussen de solvabiliteitseisen en het risicoprofiel van verzekeraars.

Solvency II is de naam voor de wettelijke voorschriften die aan de verzekeraars worden opgelegd door de toezichthouder. Deze regels hebben betrekking op:

- Kwantitatieve eisen voor kapitaalbuffers en de waarderingsgrondslagen. Eisen aan inrichting risicomanagement en governance.
- Uitvoeren van een ORSA (Own Risk Solvency Assessment).
- Opstellen van een rapportage (SFCR) en het publiceren van deze rapportage in het kader van transparantie.

Stakeholderdialoog

Een stakeholderdialoog is een dialooggesprek rond een bepaald thema met stakeholders. Dit kan elke vraag of probleem zijn waar een organisatie mee verder wil en waarvoor brede input van belang is. Het nut van een stakeholderdialoog kan dus per organisatie verschillen.

Stakeholderwatch

Stakeholderwatch is een onderzoeksinstrument dat dagelijks de reputatie van organisaties meet door het effect van berichtgeving in de media op de reputatie te meten. Doordat het onderzoek dagelijks meet en ook expliciet vraagt aan de respondent welke invloed berichtgeving in de media heeft op het beeld van de organisatie is er een directe correlatie te maken tussen een publicatie of massaal gedeelde social media post en het effect daarvan op de reputatie.

TCFD

Task Force on Climate-related Financial Disclosures, een raamwerk voor de financiële sector om de impact van klimaatverandering mee te nemen in hun bedrijfsprocessen en besluitvorming.

VBDO benchmark

Het onderzoek van de Vereniging van Beleggers voor Duurzame Ontwikkeling (VBDO) naar het beleggingsbeleid van de 20 grootste, Nederlandse verzekeraars.

Waardevast

Inflatiebestendig.

Waardecreatiemodel (WCM)

Het waardecreatiemodel geeft weer van welke middelen (zowel financieel, als ook bijvoorbeeld grondstoffen en mensen) een onderneming gebruikmaakt (input), hoe de organisatie die omzet in producten en diensten (output) – feitelijk het bedrijfsmodel – en welke waarde dat toevoegt of vernietigt voor stakeholders en de samenleving als geheel (outcome) op de korte én lange termijn.

Wta

Wet toezicht accountantsorganisaties

Ziekteverzuim

Het ziekteverzuimpercentage wordt berekend door het aantal ziekte-dagen te delen door het aantal werkbare dagen per jaar. Voor ieder land waarvoor een ziekteverzuim is weergegeven, geldt dat het de periode betreft waarover DELA financieel risico loopt. Voor Nederland is dit 2 jaar, voor België 1 jaar.

NFRD

Item	Hoofdstuk
Beschrijving van het bedrijfsmodel	In het kort, Profiel Bestuursverslag, Onze strategie
Beschrijving van het beleid rondom milieuaangelegenheden	Bestuursverslag, Onze organisatie, CO ₂ -reductie Bestuursverslag, Onze organisatie, Duurzaam materiaalgebruik
Beschrijving van het beleid rondom sociale en personeelsaangelegenheden	Bestuursverslag, In het kort, Profiel Bestuursverslag, Onze strategie, Onze betekenis Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers Bestuursverslag, Onze governance, Corporate governance, Integer handelen
Beschrijving van het beleid rondom eerbiediging van mensenrechten	Bestuursverslag, Onze governance, Corporate governance, Integer handelen
Beschrijving van het beleid rondom de bestrijding van corruptie en omkoping	Bestuursverslag, Onze governance, Corporate governance, Integer handelen
Beschrijving van de voornaamste risico's die verbonden zijn aan milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping en hoe de onderneming deze risico's beheert;	Bestuursverslag, Onze governance, Risicomanagement
Niet financiële prestatieindicatoren en resultaten voor milieu-, sociale en personeelsaangelegenheden, eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping	Bestuursverslag, Onze strategie, Onze betekenis Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers Bestuursverslag, Onze organisatie, CO ₂ -reductie Bestuursverslag, Onze organisatie, Duurzaam materiaalgebruik Voor de aspecten eerbiediging van mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping zijn geen kpi's vastgesteld.
Diversiteit van de bestuurs-, leidinggevende en toezichthoudende organen (beschrijving beleid, doelstellingen, tenuitvoerlegging en resultaten)	Bestuursverslag, Onze organisatie, Onze medewerkers Bestuursverslag, Onze governance, Corporate governance, rvc-bestuur-directies

EU taxonomie

Het Klimaatakkoord van Parijs is gericht op beëindiging van de opwarming van de aarde. De Europese Unie zet zich ervoor in om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te zijn. Om deze doelen te halen, introduceerde de EU de Europese Green Deal voor vergroening van de Europese economie. Een cruciale stap bij het verwezenlijken van deze doelen is de invoering van een uniform classificatiesysteem voor duurzame economische activiteiten, kortweg de “EU-taxonomie”.

De EU-taxonomie is een classificatiesysteem waarin een reeks (ecologisch) duurzame economische activiteiten is beschreven. Deze methodiek is ontwikkeld om investeerders, bedrijven, uitgevers en verstrekkers van financiële producten en projectpromotoren te begeleiden bij de transitie naar een klimaatneutrale, klimaatbestendige en ecologisch duurzame economie. Heldere definities op basis van strikte screeningscriteria van welke economische activiteiten precies duurzaam zijn, zorgen voor grotere transparantie en vergelijkbaarheid. Bovendien beoogt de EU met dit systeem het zogeheten ‘greenwashen’ terug te dringen.

De EU-taxonomie kent 6 milieudoelstellingen. Dat zijn twee klimaatdoelstellingen, voor de mitigatie van en de adaptatie aan klimaatverandering. En er zijn 4 overige milieudoelstellingen, onder meer over de transitie naar een circulaire economie en de preventie en bestrijding van verontreiniging. De taxonomie beschrijft wanneer een activiteit substantieel bijdraagt aan een van de milieudoelstellingen. Ondernemingen moeten op basis van artikel 8 uit de EU-taxonomie rapporteren welk deel van hun omzet, kapitaaluitgaven en operationele uitgaven ecologisch duurzaam zijn.

Sinds 1 januari 2022 zijn de eerste rapportageverplichtingen van kracht. Dit betekent dat alle organisaties waarop de EU-taxonomie van toepassing is, in hun jaarverslag indicatoren moeten opnemen. Deze indicatoren hebben betrekking op alle economische activiteiten van de organisatie die in de EU-taxonomie zijn beschreven (“taxonomy-eligible economic activities”) en de activiteiten die voldoen aan de technische screeningcriteria van de EU-taxonomie (“taxonomy-aligned economic activity”). Financiële ondernemingen moeten toelichten welk deel van de investeringen betrekking hebben op de financiering van taxonomy-eligible en taxonomy-aligned activiteiten. Vanaf verslagjaar 2023 (publicatie in 2024) wordt organisaties gevraagd om te rapporteren over de mate waarin hun economische activiteiten in overeenstemming zijn met de EU-taxonomie, oftewel over “taxonomy-aligned”.

In het jaarverslag maken wij onderscheid tussen onze kernactiviteiten (bedrijfsactiviteiten) en onze investeringen (beleggingen).

Bedrijfsactiviteiten (verzekeringen en uitvaarten)

Onze kernactiviteiten, verzekeren en uitvaartverzorging, dragen niet substantieel bij aan een van de zes milieudoelstellingen. Wij rapporteren daarom 0 procent 'eligible' en 0 procent 'aligned'.

Investerings (beleggingen)

De hierna volgende in de regelgeving voorgeschreven te rapporteren tabellen tonen welk deel van de beleggingsportefeuille voor de taxonomie in aanmerking komt (eligible) en daarop afgestemd is (aligned).

Portefeuille	x € 1 miljoen	%
Derivaten	14,7	0,2%
Blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die niet aan de artikelen 19 bis en 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen	1.653,0	23,4%
Blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen uit niet-EU-landen die niet aan de artikelen 19 bis en 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen	Splitsing niet beschikbaar	Splitsing niet beschikbaar
Blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19 bis en 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen	1.304,5	18,5%
Blootstellingen aan andere tegenpartijen	4.078,7	57,8%
Totaal	7.050,8	100,0%
Staatsobligaties	1.645,2	
Overig	51,4	
Totaal beleggingen	8.747,4	

	Op omzet gebaseerd		Op kapitaaluitgaven gebaseerd	
	x € 1 miljoen	%	x € 1 miljoen	%
Alle beleggingen die niet voor de taxonomie in aanmerking komende economische activiteiten financieren	2.581,5	36,6%	2.025,7	28,7%
Alle beleggingen die voor de taxonomie in aanmerking komend, doch niet op de taxonomie afgestemde economische activiteiten	2.344,7	33,3%	2.404,1	34,1%
Beleggingen die voor de taxonomie in aanmerking komend en op de taxonomie afgestemde economische activiteiten:	456,9	6,5%	84,5	1,2%
- Op de taxonomie afgestemde blootstellingen met betrekking tot financiële en niet-financiële ondernemingen die aan de artikelen 19 bis en 29 bis van Richtlijn 2013/34/EU zijn onderworpen	16,9	0,2%	29,2	0,4%
- Beleggingen van de verzekerings- of herverzekeringsonderneming, met uitzondering van beleggingen die worden aangehouden voor levensverzekeringsovereenkomsten waarbij het beleggingsrisico door de polishouders wordt gedragen, en die gericht zijn op de financiering van of verband houden met op de taxonomie afgestemde economische activiteiten	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing	Niet van toepassing
- Op de taxonomie afgestemde blootstellingen aan andere tegenpartijen in verhouding tot de totale door de KPI bestreken activa	440,0	6,2%	55,3	0,8%

	Op omzet gebaseerd		Op kapitaaluitgaven gebaseerd	
	%		%	
Klimaatmitigatie	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
- Transitieactiviteiten	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
- Faciliterende activiteiten	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
Klimaatadaptatie	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
Duurzaam gebruik en bescherming van water en mariene hulpbronnen	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
Transitie naar een circulaire economie	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
Preventie en bestrijding van verontreiniging	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	
Bescherming en herstel biodiversiteit en ecosystemen	Informatie niet beschikbaar		Informatie niet beschikbaar	

Activiteiten in verband met kernenergie

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan onderzoek, ontwikkeling, demonstratie en uitrol van innovatieve installaties voor elektriciteitsopwekking die energie produceren uit nucleaire processen met een minimum aan afval van de splijtstofcyclus.	Informatie niet beschikbaar
--	-----------------------------

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan de bouw en veilige exploitatie van nieuwe nucleaire installaties voor de productie van elektriciteit of proceswarmte, voor onder meer stadsverwarming of industriële processen zoals de productie van waterstof, alsook verbetering van de veiligheid daarvan, met gebruikmaking van de beste beschikbare technologieën.	Informatie niet beschikbaar
---	-----------------------------

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan de veilige exploitatie van bestaande nucleaire installaties die elektriciteit of proceswarmte produceren, voor onder meer stadsverwarming of industriële processen zoals de productie van waterstof uit kernenergie, alsook verbetering van de veiligheid daarvan.	Informatie niet beschikbaar
---	-----------------------------

Activiteiten in verband met fossiel gas

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan de bouw of exploitatie van installaties voor elektriciteitsopwekking die elektriciteit produceren uit fossiele gasvormige brandstoffen.	Informatie niet beschikbaar
--	-----------------------------

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan de bouw, renovatie en exploitatie van installaties voor warmte-/koudekrachtkoppeling met behulp van fossiele gasvormige brandstoffen.	Informatie niet beschikbaar
--	-----------------------------

De onderneming verricht, financiert of heeft blootstellingen aan de bouw, renovatie en exploitatie van installaties voor warmteopwekking die warmte/koude produceren met behulp van fossiele gasvormige brandstoffen.	Informatie niet beschikbaar
---	-----------------------------

De bedragen en percentages in de tabellen zijn met behulp van verschillende externe partijen berekend.

Van de beursgenoteerde bedrijven in onze portefeuille zijn de bedragen en percentages bepaald op basis van data van onze externe vermogensbeheerders gecombineerd met input van een externe gespecialiseerde partij die verifieert hoeveel procent van de omzet en van de investeringen (capex) 'aligned' is voor de eerste twee doelstellingen. Ook wordt berekend hoeveel procent van de omzet en van de investeringen (capex) 'eligible' is. De gebruikte input van deze externe partij is eind januari verkregen en is veelal gebaseerd op jaarverslagen 2022. Aangezien over 2022 nog niet over alle 6 de doelstellingen gerapporteerd werd, is de berekening alleen gebaseerd op de twee klimaatdoelstellingen. Ook de activiteiten in verband met kernenergie en fossiel gas werden in 2022 nog niet gerapporteerd. Daarom is deze informatie niet beschikbaar.

Onze vastgoedportefeuille beschouwen we als 100 procent 'eligible'. Van vastgoedportefeuille is vastgesteld dat 10 procent energielabel A of beter, of een in het buitenland vergelijkbaar energielabel heeft. Daarnaast hebben enkele van onze crematoria energielabel A. De 'alignment' van onze vastgoedportefeuille hebben we beschikbaar voor de eerste twee doelstellingen. Voor 'alignment' op de overige doelstellingen hebben we nog geen informatie beschikbaar.

Van de portefeuilles 'infrastructuur' en 'land- en bosbouw' hebben we informatie gebruikt uit de SFDR-rapportages van de vermogensbeheerders. Deze rapportages bevatten alleen alignmentinformatie over de eerste twee milieudoelstellingen omdat dit rapportages betreft van 2022. 3 van de 10 vermogensbeheerders waarmee wij samenwerken heeft deze rapportage over 2022 niet kunnen aanleveren, dit gaat om 19 procent van het belegd vermogen in infrastructuur en land- en bosbouw. Voor wat betreft de door deze vermogensbeheerders beheerde portefeuilles rekenen wij dan ook met 0 procent 'eligible' en 0 procent 'aligned'.

DELA hoofdkantoor DELA Nederland

Oude Stadsgracht 1
5611 DD Eindhoven (NL)
+31 (0)40 260 16 01
www.dela.nl

DELA België

Noorderplaats 5 bus 2
2000 Antwerpen (B)
+32 (0)2 800 87 87
www.dela.be

DELA Lebensversicherungen

Zweigniederlassung Deutschland
Platz der Ideen 2 40476 Düsseldorf (D)
+49 (0)211 542686 86
www.dela.de

ANP foto's

Hoofdstuk Vogelvlucht - foto augustus: © ANP / Bram Saeys / HH
Hoofdstuk Vogelvlucht - foto maart: © ANP / Hollandse Hoogte / ProNews
Hoofdstukfoto Profiel: © ANP / Tobias Kleuver Media